Svenska Författare

C. A. Nicander.

[redacted]

SAMLADE ARBETEN

AF

KARL AUG. NICANDER.

TREDJE UPPLAGAN.

SEDNARE DELEN. part 2

II.

Swedish

STOCKHOLM.

ADOLF BONNIER,

Kongl. Hof- och Universitets-Bokhandlare.

STOCKHOLM.

TRYCKT HOS ISAAC MARCUS, 1862.

ORLEANSKA JUNGFRUN.

ROMANTISK TRAGEDI

AF

SCHILLER.

Öfversättning.

Personer.

CARL VII, Konung af Frankrike.
Drottning ISABEAU, hans moder.
AGNES SOREL.
PHILIP DEN GODE, Hertig af Burgund.
Grefve DUNOIS, Bastard af Orleans.
LA HIRE, Du CHATEL — Kongliga Officerare.
ERKEBISKOPEN af Rheims.
CHATILLON, Burgundisk Riddare.
RAOUL, Lothringisk Riddare.
TALBOT, Engelsmännens Fältherre.
En Svart Riddares VÅLNAD.
LIONEL, FASTOLF — Engelska Anförare.
THIBAUT D'ARC, en rik Landtman.
MARGOT, LOUISON, JOHANNA — hans döttrar.
ETIENNE, CLAUDE MARIE, RAIMOND — deras fästmän.
BERTRAND, en Landtman.
En RÅDSHERRE från Orleans.
En Engelsk HÄROLD.
En KOLARE.
Hans HUSTRU.
Deras SON.

Pairer, Riddare, Andelige, Magistratspersoner, Marskalkar, Hoffruntimmer, Pager, Soldater, Folk.

Tiden för handlingen är året 1430.

Skådeplatsen är i olika delar af Frankrike.

Till

Emelie Högqvist,

såsom

Orleanska Jungfrun.

Johanna träder ur sin faders hydda,
När krigstrompeten ljuder, skarp och vild.
Hon drager ut, att land och konung skydda,
Med hjelm och pansar och Madonnans bild.
Hon ordnar striden. Hjeltar, lagerprydda,
För Jungfrun digna. Hon, så skön, så mild,
Försonar furstar, eldar landets söner;
Hon för sin Kung till Rheims, och honom kröner.

Den bittra kalken snart Johanna smakar,
Och qval och bojor bli dess segrars lön;
Men än hon lefver... Hon sin kedja skakar,
Och kedjan brister för Johannas bön.
Sist räddar hon sin Kung. Än segren vakar
Kring hennes bår; der hvilar hon så skön.
Det frälsta folket gråter sin Johanna;
Men himlens englar sjunga: Hosianna.

Allt detta har Du gjort. Du är Johanna;
Din fana Du af Frälsarns moder fick,
En barnslig oskuld strålar från din panna,
Och himlens seger blommar i din blick.
Ack! ofta under ekens skugga stanna,
Och kraft och mod ur Diktens källa drick!
Håll trogen vakt vid Ljusets tempelflamma!
Blif mer, blif större — men ändå den samma!

När re'n kring fosterlandets berg och dalar
Ditt friska rykte, som en ljungeld, går,
Och då i kojor och i festens salar
Ditt namn af tusen läppar hyllning får, —
Hör ock det enkla ord, som Skalden talar,
Fast litet eller intet det förmår.
Bland dem, som hylla Dig och Dig belöna,
Han vill med Sångens liljekrans Dig kröna.

Hell, Jungfru! Hell! Gå framåt, skörda ära
Med Konstens vigda fana i din hand!
"Blif enkel, som Du är!"... Det är en lära,
Som ljuder till Dig från ett bättre land.
Blott den kan Himlens oriflamma bära,
Som löser sig ur stoftets tunga band.
Hell, Jungfru! Hell! Flyg ut på segrens vingar!
Hör! Folket jublar och trompeten klingar.

FÖRSTA AKTEN.

En landtlig nejd. Främst till höger synes en Helgonbild i ett kapell. Till venster en hög Ek.

FÖRSTA SCENEN.

THIBAUT D'ARC, MARGOT, LOUISON och JOHANNA, ETIENNE, CLAUDE MARIE och RAIMOND.

Thibaut.

Ja! käre grannar! Fransmän äro vi
I dag ännu: än frie medborgsmän,
Och herrar till den jord, som fädren plöjde.
Hvem vet, hvem som beherrskar oss i morgon?
Derföre, grannar! har jag nu beslutat —
Emedan jag i dag det än förmår —
Att med Guds hjelp försörja mina döttrar;
I krigets stund behöfver qvinnan stöd,
Och trogen kärlek lättar alla bördor.

(till den första Herden:)

Etienne! kom fram! Du älskar ju min Margot:
Liksom din åker gränsar intill min,
Så stämma edra hjertan ock tillsamman:
Det stiftar lyckligt äktenskap.

(*till den andra:*)

Hör! Claude!
Du tiger? Louison slår ned sitt öga?
Jag skulle skilja ditt från hennes hjerta,
För det du inga skatter har att bjuda?
Hvem *har* nu skatter? Hus och lador äro
Den närmsta oväns eller eldens rof;
Den tappra mannens trogna bröst allena
I dessa tider är ett stormfritt tak.

Louison.

Min far!

Claude Marie.

Min Louison!

Louison (*omfamnar Johanna*).

Johanna! syster!

Thibaut.

Åt hvar jag skänker tjugo tunnland åker,
Och stall och gård och egen härd. Som Gud
Välsignat mig, han eder ock välsigne!

Margot (*omfamnar Johanna*).

Gläd nu vår fader! Följ vårt efterdöme!
Låt dagen knyta trenne ljufva band!

Thibaut.

Gån, reden till! I morgon firas bröllop,
Och hela byn i festen tage del!

(*De båda paren gå bort, arm i arm.*)

ANDRA SCENEN.

THIBAUT, JOHANNA, RAIMOND.

Thibaut.

Johanna, dina systrar fira bröllop:
Jag ser dem båda lyckliga. De gläda
Min ålderdom: du ensam gör mig sorg.

Raimond.

Nej, säg ej så: er dotter skona, fader!

Thibaut.

Se, denna raska yngling, som i byn
Ej har sin like, dig sin kärlek egnat
Och sedan tvenne år med stilla böner
Och ren tillgifvenhet din hand begär.
Du stöter honom, sluten, kall tillbaka,
Och ingen annan utaf dalens herdar
Ett leende af dina läppar vinner.
Jag ser dig i din friska ungdom stråla:
Din vår är kommen, hoppets sköna tid;
Dock väntar jag förgäfves än att se
Din kärleks blomma ur sin knopp slå ut
Och lyckligt mogna till en gyllne frukt.
Det gör mig ondt, mitt barn! ty det betyder
En djup förvillelse i din natur.
Det hjerta ej behagar mig, som kallt
Och hårdt sig sluter uti känslans ålder.

Raimond.

Er lugna, fader Arc! Låt henne vara!
Min älskade Johannas kärlek är

En ljuf och ädel, paradisisk frukt.
Den kostligaste frukten mognar långsamt.
Ännu hon älskar att på bergen bo
Och fruktar att från höjden stiga ned
I menskors trånga, sorguppfyllda hyddor.

Thibaut.

Men detta just behagar icke mig.
Hon flyr ur sina systrars glada krets
Och söker bergens ödslighet. Hon lemnar
Sitt läger, innan hanen höjt sitt rop.
Hvi väljer hon beständigt *detta* ställe
Och drifver alltid sina hjordar dit?
Jag henne sett i hela timmar sitta
Der, tankfull, i Druider-ekens skugga.
De äldste i vår by om detta träd
Rysvärda sagor för hvarann förtälja.
Sällsamma rösters underbara klang
Man ofta hör utur dess dystra grenar.
Jag sjelf, då sent i skymningen en gång
Min väg mig förde detta träd förbi,
Såg der ett rysligt qvinnospöke sitta.
Det sträckte fram utur sin vida mantel
Mot mig en torr och vissnad hand, liksom
Det vinkat mig; men jag befallde Gud
Min själ och flydde från det hemska rummet.
Tre gånger jag i drömmen sett Johanna
I Rheims på gyllne kungastolen sitta.
Sju stjernor glänste som ett diadem
Kring hennes panna; trenne hvita liljor
Uppväxte utur spiran i dess hand:

Och jag, dess fader, hennes båda systrar
Och erkebiskopar och grefvar, furstar,
Ja, Kungen sjelf sig bugade för henne.
Hur kommer sådan glans uti min hydda?
O! det betyder ett förskräckligt fall!
Det högmod är, som störtat ljusets Englar,
Som gifver Satan öfver menskan makt.

Raimond.

Hvem hyser mera mildt och dygdigt sinne
Än eder fromma dotter? Det är hon
Som villigt tjenar sina äldre systrar.
Hon är den högst begåfvade af alla,
Dock syns hon öfva, som en tjensteqvinna,
Med stilla hörsamhet de tyngsta pligter,
Och underbart i hennes trogna vård
Er hjord förökas, edra skördar växa.
Kring allt, hvad hon förrättar, sprider sig
En egen, obegriplig lycka.

Thibaut.

Ja!
Ja väl! en obegriplig lycka är det.
Jag må väl rysa för en sådan lycka.
Men nog derom. — Jag tiger: jag skall tiga.
Anklaga vill jag ej mitt eget barn.
Jag kan blott varna, blott för henne bedja;
Dock varna *måste* jag. Fly detta träd!
Var ej allena, gräf ej mer i jorden
Vid midnattstid, bered ej trolldomsdrycker,
Och rista inga tecken mer i sanden!
Lätt är att väcka upp de onda andar;
Tunnt är det täckelse, som höljer dem,

Och stilla lyssnande de rusa upp.
Var ej allena; ty i öknen trädde
Den onde fram och frestade vår Herre.

(*Bertrand uppträder med en hjelm i handen.*)

Raimond.

Tyst! Bertrand kommer åter ifrån staden.
Se, hvad han bär!

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. BERTRAND.

Bertrand.

I häpnen och förvånens
Vid åsyn af det underbara vapnet
Uti min hand.

Thibaut.

Det göra vi. Säg, Bertrand,
Hur kom du öfver hjelmen? Och hvi för du
Det onda tecknet hit i fridens bygd?

(*Johanna, som i båda förra scenerna stått stilla på sidan, utan att deltaga i samtalet, blir uppmärksam och kommer närmare.*)

Bertrand.

Knappt vet jag sjelf att säga, huru hjelmen
Kom i min hand. I Vaucouleurs jag hade
Köpt några verktyg utaf jern. På torget
Jag fann en gruflig trängsel: flyktigt folk
Var anländt, just i samma ögonblick,
Från Orleans med tidningar om kriget.

Nu skockade sig stadens folk tillsamman,
Och då jag banade mig väg i massan,
En brun zigenerska med denna hjelm
Mig nalkas, blickar mig så skarpt i ögat
Och säger: "Hör, ni söker ju en hjelm:
Jag vet, ni söker en. Se här, tag denna,
För ringa pris jag säljer den åt er." —
— "Gå till lansknektarne," jag sade henne,
"Jag, som är landtman, ingen hjelm behöfver." —
Hon vände ej igen: hon följde mig
Igenom alla gator, trugande;
Och då jag slutligt hjelmen tog i handen,
Och stod, betänkande mitt äfventyr,
Var qvinnan i en blink försvunnen. Hvimlet
Drog henne med sig som en häftig ström;
Men jag stod qvar med hjelmen i min hand.

Johanna (*som hastigt griper efter hjelmen*).

Gif *mig* den hjelmen!

Bertrand.

Passar den för er?
Han icke pryda kan en jungfrus panna.

Johanna (*rycker af honom hjelmen*).

Min hjelmen är; *mig* ensam han tillhör.

Thibaut.

Hvad faller flickan in?

Raimond.

Låt henne råda!
Väl passar henne denna krigarprydnad;

Ty hennes bröst ett manligt hjerta gömmer.
Tänk efter, hur hon vargen öfvervann,
Det grymma, vilda djuret, som förstörde
Så mången hjord — en skräck för alla herdar.
Hon, Jungfrun, ensam stred med lejonmod
Mot vargens raseri och frälste lammet,
Som re'n han förde bort i blodigt gap.
Hvad hjeltehufvud hjelmen än betäckte,
Han intet värdigare pryda kan!

Thibaut (*till Bertrand*).

Hvad blodigt nytt från krigets skådeplats?
Hvad sade dessa flyktingar?

Bertrand.

Gud hjelpe
Vår konung och vårt land! Vi äro
I tvenne stora strider redan slagne.
I rikets medelpunkt står fienden:
Intill Loire han allt eröfrat har.
Nu har han all sin styrka sammandragit,
Hvarmed han Orleans belägrar.

Thibaut och Raimond.

Ack!
Gud, var oss nådig!

Bertrand.

En omätlig makt
Från alla kanter sig församlat redan;
Ty Burgund ock, den väldige, har fört
Sin hela krigarskara ut i striden.

Thibaut.

Osaliga och jemmerfulla tvist,
Som Fransmäns vapen emot Fransmän vänder!

Bertrand.

Man ser den gamla Drottningen också,
Den stolta Isabeau från Bayern, klädd
I hjelm och harnesk genom lägret rida,
Med gift på tungan reta alla folk
Till raseri mot hennes egen son,
Som hon en gång vid modersbröstet burit.
Den fruktansvärde *Salsbury*, de Mohrers
Förkrossare, för an belägringen:
Med honom är den stolte *Lionel*,
Och *Talbot*, som med mordiskt hjeltesvärd
Slår menskor ned som gräs i stridens tummel.

(*Johanna lyssnar med spänd uppmärksamhet och sätter på sig hjelmen.*)

Thibaut.

Men säg, hvar voro våra tappre kämpar,
Saintrailles, La Hire och Franska rikets bröstvärn,
Den ädle grefve Dunois, att strömmen
Af fiender så plötsligt trängde fram?
Och hvar är kungen sjelf? Ser han så liknöjd
Sitt rikes nöd och sina städers fall?

Bertrand.

I *Chinon* håller konungen sitt hof.
Det felas folk; han kan ej hålla fältet.
Förgäfves kalla furstarne till strid.
En riddare allena, som jag hört,

Ett svagt och ringa manskap sammanbragt:
Till kungen tågar han med sexton fanor.

Johanna (*med häftighet*).

Hur heter riddar'n?

Bertrand.

Baudricour; men svårt
Det honom blir att undgå fienden,
Som i hans spår med tvenne härar följer.

Johanna.

Hvar är nu riddar'n? Säg det om ni vet!

Bertrand.

Han har en knapp dagsresa, och ej mer,
Till Vaucouleurs.

Thibaut (*till Johanna*).

Hvad rör det dig? Du frågar
I saker, flicka! som du ej förstår.

Bertrand.

Då fienden så mäktig är, man har
I Vaucouleurs enhälligt redan fattat
Beslut att åt Burgund sig öfverlemna.
Så bära vi ej utländskt ok, och lyda
Den gamla kungastammen — ja kanske
Vi falla åter till den gamla kronan,
Om Frankrike och Burgund sig försona.

Johanna (*med hänryckning*).

Nej! om fördrag och uppgift intet ord!
Ty räddar'n nalkas: han till strid sig rustar.
För Orleans skall Englands lycka stranda;

Dess mått är fullt: det är till skörden moget.
Och Jungfrun med sin lia komma skall
Och nederslå hans stolthets rika säd.
Från himlens fäste rycker hon hans ära,
Den högt han der vid stjernorna hängt upp.
Förfärens ej! flyn ej! ty innan rågen
Blir gul, och förr än månens skifva fylles,
Skall ingen Engelsk stridshäst mera dricka
Utur Loirens stolta silfvervågor.

Bertrand.

Ack! inga under ske på jorden mer.

Johanna.

Jo! under ske ännu. En snöhvit dufva
Skall flyga ut, med örnens mod bekämpa
De gamar, som förhärja fosterlandet.
Och öfvervinna skall hon denna stolta
Burgund, den riksförrädar'n, denna Talbot,
Den himlastormaren med hundra armar,
Och Salsbury, den vilda tempelskändar'n,
Och jaga för sig, som en hjord af lam,
De fräcka krigarne från Albions ö.
Med henne Herren är. Han, stridens Gud,
Skall kora ut den späda till sitt redskap.
Uti den blyga Jungfrun skall han sig
Förhärliga; ty Herren är allsmäktig.

Thibaut.

Hvad för en ande fattar flickan?

Raimond.

Det
Är hjelmen som så krigiskt eldar henne.

Se på er dotter! Hennes öga blixtrar,
Och hennes kinder stråla såsom eld.

Johanna.

Vi skulle inga egna konungar
Mer hafva — och ej mer en infödd herre?
Och konungen, som aldrig dör, han skall
Försvinna — som den helga plogen skyddar,
Som skyddar åkrarna och betesmarken,
Som de lifegne för till frihet åter,
Som ställer städerna omkring sin thron,
Som bistår svagheten och ondskan krossar,
Som är den störste, och ej afund känner,
Som menska är och dock barmhertighetens Engel
Uppå en hatfull jord; — ty kungars thron,
Som utaf guld och ädla stenar skimrar,
Är alla öfvergifnas värn — här står
Förbarmandet och Makten — och här darrar
Den brottslige, då trygg den ädle nalkas
Och smeker lejonet vid thronens trappa.

Thibaut.

Gud skydde konungen och allt hans rike!
Vi äro fredligt landtfolk, veta ej
Att föra svärd och tumla stridens häst.
Så låtom oss, i lydnad, tyst förbida,
Hvem segren oss till konung gifva skall;
Ty slagtningarnas lycka är Guds dom,
Och herre öfver oss är den som smörjes
I Rheims uti den helga Vårfrukyrkan
Och sätter kronan på i Saint Denis.
Nu till vårt arbet'! Kommen! På det närmsta

Allena tänkom! Låt de stora blott,
Låt furstarne om väldet draga lott!
Förstörelsen vi kunna skåda trygga,
Ty stormfast är den jord, som vi bebygga.
Fritt eldens brand förtäre våra byar,
Och hästars hofvar trampe säden ner!
Den nya våren nya skördar ger,
Och lätt den enkla hyddan sig förnyar.

(Alla, utom Johanna, gå bort.)

FJERDE SCENEN.

Johanna.

Farväl, farväl, I berg, I sköna ängar!
Min barndoms stilla dalar, lefven väl!
Johanna skall på er ej längre vandra:
Johanna evigt säger er farväl!
I rosor, som jag vattnade, I träd,
Som jag planterat, blommen, grönsken fort!
Farväl, I grottor och I klara källor!
Du Echo, dalens underbara röst,
Som svarade min sång: Johanna gråter;
Hon lemnar er — och kommer aldrig åter.

Farväl, du hembygd för den stilla freden,
Som mina första fröjders vittne var!
Förskingren eder, hvita lam, på heden;
Af eder nu herdinnan afsked tar.
På blodigt fält och ibland krigarleden
Jag om en annan hjord nu vården har.

Mig fängsla icke mer de fordna banden;
Jag kallad blifvit af den stora Anden.

Han, som till Moses, talande sig sänkte
I buskens eld, när han på Horeb stod;
Som Pharaos härar i hans händer skänkte,
Som gaf den fromma David himmelskt mod,
När Goliath i sin jetterustning blänkte:
Han, som mot herdarna är huld och god,
Ur ekens grenar sade mig de orden:
"Gack ut! För mig du vittna skall på jorden.

I koppar skall du dina lemmar snöra,
Med stål du täcka skall ditt späda bröst.
Ej männers kärlek får ditt hjerta röra,
Dig får ej dåra låga lustars röst.
Ditt hår ej brudens kransar pryda böra,
Och intet barn skall hvila vid ditt bröst;
Men med triumfens kransar, krigisk lycka
Jag framför jordens qvinnor dig skall smycka.

Ty, när sig re'n de tappraste förfära,
Och Franklands sista öde nalkas — då
Skall du min helga oriflamma bära
I striden fram och stolta segrarn slå,
Som skördarns liar mogna tegar skära.
Hans lyckas granna sol skall nedergå.
Du räddar fosterlandets hjeltesöner,
Befriar Rheims, och der din konung kröner." —

Ett lofvadt tecken himlen här mig gifvit;
Ja! denna hjelm — från himlen sänd han är.
Af gudakraft jag genomströmmad blifvit,
Jag andas högre, se'n jag honom bär.
Min bana mig Cheruber föreskrifvit,
Den helga stridens längtan mig förtär.
Hör! hjeltars rop mig segrens visshet bringar,
Och svärdet flammar och trompeten klingar.

(Hon störtar ut.)

FEMTE SCENEN.

Konung Carls Hofläger i Chinon.

DUNOIS och Du CHATEL *uppträda.*

Dunois.

Nej, jag fördrager det ej längre. Jag
Slår upp med denna konung, som så nesligt
Sig sjelf har öfvergifvit. I mitt bröst
Det tappra hjertat blöder: jag må gråta,
Att röfvare nu dela mellan sig
Det konungsliga Gallien: rikets städer,
De ädla, som med monarkien åldrats,
Re'n sina rostiga och trogna nycklar
Åt ovän öfverlemna, medan vi
I bragdlöst lugn försumma räddningstiden.
Jag hör att Orleans är hotadt — flyger
Ifrån det långt aflägsna Normandie;
Jag hoppas finna kungen krigiskt rustad
I spetsen för sin här — och finner honom
Omringad här af troubadourers mängd

Åt sin Sorel anställa kärleksfester,
Liksom i landet rådde djupsta frid.
Re'n Connetabeln honom öfvergifvit;
Han står ej längre ut — *jag* lemnar honom,
Jag skänker honom åt sitt onda öde.

Du Chatel.

Der kommer konungen.

SJETTE SCENEN.

DE FÖRRE. KONUNG CARL.

Carl.

Mig skickar Connetabeln svärdet åter
Och säger upp sin tjenst. — Nå, i Guds namn
Så äre vi då qvitt en vresig man,
Som, ofördragsam, blott oss mästra ville.

Dunois.

En *man* är mycket värd i dessa tider;
Det skulle smärtat mig att mista honom.

Carl.

Så talar du blott för att säga mot;
Du var ju ej hans vän, då han var här.

Dunois.

Han var en stolt och inbilsk narr — jag vet det —
Och visste ej att höra upp; men nu —
Nu vet han det. Han går i rättan tid,
Då ingen ära mer att skörda är.

Carl.

Du är i dag uti ditt glada lynne,
Jag vill ej störa dig. Hör, Du Chatel!

Här äro sändebud från gamla kungen
René, förfarne mästare i sången
Och vidt berömda. Tag dem väl emot,
Och gif dem, hvar och en, en gyllne kedja.

Du Chatel.

Sire! i skattkammarn finns ej mera guld.

Carl.

Så skaffa! Ädla sångare ej drage
Ifrån mitt hof förutan äreskänker.

Du Chatel.

Min konung! jag ditt öra skonat har,
Så länge råd och hjelp än funnos till;
Men nöden denna gång min tunga löser:
Du har ej någon ting att skänka mer.

Carl.

Vi äga ännu många rika länder.

Dunois.

Så länge Gud det vill och Talbots svärd!
När Orleans är taget, Sire! då kan du
Med gamla konung René vakta får.

Carl.

På denna kung du jemt din qvickhet öfvar,
Dock var det denne furste utan land,
Som konungsligt i dag beskänkte mig.

Dunois.

Dock icke med sin krona af Neapel,
För himlens skull! ty den skall vara fal,
Se'n han går vall med fåren, har jag hört.

Carl.

Han stiftat har för kärleken ett hof,
Der ädle riddare sig samla skola,
Der Skönhet skall vid Oskulds sida herrska,
Och Kärlek i sin renhet blomstra upp —
Och *mig* han utvalt har till Kärleksfursten.

Dunois (efter något uppehåll).

Vanslägtad är jag icke till den grad,
Att kärleks ljufva makt jag smäda skulle.
Jag efter honom nämns; jag är hans son.
Mitt hela arf uti hans rike ligger.
Min fader var ju Prins af Orleans:
Ej qvinnohjerta fanns, som trotsat honom,
Men icke heller någon oväns borg.
Vill du bli värd att kallas Kärleksfurste,
Så blif den tappraste ibland de tappra!
I gamla riddarböcker har jag läst,
Att alltid kärleken med höga bragder
Förenad var, och hjeltar, har jag hört,
Men herdar ej, vid Tafelrunden sutto.
Den, som ej skönheten beskydda kan,
Är icke värd dess gyllne pris. *Här*, konung!
Ditt stridsfält är. Här kämpa om din krona!
Försvara med ditt ridderliga svärd
Din egendom och ädla damers ära!
Och när ur strömmar af din oväns blod
Du djerft eröfrat dina fäders krona,
Då är det tid och står dig furstligt an
Att kröna dig med kärleks myrtenkransar.

Carl (*till en Page, som inträder*).

Hvad är på färde?

Pagen.

Tre rådsherrar, Sire!
Från Orleans om företräde bedja.

Carl.

För in dem! (*Pagen går.*)
Hjelp de visst af mig begära; —
Hvad mäktar jag, som sjelf är utan hjelp?

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE. TRE RÅDSHERRAR *uppträda.*

Carl.

Välkomne, mine trogne borgersmän
Från Orleans! Min goda stad far fort
Ännu att stå emot, med vanligt mod,
Den fiende, som hårdt belägrar henne?

En Rådsherre.

Ack, Sire! den högsta nöd oss trycker. Stundligt
Förderfvet nalkas närmare vår stad.
De yttre verken äro redan sprängda:
Med hvarje stormning vi ett hopp förlora,
Och våra murar blottas på försvar.
Vårt manskap, fäktande, gör täta utfall;
Dock få af dem se stadens portar åter,
Och äfven hungerns plåga hotar oss.
Derföre har Rochepierre, den ädle grefven,
Vår kommendant, i nödens högsta stund

Nu, efter gammal plägsed, underhandlat,
Att gifva staden upp, på tolfte dagen,
Om inom denna tid en här ej syns,
Nog stark att bjuda fienden en träffning.

(Dunois gör en häftig rörelse af vrede.)

Carl.

I sanning kort är denna tid.

Rådsherren.

Vi kommit
Till dig, på lejd, o konung! att beveka
Ditt hjerta till förbarmande med staden
Och sända hjelp till den bestämda tiden;
Ty eljest ges den upp på tolfte dagen.

(En Riddare kommer och talar några ord sakta med Dunois, som deraf synes djupt träffad.)

Dunois.

Det fattades ännu!

Carl.

Säg, hvad är detta?

Dunois.

Gref Douglas sänder honom. Skottska hären,
I häftigt uppror, hotar tåga bort,
Om denna dag de ej sin sold bekomma.

Carl.

Du Chatel!

Du Chatel.

Sire! jag ingen utväg känner.

Carl.

De äro bästa folket i min här:
De få *nu* ej, ej *nu* mig öfvergifva.

Rådsherren (*knäböjer*).

O konung, hjelp oss! tänk på vårt betryck!

Carl (*i förtviflan*).

Kan jag väl stampa härar upp ur jorden?
Säg, växa skördar i min öppna hand?
Här — sliten mig i stycken! Präglen mynt
Utaf mitt hjerta! Blod har jag för er,
Men intet guld jag har — och ej soldater.

(*Han ser Agnes Sorel inträda och störtar med öppna armar emot henne.*)

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. AGNES SOREL (*med ett juvelskrin i handen*).

Carl.

Min Agnes! du, mitt enda lif, mitt allt!
Du kommer att mig rädda från förtviflan.
Jag äger *dig*, och till ditt bröst jag flyr:
Jag saknar intet; du är *min* ännu.

Sorel.

Min dyre konung!
(*Hon blickar ängsligt omkring sig.*)
Dunois! är det sannt?
Du Chatel!

Du Chatel.

Ja, ty värr!

Sorel.

Är det så illa?
Det felas sold, och hären löses opp?

Du Chatel.

Ty värr, så är det, ja!

Sorel (*som tvingar honom att emottaga juvelskrinet*).

Här, här är guld,
Juveler äfven — smälten allt mitt silfver.
Försäljen och förpanten mina slott —
På mina egendomar i Provence
Upplånen pengar — gören allt till pengar
Och ställen trupperna dermed tillfreds —
Fort! ingen tid förlorad!

(*Hon nödgar honom att gå.*)

Carl.

Nu, Dunois! Du Chatel! Är jag än arm
I edra ögon, då jag äger kronan
Bland jordens qvinnor? Hon är ädel född
Som jag och Valois' stolta kungablod
Är icke renare: hon skulle pryda
Den första thron i verlden; hon försmår den;
Min kärlek blott den trogna vara vill.
Tog hon väl mot af mig ännu en skänk
Af högre värde än en tidig blomma
Om vintern, eller någon sällsynt frukt? —
Af mig hon intet tager — ger mig allt.
Hon vågar ädelt för min sjunkna lycka
Sitt guld och gods, sin hela rikedom.

Dunois.

Ja! konung, ja! hon rasar, liksom du.
Sitt allt hon kastar i ett hus, som brinner,
I Danaïders gistna fat hon öser.
Dig skall hon icke rädda; blott sig sjelf
Med dig hon störta skall.

Sorel.

Tro honom ej!
Han ofta vågat har sitt lif för dig
Och vredgas nu att jag mitt guld vill våga.
Har jag med fröjd åt dig ej offrat allt,
Som högre värde har än guld och perlor,
Och skulle för mig sjelf min lycka spara?
Kom, låt oss lägga af all yttre prydnad
Och fåfäng prakt! Låt mig få gifva dig
Ett efterdöme af försakelse!
Förvandla dina hofmän till soldater,
Ditt guld till jern; beslutsam offra allt,
Som konung, för ditt rike och din krona!
Kom, kom, vi dela brist och nöd och faror!
Låt oss bestiga stridens djerfva fåle;
Ja! låt oss våra späda lemmar gifva
Till pris åt solens brand, och taga molnen
Till täcke och en sten till hufvudgärd!
Den råa krigarn skall sin nöd förgäta,
När han ser kungen, lik en man ur ledet,
För landets ära lida och försaka.

Carl (*smäleende*).

Ja! nu jag uppfylld ser en gammal spådom,
Som mig en gång i staden Clermont sade

En nunna lifvad af profetisk anda.
En qvinna, så hon lofvade, mig seger
Bereda skulle öfver hvarje ovän
Och mina fäders krona mig förvärfva.
Jag henne sökt i fiendernas läger:
Jag hoppades min moders hjerta blidka;
Här står Hjeltinnan, som till Rheims mig för,
Igenom Agnes' kärlek skall jag segra.

Sorel.

Du skall det genom dina vänners svärd.

Carl.

Jag hoppas ock på fiendernas split;
Ty säkert budskap redan mig förkunnat,
Att mellan dessa Englands stolta Lorder
Och Philip af Burgund ej allt nu mera
Står så som förr. Derför La Hire jag skickat
Med sändebud till Philip, att försöka
Till pligt och trohet honom återföra.
Jag väntar stundligt riddarns återkomst.

Du Chatel.

Just nu han träder in i salen, herre!

Carl.

Välkommen, riddare! Nu få vi veta,
Om seger eller flykt oss förestår.

NIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. LA HIRE (*inträder*).

Carl (går honom till mötes).

La Hire! medför du hoppet till din konung?
Säg, riddare! hvad har jag att förvänta?

La Hire.

Uppå ditt svärd allena kan du hoppas.

Carl.

Den stolte hertigen vill ej försonas?
O, säg! hur tog han upp mitt sändebud?

La Hire.

Jo, framför allt och innan han ännu
Kan låna dig sitt öra, fordrar han,
Att Du Chatel till honom lemnas ut,
Den han sin faders mördare benämner.

Carl.

Och om så nesligt vilkor vi förkasta?

La Hire.

Då bryts förbundet, förr'n det knutet blef.

Carl.

Har du derefter, som jag dig befallde,
Till envig manat honom ut med mig
På bron vid Montereau, der fadren föll?

La Hire.

Jag kastade din handske fram och sade:
"Min konung vill sin höghet lägga af
Och kämpa om sitt land, som riddersman."
Han svarade: "Mig göres ej behof
Att kämpa om en skatt, som re'n jag äger;
Men om din herre efter striden längtar,
Så kan han möta mig vid Orleans,
Dit jag i morgon mig begifva tänker."
Och dermed log han och mig ryggen vände.

Carl.

Har du då intet hos min mor försökt?

La Hire.

Sire! hos din moder?

Carl.

Ja! hvad sade hon?

La Hire (sedan han några ögonblick betänkt sig).

Det var, min kung! på sjelfva kröningsdagen
Som jag till Saint Denis kom fram. Jag såg
Som till triumf Parisarne beprydda.
I hvarje gata höjdes äreportar,
Igenom hvilka Englands konung drog.
Med blommor vägen var beströdd, och jubel,
Som Frankrike sin skönsta seger vunnit,
Från pöbelns läppar omkring vagnen hördes.

Sorel.

De jublade — och trampade likväl
Uppå sin ädla, milda konungs hjerta!

La Hire.

Jag såg den unga Harry Lancaster,
En gosse, prydd med kungaskruden, sitta
Uppå Sanct Ludvigs thron: hans stolta fränder,
Bedford och Gloster, stodo vid hans sida,
Och Hertig Philip på sitt knä föll ned
Och svor för sina länder trohetseden.

Carl.

O pligtförgätne pair och anförvandt!

La Hire.

Men gossen snafvade och syntes frukta,
Då han steg uppför thronens höga trappor.
"Ett elakt förebud!" man hviskade,
Och folket brast så ut i högljudt löje.
Då trädde gamla Drottningen, din moder,
Dit fram och — men jag blygs att säga det!

Carl.

Hvad?

La Hire.

Hon tog barnet uppå armen sjelf
Och satte det på dina fäders thron.

Carl.

O Moder! Moder!

(*Konungen betäcker sitt ansigte, Agnes skyndar fram och sluter honom i sina armar. Alla närvarande uttrycka sin afsky och fasa.*)

Dunois.

Rasande Megæra!

Carl (*efter ett uppehåll till Rådsherrarne*).

I hafven hört, hur mina saker stå.
Förbiden icke längre, gån tillbaka
Till Orleans och för den trogna staden
Förkunnen, att jag löst dess ed till mig!
Må staden sörja för sitt eget väl
Och åt Burgunderns nåd sig öfverlemna!
Den *Gode* Philip mensklig vara skall.

Dunois.

Hvad? Sire! Du Orleans vill öfverge?

Rådsherren.

Min konungslige herre! Drag ej från oss
Din hand, och lemna ej din trogna stad
Till offer under Englands hårda välde!
Den är en ädel sten uti din krona,
Och ingen än sin tro mot dina fäder
Har heligare hållit.

Dunois.

Äro vi
Då slagne? Är det lofligt rymma fältet
Förrän ett svärd ännu för staden drogs?
Och innan än en droppe blod har flutit,
Du med ett litet ord vill slumpa bort
Den bästa stad ur fosterlandets hjerta?

Carl.

Nog blod har redan flutit — och förgäfves!
Mig trycker himlens hand, jag känner det;
Min här blir slagen uti alla strider,
Mitt parlament förnekar mig; mitt folk,
Min hufvudstad med hyllningar och jubel
Och sånger tar min fiende emot,
Och mina närmsta blodsförvandter svika,
Förråda mig. Min egen moder fostrar
Invid sitt hjerta en fiendtlig fremling.
— Vi draga oss tillbaka, vi gå öfver
Loire och utan fåfäng klagan vika
För himlens hand, som gynnar Albions fana.

Sorel.

Nej! det förbjude Gud, att så vi skulle
Förtviflande vårt rike vända ryggen!
Det ordet kom ej ur ditt tappra bröst.
En onaturlig moders vilda handling
Min konungs hjeltestarka hjerta brutit.
Du skall dig återfinna, fatta dig,
Med ädelt mod det öde stå emot,
Som vildt bekämpar dig.

Carl (*nedsunken i en dyster begrundning*).

Är det ej sannt?
Ett dunkelt och förfärligt öde råder
I Valois' slägt; den är af Gud förkastad.
Min moders laster och dess grymma svek
Införde furierna i detta hus.
Min fader svagsint var i tjugu år;
Tre äldre bröder dogo före mig.
Ja! Carl den Sjettes hela slägt är dömd
Af himmelens beslut till undergång.

Sorel.

I dig den skall föryngrad lefva upp;
Mitt hjerta säger mig: du stifta skall
Ånyo Frankers ärofulla rike.

Carl.

Nej! icke *jag;* den vilda tidens stormar
En kraftigare man vid styret kräfva.
Ett fredligt folk jag kunnat lyckliggöra;
Ett folk i uppror jag ej tämja kan.

Dunois.

Hvad? Sire! är detta väl en konungs språk?
Uppgifver man en krona så? Den sämste
Utaf ditt folk vill våga lif och blod
För hvad han tror, och för sitt hat, sin kärlek.
Parti blir allt, så snart medborgarkriget
Sin blodbestänkta fana hänger ut.
Sin plogbill odlarn öfverger, och qvinnan
Sin slända, barn och gubbar väpna sig,
Med egna händer borgarn tänder an
Sin stad, åkermannen sina skördar,
Blott för att skada eller gagna dig,
Och att sin öfvertygelse försvara.
Han skonar intet, väntar sjelf ej skoning,
När äran kallar och han modigt kämpar
För sina sanna eller falska gudar.
Derföre bort med dessa veka griller!
Låt kriget rasa, som det börjat har;
Du har ej sjelf lättsinnigt tändt det upp.
Ett folk sig måste offra för sin konung,
Så bjuder ödet, så är verldens lag.
Ej Franken vill och kan det annorlunda,
Och den nation är intet värd, som ej
Uppoffrar allt med glädje för sin ära.

Carl (*till rådsherrarne*).

I hafven intet annat svar att vänta.
Gud skydde eder! *jag* förmår det ej.

Dunois.

Så vände segren dig för evigt ryggen,
Som du åt dina fäders land. Du sjelf

Dig öfvergifvit: så jag öfverger dig.
Ej Englands och Burgunds förenta makt —
Ditt eget klenmod störtar dig från thronen.
De Franska kungar pläga födas hjeltar,
Men du är utan krigisk anda född.

(*till Rådsherrarne:*)

Er konung er förskjuter. Men *jag* störtar
Mig in i Orleans, min faders stad,
Och under dess ruiner mig begrafver.

(*Han vänder sig hastigt om och går. Rådsherrarne följa honom.*)

Sorel (*vrider händerna i förtviflan*).

Ack! om han går, det är förbi med oss!
La Hire! o skynda! sök att blidka honom!

(*La Hire går.*)

TIONDE SCENEN.

CARL, SOREL, DU CHATEL.

Carl (*till Du Chatel*).

Låt föra ned vårt krigsförråd till skeppen;
Nu gå vi öfver floden.

Du Chatel (*kastar sig till hans fötter*).

O min konung!

Carl.

Det är beslutadt. Spara dina ord!

Du Chatel.

Gör fred med hertig Philip af Burgund!
På annan väg för dig ej räddning finnes.

Carl.

Så råder *du* mig, och det är *ditt* blod,
Hvarmed jag denna fred besegla skall?

Du Chatel.

Här är mitt hufvud. Ofta jag det vågat
För dig i storm och slagtning, och jag lägger
Det under bilan nu för dig med glädje.
Ställ hertigen tillfreds, och lemna mig
Till offer åt hans vrede; låt mitt blod
Det gamla hatets låga släcka ut!

Carl (*betraktar honom en stund med tyst rörelse*).

Är det väl sannt? Står det så till med mig,
Att mina vänner, som mitt hjerta känna,
En neslig väg mig till min räddning visa?
O ja! nu känner jag mitt djupa fall;
Ty tron uppå min ära är förbi.

Du Chatel.

Betänk —

Carl.

Tyst! Intet ord mer! Lyd mig blott!
Om tio kronor jag försaka måste,
Jag räddar mig dock ej med vännens lif.
Gör hvad jag dig befallt! Låt mina vapen
Och rustningar och allt till skeppen föra.

Du Chatel.

Ja, genast, herre!

(*Han står upp och går. Agnes Sorel gråter häftigt.*)

Carl (*fattar hennes hand*).

Gråt ej så, min Agnes!
Bortom Loire det ligger ock ett rike;
Vi gå blott till ett lyckligare land.
Der ler en ljuf och aldrig mulen himmel,
Mer lätta vindar flägta, milda seder
Oss taga der emot: der blommar lifvet
Och sång och kärlek skönare än här.

Sorel.

O! att jag skådat denna sorgens dag!
I landsflykt kungen går. Ur fadrens hus
Den unga sonen biltog vandrar ut,
Och vänder ryggen till sin barndoms vagga!
O sköna land, som nu vi öfverge,
Dig se vi aldrig mer med glädje åter.

ELFTE SCENEN.

CARL, SOREL, LA HIRE (*kommer tillbaka*).

Sorel.

Ni kommer ensam. Han är icke med?
(*i det hon närmare betraktar honom*)
Hur är det? säg! Hvad bådar oss er blick?
Ännu ett slag af ödet?

La Hire.

Det har tröttnat
Att oss förfölja. Solen lyser åter.

Sorel.

Jag ber er — tala!

La Hire (till konungen).

Kalla sändebuden
Från Orleans tillbaka!

Carl.

Och hvarföre?

La Hire.

Dem återkalla; ty din lycka vändt sig:
En strid har timat, och du *segrat* har.

Sorel.

Gud! *segrat!* hvilken klang i detta ord!

Carl.

Dig gäckar blott ett fabelaktigt rykte.
La Hire! jag tror på inga segrar mer.

La Hire.

O! snart på större under skall du tro. —
Men erkebiskopen re'n nalkas. Dunois
Han återför uti din famn.

TOLFTE SCENEN.

DE FÖRRE. ERKEBISKOPEN AF RHEIMS, DUNOIS, DU CHATEL *och* RAOUL, *en Riddare i harnesk, inträda.*

Erkebiskopen (framför Dunois till konungen och lägger deras händer tillsamman).

Försonens, furstar!
Omfamnen nu hvarann med trogen kärlek,
Då himlen sjelf förklarat sig för oss.

(Dunois omfamnar konungen.)

Carl.

Mitt tvifvel lösen upp och min förundran!
Säg, hvad betyder detta stumma allvar?
Hvad verkade en sådan vexling?

Erkebiskopen (förer fram riddaren till konungen).

Tala!

Raoul.

Min kung! vi hade samlat sexton fanor
Lothringiskt folk, att stöta till din här,
Och riddar Baudricour från Vaucouleurs
Var vår anförare. Då nu vi kommit
På höjderna vid Vermanton, och stego
I dalen ned, som vattnas af Yonne,
Stod fienden framför oss re'n på fältet,
Och blanka vapen blixtrade bakom oss.
Kringslutne voro vi af tvenne härar:
Der fanns ej hopp att segra eller fly,
Och modet sjönk hos dem, som tapprast voro,
Och allt, förtviflande, vill sträcka vapen.
Då cheferna tillsamman sökte råd,
Och funno intet — se! då ställde sig
Ett sällsamt under fram för våra ögon;
Ty utur skogens djup så plötsligt trädde
En Jungfru fram, med hjelm uppå sitt hufvud,
Liksom en krigsgudinna, både skön
Och fruktansvärd att skåda. Kring dess skullror
I gyllne lockar håret föll; en himmelsk,
Odödlig glans omstrålade den höga,

När hon sin stämma höjde upp och talte:
"Friskt mod! mot fienderna fram, I Franker!
Och vore de än fler än sandens korn
I hafvet, Gud och Jungfrun för er an."
Och hastigt ryckte hon den höga fanan
Från den, som henne bar, och så i spetsen
För hären träder hon med ädel djerfhet.
Vi, undrande, emot vår vilja, följa,
Och rakt på fienden vi storma löst.
Han, slagen som af åskan, stilla står,
Med öppen blick begapande det under,
Som för hans häpna ögon visar sig;
Dock hastigt, som af Herrans gissel jagad,
Han vänder sig förfärad om och flyr.
Och hela hären kastar från sig svärd
Och sköld och allt — och sprides ut kring fältet.
Der hjelper ej commando eller rop:
Man ser sig icke om: af fruktan sanslös
Sig störtar häst och karl i flodens bädd,
Och utan motstånd låter sig förgöras:
Det strides icke mer, det slagtas blott.
Tvåtusen fiender betäckte fältet,
Förutan dem, som floden slukat upp,
Och ingen man förlorades af våra.

Carl.

Förunderligt, vid Gud! högst underbart!

Sorel.

Och detta under har en Jungfru gjort?
Hvar kom hon från? Hvem är hon?

Raoul.

Hvem hon är,
Vill hon för kungen ensam uppenbara.
En Sierska hon sjelf benämner sig,
En Profetissa, sänd af Gud, och lofvar
Att rädda Orleans, förr'n månen vexlar.
På henne folket tror, och törstar efter strid;
Hon följer hären, och hon nalkas redan.

(*Man hör klockljud och vapengny. Klockringningen fortfar, till dess Johanna uppträder.*)

Hör vapnens klang och klockorna! Hon är det:
Och folket helsar nu den gudasända.

Carl (*till Raoul*).

För henne in! (*Raoul går.*)
(*till Erkebiskopen:*)
Hvad bör jag tro om detta?
En flicka segrar nu för mig, just nu,
Då blott en guda-arm mig rädda kunde!

Många Röster (*bakom scenen*).

Hell, Jungfru! Hell dig, landets Frälsarinna!

Carl.

Hon kommer (*till Dunois:*) Dunois! tag in min plats!
Vi vilja pröfva denna underjungfru:
Om af en himmelsk eld hon lifvad är,
Så skall hon väl sin rätta konung känna.

(*Dunois sätter sig. Konungen ställer sig på hans högra sida, Agnes Sorel bredvid honom, Erkebiskopen med de öfriga midtemot, så att mellanrummet blir öppet.*)

TRETTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. JOHANNA, *åtföljd af* RÅDSHERRARNE *och många* RIDDARE, *hvilka uppfylla Scenens fond. Med ädel värdighet träder hon fram och betraktar i ordning de omkringstående.*

Dunois (efter en djup, högtidlig tystnad).

Är du den underbara Jungfrun, som — —

Johanna (afbryter honom, i det hon på honom fästar en blick, full af klarhet och höghet).

Bastard af Orleans! Du frestar Gud.
Stå upp från denna plats, som dig ej höfves;
Jag söker *denne*, som är mer än du.

(Hon går med bestämda steg fram till konungen, böjer för honom ett knä, och står genast upp igen, hvarefter hon träder tillbaka. Alla närvarande uttrycka sin förvåning. Dunois lemnar sin stol och gifver rum för konungen.)

Carl.

För första gången ser du mig i dag;
Hvem lärde dig att känna mig ändå?

Johanna.

Jag såg dig, der allena Gud dig såg!
(efter något uppehåll)
I sist förlidna natt — besinna dig! —
När allt omkring dig låg i sömnens djup
Begrafvet, stod du upp ifrån ditt läger
Och bad så innerligt en bön till Gud.

Låt *henne* först gå ut, och jag vill säga
Hvad bönen innehöll.

Carl.

Hvad jag åt himlen
Förtrott jag plägar ej för menskor dölja.
Förtälj mig innehållet af min bön,
Så tviflar jag ej mer att Gud dig sände.

Johanna.

Tre böner var det, Dauphin! som du gjorde:
Gif noga akt, om rätt jag nämner dem!
Först bad du himlen, om invid din krona
Var häftadt något orättmätigt gods,
Om någon annan, djup, förborgad skuld,
Änn' oförsont, från dina fäders tid,
Det jemmerfulla krigets låga tändt,
Att taga dig till offer för ditt folk
Och endast på ditt hufvud nedergjuta
Sin vredes skål.

Carl (*träder förskräckt tillbaka*).

Hvar kommer du ifrån?
Du mäktiga och underbara väsen!

(*Alla förvånas.*)

Johanna.

Din andra bön till himlen lydde så:
Om så dess höga dom och vilja vore,
Att spiran skulle tagas från din ätt,
Och du beröfvas allt hvad dina fäder
Som konungar i detta land besuttit,
Tre egodelar, och ej mer, du bad

Att få behålla: ett förnöjsamt sinne
Och vännens hjerta och din Agnes' kärlek.

(*Konungen döljer, gråtande, sitt ansigte. Stor rörelse af häpnad bland de närvarande.*)

Skall jag nu nämna dig din tredje bön?

Carl.

Nog! jag dig tror. Så mycket ingen dödlig
Förmår; dig har den högste Guden sändt.

Erkebiskopen.

Hvem är du, helga, underbara Jungfru?
Säg, hvilket lyckligt land dig fostrat har.
Och nämn oss, hvilka de föräldrar äro,
Dem himlen med din födelse välsignat!

Johanna.

Högvördige! man kallar mig Johanna;
Jag är en ringa herdes yngsta dotter
Ifrån en by, som heter Dom Remi
Och är belägen uti Touls' församling.
Jag vaktade min faders fårahjord
Från barndomsåren. Och jag hörde mycket
Och ofta talas om ett folk, som kommit
Utöfver hafvet från en ö, att oss
Till slafvar göra och på thronen sätta
En främling, som ej älskar Franska folket,
Och att de tagit re'n den stora staden
Paris och underlagt sig land och rike.
Med bön åkallade jag då Guds moder,
Att frälsa oss från utländsk bojas nesa
Och att vår egen konung oss bevara.

Och invid byn, der jag är född, det står
En mycket gammal bild af helga Jungfrun,
Dit många fromma pilgrimsfärder skett,
Och jemte bilden står en helig ek,
Berömd för många stora underverk.
Och uti ekens skugga satt jag gerna,
När fåren betade; — der var mig väl:
Och gick ett lam i bergen mig förloradt,
En dröm mig alltid lärde finna det,
När jag i Underekens skugga sof.
— Och en gång, när jag suttit hela natten
I stilla andakt under detta träd,
Och stått emot hvar frestelse af sömnen,
Då trädde fram den Heliga till mig.
Hon bar en fana och ett svärd, men annars
Var som herdinna klädd, lik mig, och sade:
"Statt upp, Johanna! Känn mig! Lemna hjorden!
Dig Herren kallar till ett annat värf.
Tag denna fana, och med detta svärd
Omgjorda dig, och slå dermed mitt folks
Förtryckare, och för din herres son
Till Rheims, och honom krön med kungakronan!"
Jag sade då: "Hur kan jag, svaga flicka,
En sådan, vigtig handling företaga,
Jag, som ej känner krigets vilda konst?" —
Hon svarade mig så: "Den rena Jungfrun
Kan föra ut allt härligt uppå jorden,
Om jordisk kärlek blott hon står emot.
Betrakta *mig!* En Jungfru, såsom du,
Jag födde dock den ende Gudens son,
Och är gudomlig sjelf." — Och hon berörde

Mitt ögonlock, och när jag uppåt såg,
Mig syntes himlen full af sköna englar,
Som buro hvita liljor uti handen,
Och ljufva toner sväfvade i luften.
Så lät den Heliga i trenne nätter
Å rad sig skåda, och "Statt upp, Johanna!
Dig Herren kallar till ett annat värf —"
Hon ropade; men i den tredje natten
Då var hon vred och bannade mig så:
"Vet, lydnad är en qvinnas pligt på jorden,
Att tåla, lida blef dess tunga lott;
Till trägen tjenst bestämd är qvinnan vorden,
Och den blir stor, som troget tjenat blott!" —
Och som hon detta sade, lät hon falla
Sin drägt af en herdinna, och hon stod
Som himlens drottning der i solars glans,
Och gyllne skyar buro henne upp,
Tills hon försvann i salighetens rike.

(*Alla synas rörde. Agnes Sorel döljer gråtande sitt ansigte vid konungens bröst.*)

Erkebiskopen (*efter en lång tystnad*).

För sådan gudasanning hvarje tvifvel
Af jordisk klokhet måste strax försvinna,
Och handlingen bevisar hvad hon talat:
Blott Gud ett sådant under verka kan.

Dunois.

Ej hennes under — hennes öga tror jag,
Den rena oskuld hennes anlet målar.

Carl.

Och mina fiender jag öfvervinner?

Johanna.

Jag lägger Frankrike vid dina fötter.

Carl.

Och Orleans skall icke gifvas upp?

Johanna.

Loire skall förr emot sin källa flyta.

Carl.

Som segrare jag tågar in i Rheims?

Johanna.

Igenom Englands här jag för dig dit!

(*Alla närvarande Riddare slå tillsammans sina lansar och sköldar, och synas brinna af mod.*)

Dunois.

Ställ Jungfrun blott i spetsen för vår här;
Vi följa blindt, dit den gudomliga
Oss för. Profetisk skall hon leda oss,
Och detta tappra svärd skall skydda henne!

La Hire.

En verld i vapen vi ej längre frukta,
När hon för våra skaror tågar fram.
Den mäktiga skall lära oss att strida;
Ty Segrens gudom vandrar vid dess sida.

(*Riddarne göra ett stort vapengny och träda fram på scenen.*)

Carl.

Ja! helga Jungfru! för du an min här!
Dess furstar alla skola lyda dig;
Och detta svärd, befälets sinnebild,

Som Kronfältherren vredgad återsände,
Har funnit nu en värdigare hand.
Tag mot det, höga Sierska! och bär det,
Och blif du — —

Johanna.

Icke så, min ädle Dauphin!
Ej genom denna bild af jordiskt välde
Min herre vinner seger; men jag vet
Ett annat svärd, hvarmed jag segra skall.
Jag vill beteckna det för dig, som anden
Mig lärt, att skicka se'n att hemta det.

Carl.

Nämn det, Johanna!

Johanna.

Sänd till Fierboys,
Den gamla staden; der ett hvalf man finner
På Sanct Cathrinas kyrkogård; det hyser
En mängd af jern, troféer ifrån fordom,
Och deribland det svärd, som jag skall bära.
Det känns igen på trenne gyllne liljor,
Som äro slagna in i klingans stål:
Och genom detta svärdet skall du segra.

Carl.

Man sände dit och göre som hon säger!

(Pagen går.)

Johanna.

En snöhvit fana låt mig äfven bära,
Omgifven endast af en purpurkant.

På denna fana vare himlens drottning,
Med lilla Christusbarnet, föreställd
Och sväfvande utöfver jordens glob;
Ty sådan var den helga modrens fana.

Carl.

Det vare som du säger!

Johanna (*till Erkebiskopen*).

Höge Biskop!
Lägg nu på mig din presterliga hand
Och gif din dotter din välsignelse!

(*Hon knäböjer.*)

Erkebiskopen.

Du kommen är, o Jungfru! att välsigna,
Ej att välsignas — Gå med Herrans kraft!

(*Hon står upp.*)

En Page.

En härold kommer ifrån Englands läger.

Johanna.

Låt honom komma! Han är sänd af Gud.

(*Konungen vinkar åt Pagen, som går ut.*)

FJORTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. HÄROLDEN.

Carl.

Hvad har du, härold! att oss här förkunna?

Härolden.

Hvem är, som ordet för på detta rum,
För Carl af Valois, Grefven af Ponthieu?

Dunois.

Du nedrige och pligtförgätne härold!
Hur djerfs du att förneka Franska rikets
Infödde konung på sin egen jord?

Härolden.

Frankrike känner blott en enda konung —
Och denne lefver under Englands tält.

Carl.

Var lugn, min frände! Säg ditt uppdrag, härold!

Härolden.

Min höfding, ömt beklagande det blod,
Som redan flutit och som än skall flyta,
I skidan håller krigets svärd ännu,
Och, innan Orleans i stormning faller,
I godo en förlikning bjuder dig.

Carl.

Låt höra!

Johanna (*framträder*).

Sire! låt mig uti ditt ställe
Med denna härold tala!

Carl.

Tala, Jungfru!
Om krig och fred du fritt besluta må!

Johanna (*till Härolden*).

Hvem sände dig? Hvem talar genom dig?

Härolden.

Gref Salsbury, Britanniens krigarhöfding.

Johanna.

Du ljuger, härold! Lordens mun är stum;
De lefvande blott tala, ej de döda.

Härolden.

Min höfding lefver, stark i mod och helsa:
Han lefver eder alla till förderf.

Johanna.

Han lefde då du gick; men denna morgon
Ett skott från Orleans har honom fällt,
Då han såg ned från tornet La Tournelle.
Du ler att jag dig sådant kan förkunna?
Tro ej mitt ord, men dina ögon blott.
Hans liktåg — märk det väl! — du möta skall,
När dina fötter dig tillbaka föra.
Nu tala, härold! Säg det bud du för!

Härolden.

Om du kan utransaka det fördolda,
Du vet det redan, förr'n jag yttrar det.

Johanna.

Jag ej behöfver veta det; men du,
Förnim nu mina ord! förkunna dem
För furstarna i lägret, som dig sände:
Du, Englands konung, och I, hertigar
Bedford och Gloster, i hans namn regenter,
Bereden er till räkenskap hos Gud
För allt det blod som flutit! Gifven ut
De städers nycklar, som I öfverrumplat
Och innehafven mot gudomlig lag;
Ty Jungfrun kommer, sänd af himlens konung:

Att fred er bjuda eller blodigt krig.
Nu väljen! hören, att I det mån veta:
Er blef det sköna Frankland ej beskärdt
Af helga Jungfruns Son; men Carl den Sjunde,
Min herre, Dauphin, som af Gud det fått,
Skall kungligt tåga in uti Paris,
Af alla rikets store beledsagad. —
Nu, härold, gå! Begif dig fort åstad;
Ty, kanske innan du till lägret hinner
Och bringar budet, så är Jungfrun der
Och segerfanan uti Orleans
Vid folkets glada jubelsång planterar.

(*Hon går. Alla sätta sig i rörelse. Täckelset faller.*)

ANDRA AKTEN.

En af klippor begränsad nejd.

FÖRSTA SCENEN.

TALBOT *och* LIONEL, *Engelska Härförare*, HERTIG PHILIP AF BURGUND, RIDDARNE FASTOLF och CHATILLON *med Soldater och fanor.*

Talbot.

Här ibland dessa klippor låtom oss
Nu göra halt och slå befästadt läger!
Måhända samla vi de troppar åter,
Som sig i första häpenheten skingrat.
Besätten höjderna! God vakt besörjen!
Väl natten för förföljelse oss skyddar;
Och om ej fienden ock vingar har,
Jag fruktar intet öfverfall. Likväl
Försigtighet är nödig; ty vi hafva
En tapper fiende och äro slagna.

(*Riddar Fastolf aftågar med Soldaterna.*)

Lionel.

O! slagna? Höfding, nämn ej detta ord!
Jag vågar icke tänka att Fransosen

I dag har skådat Engelsmannens rygg.
O! Orleans! Orleans! Vår äras graf!
På dina fält förvissna Englands lagrar.
Ack! löjliga, gemena nederlag!
Hvem skall väl i en framtid kunna tro,
Att segrarne vid Poitiers, Crequi
Och Azincourt förjagats af en qvinna!

Philip.

Det måste trösta oss. Af menskor ej,
Af djefvulen vi blifvit öfvervunne.

Talbot.

Ja! af vår dårskaps djefvul. Hvad? Burgund!
Förskräcker pöbelns spöke äfven furstar?
Men vantrons mantel ej förmår betäcka
Er feghet. — Edra troppar flydde först.

Philip.

Der hölls ej stånd af någon. Alla flydde.

Lionel.

Fältherrar, nu er tanka sägen ut!
Fly vi än längre eller vända oss
Tillbaka att med blodig vedergällning
Den lidna skymfen på vår ovän hämna?

Philip.

För svaga äro vi, vårt folk är skingradt;
Förskräckelsen är än för ny i hären.

Talbot.

En *blind* förskräckelse besegrat oss,
Ett tomt och plötsligt ögonblicks intryck;

Och detta gäckande inbillningsspöke
Skall, närmare betraktadt, fort försvinna.
Derföre, råder jag, vi föra hären
Med dagens inbrott öfver strömmen åter,
Mot fienden.

Philip.

Men öfverlägg —

Lionel.

Jag ber,
Här är ju ingen ting att öfverlägga.
Hvad vi förlorat fort skall återvinnas;
Vi äro eljest skymfade för evigt.

Talbot.

Det är beslutadt. Vi i morgon strida.
Och att förstöra detta fasans gyckel,
Som bländar och förvekar våra skaror,
Låt oss med denna jungfruliga djefvul
Uti personlig fäktning mäta oss!
Om hon då möta vill vårt svärd, välan!
Så har hon skadat oss för sista gången;
Om hon ej möter — och hon skyr helt visst
En sådan strid — då är dess trolldom slut.

Lionel.

Så blifve det! Åt *mig*, o höfding! lemna
Den lätta kampen, der ej blod skall flyta;
Ty lefvande jag tänker spöket fånga,
Och i den Orleanska grefvens åsyn
Jag henne bära vill på mina armar
I Englands läger in, till härens fröjd.

Philip.

Du lofvar mycket.

Talbot.

Om *jag* henne träffar,
Jag ämnar ej så mildt omfamna henne.
Nu kommen att med hvilans lätta slummer
Den tröttade naturen vederqvicka,
Och sedan brytom upp med morgonrodnan!

ANDRA SCENEN.

JOHANNA, *med fanan, i hjelm och brösttharnesk, men eljest klädd som qvinna*, DUNOIS, LA HIRE, RIDDARE *och* SOLDATER *visa sig på klippvägen, tåga stilla fram deröfver, och uppträda genast derefter på Scenen.*

Johanna (*till Riddarne, som omgifva henne, medan tåget ännu fortsättes deruppe*).

Bestigen vallen är: vi stå i lägret.
Nu kasten bort den tysta nattens slöja,
Som hittills dolde edert stilla tåg,
Och dundren in i fiendernas öra
Ert härskri: *Gud och Jungfrun!*

Alla (*ropa högt under ett vildt vapengny*).

Gud och Jungfrun!

(*Trummor och trompeter.*)

En Skildtvakt (*bakom scenen*).

I vapen! Fienden är här! I vapen!

Johanna.

Fort facklor fram! I tälten kasten eld!
Att lågors raseri må fasan öka
Och döden hotande kringsluta dem!

(*Soldater skynda bort. Johanna tager ett svärd ur handen på en Page, som bär det efter henne, och vill följa Soldaterna.*)

Dunois (*håller henne tillbaka*).

Johanna! Du har redan fyllt din pligt!
Du för oss in i lägrets medelpunkt
Och gifvit fienden i våra händer.
Nu drag dig undan stridens vilda larm
Och låt *oss* blodigt sluta hvad du börjat!

La Hire.

Beteckna du för hären segrens väg,
Bär fanan främst uti din rena hand;
Men grip ej sjelf till svärdet, dödens verktyg,
Och fresta icke krigets falska gud;
Han rasar blindt och utan skoning fram.

Johanna.

Hvem vågar hejda mig? Hvem stiftar lagar
För anden som mig styr? — Nej! Pilen flyger
Dit skytten drifver honom med sin hand.
Der faran är skall ock Johanna vara.
Ej *här* och ej *i dag* jag falla kan;
Först ser jag kronan på min konungs hufvud.
Mitt lif har Herren ej tillspillogifvit,
Förr'n jag fört ut hvad han mig föreskrifvit.

(*Hon går.*)

La Hire.

Kom, Dunois! låt oss hjeltinnan följa,
Och hennes sköldar vare våra bröst!

(*De gå ut på högra sidan.*)

TREDJE SCENEN.

TALBOT (*uppträder, från venstra sidan*).

De stanna icke, höra mig ej mer,
Och alla band af lydnad lösta äro.
Som helvetet sändt ut en legion
Af de fördömdas andar, rycker här
En hvirfvelvind den tappra och den fega
Bort utan sansning. Ej den minsta skara
Jag ställa kan mot fiendernas flod,
Som brusande i lägret strömmar in.
Är jag den enda redige, och allt
Omkring mig här i feberhetta rasar?
Att fly för dessa Franska veklingar,
Som vi i tjugu strider öfvervunnit?
Den omotståndliga, hvem är väl hon —
Förskräckelsens gudinna, som förbyter
I ögonblicket stridens lycka; som
De rädda rådjur skapar om till lejon?
En gycklerska, som spelar rollen blott
Af en hjeltinna, hjeltar kan förskräcka?
En qvinna röfva från mig segrens ära?

En Soldat (*störtar in*).

Fly, höfding! Jungfrun — fly — fly —

Talbot (*stöter honom ned*).

Fly, du sjelf,
Till afgrundsdjupet! — Stupe för mitt svärd
Hvar en, som nämner fruktan eller flykt!

(*Han går.*)

FJERDE SCENEN.

Utsigten öppnar sig. Man ser det Engelska lägret i ljusan låga. Trumslag, flykt och förföljelse. Fäktning på Scenen. Efter några ögonblick framträda

JOHANNA, PHILIP AF BURGUND *med slutet visir.*

Philip.

Fördömda qvinna! Nu din stund är kommen;
Dig har jag sökt på stridens vida fält.
Du fasans bländverk! far till underjorden
Tillbaka, ur hvars sköte du steg opp.

Johanna.

Hvem är väl du, som af sin onda engel
Här sändes mig till möte? Likt en furstes
Ditt yttre är; du är ej Engelsman;
Jag känner dig på det Burgundska skärpet,
För hvilket udden af mitt svärd sig sänker.

Philip.

Osaliga! du ej förtjente stupa
För ädel furstehand. Nej, bödelns bila,
Och ej Burgundiens hertigliga svärd,
På ditt fördömda hufvud falla borde.

Johanna.

Så är du denne ädle hertig sjelf?

Philip.

Det är jag. Se mig, darra och förtvifla!
Dig inga afgrundskonster längre skydda.
Blott veklingar du hittills öfvervunnit;
En *man* står för dig nu.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. DUNOIS, LA HIRE.

Dunois.

Se hit, Burgund!
Med män du kämpa bör, och ej med qvinnor.

La Hire.

Vi båda skydda detta dyra hufvud.
Först stöt din klinga genom detta bröst —

Philip.

O! rodna, Dunois! — Blygs du ej, La Hire!
Att så din fordna tapperhet förnedra
Till satans konster och att göra tjenst
Som vapendragare åt afgrundshexan?
Jag manar eder begge! — *Den* förtviflar
Om Guds beskydd, som flyr till mörkrets makter.

(*De bereda sig till strid. Johanna träder emellan.*)

Johanna.

Tillbaka! håll!

Philip.

Du darrar för din älskling?
För dina ögon skall han —

(*Han rusar emot Dunois.*)

Johanna.

Stilla! stilla!
Skilj dem, La Hire! Ej Fransmäns blod må flyta!
Med svärd afgöres icke denna strid;
I stjernorna står något annat skrifvet.
Tillbaka! säger jag. Med vördnad hören
Den andes bud, som talar genom mig!

Dunois.

Hvi fjettrar du min arm och hindrar svärdet
Att släcka få sin törst uti hans blod?
Min klinga dragen är: ett hugg jag ger,
Som hämnar och försonar fosterjorden.

Johanna (*ställer sig emellan och åtskiljer dem på ett betydligt afstånd; till Dunois*).

Tillbaka, Dunois! (*till La Hire:*) La Hire! stå stilla!
Med hertigen ett ord jag tala vill.

(*Sedan allt blifvit stilla:*)

Hvad menar du, Burgund? Hvem är den ovän,
Som dina mordiskt vilda blickar söka?
Se, denne prins är Fransman, liksom du,
Och denne tappre är din vapenbroder,
Jag sjelf en dotter af ditt fosterland.
Vi alla, som du sträfvar att förgöra,
Vi höra till de dina — våra armar

Sig öppna att omfamna dig — vårt knä
För dig sig böja vill, och våra svärd
Ha ingen udd för dig: ja! heligt är oss
Ditt anlete, fast i fiendtlig hjelm;
Vi läsa der vår konungs ädla drag.

Philip.

Med smickrets tjusande och lena stämma
Du dina offer locka vill, Siren!
Arglistiga! mig dårar du dock icke.
Mitt öra skyddadt är för ordets snaror
Och dina ögons heta pilar slinta
Ifrån mitt harnesk ned. Till vapen, Dunois!
Med svärden låt oss fäkta, ej med ord!

Dunois.

Först ord och sedan svärdslag! Fruktar du
För ord? Det är ett eget slag af feghet,
Och som förråder blott din onda sak.

Johanna.

Oss drifver ingen nöd till dina fötter,
Och som bönfallande vi komma ej
Att tigga om din gunst. Se dig omkring!
I aska sjunket ligger Englands läger,
Och edra döda täcka stridens fält.
Du hör den Franska krigstrompeten klinga;
Ty Gud har dömt, och segren tillhör oss.
Beredda ser du oss att med vår vän
Den sköna lagerns friska kransar dela.
O! kom till oss, du ädle flykting, kom
Till dem, som rätten och som segren hylla!
Jag sjelf, den gudasända, räcker dig

Min systerliga hand, jag vill dig rädda
Och på vår rena sida draga dig.
För Frankrike är himlen, och dess englar —
Du ser dem ej — de kämpa för vår konung.
De äro alla smyckade med liljor,
Och hvit, som denna fana, är vår sak:
Den rena Jungfrun är dess sinnebild.

Philip.

Förledande är lögnens snöda språk,
Och hennes tal är såsom barnets joller.
När onda andar förestafva orden,
Man tror dem från oskyldighetens mun.
Jag vill ej mera höra; brukom svärden!
Mitt öra förr mig sviker, än min arm.

Johanna.

Du nämner mig en hexa, skyller mig
För afgrundskonster. — Är att stifta frid
Och att försona hat en afgrundskonst?
Är endrägt då ett underjordens foster?
Hvad är oskyldigt, menskligt, godt och heligt,
Om icke striden för sitt fosterland?
När råkade naturen med sig sjelf
I sådan strid, att himlen öfvergifver
En rättvis sak, och djeflar den beskydda?
Men om nu hvad jag säger dig är godt,
Hvar tog jag det ifrån, om ej från himlen?
Hvem skulle väl bland mina får på marken
Trädt fram att viga in en barnslig tärna
I kungars värf och statens hemligheter?
För höga furstar har jag aldrig stått:

Vältalighetens konst jag icke känner;
Dock nu, när dig jag öfvertala vill,
Jag eger insigt i de höga tingen,
Och konungars och länders öde ligger
Som solen klart och öppet för min blick,
Och åskans blixt jag för på mina läppar.

Philip (*slår upp ögonen emot henne och betraktar henne med förvåning och rörelse*).

Hvad föregår med mig? Är det en Gud
Som hjertat i mitt bröst förvandlar så?
— Hon ljuger ej, den rörande gestalten!
Nej! om af ett förtrollningssken jag bländas,
Så är det dock utaf en himmelsk makt.
Mitt hjerta säger: hon är sänd af Gud.

Johanna.

Han röres — han är rörd! Då har jag ej
Förgäfves bedt. Se, vredens åskmoln smälter
I klara tårar från hans panna ner.
Och ur hans ögon strålar frid — der bryter
En gyllne sol af sköna känslor fram.
Nu bort med vapnen! Trycken bröst mot bröst!
Han gråter — han är vunnen — han är vår.

(*Svärdet och fanan sjunka ur hennes händer; hon skyndar emot honom med utbredda armar och omfamnar honom med häftighet. Dunois och La Hire låta svärden falla och skynda fram att omfamna honom. Täckelset faller.*)

TREDJE AKTEN.

Konungens läger vid Chalons sur Marne.

FÖRSTA SCENEN.

En sal i forntysk stil, med en dörr i fonden och en sidodörr. Till venster synes ett fönster.

CARL, AGNES SOREL, DUNOIS, LA HIRE, DU CHATEL *och* CHATILLON.

Carl (till Chatillon).

Han kommer! Som sin konung vill han mig
Erkänna, säger du, och hylla mig?

Chatillon.

Här, Sire! uti din egen stad Chalons
Vill hertigen, min furste, kasta sig
För dina fötter. Mig befallde han
Att som min kung och herre helsa dig.
Han följer mina spår, och nalkas redan.

Sorel.

Han kommer! Sköna, trefallt sälla dag!
Du bringar frid och glädje och försoning.

Chatillon.

Ja! med tvåhundra riddare han kommer.
Vid dina fötter böjer han sitt knä,
Men väntar att du ej tillåter det
Och i din famn med vänskap honom sluter.

Carl.

Mitt hjerta längtar att få slå mot hans.

Chatillon.

Min hertig beder, att den gamla tvisten
Vid återseendet med intet ord
Må nämnas.

Carl.

Djupt i glömskans flod för evigt
Begrafven vare den förflutna tiden!
En bättre framtid blott vi blicka mot.

Chatillon.

Och Drottning Isabeau i fredsfördraget
Blir innesluten, om hon sjelf så vill.

Carl.

Hon förer krig med mig, ej jag med henne;
Vår strid är slut, så snart hon ändar den.

Chatillon.

Tolf riddare gå för ditt ord i borgen?

Carl.

Och hvilken annan pant begär din herre?

Chatillon (*med en blick på Du Chatel*).

Här, konung! ser jag någon stå, hvars åsyn
Den första helsningen förgifta kunde.

(*Du Chatel går tigande bort.*)

Carl.

Gå, Du Chatel! Tills Philip kan fördraga
Din anblick, må du hålla dig förborgad!

(*Han följer honom med ögonen, skyndar efter och omfamnar honom.*)

Du trogne vän! Du ville för mitt lugn
En gång ju göra mycket mer än detta.

(*Du Chatel går.*)

Chatillon.

De andra punkterna stå här att läsa.

(*Han öfverlemnar ett pergament.*)

Carl (*till en af Hofvet*).

Gör det i ordning! Vi gå in på allt;
Ty för en vän är intet pris för dyrt.
Gå, Dunois! tag hundra riddersmän
Med dig att tåga hertigen till möte.
Låt alla tropparna med kransar prydas,
Att de må värdigt helsa sina bröder!
Må hela staden festligt smyckas ut,
Och alla klockor klingande förkunna,
Att Frankland och Burgund förenats åter!

(*En Page kommer. Trompeter höras.*)

Hör, hvad betyder väl trompetens klang?

Pagen.

Burgundiens hertig håller nu sitt intåg.

(*Han går.*)

Dunois (*går med La Hire och Chatillon*).

Välan! så skyndom då att möta honom.

Carl (*till Sorel*).

Du gråter, Agnes? Äfven jag är nära
Att sakna styrka för ett sådant möte.
Hur många offer måste icke falla,
Förrän vi fredligt kunde träffas åter?
Dock alla stormar lägga sig till slut:
De sena frukter mogna ock med tiden,
Och dagens ljus på nattens mörker följer.

En Riddare (*vid fönstret*).

Knappt hertigen förmår att reda sig
Ur trängseln. De från hästen honom lyfta;
Hans mantel och hans sporrar kyssa de.

Carl.

Det är ett godsint folk, uti sin kärlek
Så häftigt, som i hatet. Huru snart
Förgäta de att denne samme hertig
I striden deras barn och fäder slog!
Hvad är ett lif mot ögonblickets makt?
— Var lugn, min Agnes! Din för stora glädje
Kan ock ett törne blifva i hans hjerta;
Jag vill att intet här skall såra honom.

ANDRA SCENEN.

DE FÖRRE. HERTIG PHILIP AF BURGUND, DUNOIS, LA HIRE, CHATILLON och TRE ANDRA RIDDARE, *som åtfölja Hertigen. Philip stannar nära ingången, Konungen går emot honom, och Philip framträder närmare. I samma ögonblick som Hertigen vill knäböja mottager Konungen honom i sina armar. De Burgundiska Riddarne stå på venstra sidan, de andra till höger och Furstarne i midten.*

Carl.

Ni öfverraskat oss. Vi annars ämnat
Att möta er; men ni har snabba hästar.

Philip.

De till min pligt mig förde.

(*Han omfamnar Agnes Sorel och kysser henne på pannan.*)

Om er tillgift
Jag ber, Cousine! Det är vår herrerätt
I Arras: ingen skönhet kan förneka
En sådan sed.

Carl.

Man säger att ert hof
Är kärleks rätta hem, en marknadsplats,
Der allt hvad skönt kan tänkas är att se.

Philip.

Vi äro ju ett handelsfolk, min konung!
Hvad kostligt under alla zoner växer
Vi ställa ut till skådande och njutning
På torget uti Brügg. Det högsta dock
Af jordisk rikedom är qvinnoskönhet.

Sorel.

Men qvinnotrohet är dock mera värd,
Fastän man icke finner den på torget.

Carl.

Ni står derför i dåligt rykte, frände!
Att ni föraktar qvinnans skönsta dygd.

Philip.

Det kätteriet straffar värst sig sjelft.
Väl er, min kung! Er hjertat tidigt lärde
Hvad sent jag lärt utaf ett stormigt lif.

(*till Sorel*)

Det säges, att ni edra ädelstenar
Uppoffrat, för att deraf smida vapen
Mot mig? Säg! är ni väl så krigiskt stämd?
Låg mitt förderf då er så ömt om hjertat?
Dock allt är godt igen, vår strid förbi:
Man återfinner hvad förloradt var —
Klenoderna ha ock tillrätta kommit.
Bestämda voro de till krig mot mig;
Tag dem utur min hand, som fridens tecken!

(*Han mottager af en Riddare juvelskrinet och lemnar det öppet åt Agnes, som dervid utbrister i tårar och träder åt sidan. Konungen bekämpar en djup rörelse, och alla kringstående betrakta under en spänd väntan de båda furstarna.*)

Philip (*sedan han fästat sina blickar på hvar och en af de närvarande, kastar sig i konungens armar*).

Min konung! O min konung!

(*I samma ögonblick skynda de Burgundiska riddarne fram till Dunois och La Hire, hvilka alla omfamna hvarandra. De båda furstarne ligga länge stumma i hvarandras armar.*)

Huru kunde
Jag någonsin förneka, hata er?

Carl.

Tyst! intet ord mer!

Philip.

Och en Engelsk främling
Jag kunde kröna? Svära honom tro,
Och störta er, min konung, i förderfvet?

Carl.

Glöm det! Allt är förlåtet, allt försonas
Af detta enda ögonblick. Det var
Ett öde blott, en olycksalig stjerna.

Philip (*fattar konungens hand*).

Men jag vill bättra det! Tro mig, jag skall det.
Allt hvad ni lidit skall er ersatt blifva,
Ert hela rike skall ni återvinna;
Ja! ingen enda by skall fattas der.

Carl.

Jag äger er. Jag ingen ovän fruktar.

Philip.

Tro mig! jag förde icke krig mot er
Med glädtigt hjerta. — Om ni visste blott — —
Hvarföre sände ni ej *henne* till mig?

(*visande på Agnes Sorel.*)

Jag hennes tårar icke stått emot! —
Nu skola inga afgrundsmakter mera
Oss skilja, då vi slutit bröst mot bröst.
Här har jag funnit nu min vallfartsort:
Min irring slutas här vid detta hjerta.

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. JOHANNA, *i harnesk, men utan hjelm, och med en krans i håret; sedan* Du CHATEL.

Carl.

Du kommer som prestinna prydd, Johanna!
Att viga in förbundet, som du stiftat?

Philip.

Förfärlig Jungfrun var på stridens fält —
Hur mild i dag omstrålar henne friden!

Johanna (*blickar omkring sig*).

Här många ädla riddare jag finner,
Och allas ögon glänsa klart af fröjd.
Nyss har jag likväl mött en enda sorgsen,
Som måste dölja sig när alla jubla.

Philip.

Och hvem är den, som så förbrutit sig,
Att om vår huldhet han förtvifla skulle?

Johanna.

Får han sig visa? Säg, att han får komma!
Gör din förtjenst fullkomlig! En försoning,
Som ej gör hjertat rent och fritt, är ingen.

En droppe hat, som uti glädjebägarn
Blir qvar, dess dryck till gift förvandla skall.
Så blodig oförrätt ej finns, att Philip
På denna sköna dag den ej förlåter!

Philip.

Ha! jag förstår dig.

Johanna.

Och du vill förlåta?
Du vill det, hertig? Du Chatel, kom in!

(*Hon öppnar dörren och inför er Du Chatel, som blir stående på afstånd.*)

Med alla sina fiender försonad
Är hertigen: han är det ock med dig.

(*Du Chatel träder några steg närmare och söker att läsa i Hertigens ögon.*)

Philip.

Hvad gör du med mig? Vet du väl, Johanna!
Hvad du begär?

Johanna.

En ädelmodig herre
För alla gäster öppnar sina portar:
Han ingen glömmer, utesluter ingen.
Fritt såsom solen strålar öfver verlden,
För vän och ovän lyser nådens ljus.

Philip.

Ja! hon kan mig förmå till hvad hon vill:
Mitt hjerta är som vax i hennes händer.
— Kom, Du Chatel! Kom hit i mina armar;

Jag er förlåter. O! min faders skugga!
Förtörnas ej, då jag med vänskap fattar
Den hand, som gaf dig döden!

Carl (*till Johanna*).

Höga Jungfru!
Hur skall jag löna allt hvad du mig gjort?

Johanna.

Var alltid mensklig i din lycka, herre!
Som i din sorg du var. På ärans höjd
Förgät ej hvad en vän är värd i nöden:
Du har det nog i din förnedring lärt.
Förvägra åt den siste bland ditt folk
Ej rätt och nåd; ty utur herdekojan
Framkallades af Gud din räddarinna.
Förena skall du hela Franska riket
Omkring din kungathron, och många leder
Af stora furstar stamma ned från dig.
De som dig följa skola högre glänsa
Än de som burit spiran före dig;
Och blomstra skall din ätt, så länge den
I folkets hjerta kärlek sig bevarar.

Carl.

O säg, om anden dig det uppenbarar,
Skall det förbund, som vi i dag förnyat,
Ännu förena våra söners söner
Till sensta tid?

Johanna (*efter någon tystnad*).

I herrskare och kungar!
För tvedrägts-furien framför allt er vakten!

Ej väcken henne i sin hålas djup;
Ty, en gång vaken, sent hon somnar åter.
Hon alstrar fram en ätt, en slägt af jern:
Af hennes låga andra lågor tändas. —
Begären ej att veta mer! Er glädjen
Åt det närvarande! En slöja må
Betäcka det tillkommande!

Sorel.

O Jungfru!
Du läsa kan i djupet af mitt hjerta,
Och vet, om det till fåfäng höghet sträfvar;
Gif äfven mig ett glädjefullt orakel!

Johanna.

Mig visar anden verldens öden;
Ditt öde hvilar i ditt eget bröst.

Dunois.

Men säg hvad skall ditt eget öde bli?
Du höga Jungfru, himlens älsklingsdotter!
För dig, som är så ren och from och helig,
Väl jordens skönsta lycka blommar?

Johanna.

Lyckan
Bor ofvan stjernorna i Fadrens sköte.

Carl.

Din lycka blir min omsorg hädanefter.
Ditt namn jag stort och härligt göra vill
I Franska riket; salig skall du prisas

Af sensta slägter — och jag löftet fyller
I denna stund. — Fall ned på knä!

(*Han drager svärdet och berör henne dermed.*)

Stå upp,
Af ädel börd omstrålad! Jag, din konung,
Upphöjer dig ur stoftet, der du föddes:
I grafven dina fäder adlar jag.
En lilja skall du föra i ditt vapen;
De ädlaste i landet är du lik;
Blott Valois' eget, konungsliga blod
Är ädlare än ditt. Bland mina stora
Den största af din hand sig hedrad finne!
En ädel make vill jag gifva dig.

Dunois (*träder fram*).

Mitt hjerta valde henne, då hon var
I ringa stånd ännu. Den nya äran
Ej ökar hennes dygder och min kärlek.
Inför min konung här jag räcker handen
Åt henne som min furstliga gemål,
Om hon en sådan lott mig värdig aktar.

Carl.

Oemotståndliga! du hopar under
På under! Ja, nu tror jag, att för dig
Är ingenting omöjligt. Du besegrat
Det stolta hjerta, som all kärleks välde
Föraktat hittills.

La Hire (*framträder*).

Jungfruns skönsta prydnad
Är, om jag henne känner, blygsamheten.

Väl är hon den förnämsta hyllning värd;
Men hennes önskan sträfvar ej så högt;
Ett redligt hjertas trogna kärlek är
För henne nog — och sådan är den lott,
Som jag med denna hand vill bjuda henne.

Carl.

La Hire! du äfven? Två medtäflare,
I hjeltedygd och krigisk ära lika!
Skall du, som mina fiender försonar
Och frälsar riket, reta mot hvarann
De tvenne bästa vänner som jag äger?
En blott, och ingen mer, kan äga henne:
Och hvar af dem är värd ett sådant pris.
Nu tala sjelf! ditt hjerta måste dömma.

Sorel (*träder närmare*).

Den ädla Jungfrun synes öfverraskad,
En blyg förvirring färgar hennes kind.
Må hon få tid att fråga sjelf sitt hjerta,
Att anförtro sig åt sin vän och lösa
Inseglet från sitt blygsamt slutna bröst!
Den stund nu kommen är, då äfven jag
Kan systerligt den stränga Jungfrun nalkas
Och bjuda henne ett förtroligt hjerta.
Man låte oss först qvinligt öfvertänka
Det qvinliga, och tåligt man förbide
Hvad vi besluta skole.

Carl (*i begrepp att gå*).

Låt så vara!

Johanna.

Nej! icke så, min konung! Mina kinder
Ej färgades af någon blyg förvirring.
Jag har ej att den ädla frun förkunna
Ett ord, som jag för männer dölja bör.
Högt ärar mig de ädla herrars val;
Men icke öfvergaf jag mina hjordar
Att jaga efter verldslig höghets prakt.
Ej för att fläta myrtnar i mitt hår,
Jag lade an min tunga vapenrustning.
Nej! jag är kallad till ett annat verk,
Som blott den rena jungfrun kan fullborda.
Jag är en Sköldmö åt den högste Guden,
Och ingen man kan äga mig som brud.

(*Efter ett uppehåll.*)

Nu anden vill, att jag för ut mitt värf.
Min herres hjessa är ej krönt ännu,
Den helga oljan än ej rört hans tinning:
Och konungsnamn ännu han icke bär.

Carl.

Vi äro ju på vägen re'n till Rheims.

Johanna.

Låt oss ej stilla stå! Din fiende
Är sysselsatt att stänga vägen dit;
Men trots hans härar för jag dig igenom.

Dunois.

Men när nu allt fullbordadt är till slut,
Och vi gått in i Rheims, af lagrar höljda,
Vill du väl då förunna mig — o Jungfru? —

Johanna.

Om himlen vill att jag med seger krönt
Ur dessa dödens strider återvänder,
Så är mitt verk förrättadt — och herdinnan
I kungens borg ej mer att göra har.

Carl (fattar hennes hand).

Dig manar andens stämma nu, och kärlek
Uti det gudafyllda bröstet tiger.
Men — tro mig! evigt han ej tiga skall.
Du, räddande, har tusen lyckliggjort;
Men med att lyckliggöra *en* du slutar!

Johanna.

Dauphin! är du vid himlens under trött,
Då deras redskap du förstöra vill
Och draga ned till jordens låga stoft
Den rena Jungfru, som dig Herren sände?
Klentrogne dödlige! I blinda hjertan!
Kring eder strålar himlens härlighet,
Dess under vecklas ut för edra ögon!
I skåden dock i mig en qvinna blott.
När klädde sig en qvinna i metall,
Att blanda sig i männers vilda strider?
Ve mig, om Herrans hämndesvärd jag förde
Uti min hand och i ett fåfängt hjerta
Dock kärlek kände till en jordisk man!
Mig varit bättre då att aldrig födas!
Jag säger eder: talen så ej mer!
Då vredgas anden och sin låga släcker.
Blott blicken af en man, som mig begär,
Vanhelgar mig och kommer mig att fasa.

Carl.

Det fruktlöst är att henne öfvertala.

Johanna.

Befall att man i krigstrompeten stöter!
Mitt hjerta ängslar detta stillestånd.
Jag vakna vill utur min hvilas slummer,
Och drifves mäktigt fram emot mitt öde,
Att föra ut mitt anförtrodda värf.

FJERDE SCENEN.

DE FÖRRE. EN RIDDARE (*uppträder*).

Carl.

Hvad är det?

Riddaren.

Fienden gått öfver Marne
Och ställer upp sin här till träffning.

Johanna (*med hänryckning*).

Strid!
Nu kastar själen af sig sina bojor —
Beväpnen er! Jag hären ordna vill.

(*Hon skyndar ut.*)

Carl.

La Hire, följ med! Vid portarna af Rheims
De låta mig än kämpa om min krona.

Dunois.

Dem eldar icke verkligt mod, det är
Ett hemskt försök af rasande förtviflan.

Carl.

Jag sjelf vill föra er på ärans väg;
Vid sjelfva murarna af kröningsstaden
Tillkämpa mig min krona. Nu, min Agnes!
Din riddare dig säger sitt farväl!

Sorel (omfamnar honom).

Jag gråter ej, jag darrar ej för dig;
Min tro förtröstar på de högre makter.
Så många dyra panter af sin nåd
Ej himlen gaf, att oss till slut bedröfva.
Mitt hjerta säger mig, att segerkrönt
I Rheims jag skall dig återfinna.

(Trompeterna klinga med djerfva toner, hvilka, under förvandlingen, öfvergå till ett vildt krigstummel. Orchestern faller in, då scenen är ombytt, och beledsagas af krigiska instrumenter bakom scenen.)

Skådeplatsen förvandlas till en fri nejd, begränsad af träd. Man ser, under musiken, Soldater hastigt tåga förbi i fonden.

FEMTE SCENEN.

TALBOT, *stödjande sig vid* FASTOLF, *och strax derefter* LIONEL.

Talbot.

Här sätten ned mig under dessa träd!
Begifven er till drabbningen tillbaka;
Jag ingen hjelp behöfver för att dö.

Fastolf.

Olyckliga och fasansfulla dag!

(*Lionel uppträder.*)

En sorglig syn er möter, Lionel!
Fältherren, dödligt sårad, ligger här.

Lionel.

Det Gud förbjude! Ädle Lord, stå upp!
Nu är ej tid att mattad sjunka neder.
Vik ej för döden; men med mäktig vilja
Befall naturen, att hon lefva skall.

Talbot.

Förgäfves! Kommen är den ödets dag,
Som störta skall vår thron i Franska riket:
Förgäfves jag det yttersta försökt
Att med förtviflad strid den uppehålla.
Af blixten splittrad ligger jag nu här,
För att ej mer stå upp. — Rheims är förloradt;
Fort! rädden dock åtminstone Paris!

Lionel.

Paris med Dauphin redan sig förlikt,
Som oss ett ilbud nyss förkunnat har.

Talbot (*sliter förbindningen från sina sår*).

Så strömmen ut, I, blodets källor strömmen;
Ty jag är trött vid solens ljus.

Lionel.

Jag kan ej dröja. — Fastolf, Fältherren för
Till något säkert ställe: ty vi kunna

Ej länge hålla oss på denna post.
De våra fly ju re'n på alla sidor;
Oemotståndlig tränger flickan fram —

Talbot.

Du segrar, dårskap, du! och jag går under.
Med dumheten förgäfves gudar kämpa.
Förnuft! du heliga och ljusa dotter
Af himmelsk vishet, du, som grundat har
Verldsbyggnaden, och stjernsystemet styr,
Hvem är du väl, om du, vid svansen bunden
Af vantrons rasande och blinda häst,
Vanmäktigt ropande, med öppna ögon
I afgrundsdjupets hvirfvel störta måste?
Förbannad vare den, som spillt sitt lif
På något stort och värdigt, skapat planer
Med vis beräkning! Alla narrars konung
Beherrskar verlden —

Lionel.

Herre! ni har qvar
Få ögonblick att lefva blott — dem helga
Åt eder Skapare!

Talbot.

Om vi, som tappra,
Af andra tappre öfvervunne blifvit,
Vi kunna trösta oss med lifvets öde,
Som, ständigt vexlande, sin kula svänger —
Men falla för ett sådant gyckelspel?
Var vårt allvarligt mödosamma lif
Ej någon bättre utgång värdt än denna?

Lionel (räcker honom handen).

Farväl, Mylord! En gärd af bittra tårar
Jag redligt, efter stridens slut, er egnar,
Om bland de lefvande jag är; men nu
Mig kallar ödet, som på krigets fält
Än håller dom och skakar sina lotter.
Uti en annan verld vi träffas åter:
För evig vänskap saknaden är kort.

(Han går).

Talbot.

Snart är det nu förbi. Åt jorden ger jag,
Åt solen ger jag åter de atomer,
Som samlat sig i mig till fröjd och smärta —
Och af den mäktige och store Talbot,
Som med sitt hjelterykte fyllde verlden,
Ej mer blir öfrigt än en handfull stoft.
Så menniskan förgår: den enda vinst
Vi föra med oss utur lifvets kamp,
Det är vår insigt i det tomma Intet,
Och innerligt förakt för allt hvad härligt
Och stort oss syntes eller önskansvärdt.

SJETTE SCENEN.

DE FÖRRE. CARL, PHILIP AF BURGUND, DUNOIS, DU CHATEL *och* SOLDATER *uppträda.*

Philip.

Vi tagit skansen in med storm.

Dunois.

Vi segrat.

Carl (*blir varse Talbot*).

Se, hvem är han, som der från solens ljus
Ett ofrivilligt, dystert afsked tager?
Hans rustning vittnar om en utmärkt man!
Gån, hjelpen honom, om han räddas kan!

(*Soldater af konungens följe gå fram emot Talbot.*)

Fastolf.

Tillbaka! hysen aktning för den döda,
Som I ej nalkas vågat, när han lefde!

Philip.

Hvad ser jag? Talbot ligger i sitt blod!

(*Han går fram till Talbot, som fäster på honom en stel blick och dör.*)

Fastolf.

Burgund! vik hädan! Hjeltens sista blick
Må ej förgiftas af förrädarns åsyn.

Dunois.

Oböjlige och fruktansvärde Talbot!
Är du belåten med så litet rum?
Och hela Franska jorden kunde icke
För dina jätte-önskningar förslå.
Nu först jag helsar er som konung, Sire!
Ty kronan darrade på edert hufvud,
Så länge denna kropp en ande hyste.

Carl (*sedan han stillatigande betraktat den döde*).

En högre hand än vår har honom fällt.
På Franska jorden ligger han, som hjelten

Uppå sin sköld, den han ej lemna ville.
För honom bort!

(*Soldater upplyfta Talbots lik och bortbära det.*)

Frid vare med hans stoft!
En värdig minnesvård jag reser honom.
I medelpunkten af det Franska riket,
Der han förblödde, må hans ben få ro.
Så långt som han, än ingen ovän trängde —
Hans grafskrift vare rummet, der han hvilar!

Fastolf (*öfverlemnar sitt svärd*).

Sire! jag är nu er fånge.

Carl (*återger honom svärdet*).

Icke så!
Nej! kriget ock den fromma pligten vördar.
Till grafven, fri, ni följe eder herre!
Men skynda, Du Chatel! Min Agnes bäfvar,
Befria henne från sin grymma fruktan,
Förkunna, att vi lefva, att vi segrat,
Och för den dyra i triumf till Rheims!

(*Du Chatel går.*)

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE. LA HIRE *uppträder.*

Dunois.

La Hire! hvar är Johanna?

La Hire.

Så *jag* frågar!
Vid eder sida såg jag henne fäkta.

Dunois.

Af eder arm jag trodde henne skyddad,
Då jag till kungens hjelp begaf mig bort. —
Ve oss! hvar är hon? intet godt jag anar.
Kom, skyndom att befria henne! Kanske
Har modets eld för vida henne fört,
Och hon nu kämpar ensam, innesluten
Af fienden — och faller —

Carl.

Rädden henne!
Fort! skynden!

La Hire.

Jag er följer!

Philip.

Följom, alla!
(*De skynda bort.*)

En annan ödslig trakt af slagfältet. I fonden synas tornen af Rheims. Det är natt.

ÅTTONDE SCENEN.

EN RIDDARE *i alldeles svart rustning, med slutet visir.* JOHANNA *förföljer honom fram till förgrunden, der han stannar och väntar henne.*

Johanna.

Arglistige! nu känner jag ditt svek.
Bedrägligt har du, genom låtsad flykt,
Från stridens fält mig lockat, och dermed

Från döden mången Englands son befriat;
Men här till slut förderfvet väntar dig.

Svarte Riddaren.

Hvi följer du med sådant raseri
Hvart steg jag tager? Vet likväl, att mig
Blef ej bestämdt att falla för din hand.

Johanna.

Du är mig i mitt hjertas djup förhatlig,
Som natten sjelf hvars mörka färg du bär.
Oöfvervinnerlig, en längtan bjuder
Min hand att skilja dig från dagens ljus.
Hvem är du? Öppna ditt visir! — Om jag
Ej sett hur Talbot stupade i striden,
Så sade jag, du vore Talbot sjelf.

Svarte Riddaren.

Hvad? tiger i ditt bröst profetens stämma?

Johanna.

Hon talar högt, i djupet af min själ,
Att något hemskt och vidrigt är mig nära.

Svarte Riddaren.

Johanna d'Arc! till portarne af Rheims
Du sväfvar fram på segrens snabba vingar.
Var nöjd med denna ära! Hemförlofva
Nu lyckan, som dig slafviskt tjenat har,
Förrän hon sjelf befriar sig. Hon hatar
Den dygd, som Trohet nämns af stoftets barn,
Och ingen dödlig tjenar hon till ändan.

Johanna.

Hvi bjuder du mig, midt i segrens lopp,
Att stilla stå, och öfverge mitt verk?
Jag för det ut. Jag fylla skall mitt löfte.

Svarte Riddaren.

Dig, mäktiga! kan intet stå emot.
Du segrar alltid. Gå dock icke mer
I någon strid härefter! Lyd min varning!

Johanna.

Jag lägger svärdet ej ur mina händer,
Förrän det stolta England kufvadt är.

Svarte Riddaren.

Se dit! Der ser du Rheims med sina torn,
Din banas mål och slut — der skådar du
Den höga Dômens hvalf i natten blänka.
Der, Jungfru! i triumf du tågar in,
Din konung kröner och ditt löfte fyller.
— Vänd om! Gå ej derinom! Lyd min varning!

Johanna.

Hvem är du, falske! med din dubbla tunga,
Som vill förskräcka och förvirra mig?
Hvi söker du att med ett falskt orakel
Bedraga mig?

(*Den svarte riddaren vill gå bort, men hon träder honom i vägen.*)

Nej! stanna, och besvara
Min fråga, eller dö för mina händer!

(*Hon lyfter svärdet öfver honom, för att hugga till.*)

Svarte Riddaren (*vidrör henne med handen. Hon blir stående orörlig*).

Hvad dödligt är, du döda kan.

(*Blixt och åskslag. Riddaren sjunker i jorden.*)

Johanna (*står i början förvånad, men samlar sig snart åter*).

Det var
Ej något lefvande. En gyckelbild
Från afgrundsdjupet sänd, en lögnens ande,
Att fresta mig och att mitt hjerta skaka.
Hvem fruktar *jag*, med Herrans svärd beväpnad?
Jag segrande min bana sluta skall.
Om alla afgrundsandar kring mig sväfva,
Jag skall ej fälla modet och ej bäfva!

(*Hon ämnar gå.*)

NIONDE SCENEN.

JOHANNA, LIONEL *uppträder.*

Lionel.

Fördömda! rusta dig till strid. Ej båda
Vi vika lefvande från detta rum.
Vet, den dig manar, heter Lionel,
Af furstarne den siste i vår här;
Och denna arm är ännu obesegrad.

(*Han tränger frum emot henne. Efter en kort fäktning, slår hon svärdet ur hans hand.*)

Trolösa lycka! (*Han brottas med henne.*)

Johanna (griper honom baktill i hjelmbusken och rycker med häftighet ner hans hjelm, så att hans anlete blottas. Hon drager sitt svärd).

Lid hvad sjelf du sökt!
Den helga Jungfrun genom mig dig offrar.

(I detta ögonblick ser hon honom i ansigtet. Hans åsyn betager henne, hon blir stående orörlig och låter armen långsamt sjunka.)

Lionel.

Hvi dröjer du att gifva dödens hugg?
Du tog min ära, tag också mitt lif:
Jag är uti din hand och vill ej skonas.

(Hon ger honom med handen ett tecken att aflägsna sig.)

Jag skulle fly? och hafva dig att tacka
För lifvet? Nej! långt hellre då jag dör.

Johanna (med bortvändt ansigte).

Var tyst! Jag intet veta vill derom,
Att i min makt ditt lif var öfverlemnadt.

Lionel.

Jag hatar dig: jag hatar ock din skänk.
Jag vill ej skonas. Skynda, döda den,
Som afskyr dig och som dig döda ville.

Johanna.

Ja! döda mig — och fly!

Lionel.

Hvad nu?

Johanna (döljer sitt ansigte).

Ve mig!

Lionel (*går henne närmare*).

Det sägs, du dödar alla Engelsmän,
Som du i striden öfvervann. Hvarföre
Nu skona mig?

Johanna (*lyfter hastigt svärdet öfver honom, men låter det åter sjunka, då hon ser honom i ansigtet*).

Ack, helga Jungfru!

Lionel.

Nämn ej
Den heliga! Ty icke hon, ej himlen
Har någon del i dig.

Johanna (*i den häftigaste rörelse*).

Hvad har jag gjort?
Jag brutit har min ed, mitt dyra löfte!
(*Hon vrider händerna i förtviflan.*)

Lionel (*betraktar henne med deltagande och kommer närmare*).

Olyckliga, hvad jag beklagar dig!
Du rör mig; du har öfvat ädelmod
Mot mig allena. — Re'n jag känner hatet
Försvinna: jag tar del uti ditt öde.
Hvem är du? Hvadan kommer du?

Johanna.

Fort! fly!

Lionel.

Din ungdom och din skönhet mig beveka.
Din åsyn ljuft betar min själ. Jag vill

Dig rädda, Jungfru! Säg, hur kan jag det?
Kom, kom! Förneka denna fasansfulla
Förbindelse! Lägg från dig dessa vapen!

Johanna.

Jag är ovärdig att dem föra.

Lionel.

Kasta
Dem från dig fort, och följ mig!

Johanna (*med fasa*).

Följa dig?

Lionel.

Du räddas kan; jag räddar dig; men kom!
En häftig smärta för din skull mig fattar:
Jag brinner af begär att rädda dig.

(*Han griper hennes arm.*)

Johanna.

Re'n nalkas Dunois. — De söka mig;
Om de dig finna — —

Lionel.

Jag beskyddar dig.

Johanna.

Jag dör, om du för deras händer faller.

Lionel.

Är jag dig kär?

Johanna.

O! alla himlens helgon!

Lionel.

Skall jag dig återse? *När* får jag se dig?

Johanna.

Nej! aldrig!

Lionel.

Detta svärd till pant, att jag
Dig återser! (*Han rycker af henne svärdet.*)

Johanna.

Hvad? djerfve! vågar du?

Lionel.

Nu viker jag; men snart jag ser dig åter.
(*Han går.*)

TIONDE SCENEN.

JOHANNA, DUNOIS *och* LA HIRE.

La Hire.

Hon lefver! det är hon!

Dunois.

Var trygg, Johanna!
Du ser omkring dig dina trogna vänner.

La Hire.

Flyr Lionel ej der?

Dunois.

Låt honom fly! —
Johanna! segren våra fanor följer.

Rheims öppnar sina portar. Folket strömmar
Med glädjerop och jubel mot sin konung.

La Hire.

Hvad kommer henne vid? hon bleknar — sjunker.

(*Johanna svindlar och vill falla.*)

Dunois.

Hon sårad är. Lös hennes pansar upp!
Det är i armen; såret lindrigt är.

La Hire.

Det flyter blod!

Johanna.

Ja! låt det ymnigt flöda,
Att med dess ström mitt lif förrinna må!

(*Hon ligger vanmäktig i La Hires armar. Täckelset faller.*)

FJERDE AKTEN.

En festligt smyckad, Göthisk portik, med utsigt öfver Rheims. Bakom scenen höres musik af flöjter och hoboer.

FÖRSTA SCENEN.

JOHANNA *(allena)*.

Re'n krigets stormar tystna: svärdet hvilar:
På blodig härnad följer sång och dans.
Kring gatorna det glada folket ilar,
Och templet smyckas ut i festlig glans.
Triumfens fröjd ur gröna portar smilar;
Kring pelarne man flätar fridens krans.
Det vida Rheims ej rymmer alla gäster,
Som strömmat hit att skåda dagens fester.

En enda fröjd med helig låga bränner,
En enda tanke lifvar hvarje bröst.
Nu fiender förvandla sig till vänner:
Allt lyssnar här till *en* förtjusnings röst.
Hvar en, som sig till Frankers stam bekänner,
Ser i sitt namn sin stolthet och sin tröst.

Föryngrad glans omger den gamla thronen,
Och franska folket hyllar kungasonen.

Dock mig, som skapade allt detta sköna,
Mig denna högtid ingen fröjd beskär:
Ej denna prakt, ej dessa kransar gröna; —
Mitt hjerta omvändt och förvandladt är.
Den, som allen' dess suckar kan belöna,
I Brittens läger bor: *min* fröjd är der.
Jag måste fly, fly, och mitt anlet hölja —
O! kunde jag mitt hjertas skuld fördölja!

Hvem? jag? jag bilden af en man
Uti mitt rena hjerta bära?
Af himlen sänd, jag likväl kan
En jordisk kärlekslåga nära?
Jag, som vårt rike frälsat har,
Som Herrans Segerjungfru var,
För fosterlandets ovän brinna?
Och re'n, att dig förkrossa, qvinna!
Ej himlens ljungeld nederfar!

(*Musiken bakom scenen öfvergår i en smältande melodi.*)

Ve, o ve mig! Hvilka toner!
Hvad de tjusa mildt mitt bröst!
Hvar och en *hans* bild mig målar,
Återklingar skönt hans röst.
O! att stridens storm mig fattat!
Spjuten susade omkring mig!
Der, bland slagna kämpars blod,
Återfann jag väl mitt mod.

Dessa röster, dessa toner,
Hur förföra de min själ!
Hvarje kraft uti mitt hjerta
Lösa de till ljuflig smärta,
Smälta de i längtans tårar.

(*Efter ett uppehåll, lifligare.*)

Och kunde jag väl döda honom, när
Jag såg uti hans öga? — Döda honom?
Förr stålet jag i eget hjerta tryckt.
Och var jag brottslig, då jag mensklig var?
Och är medlidandet en synd? . . . Hvad? hörde
Du ock barmhertighetens milda röst,
När i de andras bröst du svärdet stötte?
Arglistiga och falska hjerta! tyst!
Du ljuger inför ljusets thron — Ack, nej!
Dig dref medlidsamhetens stämma ej.

(*Flöjterna höras åter. Hon nedsjunker i ett stilla svårmod.*)

Fromma staf! o, att jag aldrig
För ett svärd försakat dig!
Helga ek! att dina grenar
Aldrig susat öfver mig!
Att du aldrig mött mitt öga,
Himladrottning! — Tag igen,
Bär din krona sjelf, du höga!
Jag kan ej förtjena den.

Vill din allmakt du förklara,
Låt Serafer nederfara,
Strålande i ljusets skrud!

Dina englar sänd som bud,
Dem ej sinnligheten dårar,
Som ej känslor ha och tårar!
Välj dertill ej stoftets träl,
Ej herdinnans veka själ!

Kungars tvister mig ej röra,
Icke stridens qval och fröjd.
Menlös dref jag mina hjordar
På det stilla bergets höjd.
Ur min oskuld du mig ryckte
In i gyllne kungasal,
Och i skuldens famn mig tryckte —
Det var ej mitt eget val.

ANDRA SCENEN.

JOHANNA, AGNES SOREL.

Sorel

(*kommer, i liflig rörelse. Då hon blir Johanna varse, skyndar hon fram och faller henne om halsen. Hastigt besinnar hon sig, släpper henne och nedfaller på knä vid hennes fötter.*)

Nej! Icke så! — I stoftet här —

Johanna (*vill upplyfta henne*).

Stå upp!

Hvad är det? — Du förgäter dig och mig.

Sorel.

Nej! låt mig vara! Blott ett öfvermått
Af glädje kastar mig för dina fötter.
För Gud jag måste gjuta ut mitt hjerta,

Och den osynlige i dig jag vördar.
Du är en engel, som min herre fört
Till Rheims, och här med kronan honom kröner.
Hvad jag ej drömt att skåda, uppfyldt är.
Det stolta kröningståget snart begynner,
Re'n konungen är prydd med festlig skrud,
Och rikets Pairer sig församlat alla,
Att ståtligt bära konungens regalier.
I kathedralen strömmar folket in,
Och glada sånger ljuda, klockor klinga —
O! jag förmår ej bära denna fröjd!

(Johanna lyfter henne sakta upp. Agnes Sorel gör ett kort uppehåll, under det hon nära betraktar Johannas ansigte.)

Men *du* förblifver allvarsam och sträng,
Du skapar lyckan, utan att den dela.
Ditt bröst är kallt, du känner ej vår glädje.
Du skådat himlens härlighet, o Jungfru!
Och ingen jordisk fröjd ditt hjerta når.

(Johanna fattar häftigt hennes hand; men låter den genast åter falla.)

Lägg af dig denna rustning! Kärlek fruktar
Att nalkas detta stålbetäckta bröst.
En qvinna blif, och du skall kärlek känna.

Johanna.

O Agnes! säg, hvad fordrar du af mig?

Sorel.

Dig älskar Dunois. Hans ädla hjerta,
För äran öppet blott och hjeltedygd,
För dig af ren och helig känsla glöder.

O! det är skönt att älskas af en hjelte;
Men skönare ändå att honom älska.

(Johanna vänder sig bort med afsky.)

Du hatar honom! Nej! du kan ej älska —
Ty huru kunde du väl hata honom?
Man hatar endast den, som oss beröfvar
Den älskade — och du? du älskar ingen!
Ditt hjerta är så lugnt. Ack! om det kände —

Johanna.

Begråt mitt öde och beklaga mig!

Sorel.

Hvad kan väl fattas dig uti din lycka?
Du har ditt löfte fyllt; vårt land är fritt;
I kröningsstaden in du fört din konung,
Af seger krönt, och kämpat dig till ära.
Med hyllning följer dig ett lyckligt folk;
Från alla tungor strömmar ut ditt lof,
På denna högtid du gudinnan är,
Och kungen sjelf, af gyllne kronan smyckad,
Ej strålar skönare än du.

Johanna.

O! kunde
Jag djupt förborga mig i jordens sköte!

Sorel.

Hvad är det? Hvad du talar sällsamt nu!
Hvem kan väl våga fritt se upp i dag,
Om du så der slår dina ögon neder?
Jag må väl rodna, jag, som känner mig
Så liten inför dig och ej kan lyfta

Mig till din höghet och din hjeltestyrka!
Ja! jag vill yppa dig min hela svaghet:
Ej fosterlandets ära, icke thronens
Förökta glans och folkets segerfröjd
Kan sysselsätta detta svaga hjerta.
En enda varelse det fyller upp;
Det har blott rum för denna enda känsla.
Han är den dyrkade, *hans* namn välsignas:
För *honom* folket dessa blommor strör:
Och han är *min*, min älskade han är.

Johanna.

O! du är lycklig! du lycksalig är!
Der alla älska, äfven du får älska;
Du får ditt hjerta yppa, tala ut
För verldens öron hela din förtjusning!
Din kärleks fest är denna landets högtid:
Och denna flod af menniskor, som svallar
Och brusar inom dessa höga murar,
Din känsla delar och förklarar den.
Dig hylla de; dig fläta de sin krans.
Med dina folkets fröjder sammanfalla;
Du älskar solen, som bestrålar alla,
Och hvad du ser, är blott din kärleks glans!

Sorel (*faller henne om halsen*).

O! du förtjusar mig, du mig förstår!
Jag har dig missförstått; du älska kan,
Och hvad jag känner, skönt du tolkat har.
Mitt hjerta, fritt från fruktan och från tvifvel,
Med tillförsigt kan sluta sig till ditt.

Johanna (*sliter sig med häftighet ur hennes armar*).

Vänd dig ifrån mig! Fly mig, och besmitta
Dig icke med mitt pestuppfyllda grannskap!
Var lycklig, du! — Låt mig i nattens djup
Min sorg, min nesa och förtviflan dölja!

(*Sorel går.*)

TREDJE SCENEN.

JOHANNA, DUNOIS, Du CHATEL *och* La HIRE *med Johannas fana.*

Dunois.

Dig söka vi, Johanna! Allt är färdigt,
Och konungen oss sänder; ty han vill,
Att du skall bära fanan framför honom;
Till fursteleden skall du sluta dig,
Och närmast kungen är din plats i tåget;
Ty han förnekar ej, och hela verlden
Bevittna skall, att ensam dig tillhör
Hans tacksamhet och kröningsdagens ära.

La Hire.

Och här är fanan. Tag den, ädla Jungfru!
Ty furstarne och folket vänta dig.

Johanna.

Jag tåga framför honom? — bära fanan?

Dunois.

Hvem annars passar det? Och hvilken annan
Är värdig nog att helgedomen bära?

Du henne svängt i striden; bär den nu
Med fröjd i dag på fridens blonsterväg!

(La Hire räcker henne fanan. Hon bäfvar med rysning för den tillbaka.)

Johanna.

Bort! bort med henne!

La Hire.

För din egen fana
Hvi syns du så förskräckt? — Betrakta henne!

(Han utvecklar fanan.)

Det är densamma som du fört med seger
På ärans bana! Ser du himlens drottning,
Som sväfvar fram utöfver jordens glob: —
Den bild du såg på helga modrens fana!

Johanna (med fasa betraktande fanan).

Hon är det! ja, hon sjelf! så såg jag henne. —
Se, hur hon blickar! hur hon rynkar pannan!
Se, huru vreden ljungar ur dess öga! —
O, fruktansvärda! kommer du att straffa?
Förkrossa, straffa mig! Tag dina blixtar
Och låt dem störta ned på detta hufvud!
Jag brottslig är: jag brutit mitt förbund:
Ditt helga namn jag förolämpat har.

Dunois.

Ve oss! Hvad menar hon? Ett rysligt tal!

La Hire (till Du Chatel).

Förstår ni väl hvad detta kan betyda?

Du Chatel.

Jag ser blott hvad jag ser. Jag längesedan
Har fruktat det.

Dunois.

Hvad har ni fruktat? säg!

Du Chatel.

Jag tänker; men jag tiger. Gifve Gud,
Att allt var väl förbi och kungen krönt!

La Hire.

Hvad? har den fasa, som från denna fana
Gick ut, nu vändt sig mot dig sjelf tillbaka?
Låt Britterna för detta tecken darra!
För fienderna är det fruktansvärdt,
Men fullt af nåd för alla landets trogna.

Johanna.

Du talar rätt! Det gynnar sina trogna;
För fienderna är det fruktansvärdt.

(*Man hör kröningsmarschen.*)

Dunois.

Tag fanan! Kröningståget re'n begynns,
Och intet ögonblick är att förlora.

(*De påtvinga henne fanan; hon fattar den, efter häftigt motstånd, och går. De andra följa henne.*)

Skådeplatsen förvandlas till en öppen plats framför Domkyrkan i Rheims.

FJERDE SCENEN.

ÅSKÅDARE *uppfylla bakgrunden. Derifrån framkomma* BERTRAND, CLAUDE MARIE *och* ETIENNE; *derefter äfven* MARGOT *och* LOUISON. *Kröningsmarschen höres ljuda på afstånd.*

Bertrand.

Hör der musiken, hör! De nalkas redan.
Hvad är nu bäst? Att stiga på altanen,
Att vi må allt få skåda, eller tränga
Oss genom folket till en bättre plats?

Etienne.

Vi komma ej igenom. Alla gator
Af folk till häst och fot re'n fyllda äro.
Nej! låt oss ställa oss vid väggen der. —
Här kunna vi beqvämt betrakta tåget,
Ty det går här förbi.

Claude Marie.

Ack! det ser ut
Som halfva Franska folket här sig samlat!
Så mäktig strömmen är, att äfven vi
Från Lothringen förts hit!

Bertrand.

Hvem kan väl sitta
Uti sin vrå, med händerna i kors,
När något stort i fosterlandet timar?
Det har ock kostat både svett och blod,
Förr'n kronan kom uppå sitt rätta hufvud!
Den konung, som är *vår* och är den rätte,

Och som vi kronan gifva, skall ej sämre
Ledsagad bli, än den Pariserfolket
Har krönt i Saint Denis! Den är ej väl
För landet sinnad, som i dag blir borta
Och ej med glädje ropar: Lefve kungen! —
Nu gifven akt! der kommer kröningståget.

FEMTE SCENEN.

FLÖJTBLÅSARE *och* HOBOISTER *öppna tåget, och Presterskapet träder ut ur kyrkan.* BARN *följa derefter, i hvita kläder och med gröna qvistar i händerna: bakom dem* TVENNE HÄROLDER. MAGISTRATSPERSONER *i sin skrud. Derpå* TVÅ MARSKALKAR *med staf,* HERTIGEN AF BURGUND *med Svärdet,* DUNOIS *med Spiran, andra* PAIRER *med Kronan, Riksäpplet och Rättvisans staf; andra med offergåfvor; bakom dessa,* RIDDARE *i Ordensdrägt,* CHORGOSSAR *med rökelsekar,* TVÅ BISKOPAR *med oljehornet;* ERKEBISKOPEN *med Crucifixet; honom följer* JOHANNA *med fanan. Hon går med nedsänkt hufvud och osäkra steg; Systrarna gifva vid hennes åsyn tecken till förvåning och glädje. Efter henne kommer* KONUNGEN *under en thronhimmel, som bäres af* FYRA BARONER, HOFFOLK *följer, och* SOLDATER *sluta tåget. När tåget hunnit in i kyrkan, tystnar marschen.*

SJETTE SCENEN.

BERTRAND, CLAUDE MARIE, ETIENNE, MARGOT *och* LOUISON.

Margot.

Såg du vår syster?

Claude Marie.

Hon i gyllne harnesk,
Som framför konungen med fanan gick?

Margot.

Ja! det vår syster var; det var Johanna.

Louison.

Hon kände ej igen oss, visste ej,
Att hennes systrar stodo henne nära.
Hon såg mot jorden och var mycket blek,
Hon darrade vid hvarje steg med fanan —
Jag blef ej glad, när jag vår syster såg.

Margot.

Nu har vår faders dröm besannat sig,
Att vi i Rheims för henne niga skulle.
Här ha vi kyrkan, som vår fader såg
I drömmen; allt är uppfyldt redan.

Louison.

Kom!
Nu ha vi sett Johanna: låt oss vända
Tillbaka till vår by!

Margot.

Hvad? innan vi
På henne helsat, talt ett ord med henne?

Louison.

Hon hör ej mer till oss; hos furstar, kungar
Är hennes plats. Hvad äro vi mot henne,

Att vi oss tränga fram till hennes glans? —
Hon var oss främmande i fadershuset!

Margot.

Kan hon förakta oss och blygas för oss?

Bertrand.

Ej sjelfva konungen föraktar oss;
Han helsade så vänligt på de lägsta.
Hon må nu hafva stigit än så högt,
Så är dock kungen större.

(*Trompeter och pukor höras ur kyrkan.*)

Claude Marie.

Fort! till kyrkan!

(*De skynda fram till fonden, der de förlora sig bland folket.*)

SJUNDE SCENEN.

THIBAUT *kommer, svartklädd.* RAIMOND *följer och vill hålla honom tillbaka. Chorsång. Folket ligger på knä.*

Raimond.

Nej, vänta, fader Thibaut! Gå ej in
I trängseln! Här blott glada menskor finnas,
Och eder sorg skall störa denna fest.
Kom! låt oss fly, i största hast, ur staden!

Thibaut.

Såg du mitt arma barn? Såg, har du noga
Betraktat henne?

Raimond.

Ack! jag ber er, kom!

Thibaut.

Och såg du, hur hon vacklade på stegen?
Och hur förstörd hon syntes och hur blek?
Den olycksaliga sitt tillstånd känner,
Och stunden inne är att rädda henne;
Jag vill begagna den. (*Han vill gå.*)

Raimond.

Hvad vill ni göra?

Thibaut.

Jag öfverraska vill och störta henne
Ifrån sin falska lyckas höjd: med våld
Jag henne återföra vill till Gud,
Som hon förnekat.

Raimond.

Ack! betänk er väl!
Ni störtar i förderf ert eget barn —

Thibaut.

Ja! hennes kropp må dö, blott själen lefver.

(*Johanna rusar ut ur kyrkan, utan sin fana. Folket tränger på, tillbeder henne och kysser hennes kläder. Hon blir uppehållen af trängseln i fonden.*)

Hon kommer; det är hon! — Hon störtar ut;
Hon drifs ur helgedomen af sin ångest.
Det är den högstes dom, som öfver henne
Förkunnas, detta ögonblick —

Raimond.

Farväl!
Och fordra ej att jag er längre följer!
Hit kom jag full af hopp; nu full af smärta
Jag återvänder: jag er dotter sett,
Och finner, att hon är för mig förlorad.

(*Han går. Thibaut oflägsnar sig på den motsatta sidan.*)

ÅTTONDE SCENEN.

JOHANNA. *Derefter* MARGOT *och* LOUISON, *och sedan* CLAUDE MARIE, ETIENNE *och* BERTRAND.

Johanna (*har gjort sig lös ur folkmängden och framträder*).

Jag kan ej dröja. — Andar jaga mig,
Som åskans dunder ljuda orgelns toner,
Och templets hvalf mig hotar att förkrossa;
Jag måste söka himlens fria rymd!
Jag fanan lemnat qvar i helgedomen,
Och aldrig mer jag rör den med min hand.
— Det tyckes mig, att mina kära systrar,
Margot och Louison, som i en dröm,
Jag skymta såg förbi mig — ack! det var
En villa och en tom inbillning blott!
De äro fjerran; jag kan dem ej hinna,
Och ej min barndom och min oskuld mer.

Margot (*framträder*).

Hon är det, hon, Johanna —

Louison (*springer emot henne*).

O, min syster!

Johanna.

Det var då ingen dröm — jag har er båda,
Min Margot, dig, och dig, min Louison!
Här, i den kalla, menskorika öknen
Jag sluter mig till trogna systrars bröst.

Margot.

Hon känner oss ännu, vår goda syster.

Johanna.

Och eder kärlek fört er hit till mig,
Så långt, så långt! och I förtörnens icke,
Att utan afsked jag er öfvergaf?

Louison.

Guds skickelse dig förde ut i verlden.

Margot.

Ditt rykte, som kring hela landet löper,
Och som ditt namn på allas läppar för,
Har ock uti vår stilla by oss manat
Att komma hit till denna sköna fest.
Vi komma för att se din härlighet;
Vi äro ej allena.

Johanna.

Ack, min far —
Hvar är han? hvarför syns han icke? säg!

Margot.

Vår far är icke med.

Johanna.

Han är ej här?
Han vill ej se sitt barn! Har han ej skickat
Mig sin välsignelse igenom er?

Louison.

Han vet ej, att vi äro här. —

Johanna.

Han vet ej?
Och hvarför icke? Hvarföre stån I så
Förlägna och med ögat sänkt mot jorden?
Hvar är min far? O! sägen det, jag ber!

Margot.

Alltsedan du gick bort —

Louison (*vinkar åt henne*).

Margot! —

Margot.

Vår far
I svårmod fallit.

Johanna.

Svårmod?

Louison.

Trösta dig!
Du vet hur full af aningar han varit.

Den gamle nog skall gifva sig tillfreds,
När vi berätta att du lycklig är.

Margot.

Du är väl lycklig? ja! det är du säkert,
Då du så mycken ära njuter.

Johanna.

Ja!
Jag är det nu, när er jag återser,
Och eder stämma hör, det kära ljudet,
Och tänker på min faders gröna ängar.
Ack! då jag hjorden dref på våra berg,
Då var jag lycklig, som i paradiset!
Kan jag ej blifva det ännu en gång?

(*Hon gömmer sitt ansigte vid Louisons bröst. Claude Marie, Etienne och Bertrand visa sig, men stanna blyga på afstånd.*)

Margot.

Kom fram, Etienne! kom, Bertrand! — Claude Marie!
Vår syster är ej stolt; hon är så mild
Och talar vänligare nu, än fordom,
Då hon var hemma hos oss i vår by.

(*Claude Marie, Etienne och Bertrand komma närmare, och räcka Jungfrun handen. Johanna betraktar dem med orörliga ögon och synes djupt förvånad.*)

Johanna.

Hvar var jag? sägen mig! Var detta allt
En dröm allena? Har jag vaknat nu?
Är jag ej hemma uti Dom Remi? —
Jag hade somnat uti ekens skugga; —

Nu är jag vaken, och I stån omkring mig,
De väl bekanta, älskade gestalter!
Jag har blott drömt om konungar och strider?
Hur kunnen I väl komma fram till Rheims?
Hur kom jag sjelf? — Jag är i Dom Remi;
Tillstån mig det; det gläder mig att höra.

Louison.

I Rheims vi äro — och om dessa strider
Du icke drömt; du fört dem alla ut
I verkligheten. — Se omkring dig! Känn
På denna glänsande och gyllne rustning!

Johanna (far med handen öfver bröstet, besinnar sig och förskräckes).

Bertrand.

Utur min hand ni tagit denna hjelm —

Claude Marie.

Det är ej under, att ni tror er drömma,
Ty allt det stora, ni fullbordat har,
Kan drömmen mera underbart ej måla.

Johanna (med häftighet).

O, kommen! låt oss fly! Jag går med er
Till Dom Remi, till fadershjertat åter.

Margot.

Du ville öfvergifva all din glans?

Johanna.

Jag kastar från mig denna tunga prydnad,
Som skiljer edra hjertan ifrån mitt,

Och jag vill åter en herdinna blifva.
Som lägsta tärna vill jag eder tjena:
Med bot och fasta jag försona vill,
Att jag mig fåfängt öfver er förhäfde!

(*Trompeter skalla. Marsch i orchestern.*)

NIONDE SCENEN.

KONUNGEN *i kröningsornat träder ut ur kyrkan.* AGNES SOREL, ERKEBISKOPEN, PHILIP AF BURGUND, DUNOIS, LA HIRE, DU CHATEL, RIDDARE, HOFMÄN *och* FOLK *till* DE FÖRRE.

Alla (*ropa flera gånger medan konungen nalkas*).

Hell! Lefve kungen! Carl den Sjunde lefve!

(*Trompeter falla in. På ett af konungen gifvet tecken, bjuda Häroldern tystnad med sina lyftade stafvar.*)

Carl.

Af Gud allen, som öfver alla herrskar,
De Franska konungarne fått sin krona;
Men vi, förundransvärdt, på *synligt* sätt
Mottagit kronan utur Herrans hand.

(*Han vänder sig till Johanna.*)

Här står den gudasända, som er gaf,
Med himlens hjelp, er rätta konung åter,
Och bröt det främmande förtryckets ok.

Röster bland folket.

Hell Jungfrun! Landets räddarinna, hell!

Carl (*till Johanna*).

Om du af menniskor är född, som vi,
Så säg, hvad jordisk lycka helst du önskar!
Men om ditt fosterland är ofvan skyn,
Och om du strålarna af himmelsk klarhet
Inunder bilden af en Jungfru döljer,
Tag banden då från våra sinnen bort,
Och låt dig se, som himlarne dig skåda.
I heligt ljus, att vi tillbedjande
Må vörda dig i stoftet!

(*En allmän tystnad. Allas ögon äro fästade på Jungfrun.*)

Johanna (*ropar plötsligt till*).

Gud! min far! —

TIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. THIBAUT *framträder ur folkhopen och stannar midt för Johanna.*

Flere röster.

Hvad? hennes far?

Thibaut.

Ja! hennes arma far,
Som fostrat den olyckliga, och drifves
Af Herrans dom att klaga an sin dotter.

Philip.

Ha! hvad är det?

Du Chatel.

Nu skall det dagas rysligt. —

Thibaut (*till konungen*).

Du tror dig räddad genom himlens makt —
Bedragne furste, och du, blinda folk!
I ären räddade med djefvulskonster —

(*Alla träda med fasa tillbaka.*)

Dunois.

Är mannen rasande?

Thibaut.

Ej jag, men du,
Och *hon* och denne vise biskop sjelf,
Som tron, att himlens Gud och Herre skulle
Sin makt förkunna genom en herdinna!
Låt se om hon inför sin faders ögon
Försvara kan den lögn, det gyckelspel,
Hvarmed hon kung och folk bedragit har —
Mig svara i Treenighetens namn:
Säg, hör du till de heliga, de rena?

(*Allmän stillhet. Allas blickar äro rigtade på Jungfrun; hon står orörlig.*)

Sorel.

Gud! hon förstummas —

Thibaut.

Hon ett helgon, hon
Af himlen sänd? — På ett förbannadt ställe
Hon spann det upp, inunder trolldomseken,
Der re'n från gamla tider onda andar
Sin sabbat hållit — här sin bättre del

Åt menskolägtets fiende hon sålde,
För att af jordisk ära smyckad bli.

Philip.

Förfärligt! — men man måste fadren tro,
När så han mot sin egen dotter talar.

Dunois.

O, nej! den rasande ej tro förtjenar,
Som skändar sig uti sitt eget barn.

Sorel (*till Johanna*).

O tala! bryt din tystnad, dig försvara!
Vi tro dig; vi på dig så fast förtrösta.
Ett ord, ett enda ord utur din mun,
Är nog för oss; men tala! Gör till intet
Den rysliga beskyllningen! Förklara,
Att du oskyldig är, och vi dig tro.

(*Johanna står orörlig. Agnes Sorel aflägsnar sig från henne med rysning.*)

La Hire.

Hon är förskräckt. Förvåningen och fasan
Tillsluta hennes mun. För en så grym
Anklagelse kan ock en engel bäfva.

(*Han närmar sig Johanna.*)

Se upp, Johanna! fatta mod och tala!
Ett språk har oskulden, en segrarblick,
Som himmelskt mäktig slår förtalet neder.
I ädel vrede res dig upp, o Jungfru!
Förkrossa, straffa detta lumpna tvifvel,
Som smäda vill din himmelskt rena dygd!

(*Johanna står orörlig. La Hire drager sig med fasa tillbaka. Rörelsen bland folket tilltager.*)

Dunois.

Hvad? bäfvar folket? Kung och furstar darra?
Oskyldig är hon. Jag i borgen går,
Jag sjelf, för henne med min fursteära!
Min riddarhandske kastar jag här ut;
Hvem vågar än att kalla henne skyldig?

(*Ett häftigt åskslag. Alla förfäras.*)

Thibaut.

Vid honom svara, som deruppe dundrar:
Säg: du är utan skuld! Ännu förneka
Att fienden uti ditt hjerta bor!
Fort! tala ut, och säg mig, att jag ljuger!

(*Ett annat starkare åskslag. Folket flyr åt alla sidor.*)

Philip.

Gud skydde oss! Hvad fruktansvärda tecken!

Du Chatel (*till konungen*).

Kom, kom, min konung! fly från detta rum!

Erkebiskopen (*till Johanna*).

I Herrans namn jag frågar: Tiger du
I känslan af din oskuld eller skuld?
Om *för* dig denna åskans stämma vittnar,
Så fatta detta kors och gif ett tecken! —

(*Johanna blir stående orörlig. Nya häftiga åskslag. Konungen, Agnes Sorel, Erkebiskopen, Philip af Burgund, La Hire och Du Chatel gå bort.*)

Dunois.

Du är min maka — Jag har trott på dig
Vid första blicken: så ännu jag tänker.
Dig tror jag mer än alla dessa tecken,
Och mer än dundret, som deruppe talar.
I ädel vrede tiger du, och vid
Din helga oskuld tryggad, du föraktar
Att vederlägga ett förhärdadt tvifvel.
Förakta det; åt mig dig anförtro;
Ty jag har aldrig tviflat på din oskuld.
Säg intet ord, men räck mig blott din hand
Till pant och tecken, att du tryggt förtröstar
Uppå min arm och på din rena sak!

(*Han räcker henne handen; hon vänder sig bort ifrån honom, med en krampaktig rörelse; han blir stående i en stum fasa.*)

ELFTE SCENEN.

JOHANNA, DUNOIS, Du CHATEL, *som återkommer; sedan* RAIMOND.

Du Chatel.

Johanna d'Arc! Ni äger kungens tillstånd
Att obehindradt lemna denna stad.
Dess portar stå er öppna. Frukta ej
Skymf eller fara! Kungens frid er skyddar. —
Följ mig! Gref Dunois! Ty ni gör bäst
Att icke dröja här. Gud! hvilken utgång!

(*Han går. Dunois spritter upp ur sin dvala, kastar en blick på Johanna och går. Hon står ett ögonblick allena. Raimond synes, stannar på afstånd och betraktar henne med stilla smärta. Derpå går han fram och fattar hennes hand.*)

Raimond.

Begagna ögonblicket! Alla gator
Nu äro tomma. Gif mig handen, kom!

(*Vid hans åsyn gifver hon första tecknet till känsla, betraktar honom med en orörlig blick, ser upp mot himlen, griper häftigt hans hand och går. Täckelset faller.*)

FEMTE AKTEN.

En vild skog. Till venster en kolarhydda. Det är mörkt. Dunder och blixt. Emellanåt skott på afstånd.

FÖRSTA SCENEN.

EN KOLARE *och hans* HUSTRU.

Kolaren.

Det är ett rysligt, ett förskräckligt väder,
Det är som natt på stora ljusa dagen,
Så mörkt att stjernorna man kunde se;
Och stormen rasar vild och åskan knallar. —
Men detta fruktansvärda krig deruppe
Förmår dock ej bland menskor stifta fred.
Emellan vindens tjut och molnens dunder
Man vapenbrak och skott förnimma kan.
De båda härar stå hvarann så nära,
Att endast skogen skiljer dem ännu;
Och hvarje timma kan det bryta löst.

Kolarhustrun.

Gud hjelpe oss! Men fienderna voro
Ju redan öfvervunna och förströdda; —
Hur kunna de nu hota oss igen?

Kolaren.

Jo! ty de frukta icke kungen längre;
Se'n flickan der i Rheims en hexa blef
Och Satan icke mer vill hjelpa oss,
Går allt på tok.

Kolarhustrun.

Hör! Hvem är der som kommer?

ANDRA SCENEN.

DE FÖRRE. RAIMOND *och* JOHANNA *uppträda.*

Raimond.

Här ser jag hyddor. Kom, här finna vi
Ett skydd mot stormens raseri. Ni härdar
Ej längre ut; i trenne dagar redan
Ni irrat kring från menskligheten skiljd,
Och vilda rötter voro eder föda.

(*Stormen lägger sig. Det blir klart.*)

Här träffas fromma kolare. Kom in!

Kolaren.

Det tycks som ni behöfde hvila. Kommen!
Hvad detta ringa tak förmår är edert.

Kolarhustrun.

Hvad vill den späda jungfrun under vapen?
Dock — det är sant, vi hafva bistra tider,
Då äfven qvinnan bör i pansar klädas!
Det sägs, att sjelfva drottning Isabeau
Beväpnad syns i fiendernas läger,
Och att en flicka, dotter af en herde,
Har stridt och segrat för vår rätta konung.

Kolaren.

Hvad pratar du? Gå in i hyddan, hemta
En bägare åt jungfrun till förfriskning!

(*Kolarhustrun går in i hyddan.*)

Raimond (*till Johanna*).

Ej alla menskor äro grymma, ser ni!
I vilda skogen finnas goda hjertan.
Nu fatta mod! Se, stormen rasat ut,
Och vänligt strålande går solen neder.

Kolaren.

Jag gissar att I söken kungens här,
Då väpnade I ären — sen er före!
Ty Engelsmännen ligga när intill,
Och deras hopar ströfva genom skogen.

Raimond.

O ve! hur komma vi då undan?

Kolaren.

Dröjen,
Till dess min gosse kommer hem från staden.
Han skall er föra på en hemlig stig,
Der ingen fara är. Vi känna noga
Hvart smyghål.

Raimond (*till Johanna*).

Lägg nu hjelm och pansar af!
De blott förråda er och skydda icke.

(*Johanna skakar på hufvudet.*)

Kolaren.

Bedröfvad syns mig jungfrun — Tyst! hvem kommer?

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. KOLARHUSTRUN *kommer ur kojan med en bägare;* KOLARGOSSEN.

Kolarhustrun.

Det gossen är som vi ha väntat hem.
(*till Johanna:*)
Drick, ädla jungfru, drick! Gud signe drycken!

Kolaren (*till sin son*).

Hvad har du att förkunna, Anet?

Kolargossen

(*har fästat sina ögon på Johanna, som just förer bägaren till sina läppar. Han igenkänner henne, rusar fram och rycker bägaren från hennes mun.*)

Mor!
Hvad gör ni? Skall *hon* dricka? Det är hexan
Från Orleans. —

Kolaren och hans Hustru.

Så vare Gud oss nådig!
(*De göra korstecken och fly sin väg.*)

FJERDE SCENEN.

JOHANNA *och* RAIMOND.

Johanna (*mildt och med fattning*).

Förbannelsen mig följer: allt mig flyr —
Du ser det — fräls dig sjelf och lemna mig!

Raimond.

Jag lemna er i denna stund? Hvem skall
Ledsaga er?

Johanna.

Jag är ej oledsagad.
Du har ju åskan hört omkring mitt hufvud.
Mitt öde leder mig. Sörj ej, min vän! —
Jag utan menskors hjelp skall målet hinna.

Raimond.

Hvart vill ni hän? *Här* Engelsmännen stå,
Som en förfärlig blodig hämnd er svurit —
Der stå de våra, som förskjutit er.

Johanna.

Mig händer intet, som ej måste hända.

Raimond (*fattar hennes hand*).

Johanna, gå tillbaka till er sjelf!
Försona er med Gud och återvänd
I helga kyrkans sköte!

Johanna.

Äfven du
Mig skyldig tror till denna svåra synd?

Raimond.

Jag måste ju! Med tystnad ni bekände —

Johanna.

Du som i min förnedring följer mig,
Det enda väsen som mig troget blifvit,
Som slöt sig ömt till mig, när hela verlden

Försköt mig — äfven du den tanken hyser
Att jag förnekat Gud?
(*Raimond tiger.*)
O, det är hårdt!

Raimond (*förundrad*).

Är det väl sannt? Ni är då ingen hexa?

Johanna.

En hexa — jag?

Raimond.

Och alla dessa under —
Dem skulle ni fört ut med himlens hjelp
Och med hans helgons kraft?

Johanna.

Med hvilken annans?

Raimond.

Ni teg likväl vid den förfärliga
Beskyllningen? Nu talar ni; hos kungen,
Då det att tala gällde, var ni stum!

Johanna.

Med tystnad jag det öde undergick,
Som Gud, min herre, öfver mig beslutat.

Raimond.

Ni svarade er fader ej ett ord?

Johanna.

Det kom från Gud, när från min far det kom,
Och faderlig min hela pröfning blifver.

Raimond.

Men himlen sjelf bevittnade ert brott?

Johanna.

Jag teg; ty himlen talade.

Raimond.

Ni kunde
Er fria med ett ord, och har ändå
Allt folket lemnat i sin grymma fördom?

Johanna.

En skickelse det var, och ingen fördom.

Raimond.

Oskyldigt har ni lidit detta allt,
Och ingen klagan kom från edra läppar!
Men kunde jag väl tro ett menskligt hjerta
I stånd att tiga i en sådan stund?

Johanna.

Förtjente jag att vara sänd af Gud,
Om jag ej blindt min Herres vilja lydde?
Och jag är ej så usel som du tror.
Jag lider brist: det är en vanlig lott
För mina likar. Jag är flyktig vorden:
I ödsligheten jag mig känna lärt.
Då ärans skimmer strålade omkring mig,
Det var en strid uti mitt bröst — jag var
Den olycksaligaste, när för verlden
Som mest jag syntes afundsvärd; men nu
Jag återställd mig känner. Denna storm,

Som skakade naturen, var min vän,
Han på en gång har renat mig och verlden.
I mig är frid. Nu komme hvad som helst; —
Jag ingen svaghet mer i hjertat känner.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. DROTTNING ISABEAU *med* SOLDATER *synes i fonden.*

Isabeau (ännu bakom scenen).

Här rätta vägen går till Englands läger. —

Raimond.

Gud! — fienderna!

(Soldater framkomma, blifva varse Johanna och ragla förskräckte till.)

Isabeau.

Hvarför stannar tåget?

Soldaterna.

Gud nåde oss!

Isabeau.

Förskräcker er ett spöke?
Soldater! — fege uslingar! hvad är det?

(Hon tränger fram genom de öfriga, men far tillbaka då hon får se Johanna.)

Hvad ser jag? Ha!

(Hon samlar sig hastigt och träder fram till Jungfrun.)

Gif dig! du är min fånge.

Johanna.

Ja!

(Raymond flyr under förtviflan.)

Isabeau (till soldaterna).

Fängslen henne!

(Soldaterna närma sig varsamt Johanna; hon framräcker sina armar och blir fängslad.)

Är det hon, som var
I striden nyss så stark och fruktansvärd,
Som edra skaror jagade som lam,
Och som nu ej förmår sig sjelf försvara?
Gör hon blott under, när man tror på henne,
Och blir till qvinna, då en man hon möter? —

(till Johanna)

Hvi öfvergaf du hären? Och hvar är
Gref Dunois, din riddare och älskling?

Johanna.

Jag är förvist.

Isabeau (med förvåning).

Hvad? Hur? — Förvist?
Af Dauphin landsförvist?

Johanna.

Ej fråga mig!
Jag är uti ditt våld; bestäm mitt öde!

Isabeau.

Förvist — emedan du har räddat honom,
Emedan du i Rheims har honom krönt
Och honom gjort till Franska rikets konung?
Ja! derpå känner jag igen min son. —
Till lägret fören henne! Visen hären
Det grymma spöke, som hans fasa var!
Hon en förtrollerska? — Ja! hennes trolldom

Er blindhet var. Nu fören henne bort
Till Lionel — och sägen, att jag sänder
Till honom franska folkets lycka bunden,
Och kommer genast sjelf.

Johanna.

Till Lionel? —
Sänd mig ej dit! — Förr mörda mig på stället!

Isabeau (*till soldaterna*).

I lyden min befallning! Bort med henne!
(*Hon går.*)

Johanna (*till soldaterna*).

Ej tålen, Engelsmän! att jag med lifvet
Undkommer edra händer! — Hämnen eder!
Begrafven edra svärd uti mitt bröst!
Mig släpen liflös till er höfdings fötter!
Betänken, det är jag, som dödat har
De yppersta bland er, som utan skoning
Utgjutit strömmar utaf engelskt blod
Och nekat edra tappra hjeltesöner
Att åter skåda fosterjordens stränder!
Nu tagen blodig hämd — förgören mig!
I ägen mig i dag, måhända skolen
I aldrig finna mig så svag som nu. —

Anföraren (*till soldaterna*).

I gören hvad er Drottningen befallt!

Johanna.

Så var mitt olycksmått ännu ej rågadt!
Du Heliga! din vrede trycker mig —

Är jag för evigt från din nåd förskjuten?
Ja; ingen engel mera visar sig
Och undren hvila: — himmelen är sluten.
(*Hon följer soldaterna.*)

Scenen förvandlas till franska lägret. Ett göthiskt rum.

SJETTE SCENEN.

DUNOIS *och* Du CHATEL.

Du Chatel.

Besegra edert onda lynne, prins!
Kom med mig! Återvänd till eder konung!
Den goda saken icke öfvergif
I denna stund, då vi ånyo hotas
Och väl behöfva eder hjeltearm!

Dunois.

Och hvarför hotas vi? Hvarföre reser
Sig fienden igen? — Allt var ju gjordt,
Vi hade segrat: kriget var till ända.
I hafven landsförvist er räddarinna;
Nu rädden eder sjelfva; men *jag* vill
Ej återse det läger, der hon saknas.

Du Chatel.

Besinna eder, prins! Jag ej tillbaka
Med sådant svar vill gå.

Dunois.

Tig, Du Chatel!
Jag hatar eder — jag vill er ej höra.

Ni tviflade på hennes oskuld först. —
Hon skulle ljuga? Hon? Om himlens sanning
I synlig bild vill stiga ner till jorden,
Den måste kläda sig i hennes drag;
Om helig oskuld, trohet, hjertats renhet
På jorden kunna finnas — då de måste
På hennes mun, i hennes ögon bo.

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE. EN PAGE; *sedan* RAIMOND.

Pagen.

En herdeyngling önskar företräde.
Med eders höghet sjelf han tala vill;
Han kommer, säger han, från Jungfrun —

Dunois.

Skynda!
För honom in! — Från henne kommer han?

(*Pagen öppnar dörren för Raimond. Dunois skyndar till hans möte.*)

Hvar är Johanna?

Raimond.

Hell er, ädle prins!

Dunois.

Hvar är Johanna? Säg mig fort, hvar är hon?

Raimond.

Ack, herre! hon är ingen trolldomsqvinna.
Vid Gud och alla helgon jag bedyrar,

Att folket är förvilladt. Utan skäl
Den gudasända är af er förskjuten.

Dunois.

Hvar är hon? Säg!

Raimond.

Jag följde henne åt
Uppå sin flykt uti Ardenner-skogen:
Sitt inre der för mig hon biktat har.
I marter vill jag dö, min själ försake
Sin del i himmelrikets salighet,
Om icke hon är ren, som ljuset, herre!

Dunois.

Ja! renare är icke himlens sol!
Hvar är hon? Tala!

Raimond.

Ack! om Gud har öppnat
Ert hjerta — skynden! Kommen! rädden henne! —
Hos Engelsmännerna hon fången är.

Dunois.

Hon fången är — af Engelsmännen fången?

Raimond.

Uti Ardennerna, der skydd vi sökte
Mot storm och regn, af Drottningen hon togs
Och lemnades i Engelsmännens händer.
Ack! hon har räddat er; nu rädden henne
Ifrån en ryslig död!

Dunois.

I vapen, kämpar!
Slån larm och rören trummorna! I vapen!
Allt folk, som strida kan, ja! hela landet
Beväpne sig! Vår ära står i pant:
Vår krona, vårt palladium är borta!
Ve den, som blod och sjelfuppoffring skyr!
Fri vare hon förrn nästa morgon gryr!
(*De gå.*)

ÅTTONDE SCENEN.

Ett vakttorn.

JOHANNA, LIONEL *och* FASTOLF; *sedan* ISABEAU.

Fastolf (*hastigt inkommande*).

Det är ej möjligt mer att styra folket;
Med raseri det fordrar Jungfruns död.
Det kan ej hämmas längre. Döden henne.
Och kasten hufvudet från tornets tinnar;
Ty hennes blod försonar hären blott.

Isabeau (*kommer in*).

De lägga stegar an, de löpa storm.
Gör folket fort till viljes! Dröj ej längre!
Ni kan ej skydda henne — offra henne!

Lionel.

Ja! låt dem storma, låt de vilda rasa!
Det är en säker borg: i dess ruiner
Jag förr begrafves, än jag lyder dem.

Johanna! svara mig ett ord: blif *min*,
Och mot en verld i vapen dig jag skyddar. —

Isabeau.

Är ni en man?

Lionel.

De dina dig förskjutit,
Och du är nu från dina pligter fri.
De, som begärde dig, dig öfvergifvit;
De vågade ej kämpa för din ära; —
Men jag försvarar dig emot *ditt* folk
Och emot *mitt.* En gång du lät mig tro,
Att ej mitt lif för dig var utan värde:
Jag var din ovän då, i öppet krig;
Nu har du ingen annan vän, än mig.

Johanna.

Du är *min* fiende, liksom mitt folks.
Emellan oss föreningsband ej finnes.
Jag kan ej älska dig; men om ditt hjerta
Är mildt mot mig — välan! så låt det skänka
Välsignelse åt våra båda folk!
För bort din här utur mitt fosterland,
Och lemna från dig alla städers nycklar,
Som I bestormat! Återställ ert byte,
Gif alla fångar lösa, gisslan lemna
För helgden af förbundet, och jag bjuder
Dig frid och vänskap i min konungs namn.

Isabeau.

Vill du i bojor än oss lagar gifva?

Johanna.

Gör det i tid; du måste dock till slut.
Ej franska folket Englands ok skall bära.
Nej! aldrig skall det ske. Förr blir vår jord
En enda graf för alla edra härar.
De yppersta bland er ha fallit; tänken
På säkert återtåg; ty eder ära
Förlorad är och edert välde brutet.

Isabeau.

Kan ni fördraga hennes vilda trots?

NIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. EN OFFICER *inträder med skyndsamhet.*

Officeren.

O! skynda, höfding! Hären ställ till slagtning!
Ty Frankerna med höjda fanor nalkas:
Af deras vapen blixtrar hela dalen.

Johanna (*med hänryckning*).

Hell! Franska folk, ryck an! Nu, stolta England!
Gack ut till strid! Nu gäller det att kämpa.

Fastolf.

Ursinniga! håll inne med din glädje!
Du skådar icke denna dagens slut.

Johanna.

Mitt folk skall vinna seger; jag skall dö:
De tappre icke mer min arm behöfva.

Lionel.

Vi vilja skänka dem en blodig lön!
Dröj, Drottning! här i detta torn, och Jungfrun
Bevaka väl, tills striden slutad är.
Jag femti riddare till skydd er lemnar.

Fastolf.

Hvad? Gå vi fienden till mötes nu,
Och lemna denna rasande bakom oss?

Johanna.

Förskräcker dig en fängslad qvinna?

Lionel.

Gif mig
Ditt ord, o Jungfru! att du icke flyr!

Johanna.

Att mig befria är min enda önskan.

Isabeau.

Tredubbla kedjor fjettre hennes ifver!
Mitt lif en borgen är, att hon blir qvar.

(Johanna blir belagd med tunga kedjor om lifvet och armarna.)

Lionel (till Johanna).

Du vill det så. Än det på dig beror! —
Säg upp din trohet mot det franska folket,
Och Englands fana bär — så är du fri.
Och alla dessa, som ditt blod begära,
Med lydig vördnad skola tjena dig.

Fastolf.

Fort! fort, min höfding!

Johanna.

Spara dina ord!
Försvara dig: de franska fanor nalkas.

(*Trompetskall. Lionel störtar ut.*)

Fastolf.

Ni vet, o Drottning! hvad ni har att göra.
Om lyckan emot oss förklarar sig,
Och våra troppar fly — —

Isabeau (*drager en dolk*).

Var obekymrad!
Hon skall ej lefva, för att se vårt fall.

Fastolf (*till Johanna*).

Du vet hvad dig förbidar. Bed nu troget
För dina vänners lycka!

(*Han går.*)

TIONDE SCENEN.

ISABEAU, JOHANNA, EN SOLDAT, *som står högt uppe vid en öppning i tornet.*

Johanna.

Ja! det vill jag;
Deri skall ingen hindra mig. Hör der!
Hör franska härens krigsmarsch! Huru modigt
Med segrens bud den klingar i mitt öra!
Åt Franska folket seger! Död åt England!

Fram, mina tappre, fram! ty Jungfrun är
Er nära, fast hon icke nu, som fordom,
Kan bära fanan — hon är fängslad nu;
Dock fri ur kroppens boja själen lyftes
På vingarna af eder segersång.

Isabeau (till soldaten).

Du, som deruppe står och ser åt fältet,
Berätta mig, hur striden vänder sig!

Johanna.

Mod, mod, mitt folk! Det är den sista striden!
Blott denna seger — och vårt land är fritt.

Isabeau (till soldaten).

Hvad ser du?

Soldaten.

Re'n de drabba samman.
En riddare, på en arabisk häst,
I tigerhud, i spetsen för dragoner,
Med vildsint mod, som stormen, spränger fram.

Johanna.

Det är gref Dunois! Hell, tappre kämpe!
Med dig är segren.

Soldaten.

Philip af Burgund
Angriper bryggan.

Isabeau.

O! att tio lansar
Uti hans hjerta sutte! — Den förrädarn!

Soldaten.

Lord Fastolf möter honom som en man.
Burgunderns folk och våra sitta af,
Och man mot man, som rasande, de kämpa.

Isabeau.

Ser du ej Dauphin? Lätt han känns igen
På kungavapnet, som han bär.

Soldaten.

Jag ser
Ej mera redigt; allt är höljdt af dam.

Johanna.

Om han *mitt* öga hade, eller jag
Deruppe stode, allt jag märka skulle.

Soldaten.

Vid grafven ser jag en förfärlig trängsel:
Jag tror att de förnämsta kämpa der.

Isabeau.

Vår fana sväfvar än?

Soldaten.

Hon fladdrar högt.

Johanna.

O! om jag kunde skåda genom muren —
Jag skulle leda striden med min blick!

Soldaten (hastigt).

Den tappre Fastolf faller dem i ryggen —
Han bryter in i deras täta leder
Med lejonmod. De flykta — Seger! seger!

Isabeau.

Hvem flyr?

Soldaten.

Fransoser och Burgunder fly —
Af flyktingar är fältet öfversvämmadt.

Johanna.

O Gud! *så* skall du mig ej öfvergifva.

Soldaten.

En illa sårad herre föres bort.
Man skyndar till hans hjelp: det är en furste.

Isabeau.

Är det en Fransman, eller en af våra?

Soldaten.

De lösa hjelmen af. Gref Dunois är det.

Johanna (griper med en krampaktig ansträngning i sina kedjor).

Och jag är intet — blott en fängslad qvinna!

Soldaten.

Se! håll! Hvem bär den himmelsblåa manteln
Med gyllne bräm? —

Johanna (lifligt).

Det är min herre, kungen!

Soldaten.

Hans häst blir skygg — han stegrar sig — han störtar;
Nu konungen försöker resa sig —

(Johanna beledsagar dessa ord med uttrycksfulla rörelser.)

De våra skynda till — de hinna honom —
Gif akt! — se så! Nu är han innesluten.

Johanna.

O! har då Himlen inga englar mer?

Isabeau (*med hånlöje*).

Nu är det tid! Nu rädda, räddarinna!

Johanna (*störtar ned på knä och beder med hög stämma*).

O! hör mig, Gud, i högsta nödens stund!
Högt upp till dig, med bönens offerlåga,
Till dina himlar sänder jag min själ.
O! du förmår att spindelväfvens trådar
Så starka göra som ett ankartåg.
Lätt är det för din allmakt att förvandla
De tyngsta fjettrar till en spindelväf.
Du vill — och dessa kedjor falla af,
Och denna mur sig öppnar! Ja! du hjelpte
Ju Simson, när han blind och fängslad var,
Och hånades af stolta Philistéer.
På dig förtröstande han fattar väldigt
Sitt fängsels pelare, han skakar dem —
Och pelare och tak och murar ramla. —

Soldaten.

Triumf! Triumf!

Isabeau.

Hvad är det?

Soldaten.

Konungen
Är fången!

Johanna (springer upp.)

Store Gud! förbarma dig!

(Hon fattar kraftfullt med båda händerna sina kedjor och sönderslïter dem. I samma ögonblick rusar hon på den närmaste soldaten, rycker af honom svärdet och störtar ut. Då Johanna är utkommen, infaller krigsmusiken åter. Alla stå förvånade.)

Isabeau (efter en lång tystnad.)

Hur var det? Drömde jag? Hur kom hon ut?
Hur bröt hon sina centnertunga kedjor?
Jag det ej trodde, fast en verld det sagt,
Om jag det icke sett med egna ögon.

Soldaten.

Hvad? har hon vingar? Fördes hon af stormen
Dit ner?

Isabeau.

Säg, är hon der?

Soldaten.

Ja, midt i striden
Hon flyger fram. Min syn är ej så snabb
Som hennes lopp. Än är hon här — än der,
Ja! på en gång hon är på flera ställen.
— Hon gör sig rum. Allt viker re'n för henne —
Och franska hären samlar sig igen —
Ve oss! Hvad ser jag? Ack! de våra kasta
Ifrån sig vapnen: våra fanor sjunka —

Isabeau.

Vill hon beröfva oss den vissa segern?

Soldaten.

Hon tränger fram till konungen. — Der är hon.
Hon rycker honom till sig — räddar honom.
— Lord Fastolf stupar. — Höfdingen är fången.
Fly, drottning! ni blir öfverfallen här;
Beväpnadt folk mot tornets portar tränger.

(*Han stiger ner ur torngluggen.*)

ELFTE SCENEN.

DE FÖRRE. LA HIRE *kommer med* SOLDATER. *Då han inträder, sträcker drottningens folk sina vapen.*

La Hire (*nalkas drottningen vördnadsfullt.*)

O, drottning! trotsa icke öfvermakten!
Ert folk sig gifvit; motstånd är förgäfves.
Tag an min tjenst — Befall, hvarthän ni önskar,
Att man ledsagar er!

Isabeau.

Allt är mig lika;
Hvarthelst ni vill, blott jag ej Dauphin träffar!

(*Hon lemnar sitt svärd och följer La Hire med soldaterna.*)

TOLFTE SCENEN.

Theatern föreställer slagfältet.

SOLDATER *med flygande fanor uppfylla fonden. Framför dem* KONUNG CARL *och* PHILIP AF BURGUND. *I båda furstarnes armar ligger* JOHANNA *dödligt sårad utan tecken till lif. De framträda långsamt.* AGNES SOREL *instörtar på scenen.*

Sorel (*kastar sig till konungens bröst.*)

Ni lefver — och är fri — jag har er åter!

Carl.

Jag är befriad — men för detta pris!
(*han visar på Johanna.*)

Sorel.

Johanna — Gud! — hon dör?

Philip.

Hon lefvat har.
Sen, hur en engel slumrar — hur hon ligger
Så lugn och stilla, som ett barn i sömn!
En himmelsk frid på hennes panna hvilar,
Ej bröstet höjs af minsta andedrägt;
Lif känns ännu uti den varma handen.

Carl.

Det är förbi. Hon vaknar icke mer.
För jordens flärd är hennes öga slutet.
I skyn hon sväfvar, en förklarad ande:
Hon ej vår smärta och vår ånger ser.

Sorel.

Hon slår sitt öga upp — hon lefver!

Philip.

Vänder
Hon åter ur sin graf? besegrar döden?
Hon reser sig igen — hon står —

Johanna (*står upprätt och ser omkring sig.*)

Hvar är jag?

Philip.

Du är, Johanna! hos ditt folk, de dina.

Carl.

I dina vänners, i din konungs armar.

Johanna (*sedan hon länge med stilla-stående ögon betraktat honom.*)

Nej! jag är ingen hexa — nej! o nej! —
Det är jag icke.

Carl.

Du är englaren;
Vårt öga var af nattens flor betäckt.

Johanna (*blickar glad och leende omkring sig.*)

Och jag befinner mig ibland mitt folk,
Och är ej mer föraktad och förskjuten?
Man ej förbannar mig: man blickar mildt
Emot mig? — Ja! jag känner allt igen:
Der är min kung — här ser jag franska fanor —
Min fana ser jag icke — hvar är hon?
Jag utan fanan icke komma vågar;
Hon af min Herre blef mig anförtrodd,
Och för hans thron jag måste lägga henne —
Jag henne visa kan; jag bar den troget.

Carl (*med bortvändt ansigte.*)

Gif henne fanan!

(*Man räcker henne fanan. Hon står alldeles upprätt med fanan i handen. Himlen är upplyst af ett rosensken.*)

Johanna.

Sen I der i luften
På ljusa moln den klara bågen skimra?

Se, himlen öppnar sina gyllne portar,
Och glänsande hon står bland englars chor,
Med verldens Frälsare invid sitt hjerta. —
Hon öppnar leende mot mig sin famn —
Jag lyftes re'n — mig lätta skyar häfva,
Och vingar ut från pansarskruden sväfva.
Upp! uppåt! — Jord! jag ofvan dig är höjd:
Ditt korta qval förbyts i evig fröjd.

(Fanan faller ur hennes hand. Hon nedsjunker död derpå. Alla stå i en tyst rörelse. På en vink af konungen nedfällas stilla alla fanorna öfver henne, att hon af dem blir alldeles höljd. Täckelset faller.)

RÖFVARBANDET.

SKÅDESPEL I FEM AKTER

AF

Fr. v. SCHILLER.

Öfversättning.

Personer:

MAXIMILIAN, regerande Grefve af Moor.
CARL, FRANS } hans söner.
AMALIA von EDELREICH.
SPIEGELBERG, SCHWEITZER, GRIMM, RAZMANN, SCHUFTERLE, ROLLER, KOSINSKY, } Libertiner, sedan Röfvare.
HERMAN, oäkta son af en ädling.
DANIEL, Grefvens af Moor Kammartjenare.
En PATER.
RÖFVARE.
BIPERSONER.

Skådeplatsen är i Tyskland. Tiden varar omkring 2:ne år.

FÖRSTA AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

FRANKEN. (*En sal i Mooriska Slottet.*)

MAXIMILIAN, FRANS.

Frans.

Jag tror, ni mår icke väl, min far! Ni ser så blek ut.

Maximilian.

Rätt väl, min son! Hvad var det du ville säga mig?

Frans.

Posten är kommen. Här är ett bref ifrån vår korrespondent i Leipzig.

Maximilian (*med nyfikenhet*).

Underrättelser från min son Carl?

Frans.

Hm! hm! ja! så är det. Men jag fruktar — om ni är sjuk, om ni har den ringaste aning att bli det, så låt mig — jag vill tala med er vid en lägligare tid. (*halfhögt*) Denna tidning är icke för någon bräcklig kropp.

Maximilian.

Min Gud! hvad får jag höra?

Frans.

Låt mig först gå afsides och gjuta en medlidandets tår öfver min förlorade broder. Jag borde tiga för evigt; ty han är eder son; jag borde evinnerligen dölja hans vanära; ty han är min bror. Men att lyda er är min första, bedröfliga pligt; — derföre förlåt mig!

Maximilian.

O Carl! Carl! Om du visste, huru grymt ditt uppförande plågar din gamla faders hjerta! Ack! en enda glad tidning ifrån dig skulle lägga tio år till min lifstid, då nu hvar och en, som jag får, förer mig ett steg närmare grafven.

Frans.

Är det så, gamle man? — då farväl! — då skulle vi i denna dag få rifva af oss vårt hår öfver eder likkista —

Maximilian.

Vänta, vänta! Detta lilla korta steg återstår ännu. Låt honom få sin vilja fram! (*Han sätter sig ned.*) — Och han vedergäller fädernas missgerningar inpå barnen, allt intill tredje och fjerde led. — Låt det gå sin gång!

Frans (*tager brefvet ur fickan*).

Ni känner vår korrespondent. Jag ville låta hugga ett finger af min högra hand, för att kunna säga: han är en lögnare, en svart, giftig lögnare. Stilla er, min far! Ni förlåter, att jag icke låter er sjelf läsa brefvet — ännu kan ni icke få höra allt.

Maximilian.

Allt, allt, min son! du besparar mig kryckan.

Frans (*läser*).

”Leipzig, den 1 Maj. Din bror synes nu hafva fyllt målet af sin vanära; jag åtminstone känner ingen

högre grad än den han redan uppnått, såvida icke hans geni deruti är finare än mitt. I går vid middagstiden fattade han det stora beslutet, att med en skuld af fyratio-tusen dukater på halsen" — en liten nätt fickstyfver, min far! — "rymma sin väg, undan rättvisans arm, tillika med sju kamrater, dem han dragit in i sin liderliga lefnad — sedan han förut förfört en rik banquiers dotter och i en duell dödligt sårat hennes älskare, en hederlig yngling af stånd —" Min far! för Guds skull, min far! hvad fattas er?

Maximilian.

Det är nog. Håll upp, min son!

Frans.

Jag vill skona er. — "Man har lyst efter honom; de förolämpade ropa högt om upprättelse, ett pris är satt på hans hufvud — Namnet Moor" — Nej! aldrig skola mina läppar taga lifvet af en far. (*Han sönderrifver brefvet.*) Tro det icke, min far! Tro ingen stafvelse deraf!

Maximilian (*bittert gråtande*).

Mitt namn! mitt ärliga namn!

Frans (*faller honom om halsen*).

O! att han icke bure namnet Moor! att mitt hjerta icke klappade så varmt för honom! Den gudlösa kärleken, som jag ej kan utrota, skall en gång anklaga mig på den yttersta dagen.

Maximilian.

O! mina förhoppningar! mina gyllene drömmar!

Frans.

Ja, dem känner jag nog. Det var just dit jag ville komma. Den eldiga ande, som brinner i den pojken, plägade ni alltid säga, som gör honom så känslig

för allt stort och skönt, denna öppenhet, som ur ögat återspeglar hans själ, denna innerliga ömhet, detta manliga mod, denna stolta ärelystnad, denna fasta vilja, alla dessa sköna, glänsande dygder skola en dag göra honom till en varm vän, en förträfflig medborgare, till en hjelte, till en *stor*, *stor* man. Ser ni nu, min far? Den eldiga anden har utvecklat sig, spruckit ut, och härliga frukter har han burit. Se denna öppenhet, huru skönt den har skrufvat sig till fräckhet! Se denna ömhet, huru sött den läspar för koketter, huru känslig den är för en Phrynes behag! Se detta eldiga geni, huru på sex år det så totalt har utbrändt oljan i hans lifslampa, att han är vorden till bara ben och skinn — och der kommer folket, och är oförskämdt nog att peka på honom och säga: "*C'est l'amour qui a fait ça!*" Ack! se detta djerfva förslagna hufvud, huru det smider och utför planer, för hvilka en Cartouche's och en Guntlacks hjeltebragder försvinna till intet! Och när först dessa präktiga frön växa upp till full blomma, hvad fulländning kan man icke då vänta af en så späd ålders förvånande anlag! — Kanhända, min far! upplefver ni den glädjen att se honom i spetsen för en här, som residerar i skogarnas heliga stillhet och lättar den trötta vandraren från hälften af hans börda. Måhända kan ni ännu, innan ni lägges i grafven, göra en vallfart till hans monument, som är upprest mellan himmel och jord — Kanske — min far! min far, se er om efter ett annat namn, annars peka krämare och gatpojkar fingrarna åt er, emedan de sett eder älskade sons porträtt på marknaden i Leipzig.

Maximilian.

Äfven du, min Frans! — också du! O, mina barn — hvad de måtta åt mitt hjerta!

Frans.

Ni ser att också jag kan vara qvick; men min qvickhet är skorpionsstyng. — Också den der torra hvardagsmenniskan, den kalla, träaktiga Frans, och alla de der hederstitlarne, som kontrasten emellan honom och mig lade er på tungan, när han satt på ert knä och nöp er i kindbenet — den, han skall dö inom sina egna råmärken, och multna och förglömmas, när detta universal-geni flyger på sitt ryktes vingar från den ena polen till den andra. Ha! med hopknäppta händer, o himmel! tackar dig den torra, kalla, träaktiga Frans, att han icke är sådan som denne.

Maximilian.

Förlåt mig, mitt barn! Vredgas icke på en far, som ser sig bedragen i sina planer. Den samme Gud, som genom Carl skänker mig sorg och tårar, skall genom dig, min Frans, trösta min sorg och aftorka mina tårar.

Frans.

Ja, min far! han skall borttorka dem ur edra ögon. Eder Frans skall sätta sitt lifs ära uti, att förlänga edert. Tro mig det!

Maximilian.

Du har stora pligter att uppfylla, min son! Gud välsigne dig för hvad du gjort och ännu vill göra för mig!

Frans.

Men säg mig nu — om ni kunde komma ifrån att kalla den der menniskan er son — vore ni icke då en lycklig menniska?

Maximilian.

Tyst! tyst! När han var född och man bar honom till mig, lyfte jag honom upp mot himlen och ropade: "Är jag icke en lycklig menniska?"

Frans.

Ja! det sade ni. Nå! har det slagit in? Ni afundas nu den ringaste af edra underhafvande, att han icke är fader till denna son. Ni får sorg och bedröfvelse, så länge ni har honom till son. Och dessa sorger växa och växa — och undergräfva edert lif.

Maximilian.

Ack! han har gjort mig till en åttioårig gubbe.

Frans.

Alltså — om ni gjorde er fri från den der sonen?

Maximilian (med häftighet).

Frans! Frans! hvad säger du? Vill du att jag skall förbanna min egen son?

Frans.

Nej! nej! inte så. Nej! Er son skall ni icke förbanna. Hvem förstår ni under namnet af er son? Den, som ni skänkt lifvet, om han än gör sig all upptänklig möda att förkorta edert?

Maximilian.

Ett vanartadt barn; — men ack! likväl mitt barn — mitt barn ändå.

Frans.

Ett kostligt, ett det allrasötaste barn, hvars eviga studium är att icke ha någon far! O! att ni lärde er begripa det! Att fjellen fölle från edra ögon! Men eder eftergifvenhet skall ganska bestämdt förhärda honom i hans liderlighet, och hvarje edert uppskof gifva honom ett privilegium att synda. Ni kan väl afleda förbannelsen från hans hufvud, men på ert eget hufvud skall den falla med förskräckelse.

Maximilian.

Och detta med rätta. Hela skulden är min.

Frans.

Hur många tusende, som berusat sig ur vällustens bägare, hafva icke blifvit förbättrade genom lidande! Och är icke den kroppsliga smärta, som åtföljer allt öfvermått, en vink af Guds finger? Bör menniskan förstöra dess verkan genom sin grymma mildhet? Bör en far i grund och för evig tid förstöra den pant, som blifvit honom anförtrodd? — Betänk, min far! då ni någon tid lemnat honom till pris åt sitt elände, skall han icke, antingen nödgas att omvända och bättra sig, eller ock i eländets stora skola blifva en skurk? och då — ve den far, som genom klemighet gör till intet den högre vishetens beslut! Nå, min far!

Maximilian.

Jag skall skrifva, att jag tager min hand ifrån honom —

Frans.

Deri gör ni ganska klokt.

Maximilian.

Att han aldrig får komma för mina ögon — —

Frans.

Det skall göra en helsosam verkan.

Maximilian (*med ömhet*).

Förrän han bättrat sig.

Frans.

Riktigt! riktigt! Men om han nu kommer med hycklarens larv, gråter sig till edert medlidande och smickrar sig till eder förlåtelse — och dagen derpå skrattar åt eder svaghet! Nej! min far! han skall frivilligt återvända, så snart han kommit på klar fot med sitt samvete.

Maximilian.

Ja! jag vill genast skrifva honom till.

Frans.

Vänta, min far! — ännu ett ord! Eder bedröfvelse, fruktar jag, skulle lägga för hårda ord i eder penna, som skulle förkrossa hans hjerta — och sedan — tror ni icke, att han skulle taga det som en förlåtelse, om ni ännu ansåg honom värd ett egenhändigt bref? Det vore derföre bättre, om ni lät mig skrifva.

Maximilian.

Ja! gör det, min son! Ack! mitt hjerta skulle brista dervid. Skrif honom —

Frans (*häftigt*).

Det blir alltså dervid?

Maximilian.

Skrif honom till, att det kostar mig tusen blodiga tårar, tusen sömnlösa nätter — Men bringa icke min son till förtviflan!

Frans.

Vill ni icke gå till sängs, min far? Det har gripit eder hårdt.

Maximilian.

Skrif honom, att mitt fadershjerta — — Jag säger dig, bringa icke min son till förtviflan!

(*Han går bedröfvad bort.*)

Frans (*som ser efter honom, med hånlöje*).

Trösta dig, gubbe! — aldrig mer skall du trycka honom till ditt bröst; vägen dit är honom så tillbommad, som himmelens port för helvetets innevånare. Han var ryckt ur dina armar, innan du sjelf visste, att du ens kunde vilja det. — Jag måste väl plocka upp dessa

papperslappar; någon kunde lätt känna igen min stil. (*Han hopsamlar bitarne af det sönderrifna brefvet.*) — Då vore jag väl en erbarmlig stympare, om jag icke förmådde lossa en son från fadershjertat, vore han än med jernband fästad dervid! Lycka till, Frans! Skötebarnet är borta — det är ett jättesteg till målet. — Och ur *hennes* hjerta måste jag slita den der Carl, om ock hälfva hennes lif skulle följa med.

Jag har stora skäl att förargas på naturen — och jag vill, på min ära! göra dem gällande. Hvarföre skulle hon belasta mig med denna börda af vederstygglig fulhet? Hvarföre just *mig?* (*han stampar i golfvet*) Hvarföre allena mig? Liksom hade jag varit bestämd till dräggen af hennes skapelse! Hon försvor sig emot mig i min födelsestund. Välan! så försvär jag mig emot henne igen. Jag vill förstöra hennes skönaste verk, då jag icke får kalla dem bror och syster. Själarnes förbund vill jag sönderslita, då det utesluter mig. Hon förnekade mig känslans ljufva retelser, kärlekens vältaliga språk, — — derföre vill jag med våld tilltrotsa mig mina önskningars fullbordan, och undanrödja, utrota allt, som hindrar mig att vara herre.

ANDRA SCENEN.

FRANS. AMALIA (*kommer långsamt genom de andra rummen*).

Frans.

Hon kommer — aha! mina läkemedel verka — — det säger mig hennes gång. — Jag älskar henne icke, men jag vill ej heller, att en annan blir lycklig af så stora behag. I min famn må de finna sin graf, och hafva blomstrat för ingen! Men se! hvad gör hon der?

Amalia (*har, utan att märka Frans, sönderplockat en blomsterqvast och trampar derpå*).

Frans (*kommer närmare; halfhögt och hånande*).

Hvad de der arma blommorna måste slå ut!

Amalia (*blir honom varse*).

Du här? förträffligt! Jag såg nyss din far; han gret. Jag frågade honom om orsaken. — »Gråter man icke, när man förskjuter sitt käraste barn?» sade han och gick bort.

Frans (*med halfqväfd harm*).

Sitt *käraste* barn!

Amalia (*förer honom fram*).

Se mig rakt i ansigtet! Säg: är icke detta *nya* bofstreck också ditt foster? säg! — jo, säkert, säkert!

Frans (*flat*).

Amalia!

Amalia.

Ack! en sådan barmhertig, kärleksfull far, som ger sin son till offer åt förtviflan! — Han förtjenar att ha sådana söner, som du är. På sin dödssäng skall han förgäfves utsträcka händerna efter sin Carl, och rysande draga dem tillbaka, när han fattar sin Frans' iskalla hand. O! det är ljuft, det är kostligt, att blifva förbannad af sin far.

Frans.

Du svärmar, min dyraste! jag beklagar dig!

Amalia.

O! jag ber, säg mig: beklagar du din bror? Nej! o menniska! du hatar honom; du hatar väl mig också?

Frans.

Jag älskar dig som mig sjelf, Amalia!

Amalia.

Om du älskar mig, så kan du väl icke afslå mig en bön.

Frans.

Ingen, — ingen enda, så vida den icke gäller mer än mitt lif.

Amalia.

Åh, bevars! — det är en bön som du så lätt och så gerna skall uppfylla. (*Med stolthet.*) Hata mig! Jag skulle rodna till öronen, om jag tänkte på Carl och det kunde falla mig in, att icke *du* hatade mig. Du lofvar mig ju det!

Frans.

Älskvärda svärmerska! Hvad jag beundrar ditt milda, kärleksfulla hjerta! Här, här herrskade Carl som en Gud i sitt tempel: Carl stod för dig, då du vakade och när du drömde: hela skapelsen syntes dig sammanflyta i denna enda, återstråla denna enda, och återljuda denna enda. (*Han gör sig hastigt lös, liksom han ville gå.*) Släpp mig, släpp mig!

Amalia.

Hvarthän?

Frans.

Att kasta mig för min fars fötter och besvärja honom, att i stället utgjuta sin förbannelse öfver *mig*, att göra *mig* arflös — att —

Amalia (*faller honom om halsen*).

Min Carls bror! min allrabästa Frans!

Frans.

O! Amalia! hvad jag älskar dig för denna ståndaktiga trohet emot min bror! Med dessa tårar, dessa suckar, denna himmelska ovilja — äfven mot mig — — mot mig — ack! våra själar stämde så väl öfverens.

Amalia (*skakar på hufvudet*).

Nej! nej! vid himlens rena och eviga ljus! Intet tecken till honom — ingen gnista af hans känsla —

Frans (*sedan han ett ögonblick tyst betraktat henne*).

Det var en stilla, klar afton, den sista före hans afresa till Leipzig, då han tog mig med sig till den der löfsalen, som du känner. Länge sutto vi stumma; — slutligen fattade han min hand, och sade med sakta röst och under tårar: »Jag lemnar Amalia. Jag vet icke, men det anar mig, liksom vore det för evigt. Öfvergif henne icke, broder! Var hennes vän, hennes Carl, om Carl icke kommer åter.» (*Han faller ned för henne och kysser med häftighet hennes hand.*) Aldrig, aldrig, aldrig skall han återkomma, och jag har lofvat honom med en helig ed —

Amalia (*springer tillbaka*).

Förrädare! Nu kommer jag på dig. Just i samma löfsal besvor han mig att icke skänka någon annan min kärlek, om han ock skulle dö. Ha! ser du, hur gudlöst, hur afskyvärdt du — — Gå! gå bort från mina ögon!

Frans.

Du känner mig icke, Amalia! Du känner mig icke.

Amalia.

Ack, jo! jag känner dig. Från denna stund känner jag dig. Och du ville vara honom lik? För dig skulle *han* hafva gråtit öfver mig! För dig? Förr hade han skrifvit mitt namn på en skampåle! — Gå bort!

Frans.

Du förolämpar mig.

Amalia.

Gå, säger jag. Du har stulit ifrån mig en dyrbar stund. Måtte den blifva afdragen från din lifstid!

Frans.

Du hatar mig således?

Amalia.

Jag föraktar dig. Bort med dig!

Frans (*stampar i golfvet*).

Vänta! vänta! Du skall darra för mig. Uppoffra mig för en tiggare? (*Han går vredgad bort.*)

TREDJE SCENEN.

Amalia.

Gå, förhärdade skurk! — Nu är jag åter hos Carl. — Tiggare, säger han? Så har verlden blifvit upp- och nedvänd. Tiggare äro konungar, och konungar äro tiggare! — Jag ville ej byta bort de lumpor, han bär, mot de smordas purpur. O! den blick, hvarmed han tigger, det måtte vara en stor, en kunglig blick — en blick, för hvilken de storas och rikas härliga ståt och triumfer försvinna till intet! I stoftet med dig, du glänsande smycke! (*Hon rifver perlbandet från halsen.*) Fördömde varen I, I store och rike! att I bären guld och silfver och juveler! Fördömde, för det I frossen vid yppiga bord, och nedsjunken i mjuka bolstrar! — Se, Carl! endast *så* är jag dig värd. (*Hon går.*)

FJERDE SCENEN.

Ett Värdshus vid Sachsiska gränsen.

CARL MOOR; sedan en KYPARE.

Carl (*går olustig af och an. På bordet ligger hans värja*).

Hvar kunna de bestarne nu stryka omkring? De ha visst ridit ut. Hollah! Herr värd (*kyparen från fonden,*

går genast ut) mera vin hit! — Det lider till aftonen och ingen post är kommen ännu. (*med handen på bröstet*) Pojke, pojke! hvad det klappar här! — Vin hit! Vin! jag behöfver i dag mitt mod fördubbladt, det vare sig till glädje eller till förtviflan.

Kyparen (*bär in vin, skänker i och går ut*).

Carl (*dricker och sätter glaset häftigt ifrån sig*).

Men den fördömda olikheten i verlden! Pengarna rosta bort i förtorkade pickelhäringars kistor, och fattigdomen löder bly vid ungdomens djerfvaste företag. Karlar, som kunna dö tio gånger, innan de hunnit räkna öfver sina räntor, nöta ut min tröskel, för att indrifva några små, eländiga skulder. — — Jag tryckte så varmt deras händer. »Ännu blott en enda dag!» — — Förgäfves! böner, eder och tårar halkade maktlösa ned från deras pergaments-själar.

FEMTE SCENEN.

CARL MOOR, SPIEGELBERG (*med bref i handen*); derefter KYPAREN.

Spiegelberg.

Pest och död! Det ena slaget på det andra! Förbannadt! Vill du veta nytt, Carl? Man må bli rasande.

Carl.

Hvad är nu igen på färde?

Spiegelberg (*kastar brefven på bordet*).

Se der, läs! läs sjelf! Vår rörelse är nedlagd. Fred i Tyskland! Fan anamme alla munkar! (*Han ropar indt scenen*) Hit med vin!

Carl (förvånad).

Fred i Tyskland?

Spiegelberg.

Ja! är det icke så att man kan bli galen? Och näfrätten afskaffad för eviga tider! Alla slagsmål förbjudna vid lifsstraff! (*Han ropar åter.*) Vin, kypare!

Kyparen (inkommer med vin och glas, hvarpå han åter går ut).

Spiegelberg.

Mord och död! Låt oss hänga eller dränka oss, Carl! Pennor skola nu raspa, der våra svärd höggo tappert igenom!

Carl (kastar svärdet ned från bordet).

Nå välan! så må alla männer bryta sönder sina svärd, och skurkar och uslingar föra regementet! Fred i Tyskland! Gå, Moritz! Denna tidning har brännmärkt dig för evigt. Fred i Tyskland! Ha! Ve, trefallt ve öfver freden, som till snäckans gång fördömer dem, som borde flyga som örnar.

Spiegelberg.

Kom hit Carl, drick!

Carl.

Ve öfver Tyskland! Dess stund är kommen — det ramlar. Ingen fri blodsdroppe qvar i Barbarossas ättlingar! Också jag skall gräfva ned mitt svärd och förgäta min fäktarkonst i min faders tysta, ensliga lundar.

Spiegelberg.

Hvad, för djefvulen! Vill du återvända hem och spela den förlorade sonen? Hvilken skam! Olyckan får icke göra en stor man till en kruka.

Carl.

Ja, Moritz! jag vill spela den förlorade sonen, men utan att blygas. Kalla det svaghet om du vill, att jag vör-

dar min far! Det är en mensklig svaghet, och den, som icke kännes vid någon sådan, måste vara antingen en *Gud* eller ett — *kreatur*. Jag vill hålla mig midt emellan.

Spiegelberg.

Gå, gå! Du är icke mera Carl Moor. Vill du låta dina gåfvor bortdunsta? Skall du nedgräfva ditt pund? Menar du, att dina puts i Leipzig utgöra en gränspunkt för mensklig qvickhet? Låt oss först bese stora verlden! Paris och London — — der man trakteras med örfilar, om man skäller någon för en ärlig man! Kort och godt, Carl! Man borde hänga upp i första galge den mes, som med färdiga fingrar vill svälta ihjäl.

Carl (*tankspridd*).

Hvad? Har du bragt det så vida?

Spiegelberg.

Låt mig först komma i taget, och du skall få se underverk. (*Han reser sig häftigt upp*). Aut Cæsar, aut nihil! I skolen alla en gång äta nådebröd ur mina händer.

Carl.

Du är en narr. Vinet går omkring i din hjerna.

Spiegelberg (*hetsigare*).

Spiegelberg! skall det då heta, kan du trolla, Spiegelberg? — Och Spiegelberg skall det heta i öster och vester, och så i stoftet med er, I krukor, I paddor! medan Spiegelberg med utspärrade vingar flyger upp till odödlighetens tempel.

Carl.

Lycka på resan! Klif upp på skampålar till ärans höjd! I skuggan af min faders park, i min Amalias armar väntar mig en ädlare fröjd. Redan i förra veckan skref jag till min fader och bad om hans förlåtelse. Icke

den minsta omständighet har jag förtegat, och der uppriktighet finns, der finnes äfven medlidande och hjelp. Låt oss taga afsked, Moritz! Vi se hvarandra i dag — och aldrig mer. Posten är kommen och min fars förlåtelse är redan inom stadens murar.

SJETTE SCENEN.

DE FÖRRE. SCHWEITZER, GRIMM, ROLLER och SCHUFTERLE uppträda.

Roller.

Veten I väl, att man spionerat ut oss?

Grimm.

Att vi intet ögonblick äro säkra för att blifva gripne?

Carl.

Det förundrar mig icke. Det går som det måste gå. Ha'n I sett till Razmann? Nämnde han icke om något bref, som han hade till mig?

Roller.

Jag förmodar något sådant; ty han har länge sökt dig.

Carl.

Hvar är han, hvar? hvar? (*Han vill springa ut.*)

Roller.

Vänta, Carl! Vi ha stämt honom hit. Du darrar?

Carl.

Jag darrar icke. Hvarföre skulle jag darra? Kamrater! detta bref — — Glädjen eder med mig! Jag är den lyckligaste under solen: hvarföre skulle jag darra?

(*Schweitzer sätter sig på Spiegelbergs plats och dricker ur hans vin.*)

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE. RAZMANN inträder.

Carl (flyger emot honom).

Brefvet! brefvet! min bror!

Razmann (ger honom brefvet, som han hastigt bryter).

Hvad fattas dig? Du blir ju hvit i synen som en kalkvägg!

Carl (står begrundande, innan han läser vidare).

Det är min broders handstil.

Roller.

Men hvad tar Spiegelberg sig före?

Grimm.

Karlen är tokig, tror jag. Han gör ju gester, liksom han hade fått danssjukan.

Schufterle.

Hans hjerna går omkring. Jag tror att han gör vers.

Razmann.

Spiegelberg! He, Spiegelberg! Den besten hör inte.

Grimm (skakar honom).

Karl! drömmer du, eller...?

Spiegelberg (som i ett hörn gjort pantomimiska grimacer och åtbörder, uppspringer vildt)

La bourse ou la vie!

(och fattar Schweitzer i strupen, som helt lugn kastar honom i väggen. Carl Moor släpper brefvet och störtar ut. Alla rusa upp).

Carl.

Förlorad! förlorad!

Roller.

Carl! hvarthän? hvad tar du dig före, Carl?
(*Han söker att qvarhålla honom.*)

Grimm.

Hvad kommer åt honom? Han är blek som ett lik.

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE, utom CARL.

Schweitzer.

Det måste vara sköna nyheter. Låt se!

Roller (*tager upp brefvet och läser*).

»Olycklige broder!» — En rätt lustig början! — »I största korthet får jag underrätta dig, att dina förhoppningar slagit fel. Du må gå, låter vår fader helsa dig, dit dina skamliga gerningar föra dig. Tillika, säger han, må du icke göra dig något hopp att någonsin kunna gråta dig till förlåtelse vid hans fötter, i fall du icke bereder dig på att i det djupaste tornhvalfvet så länge blifva undfägnad med vatten och bröd, till dess ditt hår växer till örnfjädrar och dina naglar blifva såsom fågelklor. Det är hans egna ord. Han befaller mig att sluta brefvet. Farväl för evigt! Jag beklagar dig. Frans von Moor.»

Schweitzer.

En liten sötunge till bror, i sanning! Frans heter kanaljen.

Spiegelberg (*som sakta smyger sig fram*).

Är det frågan om vatten och bröd? Ett hyggligt lif! Då har jag sörjt bättre för er. Har jag inte sagt det, att jag till slut måste tänka för er alla?

Schweitzer.

Hvad säger det fårhufvudet? Den åsnan vill tänka för oss alla?

Spiegelberg.

Ha'n I mod, barn! mod? ty hvad slugheten beträffar, så tar jag den på *mig*. Mod, säger jag, Schweitzer! Mod, Roller, Grimm, Razmann, Schufterle! Mod!

Schweitzer.

Mod? Kommer det blott derpå an? Mod har jag nog, för att gå barfotad midt igenom afgrunden.

Spiegelberg.

Det tycker jag om. Välan! Om I hafven mod, så låt en träda upp och säga: att han ännu har något att förlora, och icke allt att vinna!

(*En lång paus följer.*)

Intet svar!

Roller.

Nog! hvartill tjenar så mycket prat? Om en klok kan förstå det och en man föra det ut — fram med skräpet!

Spiegelberg.

Välan! (*Han ställer sig midt ibland dem, med en besvärjande ton.*) Om en droppe tyskt hjelteblod ännu rinner i edra ådror, kommen! Vi vilja slå oss ned i de böhmiska skogarna, och der samla ihop ett röfvarband — och — men hvarföre gapen I på mig så der? Är det lilla modet redan bortdunstadt?

Roller.

Du är väl icke den första skälm, som i en hastig vändning ser öfver den höga galgen?

Spiegelberg.

Och likväl — finns för er något annat val öfrigt? Viljen I inspärras på gillstugan och der torka ihop, till dess man basunar ut den yttersta dagen? Viljen I svet-

tas med hacka och spade för en beta bröd? Viljen I utanför fönsterna utpressa en mager allmosa med en birfilar-sång? eller viljen I svärja vid kalfskinnet och under klingande spel spatsera efter trumman? Sen I, det der hafven I att välja på — det är alltihop.

Roller.

Du talar mästerligt, Spiegelberg! när det gäller att göra en skurk af en ärlig man. Men kan någon säga mig, hvar Carl Moor håller till?

Spiegelberg.

Ärlig, säger du? Hvad kallar du ärlighet? Att befria rika gnidare från en tredjedel af deras bekymmer: att bringa döda kapitaler i omlopp: att återställa egendomens jemna fördelning: med ett ord, att åter införa den gyllene åldern och bespara vår Herre krig, pestilentia, dyr tid och *doktorer* — ser du, det kallar jag att vara ärlig. Och på det hela taget, hvad finner du så förskräckligt deri?

Razmann.

Mästerligt, Spiegelberg! mästerligt! Du har, som en annan Orpheus, sjungit det tjutande odjuret, mitt samvete, till sömns. Här är jag; tag mig med hull och hår.

Grimm (*efter några ögonblicks tyst begrundning*).

Hej, broder Moritz! så är också Grimms lösen. (*räcker honom handen.*)

Schufterle.

Blixt och dunder! Just nu hålles auktion i mitt hufvud. Skriftställare, qvacksalfvare, lotteri, guldmakare och skojare om hvartannat. Topp! den som bjuder mest, den har mig. Se här min hand, kusin!

Schweitzer (*kommer långsamt närmare och räcker Spiegelberg handen*).

Moritz! du är en *stor* man; det vill säga: en blind höna hittar ock ett korn.

Roller (*efter något besinnande, med en betydelsefull blick på Schweitzer*).

Också du, min bror! (*räcker honom högra handen, med värma.*) Roller med Schweitzer, om det ock bar ända ned i afgrunden.

Spiegelberg (*glad, springer upp*).

Till stjernorna, kamrater! (*ropar ut ifrån scenen*) Vin! hit med vin!

(*Kyparen bär in vinbuteljer och glas, och går ut igen. Sätter vin på båda borden och tar ut de förra buteljerna.*)

Fri passage till Cæsar och Catilina! Friskt! Tömmen pokalerna! (*De skänka i.*) Lefve vår skyddspatron, fader Mercurius!

Alla (*tömmande sina glas*).

Lefve Mercurius!

Spiegelberg.

Och nu, bryten upp! Fort till verket! I dag ett år till måste hvar och en af oss kunna fråga hvad ett grefskap kostar.

Schweitzer (*halft för sig*).

I fall han icke ligger på stegel och hjul.

(*De vilja gå.*)

Roller.

Sakta, barn, sakta! Hvart nu? Kreaturet måste också hafva sitt hufvud. Rom och Sparta gingo under; ty de saknade ett öfverhufvud.

Spiegelberg.

Ja! håll! Roller har rätt. Och det måste vara ett ljust och klipskt hufvud. Förstån I? (*träder midt ibland dem med korslagda armar.*) Ha! när jag nu betänker, hvad I voren för få ögonblick sedan, och hvad I nu ären — genom ett lyckligt infall — ja! i sanning! I måsten hafva en chef —

Roller.

Om man blott kunde drömma om, ja! om det vore rimligt att hoppas; men jag förtviflar om hans samtycke.

Spiegelberg (*med ett betydelsefullt leende*).

Och hvarföre förtvifla, min bror? så svårt det ock må vara att styra det med storm och vågor kämpande skeppet, så tung än kronan är att bära — fram dermed, min gosse! kanske låter han beveka sig.

Roller.

Och skräp är alltihop, om icke *han* står i spetsen. Utan Carl Moor äro vi en kropp utan själ.

Spiegelberg (*vänder sig från honom, förargad*).

Drummel!

NIONDE SCENEN.

De förre. CARL MOOR (*inträder, vildt upprörd, och går häftigt af och an i rummet*).

Carl (*för sig sjelf*).

Menniskor — menniskor! falska, hycklande krokodilyngel! Deras ögon äro vatten, deras hjertan koppar. — Kyssar på läpparna, svärd i bröstet. — Lejon och leoparder gifva di åt sina foster och korparne föda sina ungar; men *han*, *han* — Grymhet har jag lärt att fördraga, och jag kan le deråt, att min förbittrade fiende

dricker mig till af mitt eget hjertblod — men när faderskärleken blir en Megæra — o! fatta då eld, manliga foglighet! blif vildt som en tiger, du vekhjertade lam, och hvarje fiber utsträcke sig till vrede och förderf!

Roller.

Hör, Carl! Hvad tänker du derom? Ett röfvarlif är dock något bättre än att förtära vatten och bröd i det djupaste tornhvalfvet? — eller hur?

Carl.

Hvarföre har icke denna ande farit in i en tiger, som hugger sina mordiska tänder i menniskokött? Är det faderstro? Är det kärlek för kärlek? Jag ville vara en björn och i spetsen för alla vildmarkens björnar rusa ut emot detta ohyggliga slägte. — Ånger och ingen nåd! — O! jag ville förgifta oceanen, att de måtte dricka döden ur alla källor. Förtroende, oöfvervinnelig tillförsigt — och ingen barmhertighet!

Roller.

Så hör då, Carl! hvad jag säger dig.

Carl.

Det är otroligt; det är en dröm. En så rörande bön, en så lefvande målning af mitt elände och min blödande ånger — ett oskäligt djur skulle hafva försmält i medlidande; stenarne skulle hafva gråtit — och likväl — — man skulle anse det som ett ilsket paskill öfver menniskoslägtet, om jag uttalade det. O! att jag kunde öfver den hela, vida naturen blåsa i upprorets horn, och föra luften och hafvet och jorden till strid emot detta hyänslägte!

Grimm.

Men hör då en gång! Du hör ju inte för bara raseri!

Carl.

Bort! bort ifrån mig! Är icke ditt namn *menniska?* Har icke en qvinna födt dig! Bort från mina ögon, du med mennisko-ansigtet! — — Jag har så outsägligt älskat honom; så älskade ännu ingen son — — jag hade för honom uppoffrat tusen lif. — (*han stampar i golf-vet med raseri.*) Ha! Den, som nu gaf mig i handen ett svärd, att dermed bränna in ett sår i denna huggormars afföda! den som sade mig, hvar jag kunde träffa, för-krossa, tillintetgöra det innersta hjertat af deras lif — den skulle vara min vän, min engel, min Gud — — jag ville tillbedja honom. — —

Roller.

Just sådan värma skall du finna i oss. Men gif dig ro att höra oss!

Grimm.

Kom med oss i böhmiska skogarna! Vi samla der ett röfvarband — och du — (*Carl Moor stirrar på honom.*)

Schweitzer.

Du skall vara vår anförare! du måste vara vår chef!

Spiegelberg (*kastar sig vildt i en stol till venster*).

Fege uslingar!

Carl.

Hvem inblåste i dig denna tanke? Hör du? (*i det han hårdt fattar Grimm.*) den har du icke tagit ur din men-niskosjäl. Hvem inblåste i dig den tanken? Ja! vid den tusenarmiga döden! det vilje vi, det måste vi! den tan-ken kom ifrån en Gud — *Röfvare* och *Mördare* — Så sannt min själ lefver, jag är eder kapten!

Alla (*med ett larmande anskri*).

Lefve vår kapten!

Spiegelberg (*springer upp, för sig sjelf*).

Till dess jag hjelper honom ur vägen.

Carl.

Se, nu faller starren från mina ögon. Hvad jag var för en dåre, som ville tillbaka i buren! Min ande törstar efter bragder, mitt hjerta efter frihet — *Mördare, Röfvare!* — Vid detta ord rullade lagen under mina fötter. — Menniskor hafva nekat mig mensklighet, då jag vädjade till mensklighet — — derföre bort ifrån mig, deltagande och du menskliga skonsamhet! Jag eger ingen fader mer, jag har icke mera någon kärlek, och blod och död skola lära mig förgäta, att något på jorden varit mig dyrbart. — Kommen, kommen! Jag vill taga mig en ryslig förströelse — det blir dervid — jag är eder kapten. — Träden fram omkring mig en hvar, och svärjen mig tro och lydnad intill döden!

Alla (*räcka honom handen*).

Intill döden!

Carl.

Och vid denna manliga högra hand svär jag eder här, att troget och ståndaktigt förblifva eder chef intill döden. Denna min arm förvandle genast till ett lik den förste, som bäfvar, eller tviflar, eller viker tillbaka! Och detsamma må af eder vederfaras mig, om jag någonsin bryter min ed! Ären I nöjde dermed? (*Spiegelberg ler hånfullt i hemlighet.*)

Alla (*kasta sina hattar i höjden*).

Ja! dermed äro vi nöjde.

Carl.

Välan! låtom oss gå! Frukten icke för farorna och döden; ty öfver oss råder ett oföränderligt öde. Hvar

och en hinner en gång sin sista stund, det vare sig på mjuka ejderdun, eller i stridens vilda larm, eller på stegel och hjul. Ett af dessa väntar oss! (*De gå ut i fonden.*)

Spiegelberg (*ser efter dem; efter en paus*).

Det är en lucka i din räkning. Du har uteglömt *Gift* och *Förräderi!* (*Han går.*)

(*Täckelset faller.*)

ANDRA AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Frans von Moors rum.

Frans (*tankfull*).

Läkaren går för långsamt tillväga. En gubbes lif är ju en evighet! Men skola mina högt flygande planer fortskrida till målet med samma långsamma gång som lifskraften? Den, som förstode att bana döden en ny väg in i lifvets palats! att förstöra kroppen genom själen! Ha! det vore ett originalverk; den, som kunde åstadkomma sådant — den vore en annan Columbus i dödens rike! — Tänk efter, Frans! — Det vore en konst, värdig att hafva dig till uppfinnare. Jag undrar, hvilken art af känslor häftigast angripa lifskraften! *Vreden?* — detta glupska rofdjur äter sig för snart mätt — — *Sorgen?* — denna mask gnager för långsamt; — *Fruktan?* — Hoppet låter henne icke gripa omkring sig. — Äro menniskans bödlar så få? Är dödens arsenal så snart uttömd? (*begrundande*) Hvad? Nå? — Ha! (*han rusar upp*) *Förskräckelsen?* Hvad förmår icke förskräckelsen? Hvad uträtta förnuftet, hoppet och religionen emot denna jättes iskalla omfamning? Och likväl — — om han icke uthärdade denna storm? O! så kom då till min hjelp, du *Jemmer*, och du, *Ånger*, helvetiska furie, gnagande orm, som idislar din föda — och du, gnisslande *Sjelfanklagelse*,

som utplundrar ditt eget hus, och sårar din egen moder! Kommen äfven till min hjelp, I välgörande Grazier sjelfva! du mildt leende *Forntid*, och du, med ditt rågade ymnighetshorn, blomstrande *Framtid!* Visen honom i edra speglar himmelens fröjder, när eder flyende fot halkar undan hans lystna armar! Så anfaller jag, med slag på slag och storm på storm, detta bräckliga lif, till dess plågoandarnas långa tåg slutas af — — *Förtviflan*. Triumf! triumf! — Planen är färdig.

ANDRA SCENEN.

FRANS. HERMAN.

Frans (*beslutsamt*).

Välan då! (*Herman uppträder*) Ha! *Deus ex machina!* Herman!

Herman.

Till eder tjenst, nådig herre.

Frans (*räcker honom handen*).

Som du icke bevisar någon otacksam.

Herman.

Jag har bevis derpå.

Frans.

Du skall få mer med det första — med det allraförsta, Herman! — Jag har något att säga dig, Herman!

Herman.

Jag hör med tusen öron.

Frans.

Jag känner dig, du är en beslutsam man — ett äkta soldathjerta — och tand för tunga! — Min far har djupt förolämpat dig, Herman!

Herman.

Regera mig, om jag någonsin glömmer det!

Frans.

Du talar som en man. Hämd anstår ett manligt bröst. — Jag tycker om dig, Herman! Tag denna börs, Herman! Han skulle vara tyngre, om jag väl vore min egen herre.

Herman.

Det är ju min eviga önskan. Jag tackar er, nådig herre.

Frans.

Verkligen, Herman? Önskar du verkligen, att jag vore herre? — Men min far är ännu stark som ett lejon, och jag är den yngre sonen.

Herman.

Jag önskar, att ni vore den äldre sonen, och att er far icke hade mer styrka än en trånsjuk flicka.

Frans.

Ha! hvad den äldre sonen då skulle belöna dig; hvad han skulle upplyfta dig ur detta oädla stoft, som så litet öfverensstämmer med ditt storsinta hjerta! då skulle du smidas i guld från topp till tå och rassla utåt gatorna med fyra hästar. Ja, tro mig, det skulle du! Men jag förgäter hvad jag ville säga dig. Har du redan glömt fröken von Edelreich, Herman?

Herman.

Död och pina! hvarför påminner ni mig derom?

Frans.

Min bror har fiskat henne ifrån dig.

Herman.

Han skall plikta derför.

Frans.

Hon gaf dig en liten korg. Jag tror till och med, han kastade dig utför trapporna.

Herman.

Och för det skall jag kasta honom i afgrunden.

Frans.

Han sade att folket hviskade sinsemellan, att din far aldrig kunnat se på dig, utan att slå sig för bröstet och sucka: Gud vare mig syndare nådig!

Herman (*vildt*).

Blixt, dunder och hagel! Var tyst!

Frans.

Han rådde dig att sälja ditt adelsbref på auktion.

Herman.

Död och afgrund! Jag vill rifva ögonen ur honom.

Frans.

Hvad? du blir ond; hvad är det värdt, att du är ond på honom? Hvad kan du göra honom för ondt? Hvad förmår en sådan der råtta mot ett lejon? Du kan ju intet annat göra än slå ihop händerna och utgjuta din vrede.

Herman (*stampar i golfvet*).

Jag skall krossa honom till pulver.

Frans (*klappar honom på axeln*).

Fy, Herman! du är en riddare. Du måste aftvå denna skymf. Du får icke släppa fröken ur händerna, nej! det får du icke göra för allt i verlden, Herman! Sapperment! jag skulle försöka det yttersta, om jag vore i ditt ställe.

Herman.

Jag har ingen ro, så länge *han* är ofvan jord.

Frans.

Inte så vildt, Herman! Kom hit! Du skall få Amalia.

Herman.

Ja! det måste jag, satan till trots; jag måste ha henne.

Frans.

Du skall få henne, säger jag, och det af min hand. Kom hit, säger jag. Du vet kanske inte, att Carl är så godt som arflös?

Herman (*kommer närmare*).

Obegripligt! det förstår jag inte.

Frans.

Var lugn, och hör vidare! — ja! säger jag dig, sedan elfva månader så godt som biltog. Men redan ångrar gubben det förhastade steget, som han likväl, (*skrattande*) efter hvad jag förmodar, icke tagit på egen hand. Tillika bestormar honom fröken dagligen med sin klagan och sina förebråelser. Förr eller sednare skall han låta uppsöka honom i alla verldens ändar, och god natt, Herman! om han finner honom. Då får du i all ödmjukhet köra hans vagn, när han far med Amalia till kyrkan, för att vigas.

Herman.

Jag dräper honom vid altaret.

Frans.

Den gamle skall snart åt honom afträda hela styrelsen och sätta sig i ro på sina slott. Då har den stolta vildhjernan tygeln i händerna och skrattar åt sina fiender och afundsmän — och jag, som ville göra dig till en stor och betydande man, jag sjelf, Herman! får ödmjukt bugande stå vid dörren.

Herman.

Nej, så sannt jag heter Herman, det skall ni inte! Så länge ännu en gnista förstånd glimmar i denna min hjerna, det skall ni inte.

Frans.

Hur kan du hindra det? Också dig, min kära Herman, skall han låta smaka sin gissel; han skall spotta dig i ansigtet, om du möter honom på gatan, och ve dig då, om du rycker på axlarna eller gör en sur min — se, så står det till med ditt frieri till fröken Amalia, så står det till med dina utsigter och dina förslag.

Herman.

Säg mig! hvad skall jag göra?

Frans.

Hör du, Herman! Du skall se, huru jag, såsom en redlig vän, deltager i ditt öde. Gå och förkläd dig; gör dig alldeles oigenkännelig, låt anmäla dig hos gubben, föregif, att du kommer direkte från Böhmen, att du tillika med min bror bevistat den sista träffningen vid Prag, och att du sett honom uppgifva andan på valplatsen. —

Herman.

Men skall man tro mig?

Frans.

Åhå! låt mig sörja för det! Tag detta paket! Der finner du din kommission fullständig — och dokumenter derjemte, som skola komma den argaste tviflare att tro. — Laga nu blott, att du kommer din väg, utan att någon ser dig. Spring genom bakporten ut på gården, sedan öfver trädgårdsmuren — och öfverlemna katastrofen åt mig!

Herman.

Och den skall bli: Vivat vår nya herre, Franciscus von Moor!

Frans (stryker honom om kinden).

Hvad du är slug! — ty ser du, på detta sätt uppnå vi alla ändamål på en gång och snart. Amalia uppgifver allt hopp om honom. Gubben tillskrifver sig sonens död och — blir sjuklig. — En vacklande byggnad behöfver ingen jordbäfning för att störta omkull. — Han skall icke öfverlefva den underrättelsen. Då är jag hans ende son — Amalia har förlorat sina stöd, och är en lekboll för min vilja — då, kan du lätt förstå — kort och godt! allt går efter önskan — men du får icke återtaga ditt ord.

Herman.

Hvad säger ni? — Förr skall kulan vända om i sitt lopp och genomtränga skyttens eget hjerta — — räkna på mig! Låt bara mig hållas! Farväl! (*Han går.*)

Frans (ropar efter honom).

Hvad du gör, det gör du dig sjelf till godo. (*Han följer honom med ögonen, så länge han synes, och utbrister sedan i ett gråtmildt skratt.*) Hvilken ifver! hvilket nit! Huru beredvilligt den inbilska dåren nu voltigerar öfver ärlighetens råmärken, för att uppsnappa en fördel, hvars omöjlighet står solklar för hvar och en, som icke är rent af vanvettig. — (*Förargad*) Nej! det är oförlåtligt! Han är sjelf en skurk och tror likväl en annans ärliga ansigte. Sorglös går han åstad att bedraga en redlig man, och skall i evighet aldrig förlåta, att man vågat bedraga *honom* sjelf. Är detta skapelsens beprisade Underkonung? Så förlåt mig, moderliga natur, att jag smädat dig för det du danat mig till lynne och gestalt

så olika med detta mönster, och befria mig snart från hvarje tecken till likhet, som ännu återstår! — Min aktning har du förlorat, menniska! och tillika med den också det enda upplyftande medvetandet, att någon med hat eller ilska mot dig kan försynda sig. (*Han går ut.*)

TREDJE SCENEN.

Den gamle Moors sängkammare.

MAXIMILIAN, sofvande i en ländstol, och AMALIA.

Amalia (smyger sakta fram).

Tyst! tyst! han slumrar. (*Hon ställer sig framför honom.*) Hur mild, hur vördnadsvärd! vördnadsvärd, som man målar helgonen — nej! — på dig kan jag icke vredgas. Slumra sött i rosornas doft! (*Hon strör rosor omkring honom.*) I rosendoftet skall Carl visa sig för dig under dina drömmar, och i rosendoft skall du vakna. (*Hon vill aflägsna sig.*)

Maximilian (i drömmen, med matt röst).

Min Carl! min Carl!

Amalia (kommer långsamt tillbaka).

Hör! hans engel har hört min bön. (*Hon närmar sig den sofvande.*) Den luft är ljuf att andas, som bemänges med Carls namn. Jag vill dröja här.

Maximilian (ännu drömmande).

Är det du? är det verkligen du? (*Han rör sig oroligt.*) Ack! se icke på mig med denna sorgliga blick! Jag är olycklig nog förut.

Amalia (väcker honom).

Vakna, morbror! — Stilla er! Det var blott en dröm.

Maximilian (i det han vaknar).

Hvar är jag? Är du här, Amalia?

Amalia.

Ni sof nyss en afundsvärd sömn.

Maximilian.

Jag drömde om min Carl. Hvarföre fick jag icke drömma längre? Kanske hade jag fått förlåtelsen af hans mun.

Amalia.

Englar hysa intet agg — han förlåter er. (*Hon fattar hans hand*) Fader till min Carl! jag förlåter er.

Maximilian.

Nej, min dotter! Denna dödens färg på dina kinder vittnar emot ditt hjerta. Arma flicka! var det icke jag, som förstörde din ungdoms glädje? O, förlåt mig, och förbanna mig icke!

Amalia (kysser ömt hans hand).

Eder? — Kärleken känner blott en förbannelse — och det är denna, min far! (*Hon kysser honom på pannan.*)

FJERDE SCENEN.

DE FÖRRE. DANIEL.

Daniel.

Derute väntar en man, som anhåller om företräde. Han säger att han har vigtiga tidningar till er.

Maximilian (i det han med möda står upp).

Sätt min stol dit bort!

(*Daniel bär stolen längre bort. Maximilian sätter sig åter.*)

För mig finnes i verlden blott en vigtig sak. Du vet det, Amalia! (*till Daniel*) Är det måhända en olycklig, som behöfver min hjelp? Han skall icke klagande gå härifrån.

Amalia.

Är det en tiggare, så låt honom strax komma upp. *(Daniel går.)*

Maximilian.

Amalia, Amalia, skona mig!

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. FRANS, HERMAN, förklädd, och DANIEL.

Frans.

Här är en man, som har grufliga nyheter att förkunna, säger han. Kan ni höra dem?

Maximilian.

Jag känner blott en sådan. Kom fram, min vän! Skona mig icke!

Herman (*med förställd röst*).

Nådig herre! låt ej en fattig man umgälla det, om han mot sin vilja genomborrar ert hjerta. Jag är en främling i detta land, men er känner jag mycket väl: Ni är fader till Carl von Moor.

Maximilian.

Hur vet du det?

Herman.

Jag kände er son.

Amalia.

Han lefver? han lefver? Du känner honom? Hvar är han? säg — hvar?

Maximilian.

Vet du något om min son?

Herman.

Han studerade vid högskolan i Leipzig. Derifrån begaf han sig ut och tågade, jag vet icke huru vida omkring. Han svärmade genom hela Tyskland, och, som

han sjelf sade mig, med obetäckt hufvud, barfotad och tiggande sitt bröd för dörrarna. Fem månader derefter utbrast kriget mellan Preussen och Österrike ånyo, och då han hade intet i verlden att hoppas, så drog honom klangen af Fredriks segerrika vapen till Böhmen. Tillåt mig, sade han till konungen, att dö hjeltarnas död under ditt banér! Jag har icke mera någon far.

Maximilian.

Se icke mig, Amalia!

Herman.

Man gaf honom en fana. Han följde Preussens segrande örnar. Vi kommo att ligga under ett tält. Han talade mycket om sin gamla fader och om bättre, förflutna dagar — och om gäckade förhoppningar — och tårarna stodo oss i ögonen dervid.

(*Maximilian döljer sitt ansigte i kudden.*)

Åtta dagar derefter stod den heta träffningen vid Prag. Jag vågar säga, att eder son uppförde sig som en tapper krigsman. Han gjorde underverk i hela härens åsyn. Fem regementer måste ombytas bredvid honom; men han stod. Kulor susade till höger och venster; eder son stod. En kula krossade hans högra hand; eder son tog fanan i den venstra och stod.

Amalia (*med förtjusning*).

Hör ni, min far?

Herman.

Jag fann honom, emot slutet af striden, nedsjunken och betäckt med sår: med venstra handen höll han tillbaka det framrusande blodet; den högra hade han gräft ned i jorden. Broder! ropade han emot mig, jag hörde ett sorl genom lederna, att fienden viker. Det gör han, svarade jag, och snart hafva vi segrat. Välan! sade han och drog

undan den venstra handen — då dör jag gerna. Och så sjönk han tillbaka och utblåste sin stora ande.

Amalia (*sjunker vanmäktig ned till Maximilians fötter*).

Frans (*som med undertryckt skadeglädje betraktar sin far, stormar nu löst på Herman*).

Måtte döden nedtysta din fördömda tunga! Är du kommen hit för att gifva vår fader dråpslaget? Min far! Amalia! — min far!

Herman.

Det var min döende kamrats sista vilja. Tag detta svärd, rosslade han, och lemna det åt min gamla far! Säg honom, att han är hämnad! Säg honom, att hans förbannelse kastat mig i dödens armar, att jag fallit i förtviflan! — Då stelnade hans tunga. Hans sista suck var Amalia.

Amalia (*liksom vaknande ur en dödsslummer*).

Hans sista suck — Amalia!

Maximilian (*rifver sitt hår, under ett rysligt anskri*).

Min förbannelse har kastat honom i dödens armar. — Min son fallen i förtviflan!

Herman.

Här är svärdet, och här ett porträtt, som han beständigt bar på sitt hjerta. Det tyckes mig likna fröken på ett hår. Det skall min broder Frans ha, sade han en gång till mig, — och han, den lycklige —

Frans (*liksom förvånad*).

Mig? Amalias porträtt åt mig? Amalia? åt mig?

Amalia (*rusar emot Herman*).

Tala, bestuckne bedragare!

Herman.

Det är jag icke, nådig fröken! Se sjelf, om det icke är eder bild. Ni lär väl sjelf hafva gifvit honom den.

Frans.

Vid Gud, Amalia! ja, det är verkligen ditt porträtt.

Amalia (som noga betraktar bilden).

Ja, det är det. O, himmel och jord!

Maximilian (ångestfull vridande sina händer).

Ve! ve! Min förbannelse har mördat honom! Min son är fallen i förtviflan!

Frans.

Och han tänkte på mig i skiljsmässans sista, svåra stund; då redan dödens svarta banér sväfvade öfver hans hufvud, tänkte han ännu på mig?

Maximilian (högt gråtande).

Min förbannelse har jagat honom i dödens armar! Min son är fallen i förtviflan!

Herman (för sig sjelf).

Jag uthärdar icke denna jemmer — Farväl, gamle herre! (*sakta till Frans*) Hvarför gjorde ni detta?

(Han går hastigt sin väg.)

Amalia (springer efter honom).

Vänta, vänta! Huru voro hans sista ord?

Herman (ropar tillbaka).

Hans sista suck var Amalia.

(Han går.)

Amalia.

Hans sista suck — Amalia! Nej, du är icke någon bedragare! Det är sannt — sannt — han är död

(hon stapplar omkring, till dess hon nedsjunker). — död — Carl är död —

Frans.

Hvad ser jag? Hvad står der på svärdet, skrifvet med blod?

Amalia.

Af honom?

Frans.

Ser jag rätt eller drömmer jag? Se der, med blodiga bokstäfver: *Frans! öfvergif icke min Amalia!* och på den andra sidan: *Amalia! den allsvåldiga döden löste din ed.* — Ser du nu? ser du nu? Han skref det med stelnande hand, med sitt varma hjertblod: han skref det vid evighetens högtidliga gräns. Hans flyende ande dröjde, för att förena Frans och Amalia.

Amalia (som länge betraktat svärdet).

Helige Gud! det är hans hand. *(Hon utbrister i tårar; efter en kort paus.)* Han har aldrig älskat mig.

(Hon går häftigt ut.)

Frans (stampar i golfvet).

Förbannadt! Hela min konst strandar på detta egensinniga hufvud.

Maximilian.

Ve, ve! öfvergif mig icke, min dotter! Frans! Frans! gif mig igen min son!

Frans.

Hvem var det, som förbannade honom? Hvem var det, som jagade sin son till förtviflan och död? — O! det var en härlig yngling! Ve öfver hans bödlar!

Maximilian.

Ve, förderf och förbannelse öfver mig sjelf! Jag är den fader, som mördade sin store son! O! Jag skall med sorg och qval läggas i grafven,

Frans.

Han är borta — hvad hjelper denna sena klagan? (*hånskrattande*) Det är lättare att mörda, än att göra lefvande.

Maximilian (som samlar sin kraft).

Du, Frans! Du har lismat förbannelsen ur mitt hjerta — Gif mig igen min son!

Frans.

Uppreta mig inte, min far! Jag öfvergifver er i döden.

Maximilian.

Odjur! odjur! skaffa mig igen min son! (*Han rusar upp och vill gripa Frans i bröstet.*)

Frans (stöter honom tillbaka i stolen och störtar ut).

Maximilian.

Tusen förbannelser öfver dig! Du har stulit min son ur mina armar. (*Han kastar sig, full af förtviflan, hit och dit i stolen.*) Mina goda englar öfvergifva mig; alla helgon sky den isgråa mördaren — Ve, ve! Vill då ingen stödja mitt hufvud och förlossa min kämpande själ? Inga söner, inga döttrar, inga vänner mer? O! ve! ve! förtvifla och icke få dö!

(*Han sjunker maktlös och utan lif tillbaka i stolen.*)

SJETTE SCENEN.

MAXIMILIAN, AMALIA, *sedan* DANIEL *och slutligen* BETJENTER.

Amalia (betagen af smärta, inträder långsamt. Hon blir varse Maximilian och störtar fram till honom).

Död! Också *du* död? (*Hon nedsjunker bredvid honom och tillbringar några ögonblick i stum sorg. Hon hemtar sig sedan och*

utbrister i tårar.) Tag äfven mig med·dig, du salige gamle! Du min Carls fader!

(*Hon springer upp.*)

Daniel (*kommer åtföljd af betjenter*).

Amalia.

Hjelpen eder herre! (*Hon går.*)

Daniel (*till betjenterna*).

Bären honom på stolen in i kabinettet! Jag skyndar att kalla läkaren. (*går*).

Betjenterne (*bära Grefven genom medlersta dörren*).

SJUNDE SCENEN.

Böhmiska Skogarna.

RAZMANN (*kommer från ena sidan*), SPIEGELBERG *med en trupp af* RÖFVARE (*från den andra*).

Razmann.

Välkommen, krigskamrat! Välkommen i de böhmiska skogarna!

(*Razmann och Spiegelberg omfamna hvarandra.*)

Razmann.

Hvar har du rasat omkring på jordklotet? Hvad kommer du nu med för väder, dyra kollega!

Spiegelberg.

Flux, burdus från Leipziger-messan. Der var ett kalas. (*Han kastar sig på marken.*) Och hur ha'n I lefvat under tiden? Hur går handteringen? O! jag kunde uppduka för dig historier och äfventyr dagen i ända, så att du skulle förgäta både mat och dryck.

Razmann.

Det tror jag. Du har låtit höra af dig. Men för djefvulen! hvar har du fått ihop hela den svärmen? Dunder och hagel! — en hel hjord af rekryter! Jag vet

inte, Moritz! men du måste ha något magnetiskt i dig, som drar till dig allt satpack på Guds gröna jord, liksom vore det jern och stål.

Spiegelberg.

Må vara! Men dessa här äro präktiga pojkar. Vill du probera dem, bror? Häng din hatt på solen, och jag slår vad, att de stjäla ned honom likaväl, som om verldens öga hade svarta starren.

Razmann.

Du blir välkommen hos kapten med en sådan förstärkning. Han har också värfvat duktiga karlar.

Spiegelberg (giftigt).

Oh! drag du, med din kapten! — — Men ser du, de *mina* deremot — Pah!

Razmann.

Åh ja! de kunna ha snälla fingrar. — Men jag säger dig, vår kaptens rykte har till och med bragt ärliga karlar i frestelse.

Spiegelberg.

Desto sämre! *(han studsar)* Hör! hvad är der för larm?

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE, GRIMM *(i fullt språng)*; *sedan* SCHWEITZER *och* ROLLER *(utom scenen)*.

Razmann.

Wer da? hvad är på färde! Passagerare i skogen?

Grimm.

Hollah! hvar äro de andra? Tusen granater! Är det nu tid att stå och pladdra? Vet ni då inte —? Vet ni då platt inte? Roller —

Razmann.

Hvad nu? hvad nu?

Grimm.

Roller är hängd, och tio andra med honom —

Razmann.

Roller? Hvad fan? När? Hur vet du det?

Grimm.

Öfver tre veckor har han suttit inne och tre gånger varit för rätta. Man har examinerat honom med tortyr, hvar kapten vore till finnandes. Den raska pojken har ingenting bekänt. I går fälldes hans dom, och i dag på morgonqvisten har han farit till andra verlden med extrapost.

Razmann.

Förbannadt! Vet kapten derom?

Grimm.

Först i går fick han höra det. Han fraggades som ett vildsvin. Du vet, han har alltid litat mest på Roller. Två gånger har han smugit sig till honom i Capucinerkåpa och velat byta person med honom; Roller afslog det hårdnackadt — och derpå svor han en ed, så att det lopp som kallt jern utåt lefvern på oss, att han ville tända Roller en dödsfackla, hvars make aldrig lyst för någon konung, och som skulle bränna ryggbastet på dem både brunt och blått. Jag är rädd för att det gäller staden. Han har redan en nagel i ögat till staden, för det den är så skändligt bigott, och du vet, när han säger: Det vill jag göra, så är det så godt som om en af oss hade redan gjort det.

Razmann.

Men ack, den stackars Roller! den stackars Roller!

Spiegelberg.

Memento mori! Men hvad rör det mig? (*Han börjar gnola på en visa. Man hör ett skott på afstånd.*)

Razmann.

Hör! ett skott! (*Ännu ett skott höres.*)

Spiegelberg.

Än ett skott! (*Tredje skottet.*)

Razmann.

Och åter ett! Det är kapten!

Schweitzer och *Roller* (*bakom scenen*).

Hollah ho! Hollah ho!

Razmann.

Det är Roller! Han sjelf!

Schweitzer och *Roller* (*bakom scenen*).

Razmann! Grimm! Spiegelberg! Razmann!

Razmann.

Roller! Schweitzer! Blixt, dunder, hagel och storm! (*De springa honom till möte.*)

NIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. CARL MOOR, SCHWEITZER, ROLLER, SCHUFTERLE, RÖFVARTROPP.

Carl.

Frihet! Frihet! Du är på det torra, Roller! (*Han kastar sig på marken.*) Men det gällde.

Razmann (*till Roller*).

Nå, men vid Plutos eldbrasa! har du stått upp från steglet, Roller?

Grimm.

Är du hans vålnad? Eller är jag en narr? Är det verkligen du?

Roller (*hemtande efter andan*).

Det är jag sjelf — lifslefvande. Hvarifrån tror du jag kommer?

Grimm.

Besitta och regera! Stafven var ju redan bruten öfver dig.

Roller.

Ja! det var han visst — och det var väl värre ändå. Jag kommer direkte från galgen. Låt mig bara först hemta andan!

Razmann.

Från galgen, säger du?

Roller (tömmer en flaska).

Ah! det smakar, det stärker. — Raka vägen från galgen, säger jag. Ni står der och gapar — och ingen af er begriper det. Ja! jag var inte tre steg ifrån den sakramenska stegen, — så nära var det. — Mitt lif hängde på en tråd. *(Han kastar sig på marken.)* O! min kapten! Hvar är min kapten? Honom har jag att tacka för luft, frihet och lif.

Schweitzer (till Razmann och Grimm).

Det skulle ha förlustat er, om ni varit med! Vi passade på tiden, då passagerna blefvo öppna. Hela staden tågade ut till att se spektaklet, ryttare och fotgängare och vagnar om hvarann: larmet och dödssången hördes vidt omkring. Se så, sade kapten, tänd på, tänd på! Och karlarne flögo som pilar, stucko staden i brand, i tre och trettio hörn på en gång, och kastade brinnande luntor i trakten af kruthuset, i kyrkor och lador. Morbleu! En fjerdedels timme var icke förbi, förrän nordostvinden, som väl också måtte haft något horn i sidan till staden, kom oss förträffligt till pass och hissade lågorna upp i de öfversta loften. Börja så brandklockorna att brumma — knall! kruthuset i luften, som hade jordklotet spruckit i tu och himlen fallit ned.

Roller.

Och nu såg mitt följe tillbaka — der låg staden som Sodom och Gomorrha; hela horizonten insvept i eld, svafvel och rök. Jag begagnade ögonblicket — och ratsch! som vinden var jag lös — och undan derifrån i stickande språng. Min kapten redan färdig med hästar och kläder — så blef jag fri. Carl! Carl! Måtte du också snart råka i klämman, att jag må kunna vedergälla dig lika med lika!

Razmann.

En bestialisk önskan, för hvilken du borde föras ut till galgen igen. Men inte sannt, barn! det var ett muntert äfventyr.

Roller.

Det var hjelp i nöden, var det — och I kunnen icke värdera det. I skullen blott, med repet om halsen, i lefvande lifvet marchera till grafven, som jag — Bröder! Bröder! Och nu på en gång lösen till frihet! Nej! jag ville för alla Mammons skatter inte upplefva det för andra gången.

Schweitzer.

Vet du inte, Schufterle, hur många satt lifvet till?

Schufterle.

Tre och åttio, säger man. Kruthuset ensamt har krossat sextio.

Carl.

Roller! du är dyrt betald.

Schufterle.

Pah! pah! hvad betyder det? Ja! om det hade varit männer; men nu var det bara lindebarn, och mödrar och ammor, och inhysesgubbar. Alla, som hade lätta och

färdiga ben. voro utflugna, för att se komedian, och bara dräggen var qvar i staden, för att vakta husen.

Carl.

Schufterle! Jag har sett din grymhet mot dessa värnlösa. Bränne denna eld din själ, till dess evigheten grånar! Bort, missfoster! fort från mina ögon! (*Ett mummel uppstår bland röfvartruppen*). Mumlen I? Öfverläggen I? Hvem öfverlägger, när jag befaller? — Bort med honom! säger jag. Det finnes flere bland eder, som äro mogna för min vrede. Jag känner dig, Spiegelberg! Men jag vill snart träda upp ibland eder och hålla en förfärlig räfst. (*De gå darrande bort.*)

TIONDE SCENEN.

CARL MOOR (*allena, går häftigt af och an*).

Hör dem icke, du hämnare i himlen! Hvad rår jag derför? Hvad rår du derför, att din pestilens, din hungersnöd och dina vattenflöden förgöra den rättfärdige med den orättfärdige? Hvem kan befalla lågan att icke rasa i de välsignade skördarna, när hon skall förstöra några getingbon? O! ve öfver dem, som mörda barn och qvinnor och värnlösa gubbar! Hvad dessa nidingsverk förödmjuka mig! Genom dem förgiftas mina skönaste verk.

(*Efter en lång paus*)

Der står han nu, gossen, rodnande af blygd och utskämd inför himlens öga, han, som var förmäten nog att leka med Jupiters klubba, och slog Pygméer, då han skulle krossa Titaner. Gå din väg! Du är icke den man, som kan föra Guds hämndesvärd; du förgick dig redan vid första hugget. — Välan! här afsvär jag den fräcka planen, och går att dölja mig i någon

jordens klyfta, der dagens ljus viker undan för min skam. *(Han vill fly.)*

ELFTE SCENEN.

CARL MOOR. ROLLER *(kommer häftigt in på scenen).*

Roller.

Se dig före, kapten! Det spökar. Vi äro förrådda. Stora hopar af böhmiska ryttare sqvadronera omkring i skogen.

TOLFTE SCENEN.

DE FÖRRE. GRIMM.

Grimm.

Kapten! Kapten! De ha lurat ut våra spår. Några tusen man draga en cordon omkring det innersta af skogen.

TRETTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. SPIEGELBERG.

Spiegelberg.

Ve! ve! vi äro fångna, vi äro rådbråkade, vi äro huggna i stycken! — Många tusen hussarer, dragoner och jägare svärma omkring skogshöjden och ha tilltäppt alla lufthål. *(Carl Moor går.)*

FJORTONDE SCENEN.

SCHWEITZER, GRIMM, ROLLER, SCHUFTERLE, SPIEGELBERG, RAZMANN, RÖFVARTROPP.

Schweitzer.

Ha vi nu ruskat dem ur bolstrarna? Fröjda dig, Roller! Länge har jag önskat mig att få nappa tag med

de der kommissbröds-riddarne. — Hvar är kapten? Är hela bandet församladt? Ha vi krut, så det förslår?

Razmann.

Krut i öfverflöd! Men de våra äro inalles åttio, och en står sig alltid emot tjugu af dem.

Schweitzer.

Desto bättre! De sätta sitt lif på tio kreuzer; fäkta inte vi för lif och frihet? Hvar djefvulen är kapten?

Spiegelberg.

Han öfverger oss i nödens stund. Kunna vi då inte mer komma undan?

Schweitzer.

Komma undan? Ack! jag önskar, att du satt fast i en lerpöl, du harhjerta! Du har alltid en stor mun, när det inte gäller; men när du ser två knytnäfvar — kruka! Visa dig nu på styfva linan, om du kan; annars sy vi in dig i ett kalfskinn och låta hetsa dig af hundar.

Razmann.

Kapten! Kapten!

FEMTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. CARL MOOR.

Carl (långsamt, för sig sjelf).

Jag har låtit alldeles kringränna dem. Nu måste de fäkta som förtviflade. (*Högt, i det han drager svärdet.*) Barn! nu gäller det. Vi äro förlorade, om vi icke fäkta, som sårade vildsvin.

Schweitzer.

För oss an, kapten! Vi följe dig i dödens käftar!

Carl.

Ladden alla gevären! Det fattas väl inte krut?

Schweitzer.

Krut ha vi nog för att spränga jordklotet upp emot månen.

Razmann.

Hvar och en har fem laddade pistoler, och tre karbiner dertill.

Carl.

Godt, godt! Och nu skall en del klättra upp i träden eller dölja sig i snåren och gifva eld på dem i bakhåll.

Schweitzer.

Dit hör du, Spiegelberg!

Carl.

Vi andra falla dem i flanken, som furier.

Schweitzer.

Jag är ibland dem, jag.

Carl.

Tillika måste hvar och en blåsa i sin pipa, och jaga omkring i skogen, så att vårt antal synes förfärligare. Alla hundarna släppas lösa och hetsas in i deras leder, så att de skingras och förströs, och komma oss i skotthåll. Vi tre, Roller, Schweitzer och jag, fäkta i den hetaste elden.

Schweitzer.

Mästerligt, förträffligt! Låt dem bara löpa an! Vi skola anfäkta dem så, att de icke veta, hvar alla örfilar komma ifrån. Jag har väl förr en gång skjutit ett körsbär från munnen, jag!

SEXTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. EN PATER *(uppträder).*

Roller.

Tyst! kommer inte der någonting prestvulet klifvande?

Schweitzer.

Slå ihjäl honom! låt honom inte öppna munnen!

Carl.

Stilla! jag vill höra honom.

Patern (som studsar tillbaka, för sig sjelf).

Är det här draknästet? — *(Högt)* Med förlof, mine herrar! Jag är en kyrkans tjenare, och derborta stå åttahundrade man, som bevaka hvart hår på mitt hufvud.

Schweitzer.

Det var en hjertnypande klausul, för att vackert hålla sig varm om magen.

Carl.

Tyst, kamrat! Säg ut i korthet, herr pater! hvad ni har att andraga.

Patern.

Mig sänder den höga öfverheten, som råder öfver lif och död. Jag vill tala helt stilla och beskedligt med er — ni tjufvar! Ni mordbrännare! Ni skälmar! Ni huggormars afföda, som smyger i mörkret och sticker i löndom — ni, menskligheten spetälska, och koloni för stegel och hjul — —

Schweitzer.

Tig med ditt ovett, eller — *(han sätter gevärskolfven för hans ansigte).*

Carl.

Fy då! Schweitzer! Du bringar ju mannen ur koncepterna. — Han kan sin predikan så snällt utantill. — Tala nu vidare, så der stilla och beskedligt! — "koloni för stegel och hjul!" —

Patern.

Och du, sköna kapten! Alla ficktjufvars förste! du skojar-konung! Stora Mogol för alla skälmar under solen! Öfvergifna mödrars klagoskri ljuder i hälarna efter dig: blod dricker du som vatten: menniskolif väga för dig icke så mycket som en såpbubbla, när du dragit din mordiska dolk. —

Carl (stödjande sig på svärdet).

Det är sannt, ganska sannt! Vidare, vidare!

Patern.

Hvad? sannt? ganska sannt? Hvad är det för ett svar?

Carl.

Ja, min herre! Ni var kanske inte beredd derpå? — Vidare, vidare! hvad ville ni säga mer?

Patern (ifrigt).

Rysliga menniska! Bort från mina ögon! Sitter icke ännu den mördade riksgrefvens blod på dina fördömda fingrar? Har du icke med tjufvahand brutit dig in i Herrans helgedom, och bortstulit kalken och patenet? Säg, har du icke kastat eldbränder i vår gudfruktiga stad och nedstörtat kruthuset öfver goda christnas hufvuden? *(Han slår händerna tillsamman.)* Hiskeliga missgerningar som stinka upp till himmelen och påskynda den yttersta domen!

Carl.

Inte illa sagdt, hittills; — men nu till saken! Hvad låter den höglofliga öfverheten genom er förkunna mig?

Patern.

Jo! mer än du är värd att höra och emottaga. Se omkring dig, mordbrännare! Så vidt ditt öga räcker,

är du innesluten af våra ryttare — här finnes ingen undflykt.

Carl.

Hören I? Schweitzer och Roller! — Nå vidare!

Patern.

Så hör då, hur mildt och långmodigt öfverheten vill förfara med dig, din missdådare! Om du nu genast kryper till korset och beder om nåd och förskoning, se! då skall strängheten blifva till barmhertighet och rättvisan en älskande moder. Hon tillsluter ögonen för hälften af dina förbrytelser — och låter det — märk väl! — och låter det *bero vid stegel och hjul.*

Schweitzer.

Hör du, kapten! Skall jag gå fram och snöra om strupen på kanaljen, så att den röda saften frusar ut ur alla porer.

Roller.

Kapten! Död och afgrund, kapten! *(Till de öfriga)* Ser ni, hur han klämmer underläppen mellan tänderna? *(Till Carl Moor)* Säg, får jag inte vända upp och ned på honom?

Schweitzer.

Nej! jag — jag! Jag beder dig, på mina bara knän, unna mig den vällusten att mala honom till gryn!

(Patern ser sig om efter hjelp, och vill fly. Några röfvare fatta tag i honom.)

Carl.

Bort ifrån honom! Må ingen understå sig att röra honom! *(Till Patern, efter ett uppehåll)* Ser ni, herr pater! Här stå nio och sjuttio man, hvilkas höfding jag är, och ingen af dem har lärt att stå och marchera på vink och kommando eller dansa efter kanonernas musik, och

derborta stå åttahundrade, som grånat under musköten — men hör nu! så här talar mordbrännar-kaptenen Carl Moor: Det är sannt, jag har slagit ihjäl riksgrefven, antändt och plundrat Dominicus-kyrkan; jag har slungat eldbränder i eder bigotta stad, och nedstörtat kruthuset öfver goda christnas hufvuden — men det är icke allt på långt när. Jag har gjort ännu mer. *(Han sträcker ut sin högra hand.)* Märker ni de dyrbara ringar, som jag bär på min hand? Denna drog jag från fingret på en minister, som jag slog neder vid hans furstes fötter. Han hade smickrat sig upp ur pöbelstoftet till hans första gunstling; hans företrädares fall var trappan till hans höghet. Faderlösas tårar lyfte honom upp. Den här tog jag af en annan minister, som sålde embeten och äreställen till de mestbjudande, och bortstötte olyckliga patrioter från sina dörrar. Den här åter, bär jag en prest af edert slägte till ära. Jag dräpte honom med egen hand, emedan han på öppen predikstol gret deröfver, att inqvisitionen råkat i ett sådant förfall. Jag kunde väl berätta er flere historier om mina ringar, om jag icke redan ångrade de ord, som jag förspillt på er.

Patern.

O Pharao! Pharao!

Carl.

Hörden I? Märkten I den fromma sucken? — O, du allseende Gud! der dundra de om mildhet och fördragsamhet — predika kärleken till nästan — fara ut emot girighet och slem vinning — och hafva förstört Perus folk, af snålhet efter dess guld. Ve eder, I Phariseer, I sanningens falska myntare, I Gudomens apor!

Patern.

Att en spetsbof kan vara så stolt?

Carl.

Vänta! Nu först vill jag börja tala stolt. Gå och helsa den höglofliga Rätten, som lottar om lif och död: Jag är ingen tjuf, som sammansvurit sig med midnatten och sömnen, och som på stegen för stora ord i munnen. Hvad jag gjort, skall jag utan tvifvel en gång läsa i himmelens stora räkenskapsbok; men med hans erbarmliga förvaltare här nere vill jag inga ord förlora. Säg för dem, att mitt handtverk är *Vedergällning*. *Hämnden* är mitt yrke. (*Han vänder patern ryggen.*)

Patern.

Du vill således ingen nåd och förskoning ha? — Godt! med dig är jag färdig. (*Vänder sig till röfvarbandet.*) Så hören då I, hvad rättvisan genom mig förkunnar er! Om I nu genast öfverlemnen denna fördömda missdådare bunden, så varder straffet för edra förbrytelser eder efterskänkt; ja! det ringaste minne deraf skall försvinna. Den heliga kyrkan skall, med förnyad kärlek, upptaga eder, som borttappade får, i sitt modersköte, och för hvar och en af eder skall vägen stå öppen till en hederstjenst. (*Han räcker åt Schweitzer ett papper, med triumferande löje. Till Carl Moor*) Nå! hur smakar det, herr kapten? — Fort, fort! binden honom, och I ären frie.

Carl.

Hören I? Hvarföre studsen I och stån så förlägna? Den heliga kyrkan — var det icke så? — hon erbjuder er frihet, och I ären i denna stund verkligen hennes fångar. — Hon skänker eder lifvet — och det är inte något munväder; ty I ären redan dömde. — Hon lofvar eder ära och embeten, och om I äfven nu segren, hvad kan väl till slut blifva er lott, annat än förföljelse, smälek och förbannelse? Öfverläggen I ännu? Är det så

svårt att välja mellan himmel och afgrund? Hjelp dem, herr pater, hjelp dem då!

Patern.

Hur heter den djefvul, som talar ur hans mun? Den karlen gör mig yr i hufvudet.

Carl.

Och ännu intet svar? Tänken I väl att slå eder igenom med vapen? Skåden omkring er! Det kunnen I aldrig tänka, det vore nu barnslig tillförsigt. Eller smickren I eder med att falla som hjeltar, emedan I sågen, att jag glädde mig åt stormen? Tron icke sådant: I ären icke *Carl Moor!* — I ären gemena tjufvar, eländiga verktyg för mina större planer, lika föraktliga som repet i bödelns hand. Tjufvar kunna icke falla, som hjeltar falla. Tjufvar ega rättighet att darra för döden. Hören blott, hur hornen ljuda! Sen, huru hotande deras sablar blinka! Hvad! ännu obeslutne? ären I galne? Veten, jag tackar er icke för mitt lif. Jag skämmes för edert offer!

Patern (*ytterst förvånad*).

Jag blir vimmelkantig — jag springer min väg. Skulle man väl ha hört något slikt?

Carl.

Eller frukten I måhända, att jag skall taga lifvet af mig sjelf, och genom ett sjelfmord beröfva eder frukterna af fördraget, som blott gäller, så vida jag levereras lefvande? Nej, barn! det är en onödig fruktan. Här kastar jag bort min dolk och mina pistoler och denna giftflaska. Hvad? I tveken ännu? Eller tron I, att jag sätter mig till motvärn, då I viljen binda mig? — Jag är alldeles värnlös, ett barn kan slå omkull mig. Hvem är den förste som öfverger sin kapten i nödens stund?

Roller (*i vild rörelse*).

Ingen! om ock afgrunden omhvärfde oss tiofaldigt! (*Svänger sitt svärd.*) Eho, som icke är en hund, rädde kapten!

Schweitzer (*söndersliter pardonsplakatet och kastar bitarna i Paterns ansigte*).

I våra kulor — der är pardon! Bort, kanalje! Säg Senaten, som sände dig, att du i Carl Moors band icke funnit en enda förrädare! Räddom, räddom kapten!

Alla (*larmande*).

Räddom, räddom, räddom kapten!

(*Patern skyndar bort.*)

Carl (*sliter sig lös, glad*).

Nu, kamrater! äro vi frie. Jag känner en hel armé i min knutna hand. Död eller Frihet! Lefvande få de ingen!

(*Det blåses till anfall. Larm och gny. De gå med dragna svärd.*)

(*Täckelset faller.*)

TREDJE AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

En trakt vid Donau.

CARL MOOR och RÖFVARE.

(Lägrade under träden på en höjd.)

Carl.

Här måste jag lägga mig ned. (*Kastar sig på jorden.*) Mina leder äro som förkrossade: min tunga torr som en sticka. (*Schweitzer går obemärkt bort.*) Jag vill väl bedja er att hemta mig en handfull vatten ur floden; men I ären alla så förtvifladt trötta.

Grimm.

Och vinet är slut i våra säckar.

Carl.

Hur härlig solen går ned der borta! (*Försänkt i åskådning*) Så dör en hjelte! Tillbedjansvärd!

Grimm (för sig).

Han synes djupt rörd.

Carl.

Då jag ännu var en gosse, så var det min älsklingstanke att lefva som hon, att dö som hon. (*Med kufvad smärta*) Det var en barntanke! (*Efter ett uppehåll trycker han hatten i ansigtet och springer vildt upp.*) Det gafs en tid, då jag icke kunde somna, om jag hade glömt att läsa

min aftonbön. (*Han blickar rakt mot den nedgående solen.*) Ack! hvad verlden är skön! Hvad jorden är härlig! Och *jag* ett missfoster på denna sköna jord! (*Han lutar sig mot ett träd.*) Den förlorade sonen! (*Efter ett uppehåll, med djup rörelse*) O! min oskuld! min oskuld! Sen I? Allt är utgånget att sola sig i vårens fredliga strålar — hvarföre måste jag allena suga afgrundens qval ur himlens glädje? — Allt, allt är så lyckligt, allt så förbrödradt genom fridens ande! Hela verlden *en* slägt och *en* fader der ofvan — Icke *min* fader! Jag allena är den förskjutne, den förlorade sonen, jag ensam utmönstrad ur de renas antal. — (*han studsar vildt tillbaka*) — omringad af mördare — kringhväst af huggormar — med jernlänkar smidd vid lasten! — (*Längre uppehåll; med tilltagande rörelse*) O! att jag ännu vore ofödd! att jag kunde komma till verlden som en tiggare! — Ja! jag ville intet mer, än att jag kunde blifva som en af dessa dagakarlar! Jag skulle arbeta mig så trött, att blodsvett droppade från min tinning, för att köpa mig vällusten af en enda middagssömn, och saligheten af en enda tår.

Grimm (*till de andra*).

Tålamod! Tålamod! Paroxysmen håller på att lägga sig.

Carl.

Det var en tid, då mina tårar flöto så gerna och så lätt. O! I, fridens dagar! Du, min faders slott! I gröna, romantiska dalar! O! I, min barndoms alla elysiska scener! Skolen I aldrig återvända — aldrig med er ljufva flägt svalka mitt brinnande bröst! — Sörj med mig, Natur! — De vända aldrig åter — Borta! borta! oåterkalleligt! —

ANDRA SCENEN.

DE FÖRRE. SCHWEITZER.

Schweitzer (*med vatten i sin hatt*).

Drick, kapten! — Här är vatten nog, och friskt som is.

Carl.

Du blöder ju — hvad har du gjort?

Schweitzer.

Ett litet streck, som snart nog kunnat kosta mig ett par ben och en hals. När jag spatserar på sandberget vid floden — så — plums! brakar sattyget löst under mig, och jag hufvudstupa tio rhenska fot utföre. — Der låg jag, och som jag åter fått mina fem sinnen i gång, träffar jag på det klaraste vatten bland stenarna. Tack vackert för dansen! tänkte jag. Det skall smaka kapten godt.

Carl (*ger honom hatten tillbaka och torkar honom i ansigtet*).

Annars ser man ju inte såren, som de böhmiska ryttarne ingräft i din panna! Ditt vatten var godt, Schweitzer! — de der ärren kläda dig präktigt.

Schweitzer.

Pah! der är ännu rum för trettio stycken.

Carl.

Ja, barn! — det var en het eftermiddag — och blott *en* vän förlorad — Min Roller dog en skön död. Han skulle få marmor öfver sina ben, om han icke dött för *mig*. Håll till godo med detta äreminne! (*Han torkar bort en tår.*) — Hur många var det af fienderna som blefvo på platsen?

Schweitzer.

Tvåhundrade inalles, säger man.

Carl.

Tvåhundrade för elfva! Hvar och en af eder har anspråk på detta hufvud. (*Han blottar hufvudet.*) Här upplyfter jag min dolk. Så sannt min själ lefver: *Jag öfvergifver er aldrig!*

Schweitzer.

Svär inte! Du vet inte, om du ej kan ångra dig och blifva lycklig.

Carl.

Vid min Rollers ben! Jag öfvergifver er aldrig.

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. KOSINSKY (kommer).

Kosinsky (*för sig*).

Här i trakten, sade man, skulle jag träffa honom. He! hollah! — hvad är det för ansigten? — Skulle det — — om de der — Ja, der äro de! jag vill språka dem an.

Grimm.

Gif akt! hvem kommer der?

Kosinsky.

Om förlåtelse, mine herrar! Jag vet icke, om jag går rätt eller galet.

Carl.

Och hvilka skulle vi vara, om ni gått rätt?

Kosinsky.

Männer.

Schweitzer.

Ha vi bevisat det, kapten?

Kosinsky.

Jag söker männer, som se döden i ansigtet och låta faran leka omkring sig som en tam orm; som skatta

friheten högre än ära och lif, och hvilkas blotta namn gör de tappraste fega och tyrannerna bleka.

Schweitzer (*till Carl Moor*).

Den pojken tycker jag om. (*Till Kosinsky*) Hör god vän! du har funnit ditt folk.

Kosinsky.

Så tänker jag, och, som jag hoppas, snart äfven mina bröder. — Visen mig nu på min rätta man; ty jag söker eder kapten, den store Grefven af Moor.

Schweitzer (*räcker honom handen med värma*).

Hör på, min gosse! vi måste bli bröder!

Carl (*kommer närmare*).

Känner ni kapten?

Kosinsky (*stirrar på honom*).

Det är *du*. I den der blicken — — hvem kan se dig och söka någon annan?

Schweitzer.

Du klippare der!

Carl.

Och hvad för eder till mig?

Kosinsky.

O, kapten! Mitt mer än grymma öde. Jag har lidit skeppsbrott på verldens stormiga haf; mitt lifs förhoppningar ha gått i qvaf, och mig blef intet annat öfrigt än det pinsamma minnet af deras förlust, och som skulle göra mig vansinnig, om jag ej sökte att döfva det genom verksamhet åt andra håll.

Carl.

Åter en, af himmelen förkastad! Nå vidare!

Kosinsky.

Jag blef soldat. Olyckan förföljde mig äfven der — jag gjorde en resa till Ostindien: skeppet strandade

på klippor — intet annat än felslagna planer! Ändtligen får jag höra vidt och bredt talas om dina bragder, *Mordbrännar-bragder*, som man kallade dem, och har rest hit trettio mil, med det fasta beslut, att tjena under dig, om du vill antaga min tjenst. Jag beder dig, ädle kapten, afslå mig icke detta!

Schweitzer.

Hejsa! hejsa! Då är vår Roller ersatt tusenfaldt! En riktig kärnbroder för vårt förbund!

Carl.

Hur heter du?

Kosinsky.

Kosinsky.

Carl.

Hvad? Kosinsky! Vet du väl, att du är en lättsinnig pojke, och dansar fram öfver den vigtigaste punkten af ditt lif, som en obetänksam flicka? Här får du inte kasta boll, eller spela käglor, som du inbillar dig.

Kosinsky.

Jag förstår hvad du menar. — Jag är fyra och tjugo år gammal; men jag har sett svärd blixtra och hört kulor hvina omkring öronen.

Carl.

Så, min unga herre? Och har du lärt fäkta, blott för att nedstöta arma resande för en riksdaler eller att mörda värnlösa qvinnor? Gå bort! Du har lupit ifrån din amma för det hon hotat dig med riset.

Schweitzer.

Hvad tusan, kapten? Hvad tänker du på? Vill du visa ifrån dig en sådan Hercules? Han ser ju ut, som han kunde jaga Marskalken af Saxen öfver Ganges med en förläggarslef!

Carl.

Emedan dina lapprisplaner misslyckats, så kommer du hit och vill bli en skälm, en lönmördare! Mord — gosse! förstår du det ordet? Du kan sofva roligt, om du slagit af några dussin vallmoknoppar; — men att bära ett mord på hjertat! —

Kosinsky.

För hvarje mord, som du befaller mig att begå, vill jag ansvara.

Carl.

Hvad? Är du så klok? Vill du försöka att fånga en man med smicker? Hur kan du veta, att icke jag plågas af onda drömmar, eller att icke jag en gång blir blek af ånger och ruelse på min dödsbädd? Hur mycket har du gjort ännu, hvarvid du tänkt på något ansvar?

Kosinsky.

Mycket litet, det är sannt; men jag har dock gjort denna resa till dig, min grefve!

Carl.

Har kanske din informator stuckit dig i händerna någon äfventyrar-historia? — Man borde smida sådana oförsigtiga kanaljer vid galererna. — Och den upphetsade din barnsliga fantasi, och smittade dig med den galna sjukan att vilja bli en stor man? Är du lysten efter rykte och ära! Vill du köpa odödligheten med dråp och mordbrand? Men betänk, äregiriga yngling! för mordbrännare grönskar ingen lager; på bandit-segrar följer ingen triumf, utan förbannelse, faror, död, smälek. — Ser du icke hvad som väntar dig der uppe på höjden?

Spiegelberg (*går af och an, med ovilja*).

Aj, så dumt! — det är inte rätta maneret. Jag skulle ha gjort det bättre, jag.

Kosinsky.

Hvad skulle den frukta som icke fruktar döden?

Carl.

Bravo! oförlikneligt! Du har hållit dig tapper i skolan och galant lärt din Seneca utantill. Men, käre vän! med dina sentenser skall du icke nedtysta den lidande naturen, ej heller förslöa smärtans pilar. — Besinna dig väl, min son! (*Han fattar hans hand.*) Betänk! jag råder dig som en far. Lär först känna afgrundens djup, innan du störtar dig deri! Om du ännu kan hoppas en enda glädje i verlden — ögonblick torde komma, då du — vaknar upp, och då — kunde det vara för sent. Du träder här ut liksom ur menskliighetens område. Du måste antingen vara en högre menniska — eller en djefvul. Ännu en gång, min son! — Om en gnista af hopp på annat håll ännu tindrar för ditt öga, så fly detta förfärliga förbund. Man kan så lätt bedraga sig, tro mig! Man kan anse det för själsstyrka, som endast var förtviflan. Tro *mig*, *mig!* Skynda dig härifrån.

Kosinsky.

Nej! nu flyr jag icke mer. Om mina böner icke beveka dig, så hör historien om min olycka! — Du skall sedan sjelf trycka dolken i min hand. — Lägren eder här på marken och hören uppmärksamt.

Carl.

Jag vill höra dig. (*Han förblifver stående.*)

Röfrarne (*lägga sig ned*).

Kosinsky.

Veten alltså, jag är en böhmisk adelsman och blef genom min fars tidiga död herre till ett betydligt riddaregods. Nejden var paradisisk; — ty den inneslöt en engel — en flicka, smyckad af alla den blomstrande ungdomens behag, och ren som himmelens ljus. Dock — för hvilka talar jag? Det halkar förbi edra öron. I hafven aldrig älskat, aldrig varit älskade.

Schweitzer.

Sakta, sakta! Kapten blir röd som en eld.

Carl.

Håll opp! jag vill höra det en annan gång — i morgon — eller när jag har sett blod.

Kosinsky.

Blod, blod! — hör bara vidare! Blod, säger jag dig, skall fylla hela din själ. Hon var af borgerlig härkomst, en Tyska — men hennes åsyn bortsmälte alla adelsståndets fördomar. Med den älskvärdaste blygsamhet tog hon förlofningsringen af min hand, och två dagar derefter skulle jag föra min Amalia till altaret.

Carl (går afsides och söker att dölja sin rörelse).

Kosinsky.

Midt under ruset af den lycksalighet, som väntade mig, under tillrustningarne till förmälningen blir jag genom en expres kallad till hofvet. Jag inställde mig. Man föreviste mig bref af förrädiskt innehåll, som jag skulle hafva skrifvit. Jag rodnade öfver en sådan oförskämdhet — man tog af mig min värja, kastade mig i fängelse, och jag var alldeles ifrån mina sinnen.

Schweitzer.

Och emellertid — vidare! vidare! Jag känner redan lukten af steken.

Kosinsky.

Der låg jag i en månads tid, okunnig om mitt öde. Jag bäfvade för min Amalia, som hvarje minut skulle lida döden för min skull. Ändtligen kommer den förste ministern vid hofvet och önskar mig lycka till upptäckten af min oskuld. Med sockersöta ord uppläser han mitt frihetsplakat och återger mig min värja. Jag for i triumf till mitt slott, för att sluta Amalia i mina armar; — hon var försvunnen. Vid midnattstiden hade hon blifvit bortförd: ingen visste hvart; och sedan dess hade intet öga sett henne. Hui! det slog öfver mig som en blixt. Jag flyger till staden, spanar efter vid hofvet — alla ögon stirra på mig; ingen vill ge besked. Sluteligen upptäcker jag henne genom ett hemligt galler i palatset — hon kastar till mig en biljett.

Schweitzer.

Sade jag inte det?

Kosinsky.

Död och afgrund! — Så stod det till. Man hade låtit henne välja, antingen hon hellre ville se mig dö, eller blifva furstens maitresse. I striden mellan äran och kärleken valde hon den sednare, och (*skrattande*) jag var räddad.

Schweitzer.

Nå! hvad gjorde du då?

Kosinsky.

Då stod jag liksom träffad af tusen åskor. — Blod! var min första tanke: Blod! var min sista. Skummande af raseri, ränner jag hem, fattar en stilett, och rusar till ministerns hus; ty han just var den helvetiske medlaren. Man lär väl ha märkt mig på gatan; ty när jag kom upp, voro alla rummen tillslutna. Jag sökte,

jag frågade. — Han hade farit till fursten, blef svaret. Jag begaf mig dit; men ingen hade sett honom der. Jag gick tillbaka, sprängde upp dörrarna, fann honom och ville just — — men då sprungo fem, sex betjenter på mig och ryckte af mig stiletten.

Schweitzer (stampar på marken).

Och han fick ingenting — och du gick snopen din väg?

Kosinsky.

Jag blef gripen, anklagad, pinligt förhörd och infamt — märken väl! af *särdeles* gunst och nåd jagad öfver gränsen. Mina gods tillföllo ministern som present, min Amalia förblef i tigerns klor, bortsuckar och förgråter sitt lif, under det att min hämnd måste törsta och kröka sig under despotismens ok.

Schweitzer (står upp och skakar sitt svärd).

Det är vatten på vår qvarn, kapten! Det är någonting att tänka på!

Carl (som gått af och till med häftiga rörelser).

Amalia! Amalia! jag måste se henne. *(till Röfrarne)* Upp! packen ihop! — du blir hos oss, Kosinsky — packen fort ihop!

Röfvare.

Hvad? hvarthän?

Carl.

Hvarthän? hvem frågar: hvarthän? *(häftigt till Schweitzer)* Förrädare! du vill hålla mig tillbaka? Men med himmelens stjernor!

Schweitzer.

Förrädare, jag? Gå innerst i afgrunden: jag följer dig.

Carl (faller honom om halsen).

Broder! du följer mig. Äfven hon suckar — äfven *min* Amalia förgråter sitt lif. Upp! följen mig — alle! Till Franken! Inom åtta dagar måste vi vara der.

FJERDE SCENEN.

En Trädgård.

AMALIA *i djupa tankar.* Straxt derefter FRANS.

Frans.

Är du redan här, egensinniga svärmerska? Du har stulit dig bort från den muntra måltiden och förstört gästernas glädje.

Amalia.

Det var skada på den oskyldiga glädjen! Ljuder icke ännu i dina öron den dödssång, som ledsagade din far till grafven?

Frans.

Vill du då klaga evinnerligen? Låt de döda sofva, och gör de lefvande lyckliga! — Jag kommer nu — —

Amalia.

Och när tänker du gå din väg?

Frans.

O ve! — Hvarföre en så stolt och dyster uppsyn? Du gör mig ledsen, Amalia! Jag kommer för att säga dig —

Amalia.

Nå, jag måste väl höra då; Frans von Moor har nu blifvit nådig herre.

Frans.

Ja, riktigt! det var just det hvarom jag ville tala med dig. Maximilian har gått till hvila i sina fäders

grift. Jag är herre. Men, ser du, Amalia! jag ville vara det helt och hållet. — Du vet hvad du varit i vårt hus; du ansågs som Maximilians dotter: hans kärlek till dig öfverlefde honom sjelf — det skall du väl aldrig förgäta?

Amalia.

Aldrig, aldrig. Hvem kan vid ett muntert bord lättsinnigt frossa bort ett sådant minne?

Frans.

Fadrens kärlek måste du belöna i hans söner. Carl är död. — Häpnar du? Svindlar du? Ja! i sanning, den tanken är så smickrande, så sublim, att den till och med öfverväldigar en qvinnas stolthet! Frans, som nedtrampat de ädlaste fröknars förhoppningar, Frans kommer och bjuder en fattig, utom honom hjelplös flicka sitt hjerta, sin hand, och tillika med dem allt sitt guld, sina parker och slott. Frans, den afundade, den fruktade, förklarar sig frivilligt för Amalias slaf.

Amalia.

Hvarföre klyfver icke blixten den tunga, som uttalar ett sådant nidingsord? Du har mördat min brudgum, och Amalia skulle kalla dig sin make? dig?

Frans.

Icke så häftigt, allernådigsta prinsessa! Det är sannt, Frans kröker sig inte för dig, som en läspande Celadon — han har inte lärt att, lik Arcadiens smäktande herde, framjemra sin kärleks klagovisor för grottornas och klippornas echo — Frans talar, och, om man inte svarar, så *befaller* han.

Amalia.

Befalla! du mask! Befalla mig? — Och om man med hånlöje återskickar befallningen?

Frans.

Det skall du icke. Jag känner ett ypperligt medel att kufva en vresig och inbilsk stolthet — kloster och murar!

Amalia.

Åh, bravo! härligt, att der blifva förskonad från dina basilisk-blickar och i all stillhet få tänka på Carl! Välkommen med ditt kloster! Välkommen med dina murar!

Frans.

Haha! Är det så! Gif akt! Nu har du sjelf lärt mig konsten att plåga dig. Dessa eviga griller om Carl skall min åsyn, lik en eldhårig furie, jaga ur ditt hufvud; den skräckbilden Frans skall lura i fonden bakom din älsklings bild. — Vid håren vill jag släpa dig till kapellet och med svärdet i hand pressa äktenskapseden ur din själ.

Amalia (slår honom på munnen).

Håll till godo med detta, som hemgift!

Frans (uppbragt).

Ha! tiofaldigt och hundrafaldigt skall du betala detta! Ej min gemål — den äran vore dig för stor — min maitresse skall du bli, och ärliga bondhustrur skola peka finger åt dig, om du vågar gå öfver gatan. Ja, ja! skär tänderna, du, spruta eld och död med dina ögon — en qvinnas vrede är rolig — den gör dig endast skönare och läckrare. Kom! — ditt motstånd skall smycka min triumf och krydda min fröjd, när jag sluter dig i mina armar — kom med till altaret! Nu — nu strax måste du gå med! *(Han vill rycka henne med sig.)*

Amalia (faller honom om halsen).

Förlåt mig, Frans! *(Då han vill omfamna henne, rycker hon svärdet från hans sida och träder hastigt tillbaka.)* Ser du,

bof! hvad jag nu kan göra med dig? Jag är qvinna, men en rasande qvinna — Våga blott! detta stål skall genomborra ditt nedriga bröst, och min morbrors ande skall styra min hand. Fly på ögonblicket!

(*Hon drifver honom bort.*)

FEMTE SCENEN.

AMALIA (*ensam*).

Ah! Nu mår jag väl. Nu kan jag åter andas fritt. Jag kände mig stark och vild, som en tigrinna, i strid med den, som röfvat hennes ungar. — I ett kloster, säger han. Tack för denna sköna upptäckt! Den bedragna kärleken har funnit sin tillflykt. Kloster och murar äro den olyckliga kärlekens fristad. (*Hon går med värjan i hand.*)

(*Täckelset faller.*)

FJERDE AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Bilder-galleri i Mooriska Slottet.

CARL von MOOR och AMALIA (*uppträda*).

Amalia.

Tilltror ni er väl att känna igen honom bland dessa målningar?

Carl.

Ganska säkert! Hans bild står lefvande inom mig. (*Går omkring och betraktar taflorna.*) Denne är det ej — och inte den der — ej heller denne — (*hastigt*) *Den* är det. Hans ädla, höga min är omisskännelig — Den är det. (*med rörelse*) En förträfflig man! (*fördjupad i åskådning*) en gudomlig menniska! — och han skulle vara hädangången?

Amalia.

Han är borta — han har flytt, liksom våra skönaste fröjder. (*Fattar mildt hans hand.*) Herr grefve! det blomstrar ingen salighet under solen.

Carl.

Ganska sannt! Och skulle äfven ni redan hafva gjort denna sorgliga erfarenhet? Ni kan ännu icke vara tre och tjugo år.

Amalia.

Och likväl har jag gjort den. Allt lefver, för att sorgligt dö. Det tyckes som skulle vi vinna och

älska det dyraste, blott för att med smärta åter förlora det.

Carl (*ser henne skarpt i ansigtet*).

Ni har redan förlorat något?

Amalia.

Ingen ting — Ack! allt — (*mera sluten inom sig*) Intet.

Carl (*med stigande rörelse*).

Och vill nu lära att glömma det, i denna heliga skrud?

Amalia.

Redan i morgon, hoppas jag. Låt oss gå vidare, herr grefve!

Carl.

Så hastigt? Hvars är den der bilden till höger? Det är en olycklig fysionomi.

Amalia.

Den här bilden på venstra sidan föreställer grefvens son, slottets nuvarande herre. —

Carl.

Är han den enda sonen?

Amalia (*med tilltagande förlägenhet*).

Kom, herr grefve, kom!

Carl.

Men den här taflan till höger?

Amalia.

Vill ni icke gå ned i trädgården?

Carl.

Men den här taflan till höger? — (*för sig*) Du gråter, Amalia?

Amalia (*går hastigt ut*).

ANDRA SCENEN.

CARL (*allena, utom sig*).

Hon älskar mig — hon älskar! Förrädiska rullade tårarna utför hennes kinder. — Hon älskar mig! — Är detta det ställe, der jag vid hennes bröst försmälte i glädje? Äro dessa min faders salar? — Barndomstidens gyllene Maj-dagar lefva åter upp i den olyckliges själ. Här skulle du en dag hafva vandrat, en stor, prisad och ståtlig man, här för andra gången genomlefva din gosse-ålder i Amalias blomstrande barn, här vara ditt folks afgud! — O Carl! återvänd till ditt elände! (*Efter ett uppehåll, mycket rörd*) Farväl, dyra fadershus! En gång såg du gossen Carl, och den gossen var en lycklig gosse. Nu ser du mannen, och han kämpar med förtviflan. (*Han skyndar till fonden af scenen, der han plötsligt stannar.*) Men hvad? Icke mera se *henne?* Intet afsked? Ingen blick mer? Ingen kyss på hennes ljufva läppar? Nej! nej! jag måste se henne, omfamna henne — det skall förkrossa mig, men jag måste tömma *denna* vällustens giftbägare, och sedan fly, så långt som hämnden jagar mig — och förtviflan. (*Han går.*)

TREDJE SCENEN.

FRANS VON MOOR (*i djupa tankar, inträder*).

Bort med denna bild! — Bort, fege usling! Hvarföre bäfvar du? och för hvem? Förekommer det mig icke under dessa få timmar, som den der grefven tillbragt inom mitt slott, liksom en afgrundens spion smög sig i mina spår? — Jag borde känna honom? Det är någonting stort och välbekant i hans vilda, solbrända ansigte, som kommer mig att darra. — (*Han går af och an,*

och ringer slutligen på en klocka.) Gif akt, Frans! se dig före! — Der bakom lurar något rysligt odjur.

FJERDE SCENEN.

FRANS. DANIEL (*kommer in*).

Daniel.

Hvad befaller ni, nådig herre?

Frans (*sedan han länge betydelsefullt betraktat honom*).

Ingen ting. Gå! fyll i en bägare vin, men på ögonblicket! (*Daniel går.*)

FEMTE SCENEN.

FRANS (*allena*).

Hvad är det mer? — Han biktar, om jag spänner honom på sträckbänken. Jag vill se honom så skarpt i ögat, att hans träffade samvete bleknar genom masken. (*Han stannar forskande midt emot Carls porträtt.*) — Hans långa gåshals, hans svarta, öfverhängande, buskiga ögonbryn, hans eldsprutande ögon — (*plötsligt träffad*) Du hånande afgrund! inger du mig denna aning? Det är *Carl!*

SJETTE SCENEN.

FRANS. DANIEL (*med vin*).

Frans.

Ställ det der! Se mig rakt i ögat! Dina knän darra? Du skälfver —? Bekänn, gubbe! — hvad har du gjort?

Daniel.

Ingen ting, så sannt Gud lefver, och min arma själ!

Frans.

Drick ut vinet der! — Hvad? Tvekar du? — Fort ut med sanningen! Hvad har du blandat i vinet?

Daniel.

Herre min Gud! Hvad? Jag — i vinet?

Frans.

Gift har du blandat i vinet! Är du inte blek som snö? Bekänn! bekänn! Hvem gaf dig det? Inte sannt! Grefven — Grefven har gifvit dig det?

Daniel.

Grefven? Grefven har ingen ting gett mig.

Frans (fattar hårdt uti honom).

Jag skall krama dig brun och blå, din isgråa lögnare! Ingen ting? Och hvad gjorde ni då tillsammans? Han och du och Amalia? Och hvad ha'n I att hviska och tassla om? Kastar hon inte på den unga herrn sina fräcka blickar, hvarmed hon annars hushållar så sedesamt emot hela verlden? Såg jag inte kanske, hur hon fällde ett par förstulna tårar i vinet, som han, bakom min rygg, störtade i sig så hastigt som han velat sluka glaset med? — Jo! det såg jag — i spegeln såg jag det med mina egna ögon. — Hvad har han anförtrott dig för hemligheter?

Daniel.

Det vete den allseende Guden, om jag af allt detta förstår en bokstaf!

Frans.

Vill du förneka sanningen? Vill du påstå inför mitt ansigte, att jag ljuger? Hvad ha'n I hopspunnit för kabaler, att rödja mig ur vägen? Inte sannt? Att strypa mig i sömnen? Att skära halsen af mig, när jag rakas? Att förgifva mig i vin eller chokolad? — Ut

med alltihop! — eller att i en soppa låta mig taga in den eviga sömnen? Ut med sanningen! fort, jag vet allt.

Daniel.

Så sannt hjelpe mig Gud i nödens stund, som jag nu intet annat säger än rena, klara sanningen!

Frans.

För denna gång vill jag förlåta dig. Men hör på! — han stoppade visst penningar i dina fickor? Han tryckte din hand hårdare än man brukar? Så ungefär, som man trycker handen på en gammal bekant?

Daniel.

Aldrig, nådig herre!

Frans.

Han sade, till exempel: att han kände dig? — Att du också borde känna igen honom? Att en gång täckelset skulle falla från dina ögon — att — hvad? Har han aldrig sagt dig något sådant?

Daniel.

Inte det ringaste.

Frans.

Att han skulle hämnas — hämnas förfärligt?

Daniel.

Inte en halfdragen ande derom.

Frans.

Hvad? Alldeles intet? Besinna dig väl! — Att han kännt den gamla grefven mycket väl — särdeles väl? — att han älskade honom högt — innerligt? — att han älskade honom som en far?

Daniel.

Något sådant erinrar jag mig att jag hört honom säga.

Frans (*förskräckt*).

Har han? har han verkligen det? Han har sagt, att han är min bror?

Daniel.

Nej! det har han icke sagt. Men när fröken förde honom omkring i galleriet, och jag lyssnade vid dörren, så stannade han plötsligt vid salig grefvens porträtt, liksom slagen af åskan. Fröken pekade på porträttet och sade: En förträfflig man! — Ja, en förträfflig man! svarade han då — och torkade sig i ögonen.

Frans.

Det är nog. Gå! spring! kalla hit Herman!

(*Daniel går ut.*)

SJUNDE SCENEN.

Frans (*allena*).

Det är tydligt. — Det är Carl! — Han skall uppträda och fråga: hvar är mitt arf? — Har jag derföre vakat och bråkat om nätterna? — derföre fyllt afgrunder och undanröjt klippor? Har jag derföre blifvit en rebell mot alla menskliga känslor, att denna irrande landstrykare skulle rifva sönder min konstfulla väfnad? — Sakta! sakta! — det är blott ett lekverk, som återstår — bara ett slags *mord!* — Den är en stympare, som lemnar sitt arbete halfgjordt och går bort — och sedan står med händerna i kors och undrar, hvad som skall blifva af det!

ÅTTONDE SCENEN.

FRANS. HERMAN (*inträder*).

Frans.

Ha! välkommen! mina planers nitiska verktyg!

Herman (*kort och vresigt*).

Ni har låtit kalla mig, grefve!

Frans.

Att du må trycka inseglet på ditt mästerstycke. —

Herman (*halft för sig*).

Verkligen?

Frans.

Det fattas blott sista penselstrecket på taflan —

Herman.

Jo! jo!

Frans (*studsande*).

Skall jag låta vagnen köra fram? Vi kunna uppgöra saken, medan vi promenera. — —

Herman (*trotsigt*).

Utan omsvep, om ni så behagar! Till det, som vi i dag ha att uppgöra med hvarandra, behöfves väl intet större utrymme än en qvadratfot. I alla fall vill jag skicka ett par ord förut, att ni måtte kunna spara edra lungor.

Frans (*med återhållsamhet*).

Hm! — och hvad skulle det vara?

Herman (*hånfullt*).

"Du skall få Amalia — du skall få henne af min hand — Jag ger dig mitt ridderliga ord derpå. — Tre de skönaste af mina länderier äro dina."

Frans (*förvånad*).

Herman!

Herman (*med samma ton som förut, och med ryggen vänd emot Frans*).

"Amalia är en lekboll för min vilja — då kan du lätt förstå — kort och godt! allt går efter önskan" —

(*Han utbrister i ett vildt skratt — derpå trotsigt till Frans*) Hvad har ni att säga mig, Grefve von Moor?

Frans (*undvikande*).

Åt dig ingenting; — jag skickade efter Herman.

Herman.

Inga snedsprång, jag ber! — Hvarföre blef jag efterskickad? — För att åter vara samma narr som förut, och hålla stegen åt inbrotts-tjufven? Att låta lega mig för en skilling att vara eder slagtardräng? Eller var det inte så?

Frans (*med fattning*).

Ja, riktigt! — låt oss icke släppa hufvudsaken ur sigte! Min kammartjenare har väl redan gifvit dig en vink? — Jag ville blott tala med dig om hemgiften. —

Herman.

Jag tror, att ni vill draga mig vid näsan — eller något ännu sämre. — Frans, tag er till vara! Gör mig inte rasande, Frans! Vi äro allena; jag har utomdess ännu ett ärligt namn att sätta på spel, jag. Tro inte den djefvul, som ni sjelf värfvat!

Frans (*gravitetiskt*).

Gäller detta bemötande din befallande, nådige herre? Darra, slaf!

Herman (*försmädligt*).

Likväl inte för er onåd, vill jag hoppas? — Fy, Frans Moor! Redan afskyr jag i er en skurk — ställ inte så till, att jag också måste skratta ut er som en narr. Jag kan spränga upp grafvar och uppväcka döda. Hvem är nu slaf?

Frans (*mycket smidigt*).

Var förnuftig, min vän, och icke trolös!

Herman.

Tig! Här är *förbannelse* det bästa förnuft, och trohet vore här *vantro*. Trohet! mot hvem? Trohet mot den eviga lögnaren? O! mina tänder skulle gnissla för en sådan *trohet;* och en liten dosis af *otrohet* skulle *då* hafva gjort mig till ett helgon. — Men tålamod! tålamod! — Hämnden är slipad.

Frans.

Ah! det var rätt! Nu kommer jag ihåg — Du förlorade nyligen i detta rum en börs med hundra louis-d'orer. Så när hade jag förgätit det. Tag tillbaka, kamrat, hvad som är ditt.

(*Påtrugar honom en börs.*)

Herman (*kastar börsen föraktligt för hans fötter*).

Förbannelse öfver denna Ischariots-pung, denna afgrundens handpenning! En gång förut tänkte ni att göra min fattigdom till mitt hjertas förledare — men ni tog fel, grefve, grufligt fel! Den der börsen med guld kommer mig för öfrigt väl till pass, för att lifnära *visst* folk.

Frans (*förskräckt*).

Herman! Herman! Låt mig icke misstänka något *visst* om dig! Om du gjorde mer än du skulle, då vore du förfärlig, Herman!

Herman.

Vore jag? vore jag verkligen? — Nå välan! till saken, grefve! (*betydelsefullt*) Jag närer eder skam och göder eder yttersta dom. En gång dukar jag upp åt er alltsammans och bjuder alla jordens folk på kalas. (*hånande*) Ni förstår mig ju, min souveraine, befallande, nådige herre!

Frans (springer upp, utom sig).

Ha! djefvul, falska spelare! (*Slår handen för pannan*) Och att binda min lycka vid en sådan vildhjernas nycker — — det var dumt! (*Kastar sig mållös i en stol.*)

Herman (hvisslar mellan fingrarna).

Fy! en sådan tafatt konstmakare!

Frans (bitande).

Det är således sannt, och evinnerligt sannt: Ingen fin tråd är spunnen under solen, som så lätt brister som ett bofstreck.

Herman.

Sakta, sakta! Ha då himmelens englar vanslägtats, efter djeflarne begynna att moralisera?

Frans (står hastigt upp, med ett hånfullt löje).

Och vid denna upptäckt skall väl *visst* folk skörda mycken ära?

Herman (klappar i händerna).

Mästerligt! oförlikneligt! Ni spelar er roll förtjusande. Först narrar man den lättrogna dåren i fällan, och sedan ett hånfullt ve öfver syndaren! (*Han skär tänderna, under ett vildt löje.*) O! hvad Beelzebub raffinerar fint! — Dock, herr grefve! (*klappar honom på axeln*) utlärda äre vi inte ännu. Vid Gud! — du måste först höra hvad den vågar som förlorar. Eld i krut-magazinet, säger kaparen, och upp i himmelens sky, både vän och fiende!

Frans (går till väggen och nedtager en pistol).

Förräderi! — här gäller beslutsamhet. — —

Herman (drar en terzerol ur fickan och lägger an).

Gör er inte besvär! På sådant gör man sig beredd, när man går till er.

Frans (*släpper pistolen och kastar sig sanslös i stolen*).

Håll bara munnen så länge, till dess jag — nogare betänkt mig!

Herman.

Till dess ni påtingat ett dusin kanaljer, för att evinnerligen tysta min tunga? Är det inte så? Men (*lägger munnen till hans öra*) hemligheten är förvarad i vissa papper, och — mina arfvingar bryta dem. (*Han går.*)

NIONDE SCENEN.

Frans (*står upp*).

Frans! Frans! hvad var det? Hvart tog ditt mod vägen? din fintlighet? Ve! ve! äfven mina kreatur förråda mig. Min lyckas pelare börja bli sköra, och rasande störtar fienden fram. Välan! här kommer an på ett raskt beslut. Hvad? (*drar fram en dolk*) Om jag sjelf gick åstad och genomborrade honom i ryggen? En sårad man är ett barn. Ja! det vill jag försöka. (*Han går med starka steg fram emot fonden, men stannar åter, plötsligt förslappad.*) Hvem smyger sig bakom mig? (*Rullar ögonen gräsligt.*) Ansigten, så förfärliga — gnisslande toner — Mod har jag visst — mod, så godt som någon. — Om en spegel förrådde mig? eller min skugga? eller flägten af min mordiska rörelse? — Hu! hu! Fasan reser mina hår och förkrossar mina knotor. (*Han tappar dolken.*) Feg är jag inte — jag är blott för vekhjertad — ja, så är det. — Det är den döende dygdens ryckningar. Jag vill ha aktning för dem. Jag vore ju ett vilddjur, om jag lade hand på min köttsliga bror — Nej! nej! Det vare långt ifrån mig! Jag vill hålla i vördnad dessa mensklighetens reliker hos mig. — Jag vill icke dräpa — Du har segrat,

natur! Äfven jag känner ännu någonting, som liknar kärlek — Han må lefva! (*Går.*)

TIONDE SCENEN.

En nära belägen skog. Natt. Ett gammalt förfallet Slott i midten.

RÖFVARBANDET (*lägradt på jorden*).

Röfrarne (*sjunga*).

Fritt, lustigt lif! Hvartut det bär,
Mercurius är oss trogen.
Vi svärma kring, än här, än der:
Vår sol den bleka månen är:
Vårt nattqvarter är skogen. :,:

Med klostrets vin, i fulla drag,
Vi läska våra strupar.
På krämarns guld man gör beslag,
Och rumlar om, båd' natt och dag,
Och fäktar, tills man stupar. :,:

Men om ej drufvans blod förslår
Att sätta stål i barmen,
Den store Svarte det förmår —
Skål, farbror! — ropa vi — gutår!
Han tar oss under armen. :,:

Razmann.

Det är redan natt. Detta är den andra natten, och kaptenen är ännu inte här?

Spiegelberg.

Ett ord i förtroende, Razmann! *Kapten*, säger du? Hvem har väl satt honom till kapten öfver oss? Har han icke usurperat en titel, som med rätta tillkommer mig? Hvad? Derföre alltså satte vi vårt lif på

ett tärningskast, och utstodo alla ödets hagelskurar, att vi till slut skulle prisa oss lyckliga att få vara lifegna åt en slaf? — Lifegna, Razmann! då vi kunde vara furstar? Ha! vid Gud, det har jag aldrig tyckt om.

Razmann.

Dunder och död! Inte jag heller. Men hvad fan skall man göra?

Spiegelberg.

Frågar *du* mig om det? (*sedan han några ögonblick betydelsefullt betraktat honom*) Kom, följ mig, kamrat! Jag vet, hvad väg han kommer tillbaka. Kom! två pistoler fela sällan. (*Han vill rycka honom med sig.*)

Razmann (*stretar emot*).

Schweitzer (*som lyssnat, springer upp*).

Ha, din best! Just i rättan tid påminner du mig om de böhmiska skogarna! Var inte du den samma kruka, som började pusta och svettas, när de ropade: *fienden kommer?* — Då svor jag, vid min själ — — Far åt blåkulla, lönmördare! (*Han sticker ihjäl honom.*)

Röfrarne (*i häftig rörelse*).

Mord! Mord! Schweitzer — Spiegelberg — Skilj dem åt!

Schweitzer (*sparkar till Spiegelberg, sedan han stuckit honom*).

Så der! krevera, du! — Stilla, kamrater! Låt inte den der strunten bekomma er! Den besten var alltid giftig mot vår kapten, och har ingen skråma på hela huden. — Ha! den lönmordiska bofven! — Bakifrån vill han stöta ner männer? — Har derföre den klara svetten drupit oss öfver kindbenen, att vi skola stjälas bort ur verlden, som skurkar? Säg, din best! ha vi lägrat oss bland eld och rök, för att dö som råttor?

Grimm.

Men, för djefvulen! kapten blir rasande.

Schweitzer.

Låt mig sörja för det! — Schufterle gjorde på samma sätt; men derföre hänger han också nu i Schweiz, alldeles som kapten spådde. (*Ett skott.*)

Grimm (*springer upp*).

Hör! det skjuter. (*Åter ett skott.*) Ännu ett skott! Holla! det är kapten.

Schweitzer.

Stilla så länge! Han måste skjuta tre gånger. (*Det tredje skottet höres.*)

Razmann.

Det är han — det är han. Fria dig, Schweizer! bäst du kan. — Låt oss svara honom! (*De blåsa i hornen.*)

ELFTE SCENEN.

DE FÖRRE. CARL MOOR *och* KOSINSKY (*uppträda*).

Schweizer (*går dem till mötes*).

Välkommen, min kapten! — Jag har varit litet barsk af mig, medan du var borta. (*Han förer honom till liket.*) Döm du emellan mig och denne. — Han ville stjäla lifvet af dig. —

Carl (*sedan han länge haft blicken fästad på Schweitzer*).

O! du obegripliga, hämnande Nemesis! det var ju han som sjöng Sirensången för mig! (*till Schweitzer*) Invig ditt svärd åt Vedergällningens dunkla gudinna! Detta har icke *du* gjort, Schweitzer!

Schweitzer.

Jo, vid Gud! det har jag: och det är, tag mig fan, inte det sämsta jag gjort i min lefnad. (*Han kastar sitt svärd öfver liket och går missnöjd bort.*)

Carl (eftertänksam).

Jag förstår — o du, verldens herre! jag förstår. Bladen falla från stammen. — Min höst är kommen, — Befria mig från denna syn! (*Spiegelbergs lik bäres bort.*)

Grimm.

Gif oss order, kapten! Hvad skola vi göra vidare?

Carl.

Snart — snart är allt fullkomnadt. Sedan jag var *der*, har jag förlorat mig sjelf. (*Han sätter sig ned.*) Gif mig min luta! (*Grimm räcker honom den: han slår några accorder.*) Ha! strängarna äro ostämda — sprungna. Bort med henne! (*Han lemnar henne tillbaka: mera sluten inom sig*). — Och snart — snart bort med mig sjelf! (*Han kastar sig oroligt af och an.*) Tag' edra horn och blåsen! Jag måste åter försätta mig i min krafts dagar. Blåsen, säger jag!

Kosinsky.

Det är midnatt, kapten!

Grimm.

Sömnen ligger öfver oss som bly. Ingen blund i ögat på tre dygn!

Carl.

Sänker sig den balsamiska sömnen äfven öfver skälmars ögon? Hvarföre flyr han mig? Jag har aldrig varit feg, och är ingen dålig karl. Blåsen! befaller jag. (*De blåsa en marsch.*)

Carl (som under musiken stått upp och djupt försänkt i betraktelser gått upp och ned, afbryter dem hastigt).

Bort! bort! god natt! I morgon fån I höra vidare.

Röfrarne (lägra sig på jorden i fonden).

God natt, kapten!

TOLFTE SCENEN.

Carl (*efter en djup tystnad*).

En lång, lång god natt! Ingen morgon mer skall förgylla henne. Om någon kunde svara mig för — — Allt är så ödsligt — en förvillande labyrint — ingen ledande stjerna. — Om det vore *slut* med detta lif — *slut* som ett tomt marionettspel. — Men hvarföre då denna brännande *hunger* efter *lycksalighet? Uppskjutandet* af ofulländade planer? Om en liten eländig tryckning på denna eländiga maskin (*han håller pistolen för ansigtet*) gör den vise lika med dåren — den fege med den tappre — den ädle med bofven? — Det finnes likväl en så skön harmoni i den liflösa naturen — skulle det icke vara på samma sätt i den lefvande?

(*Han blickar omkring sig, i ett tillstånd af vanmakt och förskräckelse.*)

Tron I, att jag skall darra? I, mina mördades andar! Nej! jag skall icke darra. — Edert rädda dödsskri — edra vanställda anleten, edra vidt öppna sår äro ju blott länkar i samma oupplösliga ödets kedja, och hänga ytterst tillsamman med mina lofstunder, min ammas nycker, min fars temperament och min moders blod. —

(*Han sätter pistolen för pannan.*)

Tid och *Evighet* — omfamnande hvarandra öfver detta rör! — Mäktiga nyckel, som tillsluter lifvets fängelse bakom mig, och upplåter för mig den eviga Frihetens boning! säg mig, o säg mig, *hvarthän* — hvarthän skall du föra mig? (*försänkt i djupa tankar*) Du främmande, aldrig kringseglade land! — Menskligheten dukar under för denna föreställning. — Dock nej! nej! En man får icke vackla! Vare du hur som helst, du *namnlösa lif bortom grafven!* om jag blott dit får öfver-

flytta *mig sjelf.* — De yttre tingen, hvad röra de mig? Jag sjelf är min himmel och mitt helvete. (*Han lägger åter an med pistolen; men hejdar sig plötsligt.*) Men hvad? Skall jag dö af fruktan för ett qvalfullt lif? Skall jag skänka olyckan seger öfver mig? — Nej! jag vill hålla ut. (*Han bortkastar pistolen.*) Plågan skall förlamas vid min stolthet! Jag vill hålla ut. (*Det mörknar allt mer.*)

(*På något afstånd slår klockan tolf.*)

TRETTONDE SCENEN.

CARL MOOR. HERMAN (*framkommer ur skogen*). *Sedan* RÖSTEN *af den gamle* MAXIMILIAN VON MOOR (*ur tornet*).

Herman.

Hör! hör! Rysligt skriker ufven. — — Det slår tolf der borta i byn. Godt! godt! — Allt ligger redan och sofver. Endast det onda samvetet och hämnden äro vakna. (*Han närmar sig tornet och klappar på.*) Kom fram, du innevånare i tornet! Du jemrens man, kom fram! Din måltid är färdig.

Carl (*som sakta träder tillbaka*).

Hvad kan det betyda?

En röst (*ur tornet*).

Hvem klappar der? He! Är det du Herman, min korp?

Herman.

Jag är Herman, din korp. Kom upp till gallret och ät. Låt det smaka dig väl, gubbe!

Rösten.

Jag var mycket hungrig. Haf tack, du korpsändare, för brödet i öknen! — Hur mår mitt älskade barn, Herman?

Herman.

Tyst! hör! jag tycker mig höra någon, som snarkar. Hör du ingenting?

Rösten.

Hvad? hör *du* något?

Herman.

Vindens tjut i tornspringorna. En nattmusik, hvarvid tänderna skallra och naglarna blåna! Än en gång — Jag hör jemt den der snarkningen. — Du har sällskap, gubbe! — Hu! hu! (*Han ryser.*)

Rösten.

Ser du någonting?

Herman.

Farväl! farväl! Det är så hemskt här. — Stig ned i ditt hål igen! Din räddare, din hämnare är nära. (*Han vill fly.*)

Carl (*går emot honom*).

Stanna!

Herman.

Hvem är der?

Carl.

Stanna, hvem du ock må vara! Hvad har du här att göra? Tala!

Herman (*framträder*).

Det är helt visst någon af hans spioner. — Jag fruktar intet mer. (*Drager värjan*) Försvara dig, skurk! Du har din man för dig.

Carl (*slår i första hugget värjan ur hans hand, och kommer närmare*).

Jag fordrar svar. Hvartill tjenar den usla svärdsleken? Du talade om hämnd. Här, under månen, tillhör hämnden mig. Hvem vill falla mig i handtverket?

Herman (*bäfvar förskräckt tillbaka*).

Vid Gud! Denne föddes ej af qvinna. Hans vidrörande förlamar, såsom döden.

Rösten (*ur tornet*).

Ve! ve! Är det du, som talar, Herman? Med hvem talar du, Herman?

Carl.

Der inne är också någon. — Hvad vill det säga? (*Han skyndar till tornet.*) Någon oerhörd hemlighet ligger förborgad i detta torn; med svärdet vill jag lösa den. (*Till Herman*) Är det en fånge, som menniskorna stött ifrån sig? Jag skall lossa hans kedjor. Tala, o stämma! ännu en gång. Hvar är dörren? Hvar är dörren?

Herman.

Lika lätt kunde Beelzebub spränga himmelens portar, som du denna. Gå hem, du starke! En spetsbofs list går öfver en mans förstånd.

Carl.

Men icke öfver tjufvars list. Kom mig nu för första gången till hjelp, o tjufvakonst! (*Han framtager dyrkar.*) Nu tackar jag dig, o Gud! att du ställde mig i spetsen för ett band af tjufvar. (*Till Herman*) Dessa dyrkar le åt all afgrundens försigtighet. (*Han öppnar tornet med en dyrk. Ur djupet uppstiger en gubbe, utmerglad som ett benrangel. Carl ser honom några ögonblick stinnt i ansigtet, och studsar förskräckt tillbaka.*) Förfärliga bländverk! Min far!

FJORTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. MAXIMILIAN.

Maximilian (*matt upplyftande sina hopknäppta händer*).

Pris vare dig, o Gud! Förlossningens stund är kommen.

Carl (*ännu genomträngd af fasa*).

Du, den gamle Maximilians ande! Hvad är, som oroat dig i din graf? Har du släpat med dig en synd in i den andra verlden, som för dig tillstänger paradisets port? Jag vill bedja och låta läsa messor, för att hjelpa din irrande ande till sitt hem. Har du nedgräft enkors och faderlösas guld i jorden? Eller kommer du, för att på mina frågor tyda Evighetens gåtor? Tala! tala! Jag är icke den bleka fruktans man.

Maximilian.

Jag är ingen ande. Rör vid mig! Jag lefver — ack, ett ömkligt och eländigt lif!

Carl.

Hvad? Du har icke blifvit begrafven?

Maximilian.

Jag har blifvit begrafven — det vill säga: en död hund ligger i mina fäders graf; och jag — tre långa månader försmäktar jag redan i detta dystra torn, af ingen stråle belyst, af ingen varm flägt vidrörd — här, hvarest vilda korpar skräna och midnattens ufvar höja sitt rop.

Carl.

Himmel och jord! Hvem har gjort detta?

Herman (*med vild glädje*).

En son!

Maximilian.

Förbanna honom icke!

Carl (*störtar rasande emot Herman*).

Du lögnare med ormtunga! En son? Uttala ännu en gång det ordet *Son*, och jag borrar tio svärd i din giftiga strupe! En son?

Herman.

Hans son! — Hans son, Frans, säger jag.

Carl (står förstenad som en bildstod).

Du eviga chaos!

Maximilian.

Om du är en menniska och har ett menskligt hjerta, du räddare! som jag icke känner, o, så hör en faders jemmer, den hans söner beredt honom! — Tre månader har jag utpustat den för de döfva klippväggarna, och blott ett tomt genljud härmade min klagan. Derföre — om du är en menniska och har ett menskligt hjerta —

Carl.

Denna besvärjelse kunde beveka ulfvar.

Maximilian.

Jag låg på sjuksängen, hade knappt samlat litet krafter efter en svår sjukdom — så förde man till mig en man, som förtäljde att min förstfödde son stupat i fält: han medförde hans sista farväl. Min förbannelse hade jagat honom till striden, döden och förtviflan.

Herman.

En förskräcklig lögn! Denne skurk var *jag sjelf*, köpt af honom, med guld och löften, att taga lifvet af er med detta sorgebud.

Maximilian.

Du? Du? O himmel! Det var hopspunnet — och jag blef bedragen?

Carl (utom sig, går åt sidan).

Hör du, Carl, hör du? Det börjar *dagas*. Rysligt! Rysligt?

Herman (till Maximilian).

Trampa ned mig som en orm! — Jag var hans verktyg, undanhöll brefven från eder Carl, förfalskade

edra och understack andra af hårdt och oförsonligt innehåll. Så bedrog man er — så stal man honom bort ur ert testamente och ert hjerta.

Carl (*fattar Herman vildt i strupen, men släpper honom åter och stöter honom ifrån sig. Han blickar omkring med lågande ögon; och utbrister sedan, vridande händerna, i ett rysligt skratt*).

Och *derföre* röfvare och mördare? — O! jag usle dåre! — Sataniska konster! Och derföre mordbrännare och mördare. (*Han löper i raseri upp och ned.*)

Maximilian (*med mildrad vrede*).

Frans! Frans! — Dock jag vill icke förbanna. Och att jag ingenting såg, ingenting märkte! Ve öfver den blinda, klemiga fadren!

Carl.

Och i tornet min far? — (*Med kufvad smärta*) O! *jag* har här intet skäl att vredgas. (*Till Maximilian med låtsadt lugn*) Tala vidare!

Maximilian.

Jag föll i vanmakt vid detta budskap. Man måste hafva ansett mig för död; ty när jag återkom till sansning, så låg jag redan i likkistan och höljd i en svepning, som ett lik. Jag krafsade på locket. Det öppnades. Då var det mörka natten. Min son Frans stod framför mig med en lykta. »Hvad?» ropade han med en förfärlig stämma — »Tänker du lefva i evighet?» och strax flög kistlocket igen. Dundret af dessa ord hade beröfvat mig mina sinnen; när jag åter uppvaknade, kände jag att kistan bortfördes på en vagn. Ändtligen öppnades hon — jag stod vid ingången till

detta hvalf, min son framför mig, och den man som tillfört mig blodsposten om Carl. Tio gånger omfattade jag hans knän, och gret och bad, och omfattade dem och besvor — Fadrens böner nådde icke hans hjerta. — »Ned med honom!» dundrade det från hans mun — »han har lefvat nog» — och jag blef nedstörtad utan barmhertighet, och min son Frans slöt porten efter mig.

Carl (hastigt).

Det är icke möjligt, icke möjligt! Ni måste ha irrat er.

Maximilian.

Kanske har jag irrat mig. Hör vidare, men blif icke vred! Så låg jag många timmar, och ingen dödlig tänkte på min nöd. Ingen menniskas fot har beträdt denna ödsliga nejd; ty den sagan går allmänt, att mina fäders vålnader släpa rasslande kedjor i dessa ruiner och i midnattsstunden sjunga sin dödssång. Slutligen hörde jag porten öppnas: denne man bringade mig bröd och vatten, och upptäckte för mig, att jag var dömd till hungersdöden, och att hans lif vore i fara, om det kom ut att han födde mig. Så uppehölls jag under denna långa tid; men den oupphörliga kölden, den stinkande luften — den gränslösa sorgen — mina krafter aftogo, min kropp förtärdes. Tusen gånger bad jag Gud med tårar om döden; men måttet af mitt straff är väl icke fyldt ännu — eller ock måste någon glädje vänta mig, efter jag så underbart blifvit vid lif. Dock — jag lider med rätta — (*bittert gråtande*) Min Carl! min Carl! Och han hade ännu intet grått hår.

Carl.

Det är nog. Upp, I klossar! — Upp isklumpar! I känslolöse sjusofvare! Upp! vill ingen vakna? (*Han afskjuter en pistol öfver de sofvande röfrarne.*)

Röfrarne (uppskrämda).

He, holla! holla! hvad är på färde?

Carl.

Har icke historien skakat af er sömnen? Den eviga sömnen skulle ha vaknat. Sen hit! Verldens lagar ha blifvit ett tärningsspel, naturens band har gått i tu, den gamla tvedrägten är lös: Sonen har slagit ihjäl sin fader.

Röfrarne.

Hvad säger kapten?

Carl.

Nej! icke slagit ihjäl — det ordet låter som ett beröm. Sonen har tusenfaldigt rådbråkat, spetsat, torterat sin far! Orden äro mig för menskliga — det, hvaröfver synden rodnar, hvarför kanibalen ryser, och som sedan æoner ingen djefvul har hittat på. Sonen har — (*under det han ofta afbrytes af sin häftiga gråt*) O! sen här! sen här! han har fallit i vanmakt — I detta torn har sonen — — sin far — köld, nakenhet, hunger, törst. — Sen bara! — det är ju min egen far.

Röfrarne (springa fram och omringa den gamle).

Din far? din far?

Schweitzer (framträder vördnadsfullt och faller ned för honom).

Min kaptens far! Jag kysser dina fötter. Du har att befalla öfver min dolk.

Carl.

Hämnd, hämnd, hämnd åt dig, du grymt förolämpade, vanhelgade gubbe! Så söndersliter jag från denna stund det broderliga bandet. (*Han sönderrifver sin mantel från ofvan och ända ned.*) Så förbannar jag hvarje droppe bro-

derligt blod, i den öppna himmelens åsyn! Hören mig, måne och stjernor! Hör mig, du midnattshimmel, som blickade ned på den rysliga gerningen! Hör mig, trefallt förskräcklige Gud! du, som herrskar deruppe öfver månen, och hämnar och fördömer ofvan stjernorna — och flammar i lågor öfver natten. Här knäböjer jag, här uppräcker jag dessa tre finger i den dystra natten — och svär — och så spotte mig naturen utom sina gränser, som ett gräsligt odjur, om jag bryter denna ed — svär, att icke förr helsa dagens ljus, än fadermördarens blod, vid dessa stenar utgjutet, röker emot solen!

(*Han står upp.*)

Grimm.

Det är ett Belials-streck! Komme nu någon fram och säge, att vi äro skälmar!

Razmann.

Nej, vid alla drakar! *Så* ursinnigt ha vi aldrig burit oss åt.

Carl.

Ja! och vid alla deras suckar, som dogo för edra dolkar, deras, som min flamma förtärde och mitt störtande torn förkrossade, förr skall ingen tanke på mord eller rof finna rum i edert bröst, än allas edra kläder äro skarlakansfärgade af den nidingens blod! Derom hafven I väl aldrig drömt, att I ären en arm för ett högre majestät? Vårt ödes förvirrade knut är upplöst! I dag, i dag har en osynlig makt adlat vårt handtverk. Tillbedjen honom, som skänkt eder denna höga lott, som fört eder hit, som bevärdigat eder med det ärofulla uppdrag, att vara hans dystra domsluts förskräckliga englar! Blotten edra hufvuden! Knäböjen i stoftet och stån helgade upp! (*De knäböja.*)

Schweitzer.

Befall, kapten! hvad skola vi göra?

Carl.

Stå upp, Schweitzer, och vidrör dessa heliga lockar! (*Han för honom till sin far och ger honom en hårlock i handen.*) Du mins ännu, hur du en gång klöf hufvudet på en böhmisk ryttare, just då hans sabel ljungade öfver mig, och jag utmattad och hemtande efter andan sjunkit på knä? Då lofvade jag dig en kunglig belöning. Hittills har jag ej kunnat betala den.

Schweitzer.

Det svor du mig, det är sannt. Men låt mig evigt kalla dig min gäldenär!

Carl.

Nej! nu vill jag betala. Schweitzer! Så blef ännu ingen dödlig hedrad som du! — Hämna min far!

(*Schweitzer står upp.*)

Schweitzer.

Store kapten! I dag gör du mig stolt för första gången! Befall! *Hvar, huru, när* skall jag fälla honom?

Carl.

Minuterna äro räknade. Du måste skynda! Välj dig ut de värdigaste i bandet, och för dem raka vägen till adelsmannens slott! Ryck honom ur sängen, om han sofver, eller hvilar i vällustens armar! Släpa honom från bordet, om han frossar vid en måltid! Slit honom från crucifixet, om han ligger bedjande på knä framför det! Men jag säger dig — jag inskärper det djupt i din själ — lemna mig honom icke död! Dens kropp vill jag rifva i stycken och gifva till rof åt hungriga gamar, som ristar hans hud, eller på honom kröker ett hår! Hel, hel måste jag ha honom, och om du lemnar mig

honom lifslefvande hel, så får du en million till belöning. Jag skall med lifsfara stjäla den ifrån en konung, och du skall gå fri, som himmelens vind! Har du förstått mig, så skynda åstad!

Schweitzer.

Nog, kapten! Här har du min hand derpå: antingen ser du två komma tillbaka, eller ingen! — Schweitzers mordenglar, kommen!

(*Går med en skara, hvaribland Grimm, Razmann och Kosinsky. Herman följer dem.*)

Carl (*kastar sig utmattad till jorden*).

O, min far!

(*Täckelset faller.*)

FEMTE AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

Utsigt åt flera rum. Mörk natt.

FRANS (*instörtande, med en armstake i handen*). Straxt derefter DANIEL.

Frans.

Förrådd! Förrådd! — Andar uppkastade ur grifterna — Hela dödens rike, lösryckt ur den eviga sömnen, skriker emot mig: Mördare! Mördare! — Hvem rör sig der?

Daniel (ångestfullt).

Hjelp, heliga Guds moder! Är det ni, stränga herre! som far så förfärligt fram genom hvalfven, att alla sofvande vakna?

Frans.

Sofvande? Hvem har bedt er sofva? Ingen får sofva på denna timme. Hör du? Alla skola vara uppe — i vapen — alla gevären laddade. Såg du dem skymta der i korridoren?

Daniel.

Hvem, nådig herre?

Frans.

Hvem, dumhufvud! hvem? Så kallt och tomt frågar du: hvem? Det grep mig dock, som en svindel! Hvem? åsna! hvem? Andar och djeflar! Hur långt är det lidet på natten?

Daniel.

Nattväktaren ropar tu.

Frans.

Hvad? Vill den här natten räcka till yttersta dagen? Hörde du icke något buller i grannskapet? Intet segerskri? Intet dån af galopperande hästar? Hvar är Car - - Grefven, vill jag säga?

Daniel.

Jag vet inte, nådig herre!

Frans.

Du vet inte? Du är också med i ligan? — Jag skall stampa hjertat ur lekamen på dig, för ditt fördömda: Jag vet inte. Hvad? äfven tiggare försvära sig emot mig? Himmel, Afgrund! allt har sammansvurit sig emot mig.

Daniel.

Nådig herre!

Frans.

Nej, jag darrar icke! Det var ju bara en dröm. De döda stå icke upp ännu — Hvem säger, att jag darrar och ser blek ut? Jag känner mig ju så lätt och så glad.

Daniel.

Ni är blek som döden, ni sväfvar på målet.

Frans.

Jag har feber. Jag vill låta öppna ådern i morgon.

Daniel.

Ack! ni är *allvarsamt* sjuk.

Frans.

Ja, visst! — det är allt ihop. Och sjukdomen förstör hjernan och skapar galna, underliga drömmar. —

Drömmar betyda ingenting. — Är det inte så, Daniel? — Drömmar komma ifrån magen, och drömmar betyda ingenting — jag hade nyss en lustig dröm. (*Han nedsjunker vanmäktig.*)

Daniel.

Herre, min Gud! hvad är det? Georg! Conrad! Bastian! Martin! Hör hit! hör hit! (*Han skakar Frans.*) Tag då förnuftet till fånga! — Se'n heter det, att jag har slagit ihjel honom! Gud vare mig nådig!

Frans (förvirradt).

Bort — bort! Hvarföre skakar du mig så, rysliga benrangel? De döda stå icke upp ännu. —

Daniel.

O, du eviga skapare! han har förlorat förståndet.

Frans (reser sig matt upp).

Hvar är jag? — Du, Daniel? Hvad har jag sagt? Märk inte derpå! Jag har sagt en lögn, det må vara hvad det vill! — Kom, hjelp mig upp! Det är blott en känning af svindel — emedan jag — emedan jag inte fått sofva mig fullsöfd.

Daniel.

Jag skall ropa på hjelp — jag skall kalla läkare hit.

Frans.

Vänta! hör på mig! Så — du är en beskedlig, en god menniska. Hör nu på!

Daniel.

Inte nu; en annan gång. Jag vill föra er till sängs; hvilan skall bekomma er bättre.

Frans.

Nej, jag ber dig: hör på! Låt mig förtälja — och skratta rätt duktigt ut mig! — Se! det tycktes mig, att

jag hade hållit ett kungligt gästabud, och mitt hjerta var väl förnöjdt, och jag låg rusig på gräset i slottsträdgården — och plötsligt — plötsligt — — men jag säger dig till: skratta rätt duktigt åt mig!

Daniel.

Plötsligt...?

Frans.

Plötsligt slog ett förfärligt dunder mitt öra; jag tumlade upp, bäfvande — och se! då tycktes mig, att jag såg hela horisonten uppflamma i eld och låga, och berg och städer och skogar försmälte som vax, och en tjutande stormby bortsopade haf, himmel och jord. — —

Daniel.

Det är ju ett lifslefvande konterfej af den yttersta dagen.

Frans.

Ja! är det inte sannt? Det är en tokig smörja? Då trädde en fram, som bar i sin hand en kopparvåg: den höll han mellan solens uppgång och nedergång och sade: Träden fram, I stoftets barn! jag väger tankarna i min vredes skål och gerningarna med min förtrytelses vigter!

Daniel.

Gud förbarme sig!

Frans.

Bleka som snö stodo de alla der, och ängsligt klappade väntan i hvarje bröst. Då kom det mig före, som hörde jag mitt namn först ropas ur bergets hålor, och min innersta merg frös, och mina tänder skallrade hårdt.

Daniel.

Ack! Gud förlåte er!

Frans.

Det gjorde han icke. Se der! plötsligt syntes en gammal man, djupt nedböjd af sorgen. Han hade bitit sig i armen af brinnande hunger. Allas ögon vände sig skygga från mannen; jag kände mannen. Han skar en lock af sitt silfverhår — kastade den i syndens skål — och se! hon sjönk, sjönk plötsligt i afgrunden, och försoningens skål flög högt i luften. Då hörde jag en röst ropa ur klippans rök: Nåd, nåd för hvarje syndare på jorden och i afgrunden! Du allena är förkastad! *(djup tystnad)* Nå! skrattar du inte?

Daniel.

Kan jag skratta, när det ryser i merg och ben? Drömmar komma från Gud.

Frans.

Fy då! Fy då! Säg inte så! Kalla mig en narr, en vidskeplig, osmaklig narr! Gör det, kära Daniel! — jag ber dig: skäm ut mig duktigt!

Daniel.

Drömmar komma från Gud. Jag vill bedja för er. *(Han går.)*

Frans.

Pöbelvishet! Pöbelfruktan! — Det är ju ännu icke afgjordt, om det förflutna icke är förflutet, eller finner ett öga ofvan stjernorna — Hm! Hm! Hvem blåste i mig den tanken? Finnes det en, som hämnar der uppe, ofvan stjernorna? — Nej, nej! — Ja, ja! Det hväser så rysligt omkring mig. Finnes det en, som hämnar der uppe, ofvan stjernorna? Att nu, i denna natt gå hämnaren ofvan stjernorna till mötes? Nej! säger jag. — Ett eländigt smyghål, hvari din feghet vill krypa undan! Öde, ensamt och döft är allt der uppe, ofvan

stjernorna. — Men om det likväl vore någon ting mer? Nej! nej! det är ingen ting — — Så vill jag: det är ingen ting. Men om det ändå vore någon ting? Ve mig! om man der kom fram med någon efterräkning! Om den toges fram nu, i denna natt? Hvarföre isas mina ben? *Dö!* hvarföre griper mig det ordet så? Att göra räkenskap för hämnaren deruppe, ofvan stjernorna — och om han är rättvis — om han är rättvis?

ANDRA SCENEN.

FRANS. EN BETJENT *(inkommer hastigt).*

Betjenten.

Amalia har flytt — Grefven har plötsligt försvunnit. *(Han går.)*

TREDJE SCENEN.

FRANS. DANIEL *(kommer ångestfull in).*

Daniel.

Nådig herre! Det kommer en trupp af svärmande ryttare utåt vägen; de skrika: halloh! ho ho! — Hela byn är i alarm.

Frans.

Gå! låt ringa i alla klockor — alla skola till kyrkan — alla knäböja och bedja för mig — alla fångar bli lösa och lediga: jag vill dubbelt och trefallt återgifva de fattiga allt — jag vill — Så gå då — kalla min biktfader, att han må läsa bort mina synder! Är du inte på vägen än? *(Larmet höres tydligen.)*

Daniel.

Ack, Gud! Ni har ju alltid föraktat den välsignade bönen.

Frans.

Dö! ser du? *Dö!* Det blir snart för sent. Bed då för mig! Bed! (*Man hör Schweitzer storma utanför. Daniel går.*)

Frans (*på knä*).

Hör mig bedja, Du himmelens Gud! — Det är första gången — Hör min bön, du himmelens Gud! — Jag har icke varit någon vanlig mördare, min herre och Gud! — har aldrig befattat mig med småsaker — min Gud och herre! (*Stenar och eldbränder flyga omkring. Fönsterrutorna falla in. Slottet brinner.*) Jag kan inte bedja. Här — här (*slår sig för pannan och bröstet*) allt så tomt, så förtorkadt — (*står upp*) Nej! jag vill också inte bedja.

Daniel (*kommer åter in*).

Hjelp! rädda! hjelp! Hela slottet står i ljusan låga.

Frans.

Se här, tag denna värja! Hurtigt! Kör den bakifrån genom magen på mig, att icke de der bofvarne må komma och drifva gäck med mig. (*Elden tager öfverhand.*)

Daniel.

Bevare mig Gud! Jag skulle icke kunna befordra någon till himmelriket i förtid, och mycket mindre för bittida — — (*Han flyr.*)

FJERDE SCENEN.

Frans (*stirrar vildt efter honom*).

Till helvetet, vill du säga? — Ja, ja! det osar något sådant. (*Vansinnigt*) Är det deras gnisslande skri jag hör? Hör jag inte eder hväsa, I afgrundens huggormar? — De tränga fram — belägra dörren re'n — hvarföre är jag så rädd för den här spetsiga udden?

Dörren knakar — instörtar — fåfängt att komma undan! (*Frans springer in bland lågorna: de inrusande Röfrarne efter honom.*)

Skådeplatsen förändras till densamma som i 4:de Aktens sista Scen.

FEMTE SCENEN.

MAXIMILIAN (*sittande på en sten*). CARL (*midt emot honom*). RÖFVARE (*gå här och der i skogen*).

Carl.

Säg mig! Var han er verkligen kär, eder äldste son?

Maximilian.

Du vet det, o himmel! Hvarföre lät jag bedåra mig af den elaka sonens ränker? En lycklig och prisad fader vandrade jag bland menniskors fäder. Skönt blomstrade omkring mig mina förhoppningsfulla barn. Men — ve den olycksaliga stunden! — den onde anden for in i den yngre sonens hjerta, jag trodde den ormen — och förlorade begge mina barn. (*Han höljer sitt ansigte*).

Carl (*går bort ifrån honom, kommer tillbaka och räcker honom handen med bortvändt ansigte.*)

Maximilian.

Ack! om du vore min Carls hand! — Men han ligger fjerran härifrån i det trånga huset, sofver redan den djupa sömnen, och hör icke ljudet af min klagan. —

Carl.

Nu måste det ske — nu! Och likväl — kan jag väl återgifva honom sin son? Jag kan ju icke skänka honom sin son igen. — Nej! jag vill tiga.

Maximilian.

Hvad säger du, min vän?

Carl (*som förut*).

Men tänk! om jag nu bortstal hans välsignelse — stal den till mig som en tjuf, och smög min väg med det gudomliga bytet? (*Han faller ned för den gamle.*) Jag sönderbröt riglarna för ditt torn — kyss mig, vördnadsvärde gubbe!

Maximilian (*kysser honom*).

Föreställ dig, att det är en faderskyss — så vill jag tänka, att jag kysser min Carl — Hvad? du kan också gråta?

Carl (*djupt rörd*).

Jag tänkte på att det var faderskyssen! (*Han ligger vid den gamles bröst. Pause. Man hör på afstånd ett förvirradt buller och ser sken af facklor.*)

Carl (*springer upp*).

Hör! hör! Hämnden ropar! De komma! (*Han kastar en djup blick på den gamle och skådar vildt åt det håll, hvarifrån larmet höres. Facklor synas tydligare, bullret nalkas, under upprepade pistolskott.*)

Maximilian.

Ve! ve! Hvad är det för ett rysligt buller?

Carl (*knäböjd, på andra sidan, med händerna andaktsfullt hopknäppta*).

Hör mordbrännarens andäktiga bön, Du hämnare i himlen! — Gör honom odödlig! Ryck icke bort honom vid *första* slaget! Gör hvarje hjertstöt till en lisa! hvarje svärdshugg till en vederqvickelse!

Maximilian.

Ve! ve! hvad mumlar du, främling? Rysligt! Rysligt!

Carl.

Jag beder.

(*Röfrarnes vilda musik höres på afstånd.*)

Maximilian.

O! så tänk också på min Frans i din bön!

Carl.

Ja! jag skall komma ihåg honom.

SJETTE SCENEN.

DE FÖRRE. *Under en marche uppträda* SCHWEITZER *främst*, GRIMM, RAZMANN, KOSINSKY, Ett tåg af Röfvare, FRANS, *släpande i kedjor, midt ibland dem*, HERMAN.

Schweitzer.

Triumf, kapten! Här är bofven. Jag har hållit mitt hedersord.

Grimm.

Vi sleto honom ur lågorna af hans slott. Hans vasaller ha flytt.

Kosinsky.

Hans slott har sjunkit i massa bakom honom. Försvunnet är minnet af dess namn. (*En hemsk tystnad följer derpå.*)

Carl (*framträder långsamt. Till Frans med dof och stilla röst*).

Känner du mig?

Frans (*står med ögonen fästade på jorden*).

Carl (*för honom till fadren*).

Känner du *denne?*

Frans (*störtar rysande tillbaka*).

Krossen mig, I himmelens åskor! — Min far!

Maximilian (*vänder sig bort*).

Gå! Gud förlåte dig! — Jag förgäter —

Carl.

Nej! nej! Min förbannelse hänge sig tusenpundig vid denna bön och förlame dess flygt mot himlen! Känner du också detta *torn?*

Frans (till Herman, i raseri).

Ha! niding! O! att jag icke kan utgjuta allt mitt gift i ditt anlete! O! det är bittert. *(Han biter, gråtande, i sina kedjor.)*

Carl (till Röfrarne).

Det är nog. Fören den gamle djupare in i skogen! Till det, jag nu skall göra, behöfvas inga fadersTårar.

Röfrarne (bortföra den gamle Grefven, som synes nästan sanslös och ännu alltid blickar tillbaka efter Frans).

Carl.

Närmare, banditer!

Röfrarne (bilda en halfmåne omkring Carl och Frans, och hänga tysta och rufvande öfver sina gevär).

Carl (majestätiskt).

Såsom fullmäktig från verldens domstol står jag här. Jag skall slita en tvist, som ingen *Ren* kan slita. *Syndare* sitta till doms; jag, den *störste*, främst. *Dolkar* äro lotterna. *(Han drager sin dolk.)* Hvar en, som bredvid denne icke står ren som ett helgon, träde af ur Rätten, och sönderbryte sin dolk! — Kasten edra lotter!

(Röfrarne kasta i en hög sina vapen.)

Var stolt! du har i dag gjort missdådare till englar. Ännu en dolk saknen I? Hans moder var ock min moder. — *(Till Kosinsky och Schweitzer.)* Så dömmen då, ni! *(Han sticker sin dolk i skidan, och går afsides.)*

Schweitzer (efter ett uppehåll).

Står jag icke nu här som en skolpojke, och bråkar min hjerna, för att hitta på någon ting? Så rikt

som lifvet är på fröjder, så fattig är döden på qval. *(Till Kosinsky)* Tala *du!* — jag förstummas.

Kosinsky.

Tänk på det silfverlockiga hufvudet! Blicka åt sidan på detta torn! Det skall inspirera dig. Jag är blott en lärjunge. — Du må skämmas, mästare!

Schweitzer.

Riktigt! riktigt! der ha vi det. *(Han står ännu begrundande.)* Hvad? Bedref han icke sitt nidingsverk vid detta torn? Dömma vi honom icke vid detta torn? Ned med honom! I detta torn må han ruttna lefvande!

Röfrarne (under bifallssorl).

Ned! Ned med honom! *(De storma löst på Frans.)*

Frans (springer i sin broders famn).

Rädda mig ur mordbrännarnes klor! Rädda mig, broder!

Carl.

Du har gjort mig till deras Furste. *(Frans störtar förskräckt tillbaka.)* Kan du *ännu* bedja mig?

Röfrarne (ännu vildare).

Ned med honom! ned! ned!

Carl (går fram till Frans).

Min faders son! Du har stulit ifrån mig min himmel. Denna synd vare dig efterskänkt! Jag förlåter dig, broder! *(Han omfamnar honom.)* Far till afgrunden, niding! *(Han stöter honom ifrån sig och skyndar bort. Frans Moor nedstörtas i djupet. Vildt hånskratt af Röfrarne.)*

Carl (kommer tillbaka).

Det är fullkomnadt! Ödenas Styresman! haf tack! det är fullkomnadt! *(Han synes fästad vid en stor tanke.)* Hvad? Om nu detta torn vore det *mål,* hvartill du förde mig på den blodiga vägen? Eviga Försyn! Jag bäfvar —

och tillbeder! — Vålan! jag förtröstar på dig, och firar min helgdagsafton vid målet. I sin skönaste slagtning faller Segraren skönast. — I denna aftonrodnad vill jag slockna. Låt min far komma hit!

(Några röfvare gå, och framföra den gamle Grefven.)

Maximilian.

Hvad viljen I med mig? Hvar är min son?

Carl (med värdighet).

Planeten och sandkornet ha sin utmätta plats i skapelsen. Också din son har sin. Var lugn och sätt dig ned!

Maximilian (utbrister i tårar).

Intet barn mer! Intet barn mer!

Carl.

Var lugn och sätt dig!

Maximilian.

O! de godhjertade barbarerna! Ur tornet ryckte de en döende gubbe, för att få säga honom: dina barn äro slagtade. *(Han knäfaller.)* O! jag beder er: fulländen er barmhertighet, och störten mig dit neder igen!

Carl (fattar häftigt hans hand och håller den med värma upp emot himlen).

Häda icke, gamle man! Häda icke den Gud, inför hvilken jag i dag bedt med glädje! — Säg: hvar skulle du finna ord, för att göra Honom din afbön, om han i dag hade döpt dig en son?

Maximilian (bittert).

Döper man i dag med blod?

Carl.

Hvad säger du? — Ja, gubbe! äfven med blod kan Försynen döpa. Med blod har hon i dag döpt åt

dig. — Hennes vägar äro sällsamma och fruktansvärda; men glädjetårar glänsa vid målet!

Maximilian.

Hvar får jag gråta dem?

Carl (störtar i hans armar).

Vid din Carls hjerta.

Maximilian (i utbrottet af den högsta glädje).

Min Carl lefver?

Carl.

Din Carl lefver! Han är utsänd såsom din räddare, din hämnare! *Så der* lönade dig din *gynnade* son! *(pekande på tornet). Så här* hämnar sig din *förlorade* son! *(Han trycker honom till sitt bröst.)*

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE. AMALIA *med flygande hår.* HELA RÖFVARBANDET *följer henne och samlar sig i Scenens fond.*

Amalia.

De döda, ropar man, hafva uppstått vid hans röst — min morbror lefvande — ur detta torn! Carl? min morbror! hvar finner jag dem?

Carl (bäfvar tillbaka).

Hvem bringar denna bild för mina ögon?

Maximilian (uppreser sig, darrande).

Amalia! Min dotter! Amalia!

Amalia (kastar sig i gubbens armar).

Jag har dig åter, min far! och min Carl och allt?

Maximilian.

Min Carl lefver. — Du! Jag! Allt!

Amalia (skyndar emot Carl, som hon med förtjusning omfamnar).

Jag har honom! Jag har honom!

Carl (sliter sig lös från Amalia).

Bort! bort från mig, olycksaligaste af brudar! Olycksaligaste bland fäder! Låten mig fly!

Amalia.

Hvarthän? hvarthän? (*Hon lindar sina armar omkring honom.*)

Maximilian (sjunker blek tillbaka).

Min son flyr!

Carl.

För sent! Allt förgäfves! Din förbannelse, min far! din uppdiktade förbannelse — Dö! Amalia! — Dö, min far! Dö genom mig för andra gången! — Desse, dina räddare, äro röfvare och mördare! Din son är deras höfding!

Maximilian.

Gud! mina barn! (*Han nedsjunker utan sansning.*)

Carl (står länge försänkt i åskådning af den döende fadren. Han slår sig för pannan och skrattar högt).

Ha ha ha! Hören I kruthuset knalla öfver mödrarnas hjessor? Sen I flammorna läppja på barnens vaggor? Ha! det är brudfacklan — det är bröllopsmusiken — Oh! han glömmer sig icke — han vet att mana — Derföre bort från mig all kärlekens fröjd! Bort all lifvets glädje! Det är vedergällning!

Amalia (på knä).

Rysligt! rysligt!

Carl.

O! det är mer än en man kan bära! Bort! bort! Blod! blod! Det går väl öfver. (*Han vill fly.*) Om jag får se blod — —

Amalia (*faller i hans famn*).

Mördare! djefvul! Jag kan ej öfvergifva dig, engel!

Carl.

Sen hit! Sen hit! Hon älskar mig med alla mina synder. Ljusets barn gråta vid benådade djeflars bröst. — O! jag är ren; jag är lycklig! Med henne vill jag återvända i mensklighetens sköte — med stilla dygder och en evig kärlek försona hvad jag brutit! — (*Han döljer sitt ansigte vid hennes bröst. En rörande grupp. Kort uppehåll.*)

Grimm (*framträder med blottad dolk*).

Håll, förrädare! — Släpp denna arm, eller säger jag dig ett ord, att det sjunger i dina öron och dina tänder skallra af fasa!

Schweitzer (*sträcker svärdet mellan båda*).

Grimm.

Kom ihåg de böhmiska skogarna! Hör du? Lyfte du icke upp din hand till en jernhård ed, och svor, *att aldrig öfvergifva oss*, liksom vi ej öfvergifvit dig?

Razmann.

Se hit! Se! känner du dessa ärr? Du är vår. Med vårt blod ha vi köpt dig till lifsegen. Fort! kom med oss! *Offer för offer*! Kärlek för trohet! En qvinna för bandet!

Carl (*släpper Amalias hand*).

Det är förbi. — Jag ville vända om och gå till min fader; men Han i himmelen säger: nej! — kommen, kamrater!

Amalia (*rycker honom tillbaka*).

Öfvergifva mig ånyo? Nej! Nej! Förbarma dig och döda mig!

Carl.

Detta förbarmande känna endast vilddjuren — Jag dödar dig icke.

Amalia (omfattande hans knän).

Ack! för Guds skull, för all barmhertighets skull! Jag begär ju icke kärlek mer. Döda mig, och jag är lycklig!

Carl.

Vill du ensam vara lycklig? Bort! bort! Jag dödar ingen qvinna.

Amalia.

Ha! nu förstår jag. Du kan blott döda de lyckliga; dem, som äro mätta på lifvet, går du förbi. (*Till röfvarhopen.*) Så förbarmen I er öfver mig, I bödelns lärjungar! Jag läser ett så blodtörstigt medlidande i edra blickar — trycken af! Eder mästare är en feghjertad prålare.

(*Några Röfvare lägga an.*)

Carl.

Tillbaka, Harpyer! (*Han träder emellan; med majestät*) Låt en af eder våga att bryta in i min helgedom! Hon är *min* (*i det han omfattar henne; till bandet*) Hvad naturen sammanknutit — ho kan skilja det åt?

Röfrarne (lägga an).

Vi!

Carl (nedsänker Amalia, nästan liflös, på stenen — sedan beslutsamt).

Halt! Carl Moors brud skall dö genom Carl.

(Han rusar mot Amalia och genomborrar henne med dolken.)

Röfrarne (klappa i händerna).

Bravo! Bravo!

Grimm.

Det kallas att hålla sitt hedersord, som en Röfvarfurste.

Carl (ställer sig framför Amalia och bevakar henne med utsträckt svärd).

Nu är hon min! min! — Invigd med dolken har jag hemfört min brud. (*Ömt till Amalia*) Är det inte sannt, Amalia? Döden för en brudgums händer är ju skön —!

Amalia (döende).

Ja! skön! (*Hon utsträcker sin hand och dör.*)

Carl (till bandet).

Nå, I erbarmliga stympare! Så högt svängde sig dock väl aldrig edra skurkaktiga anspråk! Ett lif, som redan var förfallet, hafven I offrat mig — ett lif, fullt af laster och brott. Jag har åt eder offrat en engel. (*Han kastår föraktligt sin värja ibland dem.*) Vi äro qvitt, banditer! Öfver detta lik ligger min förbindelse sönderrifven. Den jag har af eder, skänker jag er.

Röfrarne (tränga sig fram, kyssande hans händer och kläder).

Dina lifegna åter intill döden!

Carl.

Nej! nej! nej! Stilla hviskar min genius: »Carl Moor! Gå icke längre! här är menskligbetens råmärke — och ditt!»

Grimm.

Ha! modlöse! hvar äro nu dina högt flygande planer? Äro de såpbubblor, som falla ihop för en qvinnas dödspust?

Carl (med värdighet).

Undersöken icke, när Carl Moor handlar. Det är min sista befallning. Kommen! Sluten en krets om-

kring mig, och förnimmen eder döende kaptens testamente! (*Han fäster en hvilande blick på bandet.*) I hafven slutit eder troget till mig — troget utan exempel. Hade *dygden* så fast förbrödrat eder, som *lasten*, så voren I hjeltar, och menskligheten skulle uttala edra namn med förtjusning. Gån ut och offren edra gåfvor åt *Staten!* Tjenen en konung, som strider för menskligheten rättigheter! Med denna välsignelse lemnar jag er. (*Till Schweitzer och Kosinsky*) Schweitzer, Kosinsky, blifven här! (*De öfriga Röfrarne afträda långsamt och med rörelse.*)

ÅTTONDE SCENEN.

CARL, SCHWEITZER, KOSINSKY.

Carl.

Gif mig din högra hand, Kosinsky! — Schweitzer, gif mig din venstra! (*Han fattar deras händer och står midt emellan båda.*) (*Till Kosinsky*) Du är ännu ren, unge man! Bland de orena den *enda* rene. (*Till Schweitzer*) Djupt har jag doppat denna hand i blod. Det är *jag*, som gjort det. Med denna handtryckning tager jag tillbaka hvad som är mitt. Schweitzer! du är ren. — (*Han lyfter deras händer mot höjden.*) Fader i himmelen! Här gifver jag dig dem åter. De skola varmare sluta sig till dig än de, som aldrig fallit. Det vet jag för visst.

(*Schweitzer och Kosinsky falla från båda sidor i hvarandras armar.*)

Carl.

Icke nu — blott *nu* icke, mina vänner! Skonen mitt mod i domens stund! Gån! Intet farväl! *Der* uppe se vi hvarandra åter — eller ock *icke*. Fort! fort! innan jag blir vek.

Schweitzer och Kosinsky (*aflägsna sig med betäckta ansigten*).

Carl (*allena; efter ett uppehåll, med en lugn glädje*).

Och äfven *jag* är en god medborgare. Uppfyller jag icke den rysligaste lag? Vördar jag den icke? Hämnar jag den icke? — Jag kommer ihåg, att jag der borta talte med en fattig man, som arbetar för dagspenning och har elfva lefvande barn. Man har utsatt ett pris af tusen ducater åt den, som öfverlemnar den store Röfvaren lefvande. Den mannen vill jag hjelpa.

(*Han går.*)

(*Täckelset faller.*)

OTHELLO,

MOHREN I VENEDIG.

SORGSPEL I FEM AKTER

AF

SHAKSPEARE.

Öfversättning.

Personer:

DOGEN i Venedig.
BRABANTIO, en Rådsherre.
LODOVICO, hans brorson.
OTHELLO, Mohren.
CASSIO, Othellos Löjtnant.
JAGO, Othellos Banérförare.
RODRIGO, en Adelsman.
MONTANO, Othellos företrädare i Ståthållarskapet på Cypern.
DESDEMONA, Brabantios dotter, Othellos gemål.
EMILIA, Jagos hustru.
RÅDSHERRAR, RIDDARE, SÄNDEBUD och BETJENTER.

Skådeplatsen i första akten är Venedig, i alla de öfriga ön Cypern.

Ett ord om Shakspeare och Othello.

Denna öfversättning, redan för tre år sedan, på dåvarande Theater-direktionens begäran företagen och fulländad, öfverlemnas nu i allmänhetens händer genom trycket, då den hittills icke kunnat göras känd från skådeplatsen. Den är nu sådan, som jag ansett den böra och kunna framställas på scenen, visserligen ej utan fel, dock icke vanställd genom tillägg eller stympad genom för många uteslutningar. Att jag borttagit några mindre väsentliga stycken och mildrat vissa uttryck, torde den med scenens fordringar bekante läsaren gilla, och den med Shakspeares språk och Skaldeverk förtrolige åtminstone ursäkta.

Shakspeare, som i förra seklet af många, äfven utmärkta män, sanslöst smädades, har i våra dagar haft det öde att af många lika sanslöst beundras. Det är i sanning vigare att dömma för eller emot än att läsa honom på hans modersmål, hvilket sällan varit fallet med hans nymodiga recensenter. Emellertid har lusten vaknat att göra den gamla mästarens bekantskap, och alla, som rätt läst hans dramatiska verk, äro ense derom, att han varit ett af de ovanligaste Snillen, som någonsin lefvat. Den dramatiska formen, liksom all form, skiftar med tiderna. Jag är långt ifrån att påstå, att den form han valde, är den fullkomligaste; jag tror till och med att den af de Franska Tragici iakttagna formen, om den ej slafviskt eller

pedantiskt följes, är för Tragediens värdighet fördelaktigare; men jag vet, att uti intet land i Europa fanns på Shakspeares tid någon bättre och att han betydligt omskapade och förädlade den, som före honom fanns. Ligga icke *Jodelle's*, *Grevins* och *Garniers* skådespel glömda och olästa, under det att kring hela Europa Shakspeares stycken spelas och beundras, och under det att i sjelfva Paris den genialiske Talma till folkets förtjusning uppträder såsom Hamlet och Othello? Kunna väl den snillrike Corneilles Sorgspel *Les Horaces* och *Cinna* i plananläggningen och theatralisk verkan anses upphinna *Romeo* och *Julia* eller *Othello?* Lika litet som sednare författare, ehuru i form och yttre regelmässighet öfverlägsne, kunna med Shakspeare jemföras i poetisk rikedom. Oaktadt de formella bristerna, som tillhöra tidehvarfvet, är Shakspeares Theater en dyrbar Codex, en Poesiens heliga bok, en guldgrufva af bilder och idéer, hvarur hans belackare icke försmått att förskaffa sig hvad La Harpe kallar "*les heureux emprunts*", dem de sedan inpassat i den form de mest älskat. De hafva gjort Shakspeare den förebråelsen, att han haft *för mycket* snille och *för litet* smak, samt förbarmat sig öfver hans råa foster och smakfullt begagnat dem i sina egna arbeten.

Finare läsare anmärka ofta, att den moderna Dramatikens fader stundom är för stark i sina målningar och för litet bildad i vissa af sina uttryck. Jag lemnar denna anmärkning i sitt värde: jag vill beundra honom derföre, att han var så stor, och icke anklaga honom derföre, att han ej var en sol utan fläckar eller en engel utan menskliga brister. I en alldeles orörd gestalt kan han väl nu mera icke framträda på theatern: somliga af hans stycken kunna ej utan största svårighet der gifvas, och dertill finnes ett skäl, kanske vigtigare än något annat: hans talrika scenförändringar. En oupphörlig flyttning verkar afbrott och en obehaglig rubbning i åskådarens tankegång, och afsvalnar hans lifliga deltagande i handlingen: han behöfver merendels några ögonblick att göra sig hemmastadd på det nya rummet, men blifver illa tillfreds, då han knappt hinner betänka sig, eller inse hvar han är hemma, innan han åter hastigt befinner sig annorstädes. Om läran om rummets

enhet af fransyska konstdomare blifvit drifven för långt, så hvilar den likväl på en sann grund. Rummets enhet, då den, utan uppoffring af ämnets sanna natur och den högre poetiska behandlingen, kan iakttagas, är visserligen bättre än Rummets mångfald. En vis medelväg torde vara bäst, men är här, som oftast, svår att träffa.

I anseende till den theatraliska formen är kanske *Othello* den fullkomligaste af Shakspeares Tragedier. Utan alla episoder framskrider handlingen med oupphörligt stigande intresse: intet enda oförberedt uppträde förekommer. Utom skådeplatsens flyttning från Venedig till Cypern, som är nödvändig, och som tilldrager sig emellan första och andra akterna, finnes ingen, för åskådaren störande, scenisk förändring. Karaktererna äro skarpt och mästerligt tecknade. Djupet af författarens menniskokännedom, en förmåga, hvari han af ingen är upphunnen, kan här af blotta konstälskare klarare inses, än i något annat af hans arbeten, och hela konstverket är till sin natur för allmänheten mera lättfattligt än de öfriga.

Utan tvifvel vore det för Svenska theatern och för Svenska folket en vinst och en njutning, om Othello blefve gifven. Jag säger icke derföre: *min öfversättning*. Tid och böjelse hafva ej tillåtit mig att i en öfversättares konst förvärfva någon stor skicklighet eller vana. Om en bättre framträder, vill jag med glädje se mitt arbete öfverträffadt, nöjd om jag kunnat väcka allmänhetens uppmärksamhet på ett stycke af hög poetisk förtjenst, och uppväcka dess begär att se detsamma, ej blott på papperet med stumma ord, utan af scenens tjusningsmedel och utmärkta skådespelares konst förhärligadt.

Den åldriga, vördnadsvärda theaterbyggnad, der äfven Melpomene mottagit några sköna, men sparsamma, offer, har gått upp i lågor. Den allmänneliga nyfikenheten, angelägen att i sista stunden samla intryck för en längre tid, njöt sig mätt vid det praktfulla skådespelet af dess brand. Möjligt är, att någon, vid åsynen af denna autodafé, ansåg den såsom en symbol af den dramatiska smakens luttring genom eld: och om mängden hyste denna känsla, så kan man hoppas, att, när en

gång ett nytt Melpomenes tempel, enkelt och skönt som Minervas i Athen, uppreser sig i Svenska hufvudstadens Altislund, folkets röst skall blifva enhällig för det sköna och ädla, det må hafva talat på hvad tungomål som helst, så att öfverskriften på detta tempel må blifva och besannas:

ΜΗΔΕΝ ΕΙΣΙΤΩ ΚΑΚΟΝ

det vill säga: *Intet dåligt skall här ingå.*

Stockholm den 19 December 1825.

ÖFVERSÄTTAREN.

FÖRSTA AKTEN.

En gata i Venedig, utanför Brabantios hus.

FÖRSTA SCENEN.

JAGO, RODRIGO.

Jago.

Du vill ej höra mig; men jag bedyrar
Att aldrig än jag drömt om något sådant.

Rodrigo.

Du hatar honom, har du sagt.

Jago.

Som döden.
Fördöm mig eljest. Tänk, tre höga herrar
Med blottadt hufvud bådo honom nämna
Mig till sin Underhöfding. Utan skryt,
Jag känner mig: jag är den platsen värd.
Men han, som följer sina egna griller,
Afspisar dem med några tomma ord,
Förfärligt smyckade med krigareder.
Hvad mina förespråkare begärt
Han afslår kort och godt med denna dom:
»Det blir ej af; jag redan valt min man.»
Och hvem var det? en hjelte under friden,

En Michel Cassio, en Florentiner,
Som aldrig fört på fältet en pluton,
Och icke känner hur en här ställs opp,
Mer än en qvinna: han blef vald likväl,
Och jag, af hvilkens mod Othello sjelf
Sett stora prof vid Rhodus och på Cypern,
Och många andra ställen, jag får gå
I stoftet qvar och slåss med borgenärer.
Den veke Cassio blifver Underhöfding
Och jag hans mörka Höghets vapensven.

Rodrigo.

Vid Gud! hans baneman jag hellre blefve.

Jago.

Här finns ej hjelp. Det är så tjenstens gång:
Befordran vinnes nu med kryp och smil,
Ej, såsom förr, i gammal laglig ordning.
Döm sjelf, min vän! om jag förbunden är
Att älska Mohren.

Rodrigo.

Jag begärde afsked.

Jago.

Gif dig tillfreds! Jag följer honom endast
För att få roa mig på hans bekostnad.
Vi kunna icke alla vara herrar,
Och alla herrar icke troget tjenas.
Väl ser man mången ödmjuk, lydig dräng,
Som tjenar ut sin tid, och tåligt kysser
Sin boja, och som gammal afsked får.
Blygd öfver sådan svaghet! Andra äro
Blott ögontjenare åt sina herrar;
Och gömma sina hjertan för sig sjelfva,
Och fylla sina fickor, och må väl.

Det folket har förstånd, om intet annat,
Och ibland dem mig sjelf jag räkna vill.
Så sannt du är Rodrigo, vore jag
Othello blott, jag ville ej bli Jago.
I Mohrens tjenst jag tjenar blott mig sjelf,
Det vete Gud! Jag tjenar ej af kärlek,
Men blott för syn skull, för min egen fördel.
Ty när min handling tyckes klart bevisa
Mitt hjertas inneburna ädelmod,
I yttre krus, jag kan en stund derefter
Ta hjertat ut, och hålla det i handen,
Och bjuda himlens fåglar ned på rof;
Ty vet, att Jago är ej den han synes.

Rodrigo.

Hvad lyckan måtte negerartad vara,
Om detta lyckas honom.

Jago.

Flickans far
Vi måste väcka: hennes fränder reta:
Othellos namn kring staden ropa ut:
Rodrigo! ropa! Nyfödd är hans fröjd —
Gjut öfver den ett sådant regn af plågor,
Att den sin glans och färg förlora må.

Rodrigo.

Här bor Brabantio; jag vill ropa högt.

Jago.

Skrik med så ängsligt och så rysligt ljud,
Som när försummelsen och nattens mörker
Ge fart åt elden i en folkrik stad.

Rodrigo.

Vak upp, Brabantio! — hör, signor Brabantio!

Jago.

Vak upp — gif akt! Brabantio, tjufvar, tjufvar.
Se om ditt hus, din dotter, dina kistor.
Upp! här är fullt af tjufvar.

ANDRA SCENEN.

DE FÖRRE. BRABANTIO (*synes i ett fönster*).

Brabantio.

Hvad är detta?
Hvem håller här ett så förfärligt väsen?

Rodrigo.

Signor! har du ditt hela hus der inne?

Jago.

Och alla dörrar stängda?

Brabantio.

Nå, än sedan?

Jago.

Du är bestulen — fort! svep manteln kring dig!
Din halfva själ har rymt ifrån dig, herre!
Din dotter ur ditt sköte röfvad är!
Väck upp de slumrande, låt klockan röras,
Kom, skynda dig!

Brabantio.

Har du förlorat vettet?

Rodrigo.

Du känner väl min stämma, stränge herre!

Brabantio.

Nej! hvem är du?

Rodrigo.

Jag heter ju Rodrigo.

Brabantio.

Så mycket sämre blir du hälsad. Har jag
Ej tillsagt dig att ej min tröskel nalkas?

Du har ju hört mig säga ärligt ut,
Att du ej får min dotter; men i yrseln,
Af vinets dunster rusig och förvirrad,
Du kommer här med smädelse och trots
Min nattro att förstöra.

Rodrigo.

Skynda, herre!

Brabantio.

Men du kan vara säker, att mitt mod,
Förenadt med min värdighet, förmår
Att straffa dig för slikt.

Rodrigo.

Var ej så het;
I ren och ädel afsigt är jag kommen.

Jago.

Vi vilja tjena dig: du håller oss
För skälmar. Du vill se din enda dotter
Vid en barbarisk makes sida, herre!

Brabantio.

Fördömda skurk! hvem är du?

Jago.

Jo! en skurk,
Som kommer att förtälja, hur din dotter
I Mohrens famn ur fadrens armar flyr.

Brabantio.

Vi träffas väl; jag känner dig, Rodrigo!

Rodrigo.

Jag träffas, när du vill. Men jag bedyrar,
Att, om din dotter med ditt goda minne
Och bifall, som det ock i sanning synes,
I denna dunkla midnatt röfvas bort

Och föres i den vilda Mohrens famn,
Då är vår varning ock en förolämpning.
Vet du det ej, så säger mig mitt samvet
Att vi en tjenst dig gjort. — Se efter, sjelf.
Finns hon uppå sitt rum, finns hon i huset,
Välan! förfölj mig då med eld och svärd!
Ty jag har narrat dig.

Brabantio.

Slå eld, slå eld!
Gif mig en fackla. Väck mitt folk på stunden.
Förunderligt får jag igen min dröm.
Och möjligheten blott förkrossar mig.
Ljus! hit med ljus!

Jago.

Farväl! jag måste gå;
Min heder och min fördel neka mig
Att emot Mohren vittna, som kan hända
Om jag blir qvar. Jag vet också, att staten
Ej i sin nöd hans bistånd sakna kan,
Fastän hans brott en liten näpst förtjenar.
Med högljudt bifall snart han seglen hissar,
Att föra ut vid Cypern statens krig.
Hvar finna de en man af hans förmåga
Att leda deras värf? Fastän min själ
Mer honom hatar än tartarens plågor,
Jag måste vika för nödvändigheten
Och hänga ut en liten trohetsvimpel,
Som blott ett tecken är. Sök honom, herre!
På Gyllne Skytten: säkert finns han der,
Jag skyndar dit förut. Farväl, Rodrigo!

(*Han går.*)

TREDJE SCENEN.

RODRIGO. BRABANTIO (*åtföljd af betjenter med facklor*).

Brabantio.

Ja! det är sannt, ty värr; mitt barn är borta,
Och bitter blir min ålderdom — o hör!
Hvar såg du henne? ack! du arma flicka!
Med Mohren? var det så? och jag är far? —
Vet du, att det var hon? o nej! du ljuger —
Fördömdt! hvad sade hon? mer facklor hit! —
Och redan gifta?

Rodrigo.

Visserligen, herre!

Brabantio.

Du milda himmel! men hur kom hon ut?
Finns ingen trolldomskonst, som mäktig är
Att dygd och oskuld från sin pligt förleda?
Har du ej läst om sådant någonstädes?

Rodrigo.

Jo, nådig herre!

Brabantio.

Om jag gifvit henne
Åt dig! — fort! skynden er (*till betjent.*) Hvar tror du väl,
Att jag kan träffa henne med Othello?

Rodrigo.

Förse dig väl med vakt, och följ mig åt!

Brabantio.

Gå först, min vän! Vid hvarje hus jag ropar,
Och dundrar öfverljudt: i vapen! kom!
Följ mig, min vän! jag vill din möda lõna.

FJERDE SCENEN.

En annan gata, utanför Gyllne Skytten.

OTHELLO. JAGO. *Betjening med facklor. Straxt derefter* CASSIO, *med Drabanter.*

Othello.

Han må anklaga mig, om han behagar.
De trogna tjenster, som jag staten gjort,
Förlama nog hans klagan. Märk också,
Att jag, då jag nu lärt, att skryt är ära,
Förkunna vill, det jag mitt lif, min anda
Från kungligt ättblod leder. Jago, vet,
Om jag ej älskade min Desdemona,
Jag ville ej min himmelsvida frihet
I dessa band och bojor innesluta
För alla jordens skatter. Hvem är detta?

Jago.

Det är Brabantio med sina vänner —
Gå in, herr general!

Othello.

Nej! jag vill finnas.
Min sak, min oskuld och min värdighet
Rättfärdiga mig nog. Hvem är det? Jago!

Jago.

Vid Janus! jag såg vilse.

Othello.

Der är Dogens
Drabanter och min Underhöfding Cassio.
Guds frid jag önskar eder, ädle vänner!
Hvad nytt?

Cassio.

Dig hälsar Dogen, herr Othello!
Och önskar se dig hos sig oförtöfvadt.

Othello.

Hvad vill han?

Cassio.

Frågan lärer Cypern röra;
Ty många af Senaten ha stått opp
I natt och re'n hos Dogen sig församlat.
Du saknas, herre!

Othello.

Väl, att du mig fann.
Jag följer dig.

Cassio.

Här kommer mera folk.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. BRABANTIO. RODRIGO (*med vakt*).

Jago.

Gå undan, general! Brabantio kommer.
Han ondt i sinnet har.

Othello.

Hvem der? stå still!

Rodrigo.

Signor! der är han.

Brabantio.

Neder med dig, bof!

(*De draga svärden.*)

Jago.

Rodrigo! kom — (*till Othello*) jag dig försvarar, herre!

Othello.

Göm granna svärdet! daggen rostar ner det.
Du, gamle herre! bör med dina år
Mer än med dina vapen vördnad bjuda.

Brabantio.

Säg mig, hvar har du dolt min dotter? Svara!
Med din fördömda konst du tjusat henne.
Jag anser och jag häktar dig, som en,
Den der med trolldom menniskor bedrager.
Fort! gripen honom! Om han motstånd gör,
Slån ned hans vilda kraft.

Othello.

O, hören: stilla!
I som *emot* mig, I som *med* mig ären.
När jag har lust att fäkta, gör jag det
Utmaningen förutan. Nu, Brabantio!
Hvart vill du föra mig?

Brabantio.

Till tornet genast,
Tills rådet, samladt på tillbörlig tid,
Till svars dig kallar.

Othello.

Skall jag lyda dig?
Hur må väl Dogen bli dermed tillfreds,
Hvars sändebud nu stå invid min sida?

Cassio.

Herr general! kom snart; ty Dogen väntar,
Omgifven af sitt råd.

Brabantio.

Är rådet samladt?
Nu midt i natten? — För dem genast dit!
Min sak är dyr och helig. Sjelfva Dogen
Och mina embetsbröder i Senaten
Deltaga visst i den som i sin egen.
Om vi ej detta brott för rätta kalla,
Snart hedningar och slafvar oss befalla.

(*De gå.*)

SJETTE SCENEN.

Rådhuset.

DOGEN *och* RÅDSHERRAR *inkomma efter hand, sätta sig vid ett med ljus besatt bord, omgifne af vakt och betjening.*

Dogen.

I dessa budskap felas sammanhang.

En Rådsherre.

Mitt bref uppräknar hundrasju galerer.

Dogen.

Och mitt etthundrafyrti'.

Andra Rådsherren.

Mitt tvåhundra.
Men fastän de ej alla gissa lika,
De nämna alla dock med säkerhet
En turkisk flotta, seglande mot Cypern.

Dogen.

Ja! det är troligt, när man det betänker.
I säkerhet jag mig ej söfva låter,
Och tror att hufvudsumman sanning är
Uti sin hela fruktansvärda mening.

En Budbärare (inträder).

De Ottomaner, vördade församling!
Som kastat ankar utanföre Rhodus,
Ha der förent sig med en annan flotta.

Första Rådsherren.

Det trodde jag.

Budbäraren.

Nu hålla de som bäst
Sitt återtåg, och gå med öppen afsigt
På Cypern löst. Ståthållaren Montano,
Er trogne, tappre tjenare förtäljer,

Er detta allt med största tillförsigt,
Och beder er att ej hans ord betvifla.

Dogen.

Det gäller Cypern då? Marcus Luccicos —
Är han i staden?

Första Rådsherren.

Nej! han är i Florenz.

Dogen.

Så skrifven då till honom — Än Othello?

Första Rådsherren.

Han kommer här. Brabantio följer honom.

SJUNDE SCENEN.

De förre. BRABANTIO, OTHELLO, CASSIO, JAGO. RODRIGO, *med Vakt.*

Dogen.

Välkommen, Riddare! vi nu behöfva
Din trogna tjenst mot allas ovän, Turken. —
Signor Brabantio, var ock du välkommen!
Ditt visa råd, din hjelp i natt vi saknat.

Brabantio.

Jag eder ock. Förlåt mig, höge förste!
Mitt embet' ej, och icke statens våda
Har ryckt mig ur min säng; min egen smärta
Går med så svallande och häftig fors,
Att hon uppslukar alla andra smärtor,
Men blir sig lik ändå.

Dogen.

Hvad menar du?

Brabantio.

Min dotter — o min dotter!

Första Rådsherren.

Död?

Brabantio.

För mig —
Ja! skändligen förförd, och mig beröfvad,
Och tjusad med besvurna trolldomsdrycker.

Dogen.

Eho det vara må, som så förrädiskt
Din dotter lockat har från henne sjelf
Och ifrån dig — se här, slå upp och läs,
Hvad lagens blodsbokstäfver innebära,
Om du så vill — om svaranden ock vore
Din egen son.

Brabantio.

Jag tackar dig, min förste!
Här står min man; just denna samma Mohren,
Som eder kallelse i statens värf
Fört hit i natt.

Första Rådsherren.

Det var en sorglig tidning.

Dogen (*till Othello*).

Hvad svar har du att ge på denna klagan?

Brabantio.

Ej mer, än att det så förhåller sig.

Othello.

Högmäktige och vördnadsvärde män!
I ädle gynnare, af pröfvad ynnest!
Att jag den gamle mannens dotter tagit,
Det är nu visst; hon är min äkta maka,
Och sjelfva brottens hufvudsumma är
Så stor; ej större. Enkelt är mitt tal,
Och fridens lena ord jag icke känner.

Ty från mitt sjunde år till denna stund
Jag gjort mitt bästa uppå stridens fält.
Af vida verlden litet jag förstår,
Om ej der fråga är om storm och strid.
Derför min sak, mitt tal med inga blommor
Jag smycka vill. Men — med ert tålamod
Och gunst — jag vill osminkadt här förtälja
Min kärleks lefnadslopp, och icke dölja
Med hvilken hemlig list och trolldomskonst
Jag har hans barn förtjust.

Brabantio.

En sedlig flicka,
Så mild och lugn, att hvarje hennes önskan
Blygts för sig sjelf — och hon, i trots af allt:
Natur och ungdom, land och börd och rykte,
Blir kär i den, för hvilken nyss hon ryste.
Den är i sanning svag till sitt förstånd,
Som tror på allvar, att den rena oskuld
Så villas kan om ej af magisk konst.
Det är min tro, och än en gång jag svär,
Att han en hemlig tjusningsmakt har öfvat
Emot min dotter.

Dogen.

Ed är ej bevis,
Så länge mera säkra vittnen saknas,
Än dessa töckniga inbillningsfoster,
På hvilka ingen upplyst mera tror.

Första Rådsherren.

Othello! tala nu: har du med svek,
Förföriskt tal, oädla medel tändt
Och ledt till dig den unga flickans kärlek?

Säg, eller vann du den med stilla böner
Och milda ord, som ledde själ till själ?

Othello.

Sänd bud till Gyllne Skytten efter henne!
Låt henne tala om mig för sin far.
Blir jag af hennes tal befunnen skyldig,
Så tagen då den heder och den tjenst,
I gifvit mig, tillbaka — och dertill
Mitt lif.

Dogen (till betjeningen).

Gå, kalla hit den unga Desdemona!

(Tvenne betjenter gå ut.)

Othello.

Följ med dem, Jago! du vet stället bäst. *(Jago går.)*
Förrän hon kommer, vill jag lika troget,
Som jag för himlen blottar mina synder,
För edra öron redligt uppenbara,
Hur jag den sköna flickans kärlek fått,
Och hon fått min.

Dogen.

Förtälj oss det, Othello!

Othello.

Jo! hennes fader böd mig ofta till sig,
Emedan han höll af mig. Ofta sporde
Han om mitt lefnadslopp, om storm och kamp
Och alla öden, dem jag undergått.
Jag gick igenom allt, från gosseåren
Intill det ögonblick, han bad derom.
Då talte jag om vilda äfventyr,
Om olyckshändelser till sjös och lands,
Hur på ett hår jag undkom stridens död,
Af djerfva fiender tillfångatogs,

Och såldes såsom slaf; hur jag blef frälst,
Och hvad jag på min återvandring led.
Om dystra hålor och om heta öknar,
Om vilda berg och fjell, som himlen nå,
Jag ofta språkade. Så gick det till.
Det tyckte Desdemona om att höra.
När husets sysslor drogo henne bort,
Hon dem förrättade i största hast,
Kom så igen, och med ett hungrigt öra
Uppfångade mitt tal. Det märkte jag,
Och i en lycklig stund jag fann ett sätt,
Att locka af dess mun en hjertlig bön,
Att jag min pilgrimsfärd berätta måtte,
Af hvilken hon blott strödda stycken hört,
Men ej omständligt. Som hon bad, jag gjorde,
Och ofta lockade jag fram en tår,
När talet föll på något olycksfall
Jag i min ungdom lidit. När jag slutat,
Hon till min lön en verld af suckar gaf
Och sade: "det var öfvermåttan sällsamt.
Det der var sorgligt — det var underbart" —
Än ångrade hon, att hon hört mig, än
Hon himlen bad om sådan man — hon sade:
"Har du en trogen vän, som älskar mig,
Lär honom blott ditt lefnadslopp förtälja,
Så får han mig." Så gick min värfning till.
För mina öden blef jag henne kär,
Hon mig derför, att hon tog del i dem;
Och detta är den trolldom jag har öfvat. —
Här kommer hon, och må nu vittna sjelf.

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. DESDEMONA, JAGO, *med betjening.*

Dogen.

Ett sådant tal i sanning tjusa kunde
Min dotter äfven. Hör, min vän Brabantio!
Förlika denna tvist på bästa sätt.
En man bör hellre brutna vapen bruka
Än sina blotta händer.

Brabantio.

Hör, min dotter!
Erkänner du, att du har friat sjelf?
Ve öfver mig, om orättvist jag smädat
Othello här! Kom hit, min Desdemona!
Hvem här i denna hedervärda samling
Bör du väl lyda mest?

Desdemona.

Min gode far!
Min pligt är delad, finner jag i dag.
Jag har att tacka dig för lif och bildning;
Mitt lif, min bildning kraftigt mig förbinda
Att vörda dig. Af pligt är du min herre,
Och jag ditt barn. Men här har jag min man.
Så mycken kärlek, som min mor beviste
Dig sjelf, min far! framför sin egen fader,
Så mycken kärlek vågar jag bevisa
Min man Othello, framför dig, min far!

Brabantio.

Gud vare med er. Jag har fyllt mitt kall.
Kom hit, Othello! här jag ger dig något
Af allt mitt hjerta, som jag nekte dig
Af all min själ, om du det re'n ej egde.

Och du, min dotter! — jag är glad deråt,
Att du är enda barnet, som jag eger.
Jag eljest blef emot de andra hård
Blott för din skull, och smidde dem i bojor.

Dogen.

Jag ock till slut en tanke yttra vill,
Som torde bli en väg för dessa makar,
Att återkomma i din gunst och kärlek:
Sorg öfver det, som redan är förbi,
Plär förebud till nya sorger bli.
Den som bestulen är, och likväl ler,
Det bästa rofvet ifrån tjufven stjäl.

Brabantio.

Låt Turken fritt belägra Cypern då;
Vi skratta blott, och han skall intet få.
Din dom är god för den, som der kan finna
Sitt hjertas tröst och brottets ursäkt vinna.
Mig drabba dom och sorg. För skuld hos sorgen
Mitt arma tålamod får gå i borgen.
Du ler, jag qvider. Min förlust är gjord,
Och redan länge nog vi vexlat ord,
Ty ord är ord. Säg mig, hvar står det skrifvit,
Att hjertats sår af örat heladt blifvit?
Afhandlen nu ert statsvärf, gode herrar!

Dogen.

En väldig turkisk flotta hotar Cypern.
Othello! dig bestämmer folkets röst
Att leda krigets gång. Bemanna dig,
Att nu mot krigets bullersamma värf
Bortbyta strax din nya lyckas frid.

Othello.

Den stränga vanan, vördnadsvärde herrar!
Har gjort den vilda stridens bädd af stål

För mig så mjuk och len som svandunsbädden.
Jag känner mig dessmera stark och fri,
Ju mer jag lider. Jag åtager mig
Det ottomanska kriget utan tvekan.

Dogen.

Blir Desdemona hemma hos sin fader?

Brabantio.

Det vill jag ej.

Othello.

Ej heller jag.

Desdemona.

Och jag
Vill med min åsyn ej min far bedröfva.
Till min förklaring, nådigaste förste!
Jag beder, böj ett mildt och vänligt öra,
Och tala du för mig, när i min enfald
Jag stappla vill.

Dogen.

Hvad vill du, Desdemona?

Desdemona.

Min önskan att med min Othello lefva
Må af mitt fel och mina ödens storm
Basunas ut för verlden! Jag blef fängslad
Blott af Othellos ädla egenskaper.
Othellos anlet såg jag i hans själ,
Och åt hans ära, åt hans hjeltemod
Jag offrade mitt hjerta och min lycka.
I ädle herrar! om i lugn och frid
Jag ensam blir, och han i stridens vådor,
Ej frid, ej lugn bo mer uti mitt hjerta.
Tillåten mig derför att följa honom!

Othello.

Så sägen ja till hennes ömma bön.
Men Gud förbjude eder ock att tro,
Det jag mitt höga kall försumma skall
I hennes famn. Nej! om den skälmska Amors
Ljusvingade begär med veklig vällust
Försvaga mina krafter och min själ,
Om mina nöjen plåna ut min pligt,
Må alla låga nesliga förtal
Emot mitt namn i härnad draga ut.

Dogen.

Ja! du må sjelf på egen hand besluta
Hvad henne rör: men saken ropar: *fort!*
Och *straxt* bör svaret blifva. Res i natt!

Desdemona.

I natt, min förste?

Dogen.

Just i natt.

Othello.

Jag lyder.

Dogen.

Godnatt! Farväl! Och hör, Signor Brabantio!
Om dygden ock sin egen fägring bär,
Som dygden skön din nya svärson är.

Första Rådsherren.

Farväl, Othello! Lycka med din brud!

Brabantio.

Mohr! akta henne väl; och tro en far!
Han sviken blef: *du* kan det äfven blifva.

Othello.

Mitt lif för hennes trohet! Jago! hör,
Jag anförtror min maka Desdemona

Åt din och din Emilias trogna vård.
För henne till mig se'n, så fort du kan.
Kom, Desdemona! Än ett ögonblick
Vår kärlek unnas må, förrän vi skiljas.

(*De gå.*)

NIONDE SCENEN.

JAGO, RODRIGO, *qvarstanna, sedan alla gått ut.*

Rodrigo.

Hör, Jago!

Jago.

Nå, hvad vill du?

Rodrigo.

Dränka mig.

Jago.

Hvad! fege ädling!

Rodrigo.

Det är fegt att lefva,
När lifvet är en plåga. Det är pligt
Att dö, när döden ger oss läkemedel.

Jago.

Kom, var en man. Rodrigo, sansa dig!
Jag är din vän, och aldrig mer än nu
Kan jag bevisa det. Lägg mynt i pungen.
Följ med till Cypern — tro mig, föga länge
Skall Desdemona älska sin Othello,
Och han ej heller länge älska henne;
En Mohr är flygtig som en vestanvind.
Det, som nu smakar honom sött som drufvor,
Skall snart bli honom bittert såsom galla,
Och han skall finna, att han irrat sig.

Förse dig blott med mynt, och fatta mod!
Om heligheten och ett bräckligt löfte
Emellan en kringsvärmande barbar
Och en förfinad, klemig venetianska
Ej äro mig och afgrund alltför starka,
Så skall du vinna henne, lofvar jag.
Det bättre är att hängas, se'n man njutit,
Än utan njutning gå och dränka sig.

Rodrigo.

Vill du gå mig tillhanda, om jag vågar?

Jago.

På mig du räkna kan. Fyll blott din börs.
Jag ofta sagt, och säger det igen,
Att jag den Mohren hatar mer än döden.
I tidens sköte döljas många ting,
Som blott sitt utbrott vänta. — Pengar, pengar —
Fort! mer i morgon. — Nu farväl, Rodrigo!

Rodrigo.

Hvar mötas vi i morgon — då?

Jago.

Hos mig.

Rodrigo.

Väl, jag skall komma —

Jago.

Hör du det, Rodrigo!

Rodrigo.

Jag ändrar plan. Jag säljer bort mitt gods.

Jago.

Det är förnuftigt tänkt. Farväl, min vän!

(*Rodrigo går.*)

TIONDE SCENEN.

Jago (allena).

Min narr må ock min penninggrufva blifva!
Ohelga skulle jag min vunna vishet,
Om utan vinst min dyra tid jag spillde
På denna galning. Mohren hatar jag;
Ty han är mer förälskad i min maka,
Än sjelf jag är. Det vet jag icke säkert,
Men jag vill handla, såsom vore det
Mer än förmodan. Jag står väl hos honom:
Dess säkrare han fångas i mitt nät.
Min rätta man är Cassio. Låt mig se!
Att få hans plats, och hämnas på en gång —.
Ett dubbelt streck — tyst! hvad? låt mig nu se —

(efter ett kort uppehåll)

Jag hviskar hemligt i Othellos öra,
Att Cassio är älskad af hans fru.
Väl växt han är, så vacker som behöfves
Att misstänkt bli — skapt att förföra qvinnor.
Othello har ett redligt, öppet hjerta,
Och kallar ärlig den som synes så;
Lätt han bedrages. Ha! nu har jag det.
Min plan är gjord. Du natt! du afgrund! hören!
Fort detta foster fram i dagen fören!

(Han skyndar ut.)

(Täckelset faller.)

ANDRA AKTEN.

Slottet i Cyperns hufvudstad.

FÖRSTA SCENEN.

MONTANO, CASSIO.

Cassio.

Vårt krig är slutadt, innan det begynt;
Så starkt har stormen Turkarna förfärat,
Att de vändt om. På resan från Venedig
Jag såg, hur större delen utaf flottan
I vågorna förgicks.

Montano.

Hvad? är det möjligt? —
Syns något skepp på sjön vid udden der?

Cassio.

Nej, intet annat än högvräkta vågor;
Emellan haf och himmel får ju ej
Ett segel rum. Jag bäfvar för Othello —
Han gick om bord på samma gång som jag,
Försedd med fullmakt att på ön befalla.

Montano.

Det fägnar mig. Han är en värdig man.
Jag honom tjenat har: han för befäl
Som äkta riddersman. Kom, låt oss gå
Till sjön, att se det nyss anlända skeppet;
Och söka tidningar om vår Othello!

Cassio.

Pris vare dig, du Cyperns styresman,
Som vill Othello väl! Må himlen honom
Förläna sitt försvar mot luft och vatten!
Jag lemnat honom på ett stormigt haf.

Montano.

Hör, Cassio! är Othello gift ännu?

Cassio.

Ja! ganska lyckligt gift. Han fått en maka,
Som ej allenast svarar mot sitt rykte,
Men öfverträffar alla pennors smicker.
Och med härliga behag och dygder,
Hon fått, i skapelsen en krona är.

ANDRA SCENEN.

De förre. DESDEMONA, JAGO, RODRIGO, EMILIA.

Cassio.

Här kommer hon: se här! så är dock nu
Det ena skeppets dyra börda räddad!
Hon kommer; Cyprer! böjen edra knän!
Hell dig, Signora! måtte himlens nåd
Med rik välsignelse och rika år
Omgifva dig!

Desdemona.

Tack för din hälsning, Cassio!
Hvad tidning skänker du mig om min man?

Cassio.

Han är ej anländ än. Jag vet ej annat
Än väl, och att han kommer innan kort.

Desdemona.

Men, jag är rädd — hvar skildes du från honom?

Cassio.

Oss skilde vågornas och molnens strid.

En röst utanföre.

Ett skepp! ett skepp!

(Styckeskott höras.)

Montano.

Hör, åter der ett skepp.
De hälsa fästningen: de äro vänner.

(Montano går ut.)

Cassio.

O, Desdemona! än en gång — välkommen!

Jago (för sig).

Han fattar hennes hand — ha! skönt! — han hviskar.
Med denna fina tråd, som sjelf du spunnit,
Jag fångar dig, o, Cassio! Mys åt henne!
Jag binder dig med dina kärleksord.

(En trumpet höres.)

Hör, en trumpet. — Nu kommer visst Othello.

Desdemona.

Haf tack, försyn! Vi böre skynda då
Att taga honom mot.

Cassio.

Här är han redan.

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. OTHELLO, *med följe.*

Othello.

Min Desdemona!

Desdemona.

Dyraste Othello!

Othello.

Mitt hjertas fröjd! Att se dig här så snart,
Mig lika högt förundrar, som det gläder.
Om sådant lugn på alla stormar följer,
Så må de blåsa, tills de döden väcka,
Och skeppet lyftas opp på vågens berg
Högt som Olympen och i svalget dyka,
Djupt som Tartaren! O, det vore skönt
Att nu få dö. Hvem vet, om icke nu
Min själ så girigt glädjebägarn tömmer,
Att ingen droppe mera återstår
För mina dolda öden?

Desdemona.

Nej! må evigt
Vår kärlek och vår glädje lika växa
Med våra dagars tal.

Othello.

Ja! ske det så!
Min sällhet kan jag icke nog beskrifva,
Af glädjens öfvermått förstummas jag.
Må aldrig några missljud tränga sig
Emellan våra hjertan.

Jago (för sig).

Än det stämmer;
Men jag skall skrufva strängarna, så sannt
Jag är en ärlig man.

Othello.

Kom nu, min vän!
Nå väl? vårt krig är gjordt, och Turken dränkt —
Ack! säg, hur lefva mina gamla vänner?
(*till Desdemona*)
O Desdemona, evigt dyra maka!
På Cypern, tro mig, skall du älskas högt,

Ty äfven jag har mycken kärlek rönt . . .
Af glädje drucken, jag mig ren förvirrar . . .
Till hamnen skynda, Jago! ordna allt!
Kom i min famn, följ mig, min Desdemona!

(*De gå.*)

FJERDE SCENEN.

JAGO, RODRIGO.

Jago.

Möt mig vid hamnen om en liten stund,
Gå dit, om du är man; det säges dock,
Att fega själar, som af kärlek brinna,
Till kraft och mandom kunna höja sig.
Vet, Cassio förer vakten denna natt,
Han, Desdemonas älskling, som du känner.

Rodrigo.

Hon älskar honom? det omöjligt är.

Jago.

Rätt möjligt. Hör och låt dig undervisas.
Märk med hvad eld hon älskade Othello,
Blott för hans skryt och öfverdrifna sagor.
Tro ej, att prat en evig kärlek föder.
Nej, ögat vill ock något ha. Hvad nöje
Kan afgrundsengelns åsyn henne skänka?
När sinnligheten är af nöjen mätt,
Det fordras något, som upplifvar den
Och ledsnaden i nytt begär förvandlar,
Som till exempel, likhet uti ålder,
I seder och i fägring. Af allt detta
Othello intet har, och Desdemona
Skall anse snart sin kärlek som förspilld;
Den kära maken skall hon snart försaka,

I annan riktning sina blickar vända.
Säg mig, i sådant fall, hvem står väl högre
På lyckans trappa än den skälmen Cassio?
En flyktig sälle, med så mycket samvet,
Som fordras för att smickra andras ögon
Med sken af dygd, och likväl hemligt synda;
En hal och listig junker, som kan smida
Sin lycka sjelf, om hon ej annars kommer;
Dessutom ung och skön, försedd med allt,
Som retar unga oerfarna sinnen.
Och tro mig, hon har redan funnit honom.

Rodrigo.

Det tror jag ej om henne, detta mönster
Af helighet —

Jago.

Jo, vacker helighet!
Tro mig, ett helgon älskar ej en Mohr.
Af helighet? Såg du ej, Rodrigo!
Hur hennes hand så hemligt tryckte hans?
Hvad, såg du det?

Rodrigo.

Nog såg jag det — än sedan?
Det var ju blott ett prof af vänlighet.

Jago.

Nej! af begär. Det var ett företal,
Ett mystiskt ingångsspråk till sjelfva lustans
Och alla onda tankarnas predikan.
När sådana små tecken gått förut,
Tro mig, då följer snart i deras spår
Den ännu närmare förtroligheten.
— Men hör mig nu, och lyd mitt råd, Rodrigo!
Håll vakt i natt, min bror! jag lemnar dig

Befälet. Cassio känner icke dig.
Jag håller mig helt nära. Du försöker
Att dermed reta Cassio, att du talar
För högt, gör narr af vakten eller dylikt,
Som tiden säkert dig vid handen ger.

Rodrigo.

Skönt!

Jago.

Han är het, och lätt han fattar eld;
Och troligt är, att han dig öfverfaller.
Sök reta honom på dig. Då vill jag
Ett upplopp ställa till, som ej kan stillas,
Om icke Cassio blir sin tjenst förlustig:
Då får du gå en genväg till din lycka.

Rodrigo.

Det vill jag göra, om du blott förmår
Att bringa saken till ett lyckligt slut.

Jago.

Förlita dig på mig, möt mig vid hamnen:
Jag går nu dit, att sköta mina värf.
Till dess, farväl!

Rodrigo.

Farväl! jag återser dig.

(*Rodrigo går.*)

FEMTE SCENEN.

Jago (*allena*).

Det möjligt är, att Csssio älskar henne,
Och mycket troligt att hon älskar honom.
Othello, fastän jag ej honom lider,
Har dock ett ömt och fast och ädelt hjerta;
Han blir måhända mot sin Desdemona

En huld gemål. Jag ock vill älska henne.
Dock lågar ej min själ af kärlek blott,
Men af begär att hämdens hunger mätta.
"Mohr! du förfört min maka" — denna fruktan
Liksom ett gift mitt inre långsamt fräter,
Och intet *kan* och intet *skall* mig lugna,
Förrän hans egen maka skänkt mig hämd.
Slår detta felt, jag vill dock göra Mohren
Obotligt svartsjuk. Om den arma narren
Rodrigo, den jag ej ur sigte släpper,
Blott gör sin pligt, jag Cassio fånga skall.
För mitt besvär jag vinner Mohrens gunst
Och tacksamhet, för det jag honom gjort
Till narr och med min skicklighet förvandlat
Hans hjertas ro i storm och galenskap.
Min plan är dunkel än; ett bofstreck döljer
Sig tyst i dok, tills handling tanken följer.

(*Han går.*)

SJETTE SCENEN.

OTHELLO, CASSIO, *med följe.*

Othello.

Min vän! gif akt på vakten sjelf i natt;
Den ärofulla dygd vi böre lära,
Att icke leka bort försigtigheten.

Cassio.

Jag tillsagt Jago hvad som göras bör,
Men vill likväl med mina egna ögon
Ge akt på allt.

Othello.

Godt; Jago sviker ej.
Farväl, min Cassio! Bittida i morgon
I värf af vigt med dig jag tala vill.

(*Othello går åtföljd af sin svit.*)

SJUNDE SCENEN.

CASSIO, JAGO *återkommer.*

Cassio.

Välkommen, Jago! vaktens tid är inne.

Jago.

Nej, klockan är ännu ej tio, Cassio!
Vår general, af kärlek till sin fru,
Har skyndsamt till vår post affärdat oss:
Vi böre derföre ej smäda honom;
Han nygift är, och hon är skön som Venus.

Cassio.

En utsökt qvinna —

Jago.

Älskvärd öfver måttan.

Cassio.

Hvad hennes hy är blomstrande och frisk!

Jago.

Betrakta hennes öga: hvad det bjuder
Till ljufva samtal!

Cassio.

Lockande i sanning,
Och dock så blygsamt.

Jago.

Ja! och när hon talar,
Tycks hvarje ord i hjertat återskalla.

Cassio.

Hon är fullkomligheten sjelf.

Jago.

Jag önskar
Dem allsköns lycka. Kom och följ mig, Cassio!
Jag har en flaska vin, och utanföre
Här stå ett par af Cyperns glada svenner,
Som gerna tömma här i qväll för ro skull
Hans dystra nåde herr Othellos skål.

Cassio.

Nej, bästa Jago! ej i qväll; min hjerna
Tål icke starka drycker. Väl det vore,
Om man fann upp ett bättre sällskapsnöje.

Jago.

Åh lappri! kom; de äro våra vänner.
Ett glas allenast — jag för dig skall dricka.

Cassio.

Jag druckit re'n ett glas i qväll, och det
Var oförfalskadt; det har verkat redan
I hufvudet; jag är en ömklig man,
Då jag har druckit; derföre törs jag ej
Min svaghet pröfva mer.

Jago.

Är du en man?
En glädjens afton — herrarne derute
Begära det.

Cassio.

Hvar äro de?

Jago.

Vid porten,
Strax utanför. Jag ber dig, ropa in dem.

Cassio.

Så må det ske, fastän emot min vilja.

(*Cassio går.*)

Jago (*ensam*).

Kan jag ett enda glas i honom narra,
Till det som förr i qväll han druckit har,
Så är han färdig. Nu har ock Rodrigo
Till Desdemonas ära tömt i botten
Sin remmare, och nu är han på vakt.
Tre cypriska signorer, stolta herrar,
Som veta väl sin heder ta' i akt,
Kring fulla bålar nyss jag funnit har.
De vaka ock. Med denna svärm af druckna
Jag leder Cassio in i äfventyr,
Som upprör hela ön — De komma redan.
Af lyckans vind mitt segel sväller opp;
Må följden blott rättfärdiga mitt hopp!

ÅTTONDE SCENEN.

JAGO, CASSIO, MONTANO, *åtföljda af tvenne riddare.*

Cassio.

Vid Mars! de hafva redan gett mig rus.

Montano.

Ett litet rus, så sannt jag är soldat.

Jago.

Vin hit!

(*Sedan vin inkommit*)

Drick, bäste Cassio! Dricken, ädle vänner!

Cassio.

Vår general Othellos skål!

Montano.

Rätt så!

Othellos skål!

Jago.

Ja! lefve herr Othello!
Ännu ett glas. — Skål Cassio!

Cassio.

Nej! jag tackar.
Väl — himlen är dock högst — och vissa själar
Bli saliga, och vissa bli det icke.

Jago.

Ja! det är ganska sannt.

Cassio.

Jag för min del,
Det vare sagdt förutan att förtala
Vår general och hvarje ärlig man,
Jag hoppas att bli salig.

Jago.

Jag också.

Cassio.

Förlåt mig, han får hålla sig bakefter;
Först blir jag salig sjelf, och väpnarn sedan.
Och dermed punkt. Nu gå vi till vår post.
Vi äro menskor alla — låt oss akta
Uppå vår pligt, god' vänner! Tänken icke
Att jag är drucken. — Denne är ju Jago! . . .
Här är min högra hand, och *der* min venstra.
Det sen I väl, att icke jag är drucken;
Jag talar ju bra nog, och står bra nog.

En Riddare.

Förträffligt väl.

Cassio.

Nåväl, jag hoppas det.
Inbillen er då ej, att jag är drucken.
(*De gå.*)

NIONDE SCENEN.

JAGO, MONTANO.

Montano.

Kom, låt oss genast sätta vakt på vallen!

Jago.

Såg du den mannen, som gick ut, min herre?
En krigare, som vore värd att stå
Vid Cæsars sida; men han har, ty värr!
En enda last, som väger upp hans dygder,
Och det är skada.

Montano.

Är han ofta drucken?

Jago.

Ett rus plär till hans sömn en början vara.
Och om ej vinets dunster honom vagga,
Han vakar dygnet om.

Montano.

Det vore väl,
Om generalen fick en vink derom.
Han ser det kanske ej; hans ädla hjerta
Ser och beprisar alla Cassios dygder,
Men öfverser hans fel. Är det ej sannt?
Det vore en välgerning att berätta
För honom allt.

Jago.

Den mannen blir ej jag.

Jag älskar Cassio, ville göra allt
För hans förbättring.

(Utanföre ropas: hjelp! hjelp!)

Hör, hvad rysligt sorl!

TIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. CASSIO *med bart svärd förföljande* RODRIGO.

Cassio.

Du skurk! du bof!

Montano.

Hvad är på färde, Cassio?

Cassio.

En pojke lära mig min tjenst: jo vackert!
Den bofven hugger jag i tusen stycken.

Rodrigo.

Du — hugga mig?

Cassio.

Hvad? pratar du?

Montano.

Stå, herre!
Jag beder, sansa dig!

Cassio.

Nej! släpp mig, herre!

Montano.

Kom, du är drucken.

Cassio.

Drucken? är jag drucken?

(De fäkta.)

Jago.

Spring ut och ropa uppror omkring staden.

(Rodrigo går.)

Nå, sakta, Cassio! — stilla — ve! o ve!
Hjelp, hjelp, Montano! — håll, min herre — Cassio!
(*Det ringes i klockan.*)

ELFTE SCENEN.

De förre. OTHELLO *med följe.*

Othello.

Håll! hvad är detta?

Montano.

Ack! jag blöder, herre!
Jag sårad är till döds.

Othello.

Vid edra lif!
Jag bjuder: hållen frid!

Jago.

Montano — Cassio —
Ha'n I förgätit eder embetspligt?
Håll! Generalen talar; blygens då.

Othello.

Ha vi nu blifvit turkar mot oss sjelfva?
I himlens namn den vilda striden sluten!
Ve den af er, som lyfter upp sitt svärd!
Han faller för min arm i ögonblicket.
(*Striden upphör.*)
Låt klockan tystna; hon gör larm i staden.
(*En af Othellos följe går ut.*)
Hör, Jago! säg mig, hvem begynte striden?

Jago.

Jag vet ej. Nyss de voro goda vänner,
Så milda mot hvarann, som brud och brudgum
På bröllopsaftonen — och se'n — men nu,

Liksom berörde af en ond planet,
Svärd ut — med udden mot hvarandras bröst —
De börja blodig lek. Jag kan ej säga
Hvem som begynte, men jag ville hellre
Att jag med ära i en strid förlorat
De ögons ljus som denna handling skådat.

Othello.

Hur kan du så förgå dig, Cassio? svara.

Cassio.

Förlåt, förlåt mig; jag kan säga intet.

Othello.

Du, redlige Montano! säg, hvad våller,
Att du din ära så befläcka kan,
Och byter bort ditt ädla namn mot namnet
Af fridsförstörare? Jag fordrar svar.

Montano.

Herr general! jag farligt sårad är,
Och Jago kan dig noga underrätta
Om allt hvad jag kan säga; jag förmår ej
Och vill ej tala nu. Jag vet ej heller,
Att jag med ord och gerning mig förbrutit,
Så vida sjelfförsvar, när våld man lider,
Ej kallas synd.

Othello.

Vid Gud! mitt blod begynner
Att sjuda öfver; vakten eder väl!
Och vreden, glödgande till eld mitt hjerta,
Nu börjar falla. Låt mig veta fort
Hvem upphofsmannen var till denna strid.
Och den som blir dertill befunnen saker,
Om han min egen tvillingsbroder vore,
Skall stötas från mig. I en krigisk stad,

Orolig än, och bland ett folk, som fruktar,
Att föra enskild fejd i djupa natten,
I sjelfva fridens boning, det är rysligt.
Säg, Jago! — jag befaller. Hvem begynte?

Montano.

Om du för broderskaps, för slägtskaps skull
Nu säger mindre eller mer än sanning,
Så är du ej soldat.

Jago.

Har ingen fara.
Jag ville hellre mållös vara
Än Cassio med förfluget tal beljuga.
Dock — jag är viss, att ej hans rykte lider,
Om jag förtäljer sakens sammanhang.
Jag stod här nyss och talte med Montano:
Då kom en man, som ropade om hjelp,
Och Cassio strax derpå med draget svärd,
Beredd att dräpa honom. Denne herre
Gick löst på Cassio, för att hejda honom.
Jag sjelf sprang efter den förföljda mannen,
Att icke med sitt rop — som dock har händt —
Han måtte väcka folket. Han var snabb,
Och undankom. När jag nu återvände,
Svor Cassio förfärligt, hvilket aldrig
Jag förrän då har hört. Då slogos de,
Just som de gjorde, när du sjelf kom in.
Mer vet jag icke att härom berätta.
En man är menniska: den bäste felar;
Och fastän Cassio har Montano sårat,
Jag tror kanske — helt visst — att Cassio lidit
Af den, som flydde, någon förolämpning,
För grof att tystas ner.

Othello.

Jag finner, Jago!
Din vänskap mildrar taflans dunkla färg
Och målar ljust åt Cassio. Hör nu, Cassio!
Jag älskar dig; men tjensten lemnar du.
Du blifve andras varning!

(*Desdemona inträder.*)

Desdemona.

Hvad är detta?

Othello.

Af ingen vigt. Förskräcks ej. Kom, vi gå.
Jag sjelf skall läka dina sår, Montano!
Led honom! — Jago! sörj för stadens vård,
Och stilla dem, som detta sorl förvillat.
Kom, Desdemona! Det är krigarns lott,
Att störas i sin sömn af larm och skott.

(*De gå.*)

TOLFTE SCENEN.

CASSIO, JAGO.

Jago.

Hvad? är du sårad, herre?

Cassio.

Ja! obotligt.

Jago.

Bevare Gud!

Cassio.

Mitt goda namn, min ära,
Just det odödliga af hela Cassio,
Är borta, och den del som återstår
Ett liflöst ting. — Min ära — o min ära!

Jago.

Så sannt jag är en ärlig man, jag trodde
Att du fått sår i kroppen; det betyder
Väl litet mer än allt hvad ära heter.
Ty hvad är äran annat än en tom
Och löslig titel som kan vinnas — tappas
För ingenting? ja, hela din förlust
Inbillning är. Begriper du ej, herre!
Att återvägar ges till generalen?
Han i en vredens stund förkastat dig,
Och straffat mer för syn skull än på allvar.
Bed flitigt, Cassio — han är din igen.

Cassio.

Förr tigger jag förakt på öppen gata,
Än jag belastar en så ädel herre
Med en så dålig och så obetänksam
Soldat som jag. Hvad! dricka, svärma, svärja,
Och tala uselheter, mana ut
Sin egen skugga! — O du vinets ande,
Osynlige, om du är utan namn,
Välan, då vill jag kalla dig en djefvul.

Jago.

Hvem var det som med svärdet du förföljde?
Hvad bröt han dig emot?

Cassio.

Det vet jag ej.

Jago.

Nej! är det möjligt?

Cassio.

För mitt minne sväfvar
En massa blott af ting; men intet tydligt.
En strid jag mins, men hvarför mins jag ej.

O, hvarför tager menniskan i munnen
En fiende, som röfvar bort dess hjerna?

Jago.

Han redan flytt, och som jag märker, hastigt.

Cassio.

Min onda engel *Ruset* har behagat
Ge platsen åt min onda engel *Vreden*.
Den ena lasten visar mig den andra,
Att jag må lära rätt förakta mig.

Jago.

Din sedolära syns mig alltför sträng.
När tid och rum med mera jag betänker,
Jag hjertligt önskar att ej detta händt;
Men en gång skedt, förbättra det igen
Till fördel för dig sjelf.

Cassio.

Om jag begär
Min tjenst tillbaka, skall han svara mig:
"Du är en drinkare" — och hade jag
Så många munnar som en Hydra, skulle
Ett sådant svar dock täppa till dem alla. —
Hvart öfverflödigt vinglas är förbannadt,
Och innehållet är en afgrundsande.

Jago.

Nej! vinets gud en menlös ande är,
Om han blott dyrkas rätt. — Det vet du, herre,
Att jag dig älskar. Jag vill säga dig,
Hur du kan Mohrens ynnest återvinna:
Du finner väl och ser att nu för tiden
Vår generals gemål är general.
Det må jag säga; ty Othello sjelf
I henne lefver blott, försänkt i djup

Åskådning af dess tjusande behag.
För henne bör du fritt ditt hjerta öppna,
Anropa hennes hjelp att återfå
Din tjenst; hon är så gifmild, huld och vänlig!
Bed henne knyta hop det brustna bandet
Emellan dig och hennes stolta man,
Och jag vill hålla all min egendom
Emot en skärf, att det hon så har botat,
Blir starkare än då det än var helt.

Cassio.

Du råder väl.

Jago.

Jag menar väl också.

Cassio.

Jag tror dig, Jago! Denna morgonstund
Jag bedja vill den sköna Desdemona
Om hennes förbön. Allt mitt hopp är ute,
Om der min lycka öfvergifver mig.

Jago.

Ja! du har rätt. God natt! Nu måste jag
Till vakten gå.

Cassio.

God natt, min vän, farväl!

(*Cassio går.*)

TRETTONDE SCENEN.

Jago (allena).

Hvem dristar nu att kalla mig en skurk?
Det råd, jag Cassio gett, är godt och ärligt,
Och enda sannolika återvägen
Till Mohrens gunst. Det blifver mer än lätt
Att med en ärbar bön till hjelp beveka

Den sköna frun; hon danades så gifmild
Som allas moder jorden. Hon förmår
Hos Mohren allt: uti hans veka bröst
Som en gudinna herrskar hennes vilja;
Så fjettradt är af kärleken hans hjerta. —
Är jag en bof? säg, afgrundsförste! — o,
När djeflar ha det svartaste i sinnet,
De träda fram i ljusets klädnad först,
Som Jago nu. När den lättrogna Cassio
Med bön om hjelp uppvaktat Desdemona,
Och hon belägrar Mohren till hans fördel,
Då blåser jag en pestvind i hans öra,
Som hviskar: "akta dig! hon älskar Cassio."
Ju mera hon för Cassios väl arbetar,
Dess mer förlorar hon af Mohrens hjerta.
Af hennes dygd och mildhet bindes nätet,
Hvarmed jag fångar dem.

FJORTONDE SCENEN.

JAGO, RODRIGO.

Jago.

Hvad nu, Rodrigo?

Rodrigo.

Jag följer med på jagt; men jagar icke,
Jag fyller skallet blott. Mitt mynt är slut.
I natt jag skymfad blef för mitt besvär.
Jag köper mig en dyr erfarenhet,
Och se'n i morgon, utan börs och pengar,
Med litet mera vett far hem igen.

Jago.

Hvad den är arm, som ej har tålamod!
Hvar finns det sår, som läks i ögonblicket?

Med klokhet, ej med trolldom verka vi,
Och klokhet fordrar tid, det vet du väl.
Allt går ju väl. Sannt är att Cassio slog dig;
Men för det slaget har du afsatt honom.
Haf tålamod! gå dit du är bestämd —
Gå, säger jag; snart får du veta mer.

(Rodrigo går.)

Två ting ännu mig återstå att göra:
Min hustru måste bana Cassio vägen
Till Desdemona. Medan detta sker,
Jag Mohren undanhålla vill, och sedan
Jag honom återför, att se hur Cassio
Knäböjer för hans fru. Min väg jag vet;
Nu fattas endast drift och skyndsamhet.

(Täckelset faller.)

TREDJE AKTEN.

Ett rum i Othellos Palats.

FÖRSTA SCENEN.

DESDEMONA, EMILIA, CASSIO.

Desdemona.

Var öfvertygad, Cassio! att jag verkar
Hvad jag förmår, att understödja dig.

Emilia.

Gör det, min fru! det går min man till hjertat,
Som vore saken hans.

Desdemona.

Han ädel är.
Jag slutar ej förrän min man och Cassio
Bli goda vänner åter.

Cassio.

O min fru!
Hvad helst den arme Cassio än må blifva,
Din trogne tjenare han endast är.

Desdemona.

Det vet jag, Cassio! — Du Othello älskar;
Du honom länge känt; var viss, att han
Ej heller större köld dig skall bevisa
Än politiken fordrar.

Cassio.

Men, min fru!
Den politiken kan så länge räcka,
Kan hvila på så många fina skäl,
Att då jag borta är, och tjensten borta,
Herr generalen all min kärlek glömmer.

Desdemona.

Tro icke det. Inför Emilia här
Jag borgar för din plats. Var viss derpå,
När jag ett löfte ger, att jag uppfyller
Dess sista punkt. Min man får ingen ro;
Med bön och vaka skall jag trötta honom;
Hans arbetsrum skall bli mitt bönkapell,
Allt hvad han gör, jag tänker sammanfläta
Med Cassios tjenst. Var derför lugn, min vän!

ANDRA SCENEN.

DE FÖRRE. OTHELLO *och* JAGO, *i början af Scenen, på afstånd*

Emilia.

Min fru! Othello kommer.

Cassio.

Min vördnad — goda fru!

Desdemona.

Hör mig till slut.

Cassio.

Jag kan ej nu. Jag mår ej väl i dag.
Jag måste gå.

Desdemona.

Gör som dig bäst behagar.

(*Cassio går.*)

Jago.

Ha! — det var underligt.

Othello.

Hvad säger du?

Jago.

Just ingen ting, men om — jag vet ej hvad.

Othello.

Var det ej Cassio, som gick bort så hastigt?

Jago.

Hvad? Cassio? nej! det kan jag aldrig tro,
Att han liksom en skälm sig smyger undan,
När generalen kommer.

Othello.

Men jag tänker,
Att det var han.

Desdemona.

Hvad tänker du, Othello?
Nyss stod jag här och talte med en man,
Som af din onåd djupt förkrossad är.

Othello.

Hvem då?

Desdemona.

Din egen underhöfding Cassio.
Om jag din kärlek har och makt att röra
Ditt hjerta, ej den ångrande förskjut!
Om han ej älskar dig, om han ej felat
Af oförsigtighet, förutan vilja,
Jag tror att hvarje ädel uppsyn ljuger.
Jag ber dig, återkalla honom genast.

Othello.

Gick han ifrån dig nyss?

Desdemona.

Ja! högst bedröfvad.
Jag måste taga hälften af hans sorg

Och hjelpa honom lida. Kalla honom
Tillbaka —

Othello.

Icke nu; en annan gång.

Desdemona.

Men sker det snart?

Othello.

Snart, för din skull, min maka.

Desdemona.

Nämn tiden blott; låt den ej öfverskrida
Tre dagar. Säg! när får han nalkas dig?
Othello, svara! O jag undrar, hvad
Du kunde fordra, som jag neka skulle,
Och stå så kall och tveka vid? Hvad? Cassio,
Som din förtrogne var i kärlekshandeln
Emellan oss, som mången gång, då jag
På dig har knotat, ifrigt dig försvarat,
Och sagt, att dina många göromål
Förhindrat dig att kalla honom åter.
Tro mig! jag kan —

Othello.

Håll upp! Låt honom komma!
Jag nekar dig ej något.

Desdemona.

Detta är
Ej någon bön: en vänlig maning blott;
Liksom jag bad dig akta dina ögon
Och vårda väl din helsa och ditt lif.
Nej! när för dig jag med en bön framträder,
Hvarmed jag rätt ditt hjerta röra vill,
Den blifver mera vigtig, mera djup.

Othello.

Jag nekar dig ej något, Desdemona!
Ett beder *jag:* du bör ej neka det:
Att du ett ögonblick mig ensam lemnar.

Desdemona.

Emilia, kom! — Följ fritt ditt eget lynne;
Du bjuda må: den lydande är *jag.*

(*De gå.*)

TREDJE SCENEN.

OTHELLO, JAGO.

Othello (till Desdemona som gått ut).

Menlösa, söta barn! Fördömd jag vare,
Om jag ej älskar dig.

Jago.

Herr general!

Othello.

Hvad vill du, Jago?

Jago.

Kände Michel Cassio
Din kärlekshandel med din sköna brud?

Othello.

Ja, punkt för punkt; hvi frågar du mig detta?

Jago.

Att få bekräftelse uppå min tanke.
Jag menar intet ondt.

Othello.

Hvad? på din tanke?

Jago.

Jag trodde icke, att han kände den.

Othello.

Jo! han var sändebudet oss emellan.

Jago.

Så? verkeligen?

Othello.

Verkeligen — ja!
Hvad finner du deri? Är han ej trogen?

Jago.

Min Herre! trogen?

Othello.

Trogen — ja, just trogen.

Jago.

Jag vet ej annat.

Othello.

Men hvad tänker du?

Jago.

Min herre! — tänker — hm!

Othello.

Min herre! tänker —
Hvarför är du mitt echo? Döljer du
Ett odjur i din tankes djupa rum,
För rysligt att beses? — du menar något.
Du sade nyss: *ha! det var underligt,*
Och när jag sade, att han visste om
Min kärlekshandel, skrek du: *verkeligen!*
Du drog ihop och rynkade din panna,
Liksom du i din hjerna inneslutit
En gruflig tanke — Om du älskar mig,
Säg ut!

Jago.

Du vet att jag dig älskar, herre!

Othello.

Det *tror* jag, och jag *vet* att du är ädel
Och vänskapsfull, och att du väger orden

Förrän du yttrar dem: allt detta gör
Att nu ditt brutna tal mig så förskräcker.
De lömska bofvar tala äfven så;
Men hos en ädel man med redligt hjerta
Det är ett grundadt, skonsamt förbehåll.

Jago.

Jag tror att Cassio är en ädel man.

Othello.

Jag ock.

Jago.

En man bör vara hvad han synes,
Och den, som intet är, bör synas intet.

Othello.

Ja visst; en man bör vara hvad han synes.

Jago.

Men nu — jag tror att Cassio trogen är.

Othello.

Ah! något mera ligger under detta.
Säg öppet ut din hjernas värsta tanke
Med värsta ord!

Jago.

Förlåt mig, nådig herre!
Fastän jag pligtig är i allt dig lyda,
I ett är jag dock fri, som alla slafvar,
Min tankes yttring: den kan vara falsk —
Hvar finns ett tempel, der ej onda ting
Intränga någon gång? Hvar finns ett bröst
Så rent, att ingen otillbörlig fruktan
Der stämmer möte och om rummet tränges
Med mera ädla känslor och begär?

Othello.

Du är försåtlig, Jago! mot din vän,
Om du kan tro, att han bedragen är,
Och håller tanken hemlig för hans öra.

Jago.

Det möjligt är, att jag har orätt gissat;
Jag vet det väl: jag har ett medfödt fel,
Att ana likt och olikt, skapa faror
Der ingen fara finnes. Jag besvär
Din vishet att ej låta sig förvillas
Af en så lös och svigtande förmodan.
Det vore farligt för ditt lugn, ditt väl,
Och oförenligt med min pligt som man,
Att visa dig min tanke.

Othello.

Säg, hvad tror du?

Jago.

Den ädlaste juvel, en dödlig eger,
Det är hans goda namn och rykte, herre!
Den stjäl ej stort, som stjäl min penningpung,
Först min, så hans, den blir en slaf åt tusen;
Men den, som röfvar bort mitt goda namn,
Han blir af rofvet ej dess mera rik,
Men jag blir arm likväl.

Othello.

Säg ut, säg ut!

Jago.

Nej, om mitt hjerta låg' uti din hand,
Jag lika litet sade det som nu.

Othello.

Ha!

Jago.

För svartsjuka Gud bevare dig!
Den är ett rysligt vilddjur, som sig föder
Af egna foster. — Den är lycklig man,
Som vet sitt öde, och har tålamod.

Men ack! hur grymma timmar räknar den,
Som älskar, tvekar, rasar — älskar åter!

Othello.

O qval!

Jago.

En fattig, som är nöjd, är rik;
Men ändlös rikedom är arm som vintern,
För den, som stundligt fattigdomen fruktar.
Ack! Gud bevare hvarje menskohjerta
Ifrån att svartsjuk bli!

Othello.

Åh! är det så?
Tror du, att jag fördrar ett sådant lif?
Att följa efter alla månens skiften
Med nya griller? Jago! frukta ej,
Att någonsin min själ bekymrar sig
Om dessa lösa aningar och syner;
Tro ej, att den mig svartsjuk gör, som säger:
Din fru är skön: hon älskar muntert sällskap,
Hon dansar snällt, hon spelar, sjunger väl,
(Allt nya dygder, om hon dygdig är).
Ej af mitt ringa värde vill jag skapa
Mig minsta fruktan för dess otrohet;
Hon såg mig och hon tog mig. — Jag vill se,
Förrän jag tviflar; när jag tviflar, pröfva;
Och när jag pröfvat, har jag tvenne val:
Bort med min kärlek — eller bort med fruktan!

Jago.

Det gläder mig; nu kan jag utan fara
Ge luft åt all den trohet och den kärlek
Jag för dig hyser. Hör min varning, herre! —
Haf ögat väl på Cassio och din fru!

Jag vill ej se ditt öppna, trogna hjerta
Bedraget för sitt ädelmod. Se opp!
Jag känner arten väl hos landets döttrar;
De låta i Venedig himlen se
Den list, som de ej våga mannen visa,
Och samvetsfrågan är, ej synden fly,
Men hålla synden tyst.

Othello.

Du säger det?

Jago.

När du fick ja, bedrog hon ju sin fader,
Och när hon syntes darra för din blick,
Hon älskade dig högst.

Othello.

Det gjorde hon.

Jago.

Den som, så ung, sig kunde så förställa,
Och fadrens ögon så förblinda kunde,
Att han i allt såg trolldom — tyst min mun! —
Jag ber om tillgift, herre! att jag dig
För mycket älskar.

Othello.

Jag är dig förbunden.

Jago.

Nedslaget har jag gjort ditt sinne, herre!

Othello.

Nej, inte, inte.

Jago.

Jo! jag fruktar det;
Jag beder dock, att du åt detta tal
Ej större vidd och slutsats gifva må,
Än blott förmodan.

Othello.

Åh nej!

Jago.

Ådle herre!
Om du det gör, så kunde mina ord
Få större följder än jag önskar. Cassio
Är ju min vän — ack! du är upprörd, herre!

Othello.

Nej, Jago, nej; jag tror att hon är trogen.

Jago.

Hon lefve så, *du* tänke så för evigt!

Othello.

Men hur naturen så utom sig sjelf —

Jago.

Der ligger frågan. För att tala djerft,
Hur kan man mången friare försaka,
Af samma land och börd och lika lynne,
Och hellre välja en med råa seder,
Med dyster färg och främmande begrepp?
Förlåt mig — nu jag talar ej om henne
Så särdeles, ehuru jag befarar,
Att hennes smak, försonad med förståndet,
Jemförande din bild med någon ynglings
Ifrån Venedig, kanske ångrar sig.

Othello.

Farväl, farväl! Om du blir varse mera,
Låt mig det veta; gif din fru en vink!
Farväl!

Jago (i det han går).

Min vördnad, general!

Othello.

O hvarför
Tog jag en maka? Jago, mer du känner,
Och mer du sett, än du för mig vill yppa.

Jago (återvänder).

Jag vill och måste dig besvära, herre!
Att icke grubbla. Lemna allt åt tiden.
Och fastän Cassio bör få tjensten åter,
Den han i sanning skickligt förestår,
Låt honom vänta någon tid ännu,
Att man må granska honom och hans vägar.
Märk, om din fru enträget och med ifver
Hans återkallelse af dig begär;
Det kan förklara mycket. Medlertid
Tro, att jag öfverilat mig, Othello!
Jag fruktar redan sjelf, att jag det gjort.
Var endast lugn!

Othello.

Jag vet att styra mig.

FJERDE SCENEN.

Othello (allena).

Hon sviker mig, emedan jag är mörk
Kanske, och ej så len och ljuf i tal
Som fridens hjeltar, eller ock derföre
Att jag ej mer är ung, fastän ej gammal.
Hon sviker mig, och lemnar mig till tröst
Blott mitt förakt för henne. — Grymma ok!
De sköna sjelfva vi beherrska kunna,
Men deras känslor ej. O, att jag förr
En ödla vore djupt i jordens kula,
Än minsta rum uti min makas hjerta

Hör andra till. Så är de högas lott:
De äro mindre fria än de låga,
Och ödet är oblidkeligt som döden;
Vår lefnads plåga blir oss re'n bestämd
I födselstunden. Ack! der kommer hon.

FEMTE SCENEN.

OTHELLO, DESDEMONA, EMILIA.

Othello (för sig sjelf).

Om hon är falsk, då kan ock himlen ljuga
Uppå sig sjelf. Jag tror det ej ännu.

Desdemona.

De ädla innevånare på Cypern,
Dem du till måltid budit, vänta dig.

Othello.

Det har jag glömt.

Desdemona.

Hvi talar du så matt?
Mår du ej väl?

Othello.

O nej! jag lider grufligt.

Desdemona.

Du vakat har för mycket. Dina kinder
Sin färg förbyta. Gud! ditt öga gråter.
Othello, låt mig torka dessa tårar!

(Hon närmar slöjan till hans ansigte; han stöter hennes hand ifrån sig. Slöjan faller utan att hon märker det.)

Othello.

Nej, nej! Du *kan* det ej. Farväl, farväl!

Desdemona.

Jag lider med dig, och jag följer dig.

(De gå.)

SJETTE SCENEN.

EMILIA, *strax derefter* JAGO.

Emilia (ensam, upptager slöjan).

Du lilla skatt, välkommen i min hand!
Jag mins, min man har många, många gånger
Befallt mig stjäla dig; men Desdemona
Har troget gömt dig, och dig ofta kysst:
Du är Othellos första skänk till henne.
Ack, store Gud! — Nu efter detta mönster
Jag syr en annan och åt Jago ger.
Hvad han vill med den, vete Gud, ej jag.

Jago (inkommer).

Hvad gör du här så ensam?

Emilia.

Vänta litet,
Och var ej ond, så skall du få en ting.

Jago.

Hvad då, Emilia? Låt mig se: hvad har du?

Emilia.

Hvad vill du gifva mig för denna slöja?

Jago.

Låt se då! hvilken slöja?

Emilia.

Just densamma
Som herr Othello först gaf Desdemona.

Jago.

Säg, har du stulit henne?

Emilia.

Nej! i brådskan
Hon fällde den, och jag den sedan funnit.
Här är hon.

Jago.

Goda maka, gif mig den!

(Han griper slöjan.)

Emilia.

Om ej till något vigtigt hon behöfves,
Gif henne åter. Stackars fru! hon blifver
Förtviflad, om den saknas.

Jago.

Tyst härmed!
Den är mig ganska nödig. Lemna mig!

(Emilia går.)

Jago (allena).

I Cassios rum jag denna slöja lägger —
Att han må finna den. Ett flyktigt lappri
Bevisar mycket i en svartsjuks ögon,
Så starkt som Skriftens språk. Och Mohren sjelf
Har redan af mitt gift en märklig känning.
En farlig tanke är ett hemligt gift,
Som knappt i början kännes smaka illa,
Men, när ett stoft deraf i blodet kommer,
Lik svafvelgrufvan, slår i flammor opp.

SJUNDE SCENEN.

JAGO, OTHELLO.

Jago (för sig sjelf).

Se, hvar han kommer. Ingen vallmo mer
Och ingen sömndryck i den vida verlden
Så ljuflig sömn skall sänka på ditt öga,
Som den du sof i natt.

Othello.

Ha! falsk? mot mig?
Mot mig?

Jago.

Herr general! tänk ej derpå.

Othello.

Ur vägen, bödel! bort med pinobänken!
Det bättre är att mycket bli bedragen,
Än litet veta det.

Jago.

Hur så, Othello?

Othello.

Hvad kände jag af hennes stulna fröjd?
Jag såg ju intet, tänkte intet ondt,
Fann aldrig Cassios kyss på hennes läppar.
Den som bestulen är, och intet saknar,
Har utaf allt förlorat ingen ting.

Jago.

Herr general! det smärtar mig att höra.

Othello.

Ack! lycklig jag, om jag bedragen vore
Och icke visste det; men nu för evigt
Farväl, min fröjd! farväl, mitt hjertas lugn!
Farväl, du hjelmbeprydda tropp! — o krig,
Som adlar ärelust till dygd, farväl!
Farväl, min ystra fåle! starka trumma,
Högt smattrande trumpet, du gälla flöjt,
Du höga fana, bort allt majestät,
All ståt och prakt, som hörer striden till!
I dödens tjenare med öppna gap,
Som härmen lifvets Herres åskedunder —
O faren väl! med mig är det förbi. —
Farväl Othello! —

Jago.

Är det möjligt, herre?

Othello.

Skurk! låt mig se med mina egna ögon.

(Han lägger händerna på Jagos skuldror och trycker honom ned.)

Det — eller ock jag svär vid Gud och själ,
Att bättre mådde du i afgrundsnatten
Än i min vredes eld.

Jago.

Det går för långt.

Othello.

Låt mig få se det, eller gif bevis,
Så helt, att ingen remna derpå finnes
Till smyghål för ett tvifvel — eller ve dig!

Jago.

Ack!

Othello.

Om med omsvep du mig längre plågar,
Så bed ej mera, ångra intet brott,
Uppstapla fasor uppå fasans hjessa,
Att himlen gråter och all jorden bäfvar;
Du blir för detta allt ej mer fördömd,
Än för ditt svek mot mig.

Jago.

Vid himlens Gud,
Hvar är din mandom, herre! ditt förstånd?
Gud vare med dig! Jag går bort. Jag dåre,
Som ännu lefver, när min redlighet
Har blifvit brott. Gif akt, o verld! gif akt,
Att ärlig, öppen vara farligt är.
Tack för den läran — kärlek föder harm;
Jag ingen vän vill älska hädanefter.

Othello.

Nej, stanna här! — du skulle vara ärlig.

Jago.

Nej, hellre slug; en narr är ärligheten:
Han verkar alltid fåfängt.

Othello.

O, jag tror,
Att hon oskyldig är, och tror det ej,
Tror, att du redlig är, och tror det icke.
Bevisa det! Nyss hennes namn var rent
Liksom Dianas anlet, nu så dystert
Och mörkt som mitt. Om ännu dolkar slipas,
Och gift och eld och vatten finnas än,
Jag detta ej fördrager. Gif mig prof!

Jago.

Re'n lidelsen förtär dig, herr Othello!
Jag ångrar allt hvad jag dig anförtrott;
Du ville öfvertygas.

Othello.

Ja! jag vill.

Jago.

Och skall, men hur? Hur vill du öfvertygas?
För öfverrumpling lära de sig akta.
Men om du tror anledningar, som hvila
På starka skäl — då kan du öfvertygas.

Othello.

Gif mig ett tydligt prof af hennes svek.

Jago.

Den pligten är mig tung: men då jag redan
Så vida gått och låtit mig förföra
Af oförsigtig redlighet och kärlek,
Så må det ske. Jag var en natt hos Cassio,
Och vaken hölls; men han i slummer låg.
Nu vet man, att hos många hjertat sitter

Så löst, att de i sömnen sig förråda:
En sådan man är Cassio. Då han sof,
Han sade: »ädla, sköna Desdemona!
Låt oss vår kärlek noga, noga dölja.»
Då spratt han upp, grep häftigt om min hand.
Och ropade med ängslans vilda toner:
"O ve det öde, som dig Mohren gaf!"

Othello.

O, rysligt, rysligt!

Jago.

Det var blott en dröm.

Othello.

Men som en säker verklighet betydde.

Jago.

Och gifver vigt åt andra mindre tecken,
Som svagt bevisa.

Othello.

Jag skall krossa henne.

Jago.

Nej! var försigtig; vi ha intet skådat.
Kanske hon trogen är; men säg mig ett.
Har du ej stundom i din makas hand
En slöja sett, med bär och blommor stickad?

Othello.

Det var den första skänk hon fick af mig.

Jago.

Det vet jag icke; men en sådan slöja,
Som säkert hennes är, jag såg i dag
Uti herr Cassios hand.

Othello.

Om det är den —

Jago.

Om det är den, ja! om det blott är hennes,
Så ha vi strax ett vigtigt nytt bevis.

Othello.

O att den bofven hade tusen lif!
Ett är för vekt och ringa för min hämnd.
Jag ser, att allt är sannt. Se, Jago, Jago!
Min sköna kärlek strör jag så i luften —
Nu är det slut. Statt upp, du bleka hämnd!
Upplåt, o Kärlek, hjertats helgedom
Åt envåldskungen Hat! Svåll upp, mitt bröst!

Jago.

Nej! stilla, herr Othello!

Othello.

Blod — blod — blod!

Jago.

O, sansa dig; din tanke kan förändras.

Othello.

Nej, aldrig, Jago! Här, vid marmorhimlen
Deruppe, med ett heligt löftes andakt
Jag svär högtidligt —

(*Han antager en bedjande ställning.*)

Jago.

Hör ej upp ännu!

(*Han beder äfven.*)

I eviga och klara stjernor, vittnen!
I verldens alla elementer, vittnen,
Att Jago här högtidligen inviger
Sin hand, sitt hjerta, sitt förstånd, sitt allt
Till den bedragne herr Othellos tjenst.
Befalle han: jag utan samvetsqval
Hvart blodigt uppdrag lyder.

Othello.

Utan tvekan
Och fåfäng tack, jag tar dig strax på orden.
Låt inom trenne dagar mig få höra,
Att Cassio mer ej finns.

Jago.

Hans tid är räknad.
Ske som du vill. Låt endast henne lefva!

Othello.

Hon? ormen, som mig svikit! trefallt ve!
Jag tänker ut en död åt henne äfven.
Kom, följ mig, Jago! — Du är underhöfding.

Jago.

Jag tillhör dig för evigt, ädle herre!

(De gå.)

ÅTTONDE SCENEN.

Ett annat rum i Palatset.

DESDEMONA, EMILIA, *strax derefter* OTHELLO.

Desdemona.

Hvar kan jag ha förlorat denna slöja,
Emilia, säg!

Emilia.

Jag vet ej, goda fru.

Desdemona.

Min börs, med blänkande cruzader full,
Jag tusen gånger hellre sakna ville.
Om min Othellos hjerta kunde rymma
Svartsjukans gift, så vore detta nog
Att tända hämndens bloss.

Emilia.

Othello kommer.

Desdemona.

Nu släpper jag ej honom, förr än Cassio
Fått nåd igen. Othello var välkommen!
Du syns nu mera frisk och mera lugn.

Othello.

Lugn? — Desdemona! *(för sig sjelf)* Qval, att sig förställa!
Du sjelf då, Desdemona?

Desdemona.

Väl, Othello!

Othello.

Gif mig din hand. Hon är så het, min vän!

Desdemona.

Hon är ej kall ännu af sorg och ålder.

Othello.

O Desdemona, hvad din hand är skön!
Uppriktig är hon ock.

Desdemona.

Ja! du har rätt;
Ty denna hand har gifvit bort mitt hjerta.

Othello.

En gifmild hand; förr bortgaf hjertat handen;
Men nu tvärtom.

Desdemona.

Må vara — men ditt löfte?

Othello.

Hvad är det? hvilket löfte?

Desdemona.

Jag har nyss
Stämt Cassio hit, för att få tala med dig.

Othello.

Låt mig få se din slöja.

Desdemona.

Här, min vän!

Othello.

Den jag dig gaf —

Desdemona.

Har jag ej med mig.

Othello.

Inte?

Desdemona.

Nej, verkeligen icke!

Othello.

Det är illa.
Vet, denna slöja har min moder fått
Af en egyptisk qvinna, väl förfaren
I magisk konst och mensklig visdom åfven.
Hon sade: "Om du väl förvarar denna,
Din makes kärlek aldrig kallna skall;
Men om du bortger eller tappar henne,
Han afskyr dig, och andras kärlek söker."
Min moder döende gaf den åt mig,
Att öfverlemna till min brud en gång.
Så har jag gjort. Låt se, att väl du gömmer
Och vårdar den liksom din ögonsten;
Ty ingen skatt i hela vida verlden
Ersätter dess förlust.

Desdemona.

O! är det möjligt?

Othello.

Ja! sjelfva väfnaden är underbar;
En gammal grå Sibylla, som har räknat

Tvåhundra solhvarf, väfde den en gång
Uti ett anfall af profetisk yrsel;
Och vigda maskar ha dess silke spunnit,
Som färgades i sköna jungfrurs blod.

Desdemona.

O, är det sannt?

Othello.

Ja, ganska sannt, min vän!

Desdemona.

Då gifve Gud, att jag den aldrig sett!

Othello.

Ah! hvarför så?

Desdemona.

Hvi är din röst så bruten
Och vild?

Othello.

Säg, är hon borta? är hon borta?

Desdemona.

Mig tröste Gud!

Othello.

Hvad säger du?

Desdemona.

Hon är
Ej borta; men om nu så skulle vara —

Othello.

Ha!

Desdemona.

Nej! hon är ej borta.

Othello.

Låt mig se.

Desdemona.

Ja, bästa vän! — nu kan jag ej, Othello!
Det är en list att leda mig från ämnet.
Jag ber: tag Cassio upp till nåd igen!

Othello.

Låt se din slöja; något ondt jag anar.

Desdemona.

En redligare man du aldrig finner.

Othello.

Hvar är din slöja?

Desdemona.

Han, som all sin tid
Uppå din nåd sin hela lycka grundat,
Och delat dina faror —

Othello.

Säg, hvar är hon?

Desdemona.

Du elak är, Othello!

Othello.

Ut, ut, ut!

(*Othello störtar ut.*)

Emilia.

Han svartsjuk är.

Desdemona.

Det har jag aldrig märkt.
Det är besynnerligt med denna slöja.
Olyckligt är, att jag förlorat den.

NIONDE SCENEN.

De förre. CASSIO, JAGO.

Jago (*till Cassio*).

Här finns ej annan väg: hon måste verka.
Här är hon lyckligtvis; försök din lycka.

Desdemona.

Se Cassio här, och hopplöst än hans öde!

Cassio.

Jag kommer med min gamla bön igen.
O! värdes säga, med hvad lofligt medel
Jag vinner lifvet och hans ynnest åter,
Som framför allt mitt hjerta heligt vördar.
Jag kan ej vänta längre. Om mitt fel
Så oförlåtligt och så grufligt är,
Att ej min fordna tjenst, ej nu min ånger
Och ej mitt vad till tiderna, som komma,
Hans dyra gunst mig återköpa kunna,
Det blir en tröst att få mitt öde veta.
Då vill jag tvinga mig att vara nöjd,
Och draga ut på någon annan bana
Till lyckans nåd.

Desdemona.

Förskjutne, ädle man!
Mitt förespråk nu mera intet gäller;
Min man är ej min man: jag känner honom
På anletsdragen blott, ej på hans hjerta.
Så sannt hvar helig engel skydde mig,
För dig jag talat allt hvad jag har kunnat,
Och med mitt fria tal mot mig beväpnat
Hans vrede. Dock, haf ännu tålamod!
Var öfvertygad att för dig jag gör
Mer än jag vågat för mig sjelf ännu.

Jago.

Är herr Othello vred?

Emilia.

Nyss gick han ut,
Och, som det tycktes, i en häftig oro.

Jago.

O, jag har sett när krigets vilda kulor
Bortsopat hela leder af hans folk,
Och undanryckt hans broder från hans sida;
Och han har stått ändå, så lugn, så lugn!
Det något vigtigt är om han är sorgsen.

(Jago går.)

Desdemona.

Kanske ett hemligt budskap från Venedig,
Af ledsamt innehåll, till Cypern anländt,
Och stört hans hjertas frid; ty männen pläga
På ringa föremål den harmen släcka,
Som stora ting tändt upp. Det händer ofta;
Och våra männer ha ombytligt lynne:
De kunna icke alltid älska oss,
Så ömt och varmt, som uppå bröllopsdagen.

Emilia.

Gud gifve blott, att ej hans oro är
Svartsjukans eld, som rasar i hans bröst!

Desdemona.

Ack! nej, dertill jag aldrig ämne gifvit.
Från detta qval bevare honom Gud!
Jag honom söka vill och blidka honom.
Aflägsna dig ej vida, ädle Cassio!
Ty jag förnyar än en gång min bön.

(Desdemona går ut. Emilia följer henne. Cassio qvarstannar.)

(Täckelset faller.)

FJERDE AKTEN.

Ett rum i Palatset.

FÖRSTA SCENEN.

OTHELLO. JAGO.

Jago.

Om jag nu ger en slöja åt min maka —

Othello.

Hvad då?

Jago.

Då är hon hennes, och hon kan
Ge bort sin egendom åt hvem hon vill.

Othello.

Hon eger ju sin ära ock; men kan hon
Bortskänka den?

Jago.

Åh! äran synes ej:
Den eger mången, som är utan ära;
Men om jag ger en slöja åt min maka —

Othello.

O Gud! Jag vill så gerna glömma detta;
Nu sväfvar åter minnet öfver själen,
Som korpen öfver ett besmittadt hus,
Med dödens rop: han hennes slöja fått.

Jago.

Nå, än hvad mer?

Othello.

O, det behöfs ej mer!

Jago.

Än om jag sade, att jag hört beskrifvas
Din sköna makas fall af Cassio sjelf.
Man vet, att unga herrar, som förvärfvat
En hemlig gunst af någon fager qvinna,
Ej kunna tiga —

Othello.

Har han sagt dig något?

Jago.

Ja visst, min herre! men, var öfvertygad,
Ej mer än han kan återtaga.

Othello.

Hvad?

Jago.

Att han har — nej, jag minns ej hvad han sade.

Othello.

Hvad? hvad?

Jago.

Att han har plockat —

Othello.

Hvad? säg ut!

Jago.

Dess blommor — hennes kyssar — eller blommor
Åt henne plockat — hur du helst behagar.

Othello.

O! allt är klart. Han har bekänt — o ve!
Den dyra slöjan är ju äfven hans.

Jag ryser, jag. Ack! aldrig kan en själ
Så öfverhöljas af all fasas mörker
För blott ett ord; nej! det är mer än ord.
Bekänn, bekänn — min slöja — djefvul!

(Han nedfaller afdånad.)

Jago (för sig sjelf.)

Verka
Du gift! grip an med kraft. *(högt)* Ack! herre, herre!
Othello — hjelp! — ack!

ANDRA SCENEN.

OTHELLO, JAGO, CASSIO.

Cassio.

Hvad är nu på färde?

Jago.

Din herre svimmar: ser du, hvar han ligger?

Cassio.

Fort, gnid hans tinning.

Jago.

Nej! vid alla helgon.
Han får ej röras i sin tunga sömn;
Ty eljest rasar han. Se nu, han vaknar;
Drag dig tillbaka på ett ögonblick,
Så hemtar han sig snart. När han är borta,
Jag till ett vigtigt samtal kallar dig.

(Cassio går.)

Herr general! du angreps af en svindel?

Othello.

Vill du försmäda mig?

Jago.

Bevare Gud!
Jag vill att som en man du bär ditt öde.

Min herre, samla dig! Fördölj dig här,
Och håll dig stilla; lyssna uppmärksamt!
När du i svimning nederfallen låg,
Kom Cassio hit. Jag angaf goda skäl
Till svimningen, och sände honom bort,
Med vilkor dock att skyndsamt återkomma. —
Det har han lofvat. Skynda! göm dig nu,
Och märk de grinande, de spotska miner,
Som bo i hvarje vrå utaf hans anlet.
Gif akt på allt hans skick. Haf tålamod;
Om jag ej tänka skall, att du förlorat
Allt lugn och mannakraft.

Othello.

Hör mig, Jago!
Stark skall jag vara i mitt tålamod,
Men mycket blodig ock.

Jago.

Det är tillbörligt;
Tag tiden blott i akt. Fort! göm dig, herre!
(*Othello går afsides.*)
(*för sig sjelf*)
För Cassio nämner jag ej Desdemona;
Men jag vill fråga om den unga Blanca,
En flicka, som sägs vara häftigt kär
I Cassio, som det ofta plägar hända,
Att den, som många fällt, blir fälld af en.
När han hör Blanca nämnas, faller han
I högljudt löje. Ah! här är han redan.

TREDJE SCENEN.

OTHELLO, *fördold*, JAGO, CASSIO.

Jago.

När han nu ler, så skall Othello rasa,
Hans blinda harm skall tyda till det värsta

Den arma Cassios rörelser och tal.
Välkommen hit, herr underhöfding Cassio!

Cassio.

Rätt illa, att du gifver mig en titel,
Hvars saknad gör min död.

Jago.

Ah — Desdemona —

(*sakta till Cassio.*)

Tänk, om det stod i Blancas makt att hjelpa,
Då vore du ej länge utan tjenst.

Cassio.

Du skälm.

Othello (fördold).

Se, att han redan skrattar.

Jago.

Aldrig finnes
En qvinna mer förälskad i en man.

Cassio.

Ack! tror du? ja, jag tror att hon mig älskar.

Othello.

Hör, huru lamt han nekar — se, han ler.

Jago.

Hon sprider ut, att du skall äkta henne;
Kan det din mening vara?

Cassio.

Ha, ha, ha.

Othello.

Förrädare! ha! triumferar du!

Cassio.

Jag äkta henne? Hvad? En sådan flicka?
Haf någon aktning dock för mitt förstånd.
Tänk ej så tokigt, Jago! ha, ha, ha.

Othello.

Han ler! Den lycklige är den som ler.

Jago.

Det talet går, att hon skall bli din brud.

Cassio.

Nej! är det sannt?

Jago.

Så visst jag ärlig är.

Othello.

Godt. Jag är redan dömd till döden, hör jag.

Cassio.

Hon hoppas det, emedan hon mig älskar;
Men något sådant har jag aldrig lofvat.

Othello.

Se, Jago vinkar mig: historien börjar.

Cassio.

Nyss var hon här; ty hon förföljer mig
Ehvart jag går. En aftonstund jag stod
Vid hamnen, talande med en och annan
Bekant ifrån Venedig: straxt hon kommer
Och faller mig om halsen.

Othello.

"Kysser mig,
Och ropar: ädle Cassio!" o, det står
Att läsa tydligt i hans anletsdrag.

Cassio.

Hon trycker sig intill mig, smeker, gråter,
Omfamnar mig och för mig — ha, ha, ha.

Othello.

I nedrige! o eder dom är skrifven,
Utförandet allena återstår.

Cassio (upptager Desdemonas slöja ur fickan).

Jag måste gå.

Jago.

Se, hvilken vacker duk!

Cassio.

Farväl! Jag har ej tid —

Jago.

Farväl, farväl!

(Cassio går.)

FJERDE SCENEN.

OTHELLO, JAGO.

Othello (framkommer).

Hur skall jag mörda honom, Jago?

Jago.

Såg du,

Hur argt han log åt sina synder?

Othello.

Ve!

Jago.

Du såg ju slöjan ock?

Othello.

Och det var hennes?

Jago.

Ja, herre!

Othello.

O! en ljuf, en härlig maka -

Jago.

Du måste glömma detta, general!

Othello.

Hon måste dö, och det i denna natt.
Hon kan ej lefva mer. — Mitt hjerta är

I sten förvandladt; om jag lägger handen
Derpå, såras den. — O! verlden har
Ej någon skönare: hon vore värdig
Med krona sitta invid kejsarns sida.

Jago.

Betänk dig, herre!

Othello.

Hon förtjenar döden.
Jag sade endast hvad hon är: hur täckt
Hon blommor målar! hvad hon spelar väl!
Ack, hon kan tämja vilddjur med sin sång!
Hvad hennes snille rikt och mäktigt är!

Jago.

Och just för detta är hon mera brottslig.

Othello.

Ja, tusen gånger — huru fromt dess sinne!

Jago.

Blott alltför fromt.

Othello.

För mycket fromt i sanning.
Men det är synd. O Jago! det är synd —

Jago.

Min herre! då du så barmhertig är,
Gif henne öppen fullmakt att bedraga;
Om du det tål, så rör det ingen annan.

Othello.

Nej! hon skall dö, den falska. O att svika
Mig så?

Jago.

Ja, det är illa gjordt af henne.

Othello.

Och gifva Cassio hjertat?

Jago.

Det är värre.

Othello.

Gift hit! Min hämnd som blixten hasta bör.
Om jag ransakar, hennes skönhet kunde
Beveka mig. Hör Jago! nu i natt
Hon måste dö, och den förrädarn Cassio!

Jago.

Nej, intet gift. Bär du ej svärd och dolk?

Othello.

Godt. Rättvis är din dom: det vill jag göra.

Jago.

Uppå min lott jag Cassio taga vill.
Vid midnattstiden får du veta mera.

Othello.

Förträffligt. Hör trumpetklang! hvad är detta?

Jago.

Ett bud ifrån Venedig utan tvifvel.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. LODOVICO, DESDEMONA.

Lodovico.

Hell dig, herr general!

Othello.

Var du ock helsad!

Lodovico.

Dig helsa vänligt Dogen och Senaten.

(Han ger Othello ett bref.)

Othello.

Jag vördar deras höga viljas bud.

Jago.

Signor! det fägnar mig att se dig här.
Välkommen!

Lodovico.

Tack! Hur mår den ädle Cassio?

Jago.

Han lefver —

Desdemona.

Men i onåd hos Othello.
Jag hoppas dock, att du förenar dem.

Othello.

Är du så viss derom, du?

Desdemona.

Min Othello!

Othello (läsande).

Du måste, om du vill det eller ej.

Lodovico.

Han hör ej; brefvet honom sysselsätter.
Är då din man på Cassio förtörnad?

Desdemona.

Ja visst, ty värr! Jag intet högre önskar
Än att förlika dem, för Cassios skull.

Othello.

O eld och svafvel!

Desdemona.

Herre!

Othello.

Är du klok?

Desdemona.

Han är ju ond —

Lodovico.

Han röres utaf brefvet;
Ty, som jag tror, han kallas hem tillbaka,
Och Cassio blifver Cyperns styresman.

Desdemona.

Det skulle fägna mig.

Othello.

Åh, verkeligen?
Det fägnar dig? har du förnuftet qvar?

Desdemona.

Hur så, min dyraste Othello?

Othello (stöter henne ifrån sig).

Falska!

Desdemona.

Det har jag ej förtjent.

Lodovico.

Nej! Herr Othello!
Det skulle ingen tro uti Venedig,
Om jag ock svor derpå. Det går för långt.
Hon gråter; trösta henne.

Othello.

Aldrig! Aldrig!
Om jorden fruktsam blef af qvinnotårar,
Hon skulle föda idel krokodiler.
Bort, bort!

Desdemona.

Jag vill ej med min åsyn mer
Bedröfva dig. (*Hon går.*)

Lodovico.

En lydig fru, i sanning.
Jag ber dig, herre! återkalla henne.

Othello.

Min fru!

Desdemona.

Othello!

Othello (till Lodovico).

Hon är här: hvad vill du?

Lodovico.

Hvem? jag?

Othello.

Du bad ju henne återkomma.
Ja, hon kan vända om, och gå igen,
Och åter vända om, och hon kan gråta —
Och lydig är hon, lydig som du säger.
Rätt god och lydig. Gråt, håll fort att gråta.
Hvad det beträffar, herre! — Sköna kärlek! —
Jag återkallas hem. Gå nu din väg —
Jag skickar sedan efter dig. Jag lyder
Och återvänder hem — Bort, undan! fly!

(*Desdemona går.*)

Och Cassio får min plats. Välkommen, herre!
Välkommen! — ha — flyn, fasans bilder! flyn!

(*Han går.*)

SJETTE SCENEN.

LODOVICO, JAGO.

Lodovico.

Är det den ädla Mohren, som Senaten
Benämner den fullkomlige, den man,
Som lidelsen ej rör, hvars fasta dygd
Ej tidens och ej ödets pilar mäkta
Att fälla eller såra?

Jago.

Det var fordom.

Lodovico.

Har han förståndet qvar? Är han ej galen?

Jago.

Han är nu hvad han är. Jag ser och tiger.
Hvad han bör vara, om han det ej är,
Jag önskar att han vore.

Lodovico.

Att behandla
Sin maka så?

Jago.

Ja! Gifve Gud likväl
Att detta fel hans värsta gerning vore.

Lodovico.

Är det hans vana, eller kunde brefvet
Till sådan vrede hetsa upp hans blod?

Jago.

Det anstår icke mig att nu berätta
Hvad jag har sett och hört. Gif akt på honom;
Hans handlingssätt förråder honom nog,
Och mina ord behöfvas icke mera.

Lodovico.

Hvad jag på honom har bedragit mig!

(De gå.)

SJUNDE SCENEN.

Ett annat rum i Slottet.

OTHELLO, EMILIA.

Othello.

Du har då intet sett?

Emilia.

Ej sett, ej hört.

Othello.

Men Cassio har du sett i hennes sällskap.

Emilia.

Då såg jag intet ondt: då hörde jag
Emellan dem hvart ord, hvart andedrag.

Othello.

Och aldrig hörde du dem hviska?

Emilia.

Aldrig.

Othello.

Och aldrig blef du bortsänd?

Emilia.

Aldrig, herre!

Othello.

Att hemta hennes mantel, hennes slöja,
Och sådant mer?

Emilia.

Nej, aldrig.

Othello.

Obegripligt.

Emilia.

För hennes ära vågar jag min själ.
Om någon nedrig bof uti din hjerna
Blåst in en annan tro och dig bedragit,
Må Gud förbanna honom såsom ormen.
Nej! hon är kysk och ren som himlens dag.

Othello.

Gå, kalla henne hit! *(Emilia går.)*
Hon vet ej mycket,
Och vill ej heller säga, hvad hon vet.
O Desdemona! du är fin och listig;
I hjertats dolda rum ditt brott du höljer,
Och gör med knäfall dock din bön till himlen!

ÅTTONDE SCENEN.

OTHELLO, DESDEMONA, EMILIA.

Desdemona.

Hvad vill du mig, Othello?

Othello.

Desdemona,
Lyft dina ögon upp; jag vill bese dem.

Desdemona.

Hvad rysligt infall!

Othello (till Emilia).

Sköt sin pligt, min fru!
Gå ut — stäng sedan dörren vackert till
Och hosta, gif en vink, om någon kommer,
Och tig med hvad hon vet, förstår hon — fort!
(Emilia går.)

Desdemona (på knä).

Vid himlens Gud! säg, hvad betyder detta?
En ryslig mening ligger i ditt tal,
Men jag förstår ej orden.

Othello.

Hvem är du?

Desdemona.

Din älskade och trogna maka, herre!

Othello.

Så svär derpå! Fördöm dig sjelf, om annars
Ej afgrundsandarne för dig förskräckas;
Liksom de goda englar. Kom och svär,
Att du är trogen.

Desdemona.

Det vet himlen bäst.

Othello.

Ja, himlen vet, att du är falsk som lögnen.

Desdemona.

Mot hvem är jag då falsk? säg det, Othello!

Othello.

O, Desdemona! själens frid är borta.

Desdemona.

Ack, olycksfulla dag! hvi gråter du?
Är jag en skuld till dessa bittra tårar?
Måhända tror du, att min gamle far
En orsak är till brefvets innehåll.
Men var ej vred på mig. Har du förlorat
Din tjenst, så har ock jag förlorat den.

Othello.

Om himlens Gud behagat låta regna
All sorg och skam uppå mitt blotta hufvud,
Om han mig dränkt i fattigdom och nöd,
Smidt mig i bojor utan hopp om frälsning,
Jag säkert fann i någon hjertats vrå
En droppe tålamod. Men o, att göra
Mig till en stod, ett mål för folks förakt.
Dock äfven detta ville jag fördraga;
Men — ve! att blifva drifven ur den famn,
Der jag lagt ned mitt hjerta i förvar,
Der jag vill lefva, och der jag vill dö,
Mitt hela lifs, min hela glädjes källa —
Att se den grumlas och förgiftas så
Af usla kräk — o! blekna, Tålamod!
Förtjusande Seraf med rosenkinden!
Och blif som afgrundsförsten vild och grym!

Desdemona.

Misstänker du min dygd?

Othello.

Du sköna blomma!
Som doftar sött, så sött att hjernan svindlar,
O, att du aldrig, aldrig vore född!

Desdemona.

Ack, hvilken okänd synd har jag begått?

Othello.

Hvad har du gjort? ja, hvad har du begått?
Hvad okänd synd? o qvinna! svara sjelf;
Om jag det sade, blefvo mina läppar
En glödhet ugn, som brände upp till aska
Anständigheten. Hvad har du begått?
Guds himmel drager sorgdrägt, månen blundar
Dervid, och vinden, van vid mycket orent,
Sig döljer dock i jordens djupa sköt,
Och vill ej andas mer — du falska qvinna!

Desdemona.

Vid Gud, du gör mig orätt.

Othello.

Är du ej
En trolös maka?

Desdemona.

Nej, så sannt jag är
En christen och odödligheten hoppas.

Othello.

Så förlåt mig då jag trodde dig
Den unga, ystra Venetianskan vara,
Som gift sig med Othello.

NIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. EMILIA.

Othello.

Hon, min fru,
Som vaktar afgrundsporten, liksom

Sanct Petrus vaktar himlens: allt är redan
Beställdt: jag hennes möda löna vill —

(Othello går.)

Emilia.

Min Gud! hvad har Othello väl i sinnet?
O Desdemona! Säg, hvad fattas dig?

Desdemona.

Jag drömmer, tror jag.

Emilia.

Hvad har honom händt?

Desdemona.

Hvem? hvem?

Emilia.

Min herre —

Desdemona.

Hvem är då din herre?

Emilia.

Densamme, goda fru! som är din make.

Desdemona.

Jag har ju ingen mer; var tyst, Emilia!
Jag kan ej gråta — tala kan jag ej,
Om jag ej gråta får. Var god och lägg
Min bröllopsklädning på min säng till natten.
Glöm icke det. Bed Jago komma hit. —

(Emilia går.)

Hvad har jag arma gjort, som kunnat väcka
Hos honom minsta tvifvel om min dygd?

TIONDE SCENEN.

DESDEMONA, EMILIA, JAGO.

Jago.

Min fru! här är jag, hvad befaller du?

Desdemona.

Jag kan ej säga. De som undervisa
Ett felande, men likväl älskvärdt barn,
Begagna milda ord och ömma medel.
Så borde han ock hafva bannat mig;
Jag är ett barn.

Jago.

Säg, hvad betyder detta?

Emilia.

Här har Othello skymfat henne så,
Att tungan ryser vid att skymfen nämna.

Jago.

Hur kom det till?

Desdemona.

Det vet jag ej — allenast
Att jag det ej förtjent.

Jago.

Gråt ej — o ve!

Emilia.

Har hon försakat mången ädel yngling,
Sin fader och sitt land och alla vänner,
Att bli misshandlad här? Man må väl gråta.
Dyrt svär jag det, att någon nedrig bof,
En örontasslare, en listig slaf,
Som, lömskt förställd, blott kryper efter gunst,
Har hopsmidt denna oerhörda saga.

Jago.

Nej, ingen man så nedrig finnas kan.

Desdemona.

Och finnes han, må honom Gud förlåta.

Emilia.

Åt hvem har hon väl hemligt skänkt sitt hjerta?
Hvad tid, hvad rum? O hvilken giftig lögn!
Och hvilken bof som henne hviskat har
I Mohrens öra! Måtte himlens Herre
Hvar ärlig man en hämdens gissel gifva,
Att jaga honom öfver vida jorden
Från öster och till vester.

Jago.

Tala tyst!

Emilia.

O nedrighet! Det var också en härlig,
En ädel man, som hviskat i ditt öra,
Att jag af Mohren älskad var.

Desdemona.

O Jago!
Hvad skall jag göra, för att återvinna
Min man? säg — gå, och tala godt för mig.
Vid stjernan der! jag vet ej hvad jag brutit.
(*Hon faller på knä.*)
Jag böjer mina knän, och högt bedyrar,
Att jag med gerning, tankar eller ord
Ej någonsin min trohet ryggat har,
Att aldrig mina ögon hafva skådat
En man, som var mig skönare än han,
Att ännu aldrig detta hjerta känt
En man, som var mig kärare än han.
Hans vrede kan beröfva mig mitt lif,
Men ej min kärlek.

Jago.

Gif dig nu tillfreds,
Min fru! alltsammans är ju blott en nyck,

Hans hufvud uppfylldt är af statsbekymmer.
Oskyldigtvis han gjuter ut på dig
Det onda lynne de hos honom väckt.

Desdemona.

Om det ej annat vore!

Jago.

Nej, var lugn.
Re'n tiden kallar dig till taffeln, kom!
De venetianska sändebuden vänta.
Gå in, och gråt ej: allt förändras skall.

(*Desdemona och Emilia gå.*)

ELFTE SCENEN.

JAGO, RODRIGO.

Jago.

Ha! se Rodrigo!

Rodrigo.

Jag kan icke finna,
Att du mig rätt behandlar.

Jago.

Hvarför icke?

Rodrigo.

Du söfver mig med dina sköna språk,
Och hvarje läglighet mig undanrycker,
I stället för att fylla upp mitt hopp.
Nu kan jag detta icke längre tåla,
Och jag vill hämnas hvad jag lidit har.

Jago.

Hör mig, Rodrigo!

Rodrigo.

Jag har hört för mycket.
Du lofvar flitigt, men vill aldrig hålla.

Jago.

Nu är du orättvis.

Rodrigo.

På intet sätt.
Jag har min hela egendom förspillt,
Och de juveler, som jag gifvit dig,
Att fort till Desdemona öfverlemna
Bordt, som jag tror, beveka en Vestal.
Du säger, att hon tagit väl emot dem,
Och skickat mig förhoppningar tillbaka
Om snar bönhörelse, som ej hörs af.

Jago.

Godt! fortsätt blott — begynnelsen är god.

Rodrigo.

Jag finner nu, att jag bedragen är.

Jago.

Ja, det är godt.

Rodrigo.

Så, är det godt också?
Nu vill jag tala sjelf med Desdemona,
Och om hon mina smycken återger,
Så vill jag återtaga mina ord
Och ångra mitt förhastade begär.
Om det ej lyckas, går jag dig på lifvet.

Jago.

Du talar nu —

Rodrigo.

Just hvad jag ämnar hålla.

Jago.

Jag finner ändtligt nu att någon mandom
Bor i ditt bröst, och nu, från denna stund
Har jag om dig en bättre tanke fått.

Invändningen är god; gif mig din hand.
Jag svär, att jag likväl har verksam varit
Uti din sak.

Rodrigo.

Det har jag ej förmärkt.

Jago.

Min verksamhet har tyst och hemlig varit;
Derför förlåter jag ditt tvifvelsmål.
Men hör, Rodrigo! om en gnista finnes
Af mod och kraft och klokhet i din själ,
(Som jag nu tror med större skäl än förr)
Bevisa den i natt. Om nästa afton
Du i ditt våld ej Desdemona eger,
Så må du skuldfritt stjäla bort mitt lif.

Rodrigo.

Hvad? är det något rimligt, så låt höra.

Jago.

Vet då, att Cassio af senaten nämnes
Att efterträda general Othello.

Rodrigo.

Här? Är det sannt? Othello återvänder
Med Desdemona till Venedig?

Jago.

Nej!

Han går till Afrika och tager med sig
Sin sköna Desdemona, om ej resan
Af någon händelse kan förekommas.
Att undanrödja Cassio vore bäst.

Rodrigo.

Hur undanrödja honom?

Jago.

Döda honom;
Då kan han ej Othello efterträda.

Rodrigo.

Och det vill du nu att jag skall göra?

Jago.

Ja! om du blott ditt eget väl förstår.
Han känner ej ännu sin höga lycka.
Han spisar denna afton här i trakten,
Och der vill jag besöka honom strax.
Vid midnattstimmen återkommer han.
Var på din vakt, så är han i ditt våld;
Jag hjelper dig, och han skall säkert falla.
Hvi ser du så förfärad ut? Statt upp,
Och följ! Du innan kort skall öfvertygas,
Att för ditt väl hans död nödvändig är.
Kom, måltidstimmen slår, och natten lider.

Rodrigo.

Här fordras starka skäl. Låt höra dem.

Jago.

Rodrigo, kom! du öfvertygas skall.

(De gå.)

(Täckelset faller.)

FEMTE AKTEN.

En gata utanför Slottet.

FÖRSTA SCENEN.

JAGO, RODRIGO.

Jago.

Stå bakom pelarn här; han kommer genast.
Håll svärdet blottadt, sköt det som en man.
Var icke rädd; jag understödjer dig.
Det hjelper, eller stjelper — tänk derpå,
Och fatta snart och manligt ditt beslut.

Rodrigo.

Gå ej ur vägen; jag kan stöta vilse.
(*för sig sjelf*)
Och gerningen behagar mig ej heller,
Fastän jag hört hur goda skäl jag har.
Ett lif — ej mer. Svärd ut! han må då dö!
(*Han döljer sig.*)

Jago (*för sig sjelf*).

Han rasar; jag har eldat upp hans hjerna.
Om han nu fäller Cassio, eller sjelf
För Cassio faller, eller båda stupa,
Så vinner jag derpå; ty om Rodrigo
Får lefva, skall han guldet återkräfva
Och de juveler dem han gifvit mig,
Det går ej an. Om Cassio blir vid lif,

Han med sin sköna, oskuldsfulla vandel
Nedsvärtar min — kanske Othello äfven
För honom mig förråder; det är värre.
Nej! han må dö. Hör, redan kommer han.

ANDRA SCENEN.

DE FÖRRE. CASSIO.

Rodrigo.

Jag känner gången: det är han — dö, bof!
(*Han sårar Cassio.*)

Cassio.

Det var ett vildsint hugg; men denna klädning
Är hårdare och bättre än du tror.
Jag vill försöka din.
(*De fäkta. Jago sårar Cassio baktill, och smyger bort. Rodrigo faller.*)

Rodrigo.

O, jag är mördad!

Cassio.

Hjelp! jag är lytt för alltid. Hjelp — o ve!

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. OTHELLO, *i ett fönster af Palatset.*

Othello.

Hör Cassios stämma! Jago håller ord.

Rodrigo.

Jag är förlorad.

Othello.

Ja, du talar sannt.

Cassio.

Hjelp, hjelp! ljus hit! en fältskär —

Othello.

Det är han.
Haf pris och tack, du ädle, tappre Jago!
Som hämnas så din herres oförrätter.
Menederska! din älskling ligger död,
Och du är mogen snart — Jag kommer strax.
Jag är ej mer af fägringen betagen,
Den oren är och skall i blod bli tvagen.

(Othello går bort.)

FJERDE SCENEN.

RODRIGO, CASSIO, LODOVICO; *derefter* JAGO *i nattklädning, med en fackla och ett svärd.*

Cassio.

Mord — våld och mord. Fins ingen vakt i staden?

Lodovico.

En ömklig röst; här är visst mord å bane.

Cassio.

Hjelp, hjelp!

Lodovico.

Hur rysligt!

Rodrigo.

O du arga bof!
Vill ingen komma? Jag förblöder mig.

Jago.

Hvem är det? Säg, hvem ropar här om mord!

Lodovico.

Jag vet ej.

Cassio.

Här, och här — kom hit och hjelp!
Jag ligger här af bofvar nederstucken.

Jago.

O Cassio! är det du? Hvem gjorde detta?

Cassio.

Jag tror, att en af dem helt nära ligger
Och kan ej heller gå.

Rodrigo.

Hjelp mig; jag blöder.

Cassio.

Hör, Jago! detta är den ena mördarn.

Jago.

Du mördare, du niding! (*Han genomborrar Rodrigo.*)

Rodrigo.

Ve dig, Jago!

(*Han dör.*)

Jago.

Hur gräsligt att i mörkret stjäla lif!
Och allt är tyst i staden — Mord, mord, mord.
Hur är det, Cassio, är du farligt sårad?

Cassio.

Jag tror det ej; dock illa.

Jago.

Hvilken gerning!
Hvad ovänskap var mellan eder, Cassio?

Cassio.

Det vete Gud; jag känner icke mannen.

Jago.

Förlåt, signor! vi måste Cassio föra.

Lodovico.

O rysliga och fasansfulla natt!

(*De föra Cassio ut.*)

FEMTE SCENEN.

Desdemonas Sängkammare.

DESDEMONA, EMILIA, OTHELLO, LODOVICO.

Lodovico.

Oroa dig ej mera, herr Othello!

Othello.

Jag känner, att det gör mig godt att gå.

Lodovico.

En rolig natt, min goda Desdemona!

Desdemona.

Jag önskar dig detsamma, Lodovico!

(*Lodovico går.*)

Othello.

O Desdemona!

Desdemona.

Hvad befaller du?

Othello.

Förbida mig! Jag kommer snart tillbaka.
Var ensam, när jag kommer.

Desdemona.

Det skall ske.

(*Othello går.*)

SJETTE SCENEN.

DESDEMONA, EMILIA.

Emilia.

Hans blick var litet mildare än förr.

Desdemona.

Han sade, att han kommer snart tillbaka,
Och han befallte mig att vänta sig
Och skicka dig ifrån mig.

Emilia.

Skicka — mig?

Desdemona.

Så är hans bud. Derföre, min Emilia!
Gif mig min hvita klädning, och farväl.
Vi böre ej förtörna honom.

Emilia.

Ack!

Gud gifve att du honom aldrig sett!

Desdemona.

Säg icke det. Jag älskar honom så,
Att till och med hans vrede, knot och bannor
Behaga mig. Jag ber dig, lemna mig.

Emilia.

Din klädning har jag redan lagt vid sängen.

Desdemona.

Om före dig jag dör, min vän! så svep mig
I denna hvita skrud.

Emilia.

Min fru! du skämtar.

Desdemona.

Jag ber dig: skynda dig; han kommer strax. —
Hör du ej något? Hvilket ljud är detta?

Emilia.

Jag tror det vinden är.

Desdemona.

Ack, dessa männer! —
Kan du på samvet säga, om du tror,
Att någon qvinna finnes nedrig nog,
Att så sin make svika?

Emilia.

Ja! de finnas.

Desdemona.

Ve mig, om sådan synd jag göra ville
För hela verlden. Nu, god natt, Emilia!

(*Emilia går.*)

Må himlen mig sin hjelp i vådan sända,
Att all min pröfning till mitt väl må lända!

(*Hon insomnar, under en stilla musik, som höres på afstånd*)

SJUNDE SCENEN.

DESDEMONA, *sofvande.* OTHELLO, *bärande ett ljus och ett svärd.*

Othello.

Det brottet är, ja! det är brottet blott,
Och icke blodet, som min själ förskräcker.
Jag vill ej nämna det för edra öron,
I kyska stjernor! det är brottet — men
Jag vågar ej likväl med blod befläcka
En hud, så hvit som snö, så slätt och glansk
Som alabasterbilden i en graf.

(*Han nedlägger svärdet.*)

Hon måste dö: hon eljest sviker flera.
Blås ljuset ut, och se'n — utblåsa ljuset?
Om jag dig släcker, lilla qvicka flamma,
Så kan jag tända upp ditt ljus igen,
När ångren kommer — ja! men om jag släcker
Ditt ljus, naturens skönsta mästerverk!
Hvem är då den Promethevs, som förmår
Att med sin eld din låga återtända?
När jag en gång den sköna rosen plockat,
Jag henne lifvet ej kan återge —
Derför jag vill på stängeln njuta henne.

(*Han kysser Desdemona.*)

O balsamfläkt, du nästan öfvertalar
Rättvisans svärd att skona — ännu en —
O var så skön som nu, då du är död,
Så vill jag döda dig, och dyrka sedan.

En mun så ljuf, hur kan den ljuga? o,
Jag gråter — än en kyss — det är den sista.
Hon vaknar —

Desdemona (*vaknande*).

Hvem är här? Othello!

Othello.

Ja!
Hör, Desdemona! har du gjort din bön?

Desdemona.

Ja, min Othello!

Othello.

Vet du med dig sjelf,
Att du hos Gud förlåtelse behöfver
För någon synd, så bed i ögonblicket.

Desdemona.

Hvad menar du dermed, Othello?

Othello.

Fort!
Gör det i korthet; jag vill vänta litet.
Jag vill ej oberedd din själ förgöra —
Din själ — vid Gud! jag vill ej döda den.

Desdemona.

Ack! talar du om döda?

Othello.

Ja! det gör jag.

Desdemona.

Då vare Gud mig nådig!

Othello.

Ske dig så!

Desdemona.

Othello! Nej — du kan ej döda mig!

Othello.

Ha!

Desdemona.

Dina ögon rulla så förfärligt.
Jag vet min oskuld, och jag fruktar dock.

Othello.

Tänk på din synd.

Desdemona.

Det är den rena kärlek
Jag bär till dig.

Othello.

Just derföre du dör.

Desdemona.

Den död är grym, som blott för kärlek dödar.
Ack, hvarför sväfvar så ditt tal?
Det ondt betyder; men jag tror likväl,
Att det ej gäller mig.

Othello.

Tyst, tyst och stilla!

Desdemona.

Ja, jag vill vara tyst.

Othello.

Du gaf åt Cassio
Den slöja, som min kärlek skänkte dig.

Desdemona.

Nej, vid min salighet! Sänd bud till Cassio,
Och fråga honom.

Othello.

Sakta, Desdemona!
Svär icke falskt; du på din dödssäng ligger.

Desdemona.

Dö! Store Gud! *nu* dö?

Othello.

I ögonblicket.
Derföre oförståldt bekänn ditt brott:
Ty dina eder kunna icke hindra,
Ej mildra domens kraft. Du måste dö.

Desdemona.

O Herre, var mig nådig!

Othello.

Bed med andakt.

Desdemona.

Var äfven du mig nådig! Aldrig än
Jag brutit dig emot, ej Cassio älskat
Mer än af himmelen tillåtet är,
Och aldrig har jag gifvit honom något.

Othello.

Jag har dock sett din slöja i hans hand.
Menederska! du lägger sten på bördan,
Och du förvandlar det jag ämnar göra
Ifrån ett heligt offer till ett mord.
Jag såg den sjelf.

Desdemona.

Då är den orätt fången.
Han skall bekänna —

Othello.

Han har re'n bekänt.

Desdemona.

Hvad?

Othello.

Att du brottslig är med honom.

Desdemona.

Nej!
Det kan han icke säga.

Othello.

Icke nu;
Hans mun är tyst — tack ske den ädle Jago!

Desdemona.

Är han då död?

Othello.

Om hvart hans hufvudhår
Haft lif, min hämd har dödar för dem alla.

Desdemona.

Ve, han är då förledd, och jag förlorad.

Othello.

O nedriga! du gråter öfver honom
Inför mitt ansigte.

Desdemona.

Förskjut mig, herre!
Men låt mig lefva — Gud! en timme blott.

Othello.

Nu är det slut. Här gifves ingen nåd.

Desdemona.

O, låt mig — blott en bön —

Othello.

Det är för sent.

(Han dödar henne med dolken, under det han bortvänder ansigtet.)

ÅTTONDE SCENEN.

OTHELLO. EMILIA *utanföre.*

Emilia (klappar på dörren).

Låt upp — låt upp! O skynda dig, min herre!

Othello.

I ögonblicket.
Derföre oförställdt bekänn ditt brott:
Ty dina eder kunna icke hindra,
Ej mildra domens kraft. Du måste dö.

Desdemona.

O Herre, var mig nådig!

Othello.

Bed med andakt.

Desdemona.

Var äfven du mig nådig! Aldrig än
Jag brutit dig emot, ej Cassio älskat
Mer än af himmelen tillåtet är,
Och aldrig har jag gifvit honom något.

Othello.

Jag har dock sett din slöja i hans hand.
Menederska! du lägger sten på bördan,
Och du förvandlar det jag ämnar göra
Ifrån ett heligt offer till ett mord.
Jag såg den sjelf.

Desdemona.

Då är den orätt fången.
Han skall bekänna —

Othello.

Han har re'n bekänt.

Desdemona.

Hvad?

Othello.

Att du brottslig är med honom.

Desdemona.

Nej!
Det kan han icke säga.

Othello.

Icke nu;
Hans mun är tyst — tack ske den ädle Jago!

Desdemona.

Är han då död?

Othello.

Om hvart hans hufvudhår
Haft lif, min hämd har dödar för dem alla.

Desdemona.

Ve, han är då förledd, och jag förlorad.

Othello.

O nedriga! du gråter öfver honom
Inför mitt ansigte.

Desdemona.

Förskjut mig, herre!
Men låt mig lefva — Gud! en timme blott.

Othello.

Nu är det slut. Här gifves ingen nåd.

Desdemona.

O, låt mig — blott en bön —

Othello.

Det är för sent.

(Han dödar henne med dolken, under det han bortvänder ansigtet.)

ÅTTONDE SCENEN.

OTHELLO. EMILIA *utanföre.*

Emilia (klappar på dörren).

Låt upp — låt upp! O skynda dig, min herre!

Othello.

Ja så, Emilia! Sakta — hon är död —
Du bultar hårdt — ha — hon ej rör sig mer.
Så tyst som grafven. Skall jag öppna? — ja!
Se, reser hon sig icke? Hvad är bäst?
Hon börjar säkert tala till min maka —
Min maka? det är slut — jag har ej maka.
Ack, olycksaliga och dystra stund!
Nu borde sol och måne slockna ut,
Och den förskräckta jordens klot gå sönder.

Emilia.

Var nådig och låt upp!

Othello.

Jag glömde dig.
Kom in, Emilia! Stilla, mycket sakta! —
Jag undanskymmer henne. — Så, hvar är du?

(*Han öppnar dörren.*)

Emilia (*kommer in*).

Der ute är ett rysligt mord bedrifvet.

Othello.

Nu nyss?

Emilia.

Ja nyss.

Othello.

Dertill är månen skulden.
Han kommer jorden närmare än vanligt
Och rubbar folkets hjernor.

Emilia.

Herre! Cassio
Har dödat Venetianarn Rodrigo.

Othello.

Rodrigo dödad? eller Cassio dödad?

Emilia.

Nej, Cassio lefver.

Othello.

Cassio är ej död?
Då sofver hämden länge.

Desdemona.

Cassio död,
Oskyldigt mördad.

Emilia.

Himmel! hvad är detta?

Othello.

Hvad?

Emilia.

O det var ju Desdemonas röst.
Hjelp, hjelp! O tala mera än, min fru!

Desdemona.

Jag dör oskyldig.

Emilia.

Hvem har detta gjort?

Desdemona.

Jag sjelf. Farväl, Othello! O farväl.

(*Hon dör.*)

Othello.

Hvad? kan hon vara mördad?

Emilia.

Ja! fasa!

Othello.

Hon sade sjelf, att icke jag det gjort.

Emilia.

Ja, ja!

Othello.

Ja så, Emilia! Sakta — hon är död —
Du bultar hårdt — ha — hon ej rör sig mer.
Så tyst som grafven. Skall jag öppna? -- ja!
Se, reser hon sig icke? Hvad är bäst?
Hon börjar säkert tala till min maka —
Min maka? det är slut — jag har ej maka.
Ack, olycksaliga och dystra stund!
Nu borde sol och måne slockna ut,
Och den förskräckta jordens klot gå sönder.

Emilia.

Var nådig och låt upp!

Othello.

Jag glömde dig.
Kom in, Emilia! Stilla, mycket sakta! —
Jag undanskymmer henne. — Så, hvar är du?

(*Han öppnar dörren.*)

Emilia (*kommer in*).

Der ute är ett rysligt mord bedrifvet.

Othello.

Nu nyss?

Emilia.

Ja nyss.

Othello.

Dertill är månen skulden.
Han kommer jorden närmare än vanligt
Och rubbar folkets hjernor.

Emilia.

Herre! Cassio
Har dödat Venetianarn Rodrigo.

Othello.

Rodrigo dödad? eller Cassio dödad?

Emilia.

Nej, Cassio lefver.

Othello.

Cassio är ej död?
Då sofver hämden länge.

Desdemona.

Cassio död,
Oskyldigt mördad.

Emilia.

Himmel! hvad är detta?

Othello.

Hvad?

Emilia.

O det var ju Desdemonas röst.
Hjelp, hjelp! O tala mera än, min fru!

Desdemona.

Jag dör oskyldig.

Emilia.

Hvem har detta gjort?

Desdemona.

Jag sjelf. Farväl, Othello! O farväl.

(*Hon dör.*)

Othello.

Hvad? kan hon vara mördad?

Emilia.

Ja! fasa!

Othello.

Hon sade sjelf, att icke jag det gjort.

Emilia.

Ja, ja!

Othello.

Då har hon gått med lögn i munnen
Till underjorden; det är jag som gjort det.

Emilia.

Hon är en engel — du, en afgrundsande.

Othello.

Nej! hon var falsk. Hon Cassio älskat har.
Och fråga Jago blott, så får du höra.
Ve mig, om utan djup och rättvis grund
Jag denna gerning gjorde! Fråga Jago.

Emilia.

Min man?

Othello.

Din man; han sade mig det först.
Han är en ärlig man och hatar lögnen.

Emilia.

O, om han säger det, så ljuger han.

Othello.

Ha!

Emilia.

Det du gjort, är värdigt saligheten
Så mycket jemt som du är henne värd.

Othello.

Var tyst, o qvinna!

Emilia.

O du vilda bof!
Du är ej hälften så beredd att mörda,
I din vansinnighet, som jag att mördas.
Jag fruktar ej att dö, det skall du veta,
Låt mig ock tjugu gånger dö — Hjelp, hjelp!
Min fru är mördad af den grymma Mohren.

NIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. MONTANO, JAGO, LODOVICO, *med några andra.*

Emilia.

Du, Jago! handlar väl, förträffligt väl,
Som samlar mördarns blodskuld på din hjessa.
Kan du, så vederlägg hvad Mohren säger.
Säg, Jago! har du sagt att Desdemona
Var falsk emot sin man? Jag tror det ej.

Jago.

Jag har ej talat mera än jag tänkt,
Och hvad han sjelf befunnit sanning vara.

Emilia.

Du har då sagt att hon otrogen var.

Jago.

Det har jag sagt.

Emilia.

Då har du talt en lögn,
Vid Gud! en ryslig dikt: och du har sagt,
Att hon med Cassio brottslig var.

Jago.

Det har jag.

Emilia.

Ja! det är skönt; der ligger nu min fru;
Hon mördad är.

Flera.

O nej! bevare Gud!

Othello.

I bleknen, mine vänner! det är sannt.

Emilia.

O rysligt, rysligt! Gud, hvad nedrighet!

Othello.

Då har hon gått med lögn i munnen
Till underjorden; det är jag som gjort det.

Emilia.

Hon är en engel — du, en afgrundsande.

Othello.

Nej! hon var falsk. Hon Cassio älskat har.
Och fråga Jago blott, så får du höra.
Ve mig, om utan djup och rättvis grund
Jag denna gerning gjorde! Fråga Jago.

Emilia.

Min man?

Othello.

Din man; han sade mig det först.
Han är en ärlig man och hatar lögnen.

Emilia.

O, om han säger det, så ljuger han.

Othello.

Ha!

Emilia.

Det du gjort, är värdigt saligheten
Så mycket jemt som du är henne värd.

Othello.

Var tyst, o qvinna!

Emilia.

O du vilda bof!
Du är ej hälften så beredd att mörda,
I din vansinnighet, som jag att mördas.
Jag fruktar ej att dö, det skall du veta,
Låt mig ock tjugu gånger dö — Hjelp, hjelp!
Min fru är mördad af den grymma Mohren.

NIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. MONTANO, JAGO, LODOVICO, *med några andra.*

Emilia.

Du, Jago! handlar väl, förträffligt väl,
Som samlar mördarns blodskuld på din hjessa.
Kan du, så vederlägg hvad Mohren säger.
Säg, Jago! har du sagt att Desdemona
Var falsk emot sin man? Jag tror det ej.

Jago.

Jag har ej talat mera än jag tänkt,
Och hvad han sjelf befunnit sanning vara.

Emilia.

Du har då sagt att hon otrogen var.

Jago.

Det har jag sagt.

Emilia.

Då har du talt en lögn,
Vid Gud! en ryslig dikt: och du har sagt,
Att hon med Cassio brottslig var.

Jago.

Det har jag.

Emilia.

Ja! det är skönt; der ligger nu min fru;
Hon märdad är.

Flera.

O nej! bevare Gud!

Othello.

I bleknen, mine vänner! det är sannt.

Emilia.

O rysligt, rysligt! Gud, hvad nedrighet!

Jago.

Du har förlorat ditt förstånd. Gå bort!

Othello.

O ve! ve mig!

Emilia.

Ja! lägg dig ner och gråt.
Du må väl gråta, du som mördat har
Den renaste, oskyldigaste qvinna,
Som lyft ett öga opp.

Othello.

Nej! hon var falsk.
Och denna hand har hennes falska själ
Fördrifvit ifrån jorden — men jag vet,
Att hvad jag gjort, kan synas grymt och rysligt.

Lodovico.

O Desdemona! jag är glad deröfver,
Att ej din far fick öfverlefva dig;
Han blef' förtärd af saknad och af smärta:
Nyss har ett bud förkunnat mig hans död.

Othello.

Och Cassio fick af henne samma slöja,
Som af min mor jag fått och henne skänkt.

Emilia.

I himlamakter! är det möjligt?

Jago.

Tig.

Emilia.

Nej, icke tiga. Nej, det måste fram.
Nej! jag vill skrika såsom nordanvinden;
Om alla englar, menskor, afgrundsandar
Mig hotade, så vill jag tala nu.

Jago.

Gå härifrån, Emilia!

Emilia.

Jag blir qvar.

(Jago söker att nedstöta Emilia.)

Lodovico.

Hvad? bruka svärd mot qvinna?

Emilia.

Galna Mohr!
Den slöja, som du menar, har jag hittat
Och gifvit Jago, som med hot och bön
Befallt mig stjäla den af Desdemona.

Jago.

Gemena qvinna!

(Othello rusar efter Jago, som ilar undan, nedsticker Emilia och flyr ut.)

Othello (sedan han felat Jago, räcker kallsinnigt sitt svärd åt Montano, som hastigt fattar det).

O himmel! har du inga blixtar mer?
Förkrossa denne!

Lodovico.

Han har redan flytt,
Och han sin maka äfven mördat har.

Montano (till Lodovico).

Håll detta svärd, som nyss mig Mohren gaf.
Stå vakt vid dörren; släpp ej ut Othello —
Jag skyndar efter Jago, brottets upphof.

(Montano går. Lodovico ställer sig utanför dörren.)

Othello.

Jag är nu icke mer den tappre Mohren;
Ett litet barn kan ta Othellos svärd —
Hvi skulle hedern äran öfverlefva?

Jago.

Du har förlorat ditt förstånd. Gå bort!

Othello.

O ve! ve mig!

Emilia.

Ja! lägg dig ner och gråt.
Du må väl gråta, du som mördat har
Den renaste, oskyldigaste qvinna,
Som lyft ett öga opp.

Othello.

Nej! hon var falsk.
Och denna hand har hennes falska själ
Fördrifvit ifrån jorden — men jag vet,
Att hvad jag gjort, kan synas grymt och rysligt.

Lodovico.

O Desdemona! jag är glad deröfver,
Att ej din far fick öfverlefva dig;
Han blef' förtärd af saknad och af smärta:
Nyss har ett bud förkunnat mig hans död.

Othello.

Och Cassio fick af henne samma slöja,
Som af min mor jag fått och henne skänkt.

Emilia.

I himlamakter! är det möjligt?

Jago.

Tig.

Emilia.

Nej, icke tiga. Nej, det måste fram.
Nej! jag vill skrika såsom nordanvinden;
Om alla englar, menskor, afgrundsandar
Mig hotade, så vill jag tala nu.

Jago.

Gå härifrån, Emilia!

Emilia.

Jag blir qvar.

(Jago söker att nedstöta Emilia.)

Lodovico.

Hvad? bruka svärd mot qvinna?

Emilia.

Galna Mohr!
Den slöja, som du menar, har jag hittat
Och gifvit Jago, som med hot och bön
Befallt mig stjäla den af Desdemona.

Jago.

Gemena qvinna!

(Othello rusar efter Jago, som ilar undan, nedsticker Emilia och flyr ut.)

Othello (*sedan han felat Jago, räcker kallsinnigt sitt svärd åt Montano, som hastigt fattar det*).

O himmel! har du inga blixtar mer?
Förkrossa denne!

Lodovico.

Han har redan flytt,
Och han sin maka äfven mördat har.

Montano (*till Lodovico*).

Håll detta svärd, som nyss mig Mohren gaf.
Stå vakt vid dörren; släpp ej ut Othello —
Jag skyndar efter Jago, brottets upphof.

(Montano går. Lodovico ställer sig utanför dörren.)

Othello.

Jag är nu icke mer den tappre Mohren;
Ett litet barn kan ta Othellos svärd —
Hvi skulle hedern äran öfverlefva?

Emilia.

Du grymt bedragne, blodige Othello!
Hon var dig trogen ända in i döden.

(*Emilia dör.*)

Othello (*för sig sjelf*).

Jag har ett annat vapen här i rummet.

(*Han tar det från kulissen närmast bakom hvilsängen, der det hänger.*)

Här är det. (*Högt*) Lodovico! jag går bort.

Lodovico (*utanföre*).

Det blir dig dyrt, Othello! håll dig stilla.
Du obeväpnad är.

Othello.

Kom in till mig,
Om du ej vill, att jag skall dig besöka,
Så värnlös som jag är.

Lodovico (*inkommer*).

Hvad vill du mig?

Othello.

Ser du, jag har ett svärd: ett bättre svärd
Har ingen kämpe vid sin sida burit,
Och jag har sett den dag, då detta svärd
Och denna svaga arm röjt vägen ren
Igenom tusen gånger större hinder
Än edra vapen. Dock — hvad talar jag?
Hvem känner väl sitt öde? Nu är annat.

(*Till Desdemona*)

Blek som din skrud! — När jag hos Gud dig möter,
Skall denna blick ur himlen jaga mig.
Kall, kall min engel! hvit, som dufvan hvit —
O Desdemona — o min Desdemona!

TIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. CASSIO, *sårad*, JAGO, *Vakt.*

Cassio.

Hvar är han?

Othello.

Den som var Othello — jo!
Här är han — (*till Jago*) Orm! jag vill ditt pansar fresta.
(*Han sårar Jago.*)

Lodovico.

Vrid svärdet ur hans hand.

Jago.

Jag blöder litet,
Men icke dödligt.

Othello.

O, det fägnar mig.
Att dö, det vore alltför ljuft för dig.

Lodovico.

O du Othello! som var förr så ädel,
Och föll så djupt i bofvens lömska snara,
Hvad skall jag kalla dig?

Othello.

Hvad du behagar.
En mördare med ära kan du säga.

Cassio.

Herr general! har jag förtjenat detta?

Othello.

Förlåt mig, ädle Cassio! Fråga denne.

Jago.

Spar frågorna. I veten hvad I veten:
Jag öppnar icke munnen hädanefter.

Lodovico.

Ej till en bön en gång?

Othello.

Nej, han må tiga.

Montano.

Här är ett bref, som nyss jag funnit har
Uti Rodrigos ficka — här ett annat
Från Jago sjelf: det ena innehåller
Uppmaningen att döda Cassio — Läs!

Othello (till Jago).

O du fördömde slaf! (*Till Cassio*) Hur fick du, Cassio!
Min makas slöja?

Cassio.

I mitt eget rum
På golfvet fann jag den, och Jago sjelf
Bekände nyss, att han lagt henne dit.

Othello.

Jag dåre, dåre —

Lodovico.

Följ mig nu, Othello!
Din makt och myndighet se nu sitt slut,
Och Cassio heter Cyperns Styresman.
Du är vår fånge. Följ mig nu, Othello!

Othello.

Ett ord, I krigare, förrän I gån:
Jag hafver tjenat staten några gånger,
Det vet senaten: derför tiger jag.
Dock beder jag, att när I inberätten
I bref dit hem min olycksfulla handling,
I talen om mig som jag är, ej mer
Och icke mindre. Talen om en man,
Som mera högt har älskat än förståndigt,

Om en, som icke lätt blef misstänksam,
Men, en gång vorden, rasade förfärligt,
Om en, som lik den nedrige Herodes
Förstörde i sin harm en kostlig perla,
Mer värd än allt hans land, och om en man,
Som, fastän obekant med vekligheten,
Dock gret till slut så stridt, som åskans moln,
Der blixten rasat ut. Och sägen sedan,
Att, när en gång en illasinnad Turk
Uti Aleppo slog en Venetianer,
Jag fattade den mannen i turbanen,
Och honom högg så här.

(Han dödar sig.)

Lodovico.

Det är fullkomnadt.

Täckelset faller.

Slut på Sednare delen.

